IVAN TURGÉNJEV.

EN ADELIG REDE.

Paa Dansk ved Vilhelm Møller.

ANDET OPLAG.

KJØBENHAVN. FORLAGT AF V. PIO'S BOGHANDEL. SALLY B. SALOMONS BOGTR. 1890.

Förord till den elektroniska utgåvan

I.

Det var en venlig Foraarsdag henimod Aften; smaa, rosenfarvede Skyer saas højt oppe paa den klare Himmel og syntes mindre at drage henad end snarere ligesom at synke ind i det dybe Mørkeblaa.

Ved det aabne Vindu i et kjønt Hus i en af de mest afsides liggende Gader i Guvernementsbyen O... (det var i Aaret 1842) sad to Damer: den ene af dem saa' ud til at være en halvtredsindstyve Aar, den Anden, der var ældre, kunde vel være nær de Halvfjerds.

Den yngste hed Marja Dmitrievna Kalitin. Hendes Mand, der havde været Guvernementsprokurør og som i sin Tid havde været bekjendt som en Mester i sit Fag og som en resolut, opfarende og halsstarrig Karakter, var død for ti Aar siden. Han havde faaet en taalelig god Opdragelse og havde besøgt Universitetet; men da han stammede ned fra en fattig Familie, havde han tidlig indset, at han nødvendigvis selv matte se at bryde sig en Bane og søge at fortjene Penge. Marja Dmitrievna havde giftet sig med ham af Kjærlighed; han havde en ganske kjøn Figur, var intelligent og, naar han vilde være det, meget elskværdig. — Marja Dmitrievna (før hun blev gift, havde hun hedt Pestov)mistede sine Forældre, medens hun endnu var Barn, tilbragte saa nogle Aar i et Pensionat i Moskva, og boede, efter at hun havde forladt det, ude paa Forældrenes Stamgods, Pokrovskoje, halvtredsindstyve Verster fra O..., sammen med en Tante af sig og en ældre Broder. Broderen gik kort efter til St. Petersborg for at søge Ansættelse og lod Søsteren og Tanten lide Nød, indtil en brat Død gjorde Ende paa hans Løbebane. Pokrovskoje gik saa i Arv til Marja Dmitrievna, som dog ikke blev boende der ret længe. Et Aar efter at hun var blevet gift med Kalitin, der kun havde behøvet et Par Dage for at erobre hendes Hjerte, blev Pokrovskoje byttet bort mod et andet Gods, som kastede betydelig større Indtægter af sig, men hvor der ikke var kjønt, og hvor der heller ikke fandtes noget herskabeligt Vaaningshus. Paa samme Tid kjøbte Kalitin desuden en Gaard i O..., hvor saa han og hans Hustru opslog deres Bopæl for Fremtiden. Til Gaarden hørte en stor Have, hvis ene Side stødte op til Bymarkerne. Følgelig var det aldeles overflødigt at trække ud paa Landet om Sommeren, erklærede Kalitin, der paa ingen Maade fandt Behag i den landlige Stilhed. Marja Dmitrievna længtes rigtignok tidt og mange Gange tilbage til sit kjære Pokrovskoje med dets rislende Bække, dets store Græsgange og dets grønne Skove; men hun sagde aldrig sin Mand imod, da hun nærede den største Ærefrygt for hans Begavelse og Verdensklogskab. Og da han saa døde — efterat de havde været gift i femten Aar og havde faaet en Søn og to Døtre — havde Marja Dmitrievna alleredevænnet sig i den Grad til Gaarden og til Bylivet, saa hun selv ikke mere længtes efter at forlade O....

Marja Dmitrievna havde i sin Ungdom havt Ord for at være en smuk Blondine, og endnu i hendes halvtredsindstyvende Aar var der en vis Ynde udbredt over hendes Ansigt, selv om det var blevet noget vel fedt og noget udvisket i Trækkene. Hun var snarere sentimental end godhjertet og havde endnu i den fremrykkede Alder bevaret adskillige Ejendommeligheder fra Livet i Pensionsanstalten: hun lignede et forkjælet Barn, blev let vred, og kunde endog give sig til at græde, naar hun blev forstyrret i sine Vaner; derimod var hun overordenlig forekommende og venlig, saalænge hun fik alle sine Ønsker opfyldt og der Ingen var, som sagde hende imod. Hendes Hus ansaas for at være et af de behageligste i Byen. Hendes ikke ubetydelige Formue bestod mindre af Arv fra Forældrene end af Besiddelser, som først hendes Mand havde erhvervet. Begge Døtrene boede hos hende; Sønnen derimod var anbragt i en af de bedste Regeringsanstalter i St. Petersborg.

Den gamle Dame, der sad ligeoverfor Marja Dmitrievna henne ved Vinduet, var den føromtalte Tante, hendes Faders Søster, som hun tidligere havde tilbragt nogle ensomme Aar sammen med ude paa Pokrovskoje. Tanten hed Marfa Timofejevna Pestov, gik for at være en underlig gammel En, sagde Alle uden Forskjel Sandheden lige op i Øjnene, og følte sig, trods sine yderst indskrænkede Subsistensmidler, som om hun kommanderede over mange Tusender. Hun havde ikke kunnet fordrage den afdøde Kalitin,og lige saa snart hendes Niece var blevet gift med ham, havde hun trukket sig tilbage til sin lille Landejendom, hvor hun saa i fulde ti Aar havde boet hos en Bonde og i et Kammer, hvor hun var nærved at kvæles af Røg. Marja Dmitrievna var noget bange for hende. Hun, Marfa Timofejevna, var lille, havde en spids Næse, sort Haar og et Par spillende Øjne, der havde bevaret deres Glans helt op i hendes høje Alderdom; hun gik rask, holdt sig meget rank, og talte højt og tydeligt, med en fin, klangfuld Stemme. Hun gik altid med en hvid Kappe paa og i en hvid Trøje.

— Hvem er det ..., spurgte hun pludselig Marja Dmitrievna: — Hvem er det, Du sidder og sukker for, Bedste?

— Ikke for Nogen ..., svarede den Anden. — Det er dog nogle mageløse Skyer!

— Naa saa er det altsaa dem, Du sukker over?

Marja Dmitrievna svarede ikke.

— Hvor bliver ogsaa den Gedeonovsky af? henkastede Marfa Timofejevna og strikkede løs, saa Strikkepindene klirrede (hun sad og strikkede paa et langt uldent Halstørklæde). — Han kunde have hjulpet Dig med at sukke .. eller have opvartet os med nogle af sine Historier.

— De skal ogsaa altid dømme ham saa strængt! Sergej Petrovitsch .. er en hæderlig Mand.

— Hæderlig! gjentog den Gamle i en nedsættende Tone.

— Og saa hengiven han var min salig Mand! sagde Marja Dmitrievna: — endnu den Dag idagbliver han ganske rørt, hver Gang han kommer til at tænke paa ham.

— Ja det manglede jo bare! har din Mand maaske ikke trukket ham ved Ørene op af Snavset? brummede Marfa Timofejevna, og Strikkepindene blev stadig ved at klirre. — — — Han ser saa from ud med sit graa Haar, vedblev hun: — men han kan aldrig lukke Munden op, uden han skal komme med en Løgn eller med sin Bysladder. Og sa er han ovenikjøbet Statsraad! Naa ja, man maa jo naturligvis huske paa, han er kun Søn af en Pope!

— Hvem af os har ikke sine Fejl, kjære Tante? dét er nu engang hans svage Side. Sergej Petrovitsch har ganske vist ikke nydt nogen synderlig god Opdragelse, og han kan ikke tale Fransk; men De kan nu sige, hvad De vil, han er og bliver dog et meget behageligt Menneske.

— Ja naturligvis, han gaar jo altid og slikker Dig paa Haanden. Hm .. ikke tale Fransk .. ja dét var nok en stor Ulykke! Jeg er saamænd selv ikke videre stiv i at parlere Fransk. Det var allerbedst, om han slet ingen Sprog talte: for saa kunde han da ikke opvarte med sine Løgne! Naa, der har vi ham; det er ligesom, naar man taler om Solen, saa skinner den! tilføjede Marfa Timofejevna, der netop havde set ud paa Gaden. — Der kommer han spankende, dit meget behagelige Menneske! Vorherre bevares, hvor han er lang, en rigtig Storkelangeben!

Marja Dmitrievna glattede paa sit Haar. Marfa Timofejevna saa' paa hende, og smilte spydigt:

— Jeg tror virkelig, der sidder et graat Haardér, Bedste! Du kommer til at læse Palaschka ordenlig Texten. Hvor har det Fruentimmer havt sine Øjne henne?!

— Aah, kjære Tante, De har ogsaa altid saa travlt ...! mumlede Marja Dmitrievna irriteret og gav sig til at tromme med Fingrene paa Armen af Lænestolen.

— Sergej Petrovitsch Gedeonovsky! meldte med Fistelstemme en lille rødmusset Kosak, der kom frem bagved Døren.

II.

En høj Mand — i en proper Overfrakke, korte Benklæder, med graa Hjorteskindshandsker paa og med et sort Halstørklæde bundet ovenover et hvidt — traadte ind i Stuen. Alt hos ham tydede paa Anstand og fine Manerer, ... Alt, ligefra det velformede Ansigt og det glat kæmmede Haar til hans bløde Støvler, som der ingen Hæle var paa. Han bukkede først for Fruen i Huset, og saa for Marfa Timofejevna, trak langsomt og med Alvor Handskerne af, tog Marja Dmitrievnas Haand og førte den ærbødigt to Gange itræk op til sine Læber, satte sig saa roligt i en Lænestol, smilte, og trommede med Fingerspidserne mod hverandre.

— Befinder Elisaveta Mikajlovna sig vel? spurgte han.

— Jo, svarede Marja Dmitrievna: hun er nede i Haven.

— Og Helena Mikajlovna?

— Lenotschka er ogsaa dernede .. Er der noget Nyt? dér, Bedste! Du kommer til at læse Palaschka ordenlig Texten. Hvor har det Fruentimmer havt sine Øjne henne?!

— Aah, kjære Tante, De har ogsaa altid saa travlt ...! mumlede Marja Dmitrievna irriteret og gav sig til at tromme med Fingrene paa Armen af Lænestolen.

— Sergej Petrovitsch Gedeonovsky! meldte med Fistelstemme en lille rødmusset Kosak, der kom frem bagved Døren.

II.

En høj Mand — i en proper Overfrakke, korte Benklæder, med graa Hjorteskindshandsker paa og med et sort Halstørklæde bundet ovenover et hvidt — traadte ind i Stuen. Alt hos ham tydede paa Anstand og fine Manerer, ... Alt, ligefra det velformede Ansigt og det glat kæmmede Haar til hans bløde Støvler, som der ingen Hæle var paa. Han bukkede først for Fruen i Huset, og saa for Marfa Timofejevna, trak langsomt og med Alvor Handskerne af, tog Marja Dmitrievnas Haand og førte den ærbødigt to Gange itræk op til sine Læber, satte sig saa roligt i en Lænestol, smilte, og trommede med Fingerspidserne mod hverandre.

— Befinder Elisaveta Mikajlovna sig vel? spurgte han.

— Jo, svarede Marja Dmitrievna: hun er nede i Haven.

— Og Helena Mikajlovna?

— Lenotschka er ogsaa dernede .. Er der noget Nyt?— Hvorfor ikke, hvorfor ikke? svarede den Fremmede, og blinkede langsomt med Øjnene og spidsede Mund. — Hm! .. der er f. Eks. en .. virkelig forbavsende Nyhed: Lavretzky, Fedor Ivanovitsch, er kommet hertil.

— Fedja! udbrød Marfa Timofejevna. — Er dét nu ikke igjen en Historie, Du kommer og smører os om Munden

med, Bedste?

— Paa ingen mulig Maade .. jeg har set ham med mine egne Øjne.

— Ja, dét beviser endda ikke saa Stort ...

— Han har lagt sig meget ud, vedblev Gedeonovsky, og lod, som han ikke havde hørt Marfa Timofejevnas Bemærkning: — han er blevet meget mere bredskuldret, og hans Kinder er ligesaa røde som et Par Roser.

— Har han lagt sig ud? gjentog Marja Dmitrievna og trak paa Ordene: — Gud véd, hvad han kan have havt at trives af?!

— Ja det er netop Sagen, faldt Gedeonovsky ind: — en Anden vilde i hans Sted skamme sig og genere sig for at vise sig blandt Folk.

— Saa? Hvorfor dét? afbrød Marfa Timofejevna ham. — Saadant noget dumt Vaas! Et Menneske kommer hjem igjen .. og saa bilder De Dem ind, at han skulde krybe i Skjul? Ja, hvis han havde havt noget Ondt paa sin Samvittighed!

— Tillad mig, Madame, det er altid Mandens Skyld, naar Konen ikke opfører sig ordenligt.

— Ja, saadan snakker Du, min Ven, fordi Du aldrig selv har været gift!

Gedeonovsky smilte tvungent.— Tør jeg være saa fri at spørge, sagde han efter en lille Pavse: — hvem det smukke Halstørklæde er bestemt til?

Marfa Timofejevna kastede et hurtigt Blik hen paa ham.

— Det er til En, svarede hun: — som aldrig løber med Sladder og ikke agerer snedig og heller ikke laver Historier .. dersom der i det Hele taget findes saadan en Mand her paa Jorden. Jeg kjender Fedja og ved, hvordan han er; hans eneste Fejl er, at han har forkjælet sin Kone. Og saa giftede han sig ogsaa af Inklination ...., og disse Inklinationsgiftermaal fører aldrig til noget Ordenligt, tilføjede den Gamle og skævede hen til Marja Dmitrievna, og rejste sig op fra sin Stol. — Men nu kan Du styre dit Mod paa hvem Du vil, Bedste .. paa mig med, hvis Du har Lyst; jeg trækker mig tilbage, jeg ønsker ikke at genere.

Og Marfa Timofejevna gik ud af Stuen.

— Saadan er hun altid! sagde Marja Dmitrievna og fulgte Tanten med Øjnene: — altid!

— Naa, det er hendes Alder, der er Skyld i det! Det er der jo ikke Noget at sige til! bemærkede Gedeonovsky. — Hun sagde Noget om at agere, om at forstille sig. Men hvem gjør ikke dét nutildags? Det er Noget, Tiden fører med sig. En Ven af mig, en meget respektabel Mand — og, det maa jeg dog tilføje, en Mand, som ingenlunde var saa langt nede i Rangen endda, — plejede at sige, at nutildags turde ikke engang en Høne gaa hen til Ædetruget uden at forstille sig, ... den maatte altid tænke paa, hvordan den skulde kunne liste sig hentil det. Men naar jeg tænker paa Dem, naadige Frue .. De har unægtelig en englelig Karakter! tillader De, jeg maa kysse Deres snehvide lille Haand?

Marja Dmitrievna smilte mat og rakte Gedeonovsky sin hvide Haand, idet hun bøjede Lillefingeren. Han berørte Haanden med sine Læber, og hun rykkede sin Lænestol nærmere hen til ham, bøjede sig lidt forover, og spurgte halvhøjt:

— De har altsaa virkelig set ham? Og der var ikke det Mindste at mærke paa ham? han er rask — glad?

— Nej, der er ikke det Mindste at mærke paa ham, han er nok saa fornøjet! svarede Gedeonovsky dæmpet.

— Har De ikke hørt Noget om, hvor Konen opholder sig?

— I den sidste Tid har hun været i Paris; men nu skal hun nok, efter hvad man siger, være taget til Italien.

— Det er virkelig en forfærdelig Situation for Fedja: jeg begriber ikke, hvor han kan holde det ud. Naturligvis, det kan hænde Enhver, at man bliver ramt af Ulykken; men ham har den saa at sige gjort til en Fabel for hele

Evropa.

Gedeonovsky sukkede:

— Ak ja, javist! Efter hvad man fortæller, skal hun endog have havt Bekjendtskab med Artister og Pianister eller, som de siger paa deres Sprog, med Løver og alskens Dyr. Hun har fuldstændig mistet al mulig Undseelse.

— Det gjør mig meget ondt, sagde Marja Dmitrievna: — meget ondt! De véd jo, SergejPetrovitsch, at Fedja er langt ude i Familie med mig, en Slags Nevø?

— Ja naturlig. Tror De maaske, Noget, der angaar Deres Familie, kan være mig ubekjendt?

— Monstro han har isinde at besøge os! hvad mener De?

— Jo, det skulde jeg dog tro. Forresten siger man, han vil hjem, ud paa sit Gods.

Marja Dmitrievna saa' op med himmelvendte Blikke:

— Ak, Sergej Petrovitsch ...., naar jeg tænker paa, Sergej Petrovitsch, .. saa forsigtige vi Kvinder dog maa være!

— Kvinderne er ikke ens, Marja Dmitrievna. Der er desværre mange Vægelsindede, .. og Alderen maa der jo ogsaa tages Hensyn til; det er desuden ikke dem allesammen, man lige fra Barndommen af har indpodet gode Grundsætninger.

Sergej Petrovitsch trak et rudret blaat Lommetørklæde op af Lommen, og gav sig til at folde det ud:

— Ganske vist, saadanne Kvinder findes der!

Sergej Petrovitsch førte Snippen af Lommetørklædet skiftevis op til højre og til venstre Øje:

— Men i det Hele og Store, naar man erindrer ... jeg mener ... Det er dog forfærdeligt, saa det støver her paa Gaderne! afbrød han pludselig sig selv.

— Mama! Mama! raabte en smuk elleveaarig lille Pige, der kom styrtende ind i Stuen: — Vladimir Nikolaitsch kommer ridende herhen.

Marja Dmitrievna rejste sig. Sergej Petrovitsch rejste sig ligeledes, og bukkede:— Min ærbødigste Hilsen, naadige Helena Mikajlovna, sagde han, og trak sig saa af Beskedenhed tilbage i en Krog, og gav sig til at pudse sin lange, regelmæssigt formede Næse.

— Aa, saadan en mageløs dejlig Hest han har! vedblev Pigebarnet. — Han var lige henne ved Havelaagen og sagde til Lisa og mig, at han vilde ride op til Gadedøren.

Der lød Hovslag, — og en statelig Rytter paa en smuk brun Hest viste sig ude paa Gaden, og holdt udenfor det aabne Vindu.

III.

— Godaften. Marja Dmitrievna! raabte Rytteren, med en klangfuld og behagelig Stemme. — Hvad synes De om mit nye Kjøbmandsskab?

Marja Dmitrievna kom hen til Vinduet:

— Goddag, Voldemar! Nej, saadant et dejligt Dyr! Hvem har De kjøbt det af?

— Af Remontøren ... Han har trukket mig op, den Skurk!

— Hvad hedder Hesten?

— Orlando ... Men det er et dumt Navn; jeg skal have døbt den om ... Eh bien, Eh bien, mon garçon, ... Den Slyngel er saa ubændig af sig!

Hesten prustede, stampede i Jorden og slog med den skummende Mule.

— Klap den engang, Lenotschka! De skal ikke være bange ..!

Den Lille, stak Armen ud ad Vinduet. Orlando stejlede pludselig og kastede sig til Siden. Men Rytteren tabte ikke Fatningen; han trykkede — Min ærbødigste Hilsen, naadige Helena Mikajlovna, sagde han, og trak sig saa af Beskedenhed tilbage i en Krog, og gav sig til at pudse sin lange, regelmæssigt formede Næse.

— Aa, saadan en mageløs dejlig Hest han har! vedblev Pigebarnet. — Han var lige henne ved Havelaagen og sagde til Lisa og mig, at han vilde ride op til Gadedøren.

Der lød Hovslag, — og en statelig Rytter paa en smuk brun Hest viste sig ude paa Gaden, og holdt udenfor det aabne Vindu.

III.

— Godaften. Marja Dmitrievna! raabte Rytteren, med en klangfuld og behagelig Stemme. — Hvad synes De om mit nye Kjøbmandsskab?

Marja Dmitrievna kom hen til Vinduet:

— Goddag, Voldemar! Nej, saadant et dejligt Dyr! Hvem har De kjøbt det af?

— Af Remontøren ... Han har trukket mig op, den Skurk!

— Hvad hedder Hesten?

— Orlando ... Men det er et dumt Navn; jeg skal have døbt den om ... Eh bien, Eh bien, mon garçon, ... Den Slyngel er saa ubændig af sig!

Hesten prustede, stampede i Jorden og slog med den skummende Mule.

— Klap den engang, Lenotschka! De skal ikke være bange ..!

Den Lille, stak Armen ud ad Vinduet. Orlando stejlede pludselig og kastede sig til Siden. Men Rytteren tabte ikke Fatningen; han trykkedeHesten med Schinklerne, slog den med Ridepidsken over Halsen, og bragte den, hvor galt den end skabede sig, igjen hen foran Vinduet.

— Prenez garde, prenez garde! sagde Marja Dmitrievna.

— Klap den kun, Lenotschska! gjentog Rytteren: — jeg maa have vænnet den af med de Nykker.

Den unge Pige stak igjen Armen frem og rørte ængstelig ved Orlandos krampagtigt dirrende Næsebor; Hesten fo'r sammen og bed i Bidslet.

— Bravo! raabte Marja Dmitrievna: — men staa nu af og kom indenfor!

Rytteren vendte Hesten med et Ryk, gav den af Sporerne, og red saa i Galop henad Gaden og ind i Gaarden. Et Par Minuter efter kom han, svingende med Ridepidsken, ind ad Entrédøren og ind i Salonen; i samme Øjeblik viste der sig paa Tærskelen til Døren ligeoverfor en høj, slank, sorthaaret ung Pige, som vel kunde være en nitten Aar; det var Lisa, Marja Dmitrievnas ældste Datter.

IV.

Den unge Mand, som vi lige har præsenteret for Læseren, hed Vladimir Nikolaitsch Panschin. Han var ansat i Indenrigsministeriet i St. Petersborg og benyttedes til særlige Hverv. For Tiden var han sendt i et Regeringsanliggende til O... og var stillet til Disposition for Guvernøren, en General Sonnenberg, som han var

langt ude i Familie med. Panschins Fader, en afskediget Stabsritmester med et Par sødlige Øine, et vissent Ansigt og en nervøs Trækning om Munden, havde hele sit Liv Hesten med Schinklerne, slog den med Ridepidsken over Halsen, og bragte den, hvor galt den end skabede sig, igjen hen foran Vinduet.

— Prenez garde, prenez garde! sagde Marja Dmitrievna.

— Klap den kun, Lenotschska! gjentog Rytteren: — jeg maa have vænnet den af med de Nykker.

Den unge Pige stak igjen Armen frem og rørte ængstelig ved Orlandos krampagtigt dirrende Næsebor; Hesten fo'r sammen og bed i Bidslet.

— Bravo! raabte Marja Dmitrievna: — men staa nu af og kom indenfor!

Rytteren vendte Hesten med et Ryk, gav den af Sporerne, og red saa i Galop henad Gaden og ind i Gaarden. Et Par Minuter efter kom han, svingende med Ridepidsken, ind ad Entrédøren og ind i Salonen; i samme Øjeblik viste der sig paa Tærskelen til Døren ligeoverfor en høj, slank, sorthaaret ung Pige, som vel kunde være en nitten Aar; det var Lisa, Marja Dmitrievnas ældste Datter.

IV.

Den unge Mand, som vi lige har præsenteret for Læseren, hed Vladimir Nikolaitsch Panschin. Han var ansat i Indenrigsministeriet i St. Petersborg og benyttedes til særlige Hverv. For Tiden var han sendt i et Regeringsanliggende til O... og var stillet til Disposition for Guvernøren, en General Sonnenberg, som han var langt ude i Familie med. Panschins Fader, en afskediget Stabsritmester med et Par sødlige Øine, et vissent Ansigt og en nervøs Trækning om Munden, havde hele sit Livigjennem bevæget sig i de to Hovedstæders adelige Kredse, navnlig i de engelske Klubber, og havde havt Ord for at være en spillesyg, beleven, ikke ganske paalidelig, men elskværdig og gemytlig Selskabsmand. Hvor beleven han imidlertid end var, havde han dog næsten hele sit Liv befundet sig lige paa Grændsen af Fattigdom, og han efterlod da ogsaa sin eneste Søn kun en ubetydelig og derangeret Formue. Derimod havde han paa sin Vis taget sig af Sønnens Opdragelse. Vladimir Nikolaitsch talte Fransk .. fortræffeligt, Engelsk .. godt, Tysk .. slet. Saadan skal det være: det er naturligvis en Skandale for anstændige Mennesker at kunne tale ordenligt Tysk; derimod har man nok Lov til at indflikke et eller andet tysk Ord ved visse, navnlig komiske Lejligheder: c'est même très chic, som Petersborger-Pariserne siger. Vladimir Nikolaitsch forstod, allerede da han var femten Aar gammel, at komme ind i en hvilkensomhelst Salon uden at føle Spor af Ængstelse, at føre sig ugenèrt, medens han var der, og at forføje sig bort til passende Tid. Den gamle Panschin havde skaffet ham en Mængde Forbindelser: medens der blev blandet Kort mellem to Rubberter Vhist eller efter en heldig »Store Slem«, havde han taget Lejligheden i Agt til at lægge et lille Ord ind for sin »Volodka« hos en eller anden højtstaaende Ynder af det nævnte Selskabsspil. Og senere — medens han gik paa Universitetet, som han forlod som »virkelig Student« — havde Vladimir Nikolaitsch saa selv stiftet Bekjendtskab med adskillige unge Folk af fornem Familie. Han kom i de bedste Huse og var vel sèt overalt, for han havdeet ganske kjønt Ansigt, bevægede sig frit, var livlig, altid rask og altid oplagt til alt Muligt, .. ærbødig, hvor det behøvedes, fræk, hvor det gik an at være det, en fortræffelig Kammerat, kort sagt un charmant garçon. Kredse, der var lukkede for Andre, havde aabnet sig for ham. Han var tidlig kommen paa det Rene med, hvad Verdensklogskab vil sige: han blev gjennemtrængt af oprigtig Agtelse for dens Love, lærte at interessere sig med en vis overlegen Vigtighed for det fuldstændig Intetsigende og at give sig Skin af, at han betragtede alle vigtige Ting som intetsigende, .. han dansede fortræffeligt og klædte sig efter engelsk Mode. I Løbet af ganske kort Tid havde han skaffet sig Ord for at være en af de elskværdigste og mest belevne unge Mænd i St. Petersborg. Han var virkelig ogsaa meget beleven, .. i den Henseende stod han slet ikke tilbage for Faderen; og desuden havde han en hel Del Talenter. Alting faldt ham let: han sang ret kjønt, tegnede smagfuldt, skrev Vers, og spillede ikke saa ilde Komedie endda ved private Forestillinger. Skjøndt han kun var otteogtyve Aar gammel, var han allerede Kammerjunker og temmelig højt oppe i Rang. Han havde megen Selvtillid og stolede i høj Grad paa sin Forstand

og sin Skarpsynethed; kjæk og glad og for fulde Sejl gled hans Liv Fremtiden imøde ad en glat Bane. Vant som han var til at behage alle, Unge saavelsom Gamle, bildte han sig ind, at han kjendte Menneskene, navnlig Kvinderne, tilbunds; og deres almindelige Svagheder var han ganske vist ogsaa meget fortrolig med. Da han havde en Del Kunstsans,var Varme, Hengivenhed og en vis Begejstring ikke just fuldstændig fremmed for ham, og som Følge heraf tillod han sig saa undertiden visse Afvigelser fra sine Leveregler: han svirede, stiftede Bekjendtskab med Folk, der ikke hørte til den fine Verden, og var i det hele taget meget ugenèrt og ligefrem; men inderst inde var han kold og snu, og midt under det kaadeste Gilde vaagede og lurede hans kloge brune Øje uafladelig: denne kjække ugenèrte unge Mand vilde aldrig et Øjeblik glemme sig selv eller give sig fuldstændig hen. Det skal siges til hans Ære, at han ikke pralede af sit Held. I Marja Dmitrievnas Hus blev han indført straks efter sin Ankomst til O... og følte sig snart som hjemme dér. Marja Dmitrievna var aldeles forgabet i ham ....

Han hilste venligt paa alle de Tilstedeværende; rakte Marja Dmitrievna og Lisaveta Mikajlovna Haanden; slog Gedeonovsky paa Skulderen; og drejede sig saa om paa Hælen og tog Lenotschka om Hovedet og kyssede hende paa Panden.

— Men er De dog ikke bange for at ride en Hest, der er saa vild og sky af sig? spurgte Marja Dmitrievna.

— De vil nok gjøre Nar af mig! det er jo tvertimod et rigtig fromt Dyr. Nej men jeg skal sige Dem, hvad jeg er bange for: det er for at spille Preference med Sergej Petrovitsch; igaar, henne hos Belenitzins, blankede han mig komplet af.

Gedeonovsky svarede med en spæd, underdanig Fnisen: han gjorde sig megen Umag for at indsmigre sig hos den flotte unge Embedsmand fra St.Petersborg, der jo desuden var Guvernørens Yndling. I sine Samtaler med Marja Dmitrievna udtalte han sig ofte om Panschins fremragende Evner: »Ja hvordan skulde man bære sig ad med at lade være at rose ham? plejede han at sige: — denne unge Mand, der har banet sig Vej i Samfundets højeste Sfære, der staar som et Mønster paa en Embedsmand, og som saa alligevel ikke er Spor af stolt!« — — Panschin gjaldt forresten ogsaa i St. Petersborg for at være en dygtig Embedsmand. Arbejdet gik let fra Haanden for ham; han talte aldrig om det uden i denne spøgende Tone; der sømmer sig for en Verdensmand, som ikke lægger synderlig Vægt paa sin Gjerning; og saa var han alligevel akkurat og paapasselig. Cheferne kan godt lide den Slags Underordnede. Hvad ham selv angik, saa nærede han ikke Spor af Tvivl om, at det jo kun beroede paa hans egen gode Vilje, om han med Tiden skulde blive Minister eller ej.

— De behagede at sige, at jeg havde blanket Dem af? sagde Gedeonovsky: — men hvem var det, der i forrige Uge blankede mig af for tolv Rubler? og som saa ovenikjøbet ...

— Aa, De Gavstrik! afbrød Panschin ham i en venlig, lidt haanlig nedladende Tone, og gik saa, uden at tage videre Notits af ham, hen til Lisa:

— Det er ikke lykkedes mig at opdrive Ouverturen til »Oberon« her i Byen, begyndte han. — Det var ikke andet end Praleri af Belenitzin, at hun havde al den klassiske Musik, .. det hele, hun har, er nogle Polkaer og Valse; jeg har imidlertid nu skrevet tilMoskva efter den, og i Løbet af en Ugestid vil Ouverturen være her. Apropos, vedblev han: — jeg komponerede igaar en ny Romance; Ordene er ogsaa af mig. Skal jeg synge den for Dem? Jeg véd ikke, hvordan den er, ... Belenitzin syntes, den var allerkjæreste, men jeg bryder mig ikke stort om hendes Mening; jeg vilde gjerne vide, hvad De synes. Naa men det kan vi jo forresten ogsaa altid gjøre senere engang!

— Hvorfor senere? faldt Marja Dmitrievna ind: — hvorfor ikke ligesaa godt nu straks?

— Ja som De vil! sagde Panschin med et fornøjet, selvtilfreds Smil, der plejede at forsvinde ligesaa pludselig, som det viste sig ... Han skubbede med Knæet Stolen nærmere hen til Klaveret, satte sig, anslog nogle Akkorder, og gav sig saa til at synge følgende Romance, hvis Ord han udtalte meget tydeligt:

»Højt mellem tavse Sky'r, som Himlen dækker, Gaar Maanen i sin Pragt. Og dog i Havets Dyb den Bølgen vækker Med Troldomsmagt.

Dig, Straalerige, Bølgen i mit Hjerte Til Maane kaared sig: Sin høje Jubel som sin dybe Smerte Den har fra Dig!

Af Elskovskval og Længsler, hede, ømme. Fortæres evigt jeg: Du kjender Lidenskabens blussende Drømme, Som Luna, ej!«Den anden Strofe havde Panschin foredraget med særligt Udtryk og Kraft; man syntes næsten, man kunde høre Bølgeslaget i det brusende Akkompagnement. Efter Ordene »Fortæres evig jeg« .. udstødte han et sagte Suk og lod Stemmen gaa ned i morendo. Da han tav, ytrede Lisa sit Bifald med Motivet; Marja Dmitrievna sagde: »Nydeligt!« .. men Gedeonovsky udbrød: »Fortryllende! baade Poesi og Harmoni er aldeles betagende!« .. Lenotschka saa' op paa Sangeren med barnlig, ærefrygtsfuld Skyhed. Kort sagt, alle de Tilstedeværende havde syntes godt om den unge Dilettants Komposition: men ude i Entreen, halv skjult af Døren, stod der en allerede noget ældre Mand, som lige var kommet, og han havde — hvis man ellers turde dømme efter den Maade, hvorpaa han bøjede Hovedet og trak paa Skuldrene, — ikke havt synderlig stor Glæde af Panschins Romance, tiltrods for at den var saa nydelig. Han blev staaende et Øjeblik og betænkte sig, slog med et grovt Lommetørklæde Støvet af sine Støvler, gav sig saa pludselig til at misse med Øjnene, bed sig i Læben med en gnaven Mine, krummede sin iforvejen krogede Ryg endnu mere, og traadte langsomt ind i Stuen.

— Ah! Kristophór Feodoritsch! Goddag! udbrød Panschin, saasnart han fik Øje paa ham, og sprang op fra Stolen: — Jeg havde ingen Anelse om, at De var her, .. jeg vilde saamænd ikke for aldrig dét have indladt mig paa at foredrage min Romance, naar De var tilstede. Ja for jeg vèd nok, De holder ikke af let Musik!— Jeg har Ingenting hørt, svarede den Nyankomne paa gebrokkent Russisk, bukkede for hver Enkelt af de Tilstedeværende, og blev saa, kejtet, staaende midt paa Gulvet.

— De kommer vel for at spille med Lisa, Monsieur Lemm? spurgte Marja Dmitrievna.

— Nej, ikke med Lisaveta Mikajlovna, men med Helena Mikajlovna.

— Ah! meget vel. Gaa saa op med Hr. Lemm, Lenotschka!

Den Gamle vilde lige til at følge bagefter Pigebarnet, da Pancshin talte til ham:

— De maa ikke gaa, naar De er færdig med Timen, Kristophòr Feodoritsch, sagde han: — Lisaveta Mikajlovna har lovet at spille en Sonate af Beethoven firhændig med mig.

Den Gamle mumlede noget mellem Tænderne; og Panschin fortsatte paa gebrokkent Tysk:

— Lisaveta Mikajlovna har vist mig den Kantate, som De har dediceret til hende, .. det er et nydeligt Musikstykke! Jeg forsikrer Dem, De maa virkelig ikke tro, at jeg slet ikke forstaar at sætte Pris paa alvorlig Musik: tvertimod, den er jo nok undertiden noget kjedelig, men saa er den til Gjengjæld altid saa korrekt!

Den Gamle blev ildrød lige ud i Øreflipperne, saa' hurtig hen paa Lisa, og skyndte sig ud af Stuen.

Marja Dmitrievna bad Panschin om at synge Romancen én Gang til; men han erklærede, at han vilde ikke saare den lærde Tyskers Øren, ogforeslog Lisa, at de skulde spille den Beethovenske Sonate.

Saa udstødte Marja Dmitrievna et sagte, resignerende Suk, og spurgte paa sin Side Gedeonovsky, om han vilde gaa en Tur med ned i Haven. — Jeg kunde have Lyst til, sagde hun: — at passiare lidt med Dem om vor stakkels Fedja og spørge Dem tilraads! ... Gedeonovsky smidskede selvtilfreds, bukkede, tog med to Fingre sin Hat og Handskerne, som han pertentlig havde anbragt paa Hatteskyggen, og fulgte med Marja Dmitrievna. Panschin og Lisa blev ene tilbage i Stuen, hun tog Sonaten frem og slog den op; uden at sige noget satte de sig begge til Klaveret. — Oppe fra Værelset ovenpaa hørte man ganske svagt Tonerne af en Skala, som Lenotschkas uøvede Fingre var ifærd med at indstudere.

V.

Kristoph Theodor Gottlieb Lemm var født i Aaret 1786 i Byen Chemnitz i Kongeriget Sachsen. Hans Forældre var fattige Musikere: Faderen blæste paa Valdhorn, Moderen spillede paa Harpe; han selv havde, allerede fra han

var fem Aar gammel, kunnet spille tre forskjellige Instrumenter. Da han var otte Aar, mistede han sine Forældre, og da han var ti Aar, begyndte han at tjene Brødet ved sin Kunst. Han drev saa en Tid lang om paa Vandring og spillede op, hvor det kunde træffe sig, .. i Restavrationer, paa Markeder, ved Bondebryllupper eller paa Dansebod; omsider fik han Ansættelse i et Orkester, og steg efterhaanden til Kapelmester. foreslog Lisa, at de skulde spille den Beethovenske Sonate.

Saa udstødte Marja Dmitrievna et sagte, resignerende Suk, og spurgte paa sin Side Gedeonovsky, om han vilde gaa en Tur med ned i Haven. — Jeg kunde have Lyst til, sagde hun: — at passiare lidt med Dem om vor stakkels Fedja og spørge Dem tilraads! ... Gedeonovsky smidskede selvtilfreds, bukkede, tog med to Fingre sin Hat og Handskerne, som han pertentlig havde anbragt paa Hatteskyggen, og fulgte med Marja Dmitrievna. Panschin og Lisa blev ene tilbage i Stuen, hun tog Sonaten frem og slog den op; uden at sige noget satte de sig begge til Klaveret. — Oppe fra Værelset ovenpaa hørte man ganske svagt Tonerne af en Skala, som Lenotschkas uøvede Fingre var ifærd med at indstudere.

V.

Kristoph Theodor Gottlieb Lemm var født i Aaret 1786 i Byen Chemnitz i Kongeriget Sachsen. Hans Forældre var fattige Musikere: Faderen blæste paa Valdhorn, Moderen spillede paa Harpe; han selv havde, allerede fra han var fem Aar gammel, kunnet spille tre forskjellige Instrumenter. Da han var otte Aar, mistede han sine Forældre, og da han var ti Aar, begyndte han at tjene Brødet ved sin Kunst. Han drev saa en Tid lang om paa Vandring og spillede op, hvor det kunde træffe sig, .. i Restavrationer, paa Markeder, ved Bondebryllupper eller paa Dansebod; omsider fik han Ansættelse i et Orkester, og steg efterhaanden til Kapelmester.Som udøvende Kunstner var han temmelig ubetydelig; men han havde grundige musikalske Kundskaber. Da han var otteogtyve Aar, kom han til Rusland; han var bleven indkaldt af en fornem Herre, der personlig ikke kunde udstaa Musik, men som holdt et Orkester for at gjøre sig vigtig. Lemm tilbragte syv Aar som Kapelmester hos denne Herre, og forlod ham saa med tomme Lommer: den fornemme Herre havde ruineret sig, havde først villet udstede en Gjældsforskrivning til Lemm, men senere nægtet at gjøre det, .. kort sagt, han betalte ham ikke en Kopek. Man raadede Lemm til at rejse hjem igjen; men han vilde ikke komme som Tigger tilbage fra Rusland, dette alle Kunstneres forjættede Land: han bestemte sig til at blive, hvor han var, og forsøge sin Lykke. I hele tyve Aar forsøgte derpaa den stakkels Tysker sin Lykke: han havde tjent forskjellige Herrer, havde boet i Moskva og i Guvernementsbyerne, havde prøvet meget og gaaet meget igjennem, havde faaet at vide, hvad det vil sige at lide Nød, havde som en Fugl i Buret stødt Hovedet tilblods: og kun Tanken om at komme hjem engang, som aldrig forlod ham midt under alle de Gjenvordigheder, han maatte udstaa, kun den havde holdt ham oppe! Det behagede imidlertid ikke Skæbnen at forunde ham denne sidste og største Lykke. Halvtredsindstyve Aar gammel, skrantende og udaset før Tiden, var han tilsidst bleven hængende i Byen O... og blev der for bestandig: han havde allerede mistet alt Haab om at slippe bort fra det forhadte Rusland, og skaffede sig nu et tarveligt Udkomme ved at give Undervisning i Musik.Han havde intet fordelagtigt Ydre. Han var ikke høj, noget kroget, havde skraa Skuldre, et indfaldent Bryst, store, brede Fødder, blaalige Negle paa de haarde, stive Fingre og et Par røde Hænder med ophovnede Aarer; Ansigtet var rynket, Kinderne hule, og de sammenbidte Læber mimrede altid, hvad der gjorde et næsten uhyggeligt Indtryk, eftersom han i Reglen var meget tavs af sig; hans graa Haar hang i Tjavser ned over den lave Pande; de smaa, lidt døde Øjne skimrede mat, ligesom Gløder, der er paa Nippet til at gaa ud! Han gik kluntet, og ved hvert Skridt, han tog, skød han den ledeløse Krop fremad med et Sæt. Adskillige af hans Bevægelser fik En uvilkaarlig til at tænke paa, saadan som en Ugle i et Bur kejtet begynder at pudse sig og sætter sig tilrette, saasnart den opdager, at man sér paa den, og dét uagtet den neppe nok er istand til at skjelne det allermindste med sine store, gule, lyssky og søvnig blinkende Øjne. Mangeaarig, ubønhørlig Nød havde paatrykt den stakkels Musiker sit uudslettelige Stempel, havde bøjet og vansiret hans iforvejen uskjønne Figur. Men den, der ikke var vant til at blive staaende ved det første Indtryk, kunde mulig hos dette halvt sammensunkne Væsen opdage en vis Trohjertethed og Godmodighed og Noget, som ikke var saa aldeles

hverdagsagtigt endda.

En ivrig Beundrer af Bach og Händel, som han var, velbevandret i sin Kunst og begavet med hin Tankens Ild og Kjækhed, som kun den germanske Race besidder, vilde Lemm — maaske — med Tiden have svunget sig op til at indtage en Plads blandt sit Fædrelands betydelige Tonedigtere, hvis Skæbnenhavde ført ham ind paa andre Veje. Men — han var ikke født under en lykkelig Stjerne! Han havde komponeret en hel Mængde; men det var ikke blevet ham forundt at faa blot et eneste af sine Værker bragt offenligt frem: han forstod ikke at gribe Sagen rigtigt an, ikke at krumme Ryg, hvor det behøvedes, ikke at benytte sig af et gunstigt Øjeblik. Engang for lang, lang Tid siden havde en Ven og Beundrer af ham, ligeledes en Tysker og en fattig Djævel, paa egen Bekostning udgivet to af hans Sonater; men de var blevet liggende i store Bunker paa Musikhandlernes Lofter, var forsvundet lydløst og sporløst, som om En hemmelig havde sænket dem i Vandet. Lemm var tilsidst blevet ligegyldig for Alt. Forresten begyndte ogsaa Alderen at gjøre sig gjældende: han begyndte at skrumpe ind og at blive tør og stiv, ligesom hans Fingre var blevet det. Ensom, uden andet Selskab end en gammel Kokkepige, som han havde hentet fra et Fattighus (han havde aldrig været gift), levede han i O... i et lille Hus, der laa i Nærheden af den Kalitinske Gaard. Han spadserede meget og læste hyppigt i Biblen og i en Samling protestantiske Salmer saavelsom i Schlegels Oversættelse af Shakespeare. Det var nu meget længe siden, han havde komponeret noget; men Lisa, hans bedste Elev, havde aabenbart forstaaet at sætte Liv i ham: for det var ganske rigtigt, som Panschin sagde, han havde skrevet en Kantate til hende. Ordene til Kantaten havde han taget af en Salme, men han havde selv digtet enkelte Strofer til. Den var skrevet for et Dobbeltkor, de Lykkeliges og de Ulykkeliges; tilsidst forenedesdisse to Kor og sang sammen: »Naadige Gud, forbarm dig over vore Synder og frels os fra onde Tanker og jordisk Tragten!« Paa det pertentligt skrevne og endog kolorerede Titelblad stod der: »Kun de Retfærdige skulle leve. Kirkelig Kantate. Komponeret og tilegnet min kjære Elev, Frøken Elisaveta Kalitin, af hendes Lærer, Chr. Th. G. Lemm.« Ordene: »Kun de Retfærdige skulle leve« og »Elisaveta Kalitin« var omgivne med en Glorie. Nederst paa Siden stod der: »Kun for Dem.« Derfor var det, Lemm var bleven rød i Hovedet og havde sét hurtigt hen paa Lisa: det havde gjort et pinligt Indtryk paa ham at høre Panschin omtale Kantaten.

VI.

Panschin anslog kraftigt og sikkert de første Akkorder af den Beethovenske Sonate (han spillede Bassen); men Lisa spillede ikke sit Parti. Saa holdt han op, og vendte Hovedet om imod hende. Hun sad og saa' stivt paa ham: der var noget ligesom Uvilje eller Vrede i Blikket, hendes Læber smilte ikke, hele Ansigtet havde et strengt, næsten bedrøvet Udtryk.

— Hvad er der? spurgte han.

— Hvorfor holder De ikke Ord? sagde hun. — Jeg viste Dem kun Kristophòr Feodoritsch's Kantate paa den Betingelse, at De vilde lade være at sige det til ham.

— Tilgiv mig, Lisaveta Mikajlovna .. det slap mig ud af Munden, uden at jeg selv vidste af det ... disse to Kor og sang sammen: »Naadige Gud, forbarm dig over vore Synder og frels os fra onde Tanker og jordisk Tragten!« Paa det pertentligt skrevne og endog kolorerede Titelblad stod der: »Kun de Retfærdige skulle leve. Kirkelig Kantate. Komponeret og tilegnet min kjære Elev, Frøken Elisaveta Kalitin, af hendes Lærer, Chr. Th. G. Lemm.« Ordene: »Kun de Retfærdige skulle leve« og »Elisaveta Kalitin« var omgivne med en Glorie. Nederst paa Siden stod der: »Kun for Dem.« Derfor var det, Lemm var bleven rød i Hovedet og havde sét hurtigt hen paa Lisa: det havde gjort et pinligt Indtryk paa ham at høre Panschin omtale Kantaten.

VI.

Panschin anslog kraftigt og sikkert de første Akkorder af den Beethovenske Sonate (han spillede Bassen); men Lisa spillede ikke sit Parti. Saa holdt han op, og vendte Hovedet om imod hende. Hun sad og saa' stivt paa ham: der var noget ligesom Uvilje eller Vrede i Blikket, hendes Læber smilte ikke, hele Ansigtet havde et strengt, næsten bedrøvet Udtryk.

— Hvad er der? spurgte han.

— Hvorfor holder De ikke Ord? sagde hun. — Jeg viste Dem kun Kristophòr Feodoritsch's Kantate paa den Betingelse, at De vilde lade være at sige det til ham.

— Tilgiv mig, Lisaveta Mikajlovna .. det slap mig ud af Munden, uden at jeg selv vidste af det ...— De har saaret ham .. og mig med. Nu har han ikke Tillid til mig mere!

— Hvad skal jeg gjøre, Lisaveta Mikajlovna, .. lige fra jeg var ganske lille har det været mig umuligt at forholde mig rolig overfor en Tysker: det kribler altid indeni mig af Lyst til at faa ham paa glat Is!

— Hvor kan De tale saadan, Vladimir Nikolaitsch! Denne Tysker her er et stakkels ensomt og ulykkeligt Menneske, .. og det skulde ikke gjøre Dem ondt for ham? De skulde virkelig have Lyst til at søge at gjøre Løjer med ham?

Panschin blev flov.

— De har Ret, Lisaveta Mikajlovna, sagde han: — det er igjen min frygtelige Tankeløshed, der løber af med mig! Nej, nej, De maa ikke sige mig imod; jeg véd godt, hvordan jeg er. Den Tankeløshed har allerede voldet mig en Masse Fortræd. Det er den, der er Skyld i, at jeg har faaet Ord for at være Egoist!

Han tav. Hvad han saa end begyndte at tale om, saa endte det altid med, at han kom til at tale om sig selv. Og det tog sig i hans Mund saa net og fordringsløst og behageligt ud, saa det lød, som det var den naturligste Sag af Verden.

— Som nu f. Eks. her i Deres Hjem! vedblev han: — Deres Fru Moder er ganske sikkert venlig stemt imod mig .. hun er jo ogsaa saa mageløs god; De .. ja, hvad De mener om mig, det véd jeg ikke; men Deres Tante kan aabenbart ikke fordrage mig. Jeg maa bestemt have fornærmet hende ved en elleranden uoverlagt og dum Ytring. Har jeg ikke Ret, .. hun kan ikke lide mig?

— Jo, sagde Lisa, noget nølende: — hun synes ikke om Dem.

Panschin fo'r hurtigt med Fingrene henover Tangenterne; der spillede et næsten umærkeligt Smil om hans Læber.

— Naa og De selv? spurgte han: — mener De ogsaa, jeg er en Egoist?

— Jeg kjender Dem jo kun saa flygtigt endnu, svarede Lisa: — men jeg antager ikke, De er Egoist; tvertimod, jeg maa endog takke Dem ..

— Ja, jeg véd .. jeg véd, hvad De vil sige! afbrød han hende og lod igjen Fingrene løbe hen over Tangenterne: — De tænker paa de Noder og Bøger, jeg bringer Dem, paa de daarlige Tegninger, jeg illustrerer Deres Album med, o. s. v., o. s. v. Alt dét kunde jeg meget godt gjøre, .. og saa alligevel være en Egoist. Jeg tør maaske antage, at De ikke kjeder Dem ved at være sammen med mig, og at De ikke just ansér mig for at være et slet Menneske; men De tror dog, at naar det gjælder om et vittigt Indfald, tager jeg det ikke saa nøje, selv om jeg ogsaa, som man siger, skal slaa baade Fader og Søn fordærvet.

— De er distræt og ubetænksom, som alle Verdensmænd er, svarede Lisa: — det er Sagen.

Udtrykket i Panschins Ansigt blev noget mørkt.

— Saa! sagde han: — nu vil jeg ikke tale mere om mig selv; lad os nu tage fat paa Sonaten. Der er kun én Ting, jeg vil bede Dem om, tilføjede han, og glattede med den ene Haand paa Nodebladene,som laa opslaaet paa Nodestolen: — tro om mig, hvad De har Lyst til, kald mig endog, om galt skal være, en Egoist ... det kan jeg finde mig i! Men .. Verdensmand .. det maa De ikke kalde mig: — jeg hader det Ord .. Anch io son pittore! jeg er

ogsaa Kunstner, .. selv om det kun er en elendig Kunstner! .. Dét — jeg mener, at jeg er en elendig Kunstner, — skal jeg straks vise Dem i Praksis. Lad os begynde!

— Godt, lad os begynde! sagde Lisa.

Den første Adagio løb temmelig heldigt af, skjøndt Panschin flere Gange spillede galt. Sine egne Kompositioner samt Stykker, som han havde indstuderet, foredrog han meget kjønt; men han spillede daarligt fra Bladet. Anden Del af Sonaten — en temmelig rask Allegro — gik derimod aldeles i Skuddermudder: ved den tyvende Takt var Panschin sakket hele to Takter bagud, ... det blev ham selv altfor gyseligt, og han skød leende Stolen tilbage.

— Nej, udbrød han: — jeg kan ikke spille idag! Det er da godt, Lemm ikke har hørt os; han vilde være besvimet.

Lisa rejste sig, lukkede Klaveret, og vendte sig om til ham.

— Hvad skal vi saa tage os for? spurgte hun.

— Hvor det ligner Dem, det Spørgsmaal! Det er Dem ikke muligt at lade være at bestille noget, blot et eneste Øjeblik! Naa, ja hvis De synes, saa lad os tegne lidt, saalænge vi kan se endnu og det ikke er blevet helt mørkt. Maaske en anden Muse — Maleriets .. hvad var det nu, hun hed? naa, jeg kan ikke komme paa det! .. maaske hun vil væremig mere bevaagen. Hvor har De Deres Album? Det falder mig ind, at jeg har jo begyndt paa et Landskab for Dem, som jeg ikke har faaet gjort færdigt.

Lisa gik ind i et andet Værelse for at hente Albumet. Da Panschin var blevet ene, trak han et Battistes Lommetørklæde op af Lommen, pudsede sine Negle, og saa' paa sine Hænder. De var meget smukke og hvide; paa venstre Haands Pegefinger bar han en spiralsnoet Guldring. .. Lisa kom ind igjen; han satte sig hen ved Vinduet, og slog Albumet op.

— Ah! udbrød han: — jeg ser, De har begyndt paa en Kopi af mit Landskab .. Fortræffeligt! Meget smukt! Der er blot .. aa, laan mig Blyantet! .. Skyggen er ikke gjort mørk nok. Saadan!

Og han trak i en Fart nogle tykke Streger. Han tegnede stadigvæk et og samme Landskab: i Forgrunden store Træer med krogede Grene, i Baggrunden en Eng, og ude i Horisonten takkede Bjerge ... Lisa stod bagved ham, og saa' over hans Skulder ned paa, hvad han tegnede.

— I et Billede, som i det hele taget her i Livet, sagde Panschin og lagde Hovedet om først paa højre saa paa venstre Side: — er Lethed og Kjækhed dét, det kommer an paa!

I dette Øjeblik kom Lemm ind, og vilde med en kort Hilsen gaa gjennem Stuen; men Panschin kastede Blyantet og skød Albumet tilside, og spærrede Vejen for ham.

— Hvor skal De hen, kjære Kristophòr Feodoritsch? Bliver De ikke og drikker The?— Jeg skal hjem, sagde Lemm i en vranten Tone; — jeg har Hovedpine.

— Aa, Passiar, bliv De nu blot. Vi kan faa os en Disput om Shakespeare.

— Jeg har Hovedpine, gjentog den Gamle.

— Medens De har været ovenpaa, har vi prøvet paa at spille den Beethovenske Sonate, vedblev Panschin smilende, og lagde fortroligt Armen om hans Liv: — men det vilde aldeles ikke gaa. De kan tænke Dem, jeg kunde ikke tage to Noder rigtigt efter hinanden.

— De skulde hellere synge Deres Romance en Gang til, sagde Lemm, og gjorde sig fri fra hans Omfavnelse og gik ud af Stuen.

Lisa løb efter ham; hun indhentede ham ude paa Trappen.

— Jeg har noget at sige Dem, Kristophór Feodoritsch, sagde hun paa Tysk, medens hun fulgte med ham tvers over Gaarden, gjennem det korte, grønne Græs, og hen til Porten: — jeg har ikke baaret mig rigtigt ad imod Dem .. tilgiv mig!

Lemm svarede ikke.

— Jeg har vist Vladimir Nikolaitsch Deres Kantate; jeg var overbevist om, at han vilde forstaa at sætte Pris paa den, og han syntes virkelig ogsaa, at den var meget smuk.

Lemm blev staaende.

— Det gjør Ingenting, sagde han paa Russisk, og tilføjede saa i sit Modersmaal: — Men han forstaar ikke et Muk af den; he! kan De ikke selv indse det? Han er Dilettant .. dermed er Alt sagt!

— De er uretfærdig imod ham, svarede Lisa:— han forstaar Alting, og kan selv producere næsten hvad det skal være.

— Ja rigtig, hvad det skal være .. af anden Kvalitet; lette Varer — flygtigt Makværk. Det behager, og han behager, og dermed er han tilfreds. Naa .. bravo! Men De maa ikke tro, jeg er vred; den Kantate og jeg .. vi er begge To et Par gamle Narrifasser. Jeg blev rigtignok noget flov; men det har Ingenting at sige.

— Tilgiv mig, Kristophòr Feodoritsch! bad Lisa igjen.

— Det har Ingenting at sige, ikke det Allermindste! gjentog han, og slog igjen over i Russisk: — De er en brav Pige .. Men der kommer Fremmede til Dem. Farvel! De er en rigtig brav Pige!

Lemm gik stærkere til, og drejede ud ad Porten i samme Øjeblik, som en Herre, han ikke kjendte, kom ind ad den. Den Fremmede var i graa Paletot og havde en bredskygget Straahat paa. Lemm hilste høfligt, da han gik forbi (han plejede at hilse alle fremmede Ansigter i Byen O..., men naar han kjendte dem, han mødte paa Gaden, saa' han til den anden Side .. det var saadan en Vane hos ham), og var det næste Øjeblik forsvundet paa den anden Side Plankeværket. Den Ubekjendte vendte sig forbavset om efter ham, saa' saa paa Lisa, og gik lige hen imod hende.

VII.

— De kjender mig nok ikke? sagde han, og tog Hatten af: — men jeg kjendte strax Dem, — han forstaar Alting, og kan selv producere næsten hvad det skal være.

— Ja rigtig, hvad det skal være .. af anden Kvalitet; lette Varer — flygtigt Makværk. Det behager, og han behager, og dermed er han tilfreds. Naa .. bravo! Men De maa ikke tro, jeg er vred; den Kantate og jeg .. vi er begge To et Par gamle Narrifasser. Jeg blev rigtignok noget flov; men det har Ingenting at sige.

— Tilgiv mig, Kristophòr Feodoritsch! bad Lisa igjen.

— Det har Ingenting at sige, ikke det Allermindste! gjentog han, og slog igjen over i Russisk: — De er en brav Pige .. Men der kommer Fremmede til Dem. Farvel! De er en rigtig brav Pige!

Lemm gik stærkere til, og drejede ud ad Porten i samme Øjeblik, som en Herre, han ikke kjendte, kom ind ad den. Den Fremmede var i graa Paletot og havde en bredskygget Straahat paa. Lemm hilste høfligt, da han gik forbi (han plejede at hilse alle fremmede Ansigter i Byen O..., men naar han kjendte dem, han mødte paa Gaden, saa' han til den anden Side .. det var saadan en Vane hos ham), og var det næste Øjeblik forsvundet paa den anden Side Plankeværket. Den Ubekjendte vendte sig forbavset om efter ham, saa' saa paa Lisa, og gik lige hen imod hende.

VII.

— De kjender mig nok ikke? sagde han, og tog Hatten af: — men jeg kjendte strax Dem,skjøndt det er hele otte Aar siden, jeg saa' Dem sidste Gang. De var et Barn endnu dengang. Jeg hedder Lavretzky. Er Deres Mama

hjemme? Kan jeg komme til at tale med hende?

— Det vil være Moder en stor Glæde, svarede Lisa: — hun vèd, at De er kommet.

— Hedder De ikke Elisaveta? spurgte Lavretzky, medens han gik op ad Trappen.

— Jo jeg gjør.

— Ja, jeg kan meget godt huske Dem; De havde allerede dengang et af de Ansigter, som man ikke glemmer igjen; jeg havde altid Konfekt med til Dem.

Lisa rødmede og tænkte: »det var da et besynderligt Menneske!«

Da de kom op i Forstuen, blev Lavretzky staaende der et Øjeblik. Lisa gik iforvejen ind i Modtagelsesværelset, hvorfra Lyden af Panschins Stemme og Latter trængte ud i Entreen: han var netop ifærd med at fortælle Marja Dmitrievna og Gedeonovsky, som allerede var kommet op fra Haven igjen, en Bunke Bysladder, og han lo selv højt over dèt, han fortalte. Da Marja Dmitrievna hørte Navnet Lavretzky, blev hun forvirret, blegnede, og gik sin Gjæst imøde.

— Velkommen, velkommen, kjære Kusin! udbrød hun i en drævende, næsten klynkende Tone: — hvor det glæder mig at se Dem igjen!

— Goddag, kjære Kusine, svarede Lavretzky, og trykkede hjerteligt den Haand, der blev rakt ham: — naa, hvordan har De havt det i al den Tid?

— Sæt Dem, sæt Dem dog, kjære FedorIvanitsch! Nej, hvor det glæder mig! Tillad mig først og fremmest at præsentere Dem .. min Datter Lisa ..

— Jeg har allerede selv præsenteret mig for Elisaveta Mikajlovna, afbrød Lavretzky hende.

— Monsieur Panschin .. Sergej Petrovitsch Gedeonovsky ... Men saa tag dog Plads! Der ser jeg Dem for mig, og vèd sandelig næsten ikke, om jeg tør tro mine egne Øjne! Hvordan har De det?

— Brillant .. som De ser. Naa men De, Kusine ... De tror da vel ikke paa jettatura? .. De har heller ikke forandret Dem til Deres Skade i de otte Aar, der er gaaet.

— Ja tænk engang, saalænge det er siden, vi har set hinanden! sagde Marja Dmitrievna i en smægtende Tone. — Hvor kommer De nu fra? Og hvor har De Deres .. det vil sige, rettede hun hurtigt sig selv: — jeg mener .. har De isinde at blive her længe?

— Sidst kommer jeg fra Berlin, svarede Lavretzky: — og imorgen rejser jeg ud paa Landet, rimeligvis for længere Tid.

— De har altsaa i Sinde at blive i Lavriki?

— Nej, ikke i Lavriki; jeg har et lille Gods en femogtyve Verster herfra, — dèr har jeg isinde at tage ud.

— Det er det lille Gods, som Glafyra Petrovna testamenterede Dem?

— Akkurat.

— Men, Fedor Ivanitsch! De har jo saadan en dejlig Gaard i Lavriki!

Lavretzky rynkede Øjenbrynene:— Ja, .. men der er et meget ordenligt lille Vaaningshus paa det andet Gods, og foreløbig behøver jeg ingen større Lejlighed. Det Sted passer mig bedst .. for Øjeblikket.

Marja Dmitrievna blev igjen aldeles forvirret, saa hun rettede sig ivejret og strakte Armene ud. Panschin kom hende tilhjælp og indledte en Samtale med Lavretzky. Marja Dmitrievna gjenvandt sin Fatning, satte sig tilbage i Lænestolen, og indflettede kun nu og da et lille Ord i Samtalen: men hun blev ved at se paa sin Gjæst med et saa deltagende Udtryk, hun sukkede med saadant et Eftertryk og rystede saa bedrøvet paa Hovedet, saa Lavretzky tilsidst tabte Taalmodigheden og spurgte hende i en temmelig barsk Tone: om hun ikke befandt sig rigtig vel?

— Jo, Gud være lovet! svarede Marja Dmitrievna: — men hvor falder De paa dèt Spørgsmaal?

— Naa, jeg fik det Indtryk, at De ikke befandt Dem rigtig vel.

Marja Dmitrievna satte en værdig og noget fornærmet Mine op. »Ja, naar Du tager det saadan, tænkte hun: — saa værsgod, for mig gjerne! Dig preller nok Alting af paa, min Ven. Enhver Anden i dit Sted vilde da være tæret hen af Ærgrelse; men Du er blevet fed af det.« Marja Dmitrievna tog Bladet fra Munden, naar hun talte med sig selv; overfor andre var hun mere forsigtig i Valget af sine Udtryk.

Lavretzky lignede virkelig slet ikke en grum Skæbnes Offer. Hans rødmussede, ægte russiske Ansigt med den høje hvide Pande, den noget storeNæse og de brede, regelmæssige Læber svulmede af kjærnefuld Sundhed og udholdende Styrke. Han var kraftigt bygget, og et blond, krøllet Haar bølgede om hans Hoved i ungdommelig Fylde. Kun de blaa, fremstaaende og noget nærsynte Øjne havde et Udtryk som af Tungsind eller Udmattelse, og hans Stemmeklang var lovlig monoton.

Panschin holdt imidlertid Konversationen vedlige. Han ledte Samtalen hen paa de Fordele, der var ved Sukkersyderierne .. et Emne, som han fornylig havde læst to franske Brochurer om. Han gjengav Indholdet af Brochurerne med rolig Beskedenhed, men omtalte ikke med saameget som en Stavelse, hvor han havde sin Visdom fra.

— Det er jo Fedja! hørte man saa pludselig, gjennem den halvt aabne Dør, Marfa Timofejevna udbryde inde i Stuen ved Siden af: — rigtigt, det er Fedja! — — Og den Gamle kom hurtigt ind i Modtagelsesværelset. Lavretzky havde endnu ikke faaet Tid til at rejse sig op fra Stolen, før hun allerede havde omfavnet ham.

— Lad mig se paa Dig, lad mig se rigtigt paa Dig! sagde hun, og bøjede sig lidt tilbage fra ham: — Nej, saadan en statelig Dreng! Du er jo nok blevet ældre, men det klæder Dig min Sandten ikke saa ilde. Hvad vil Du med mine Hænder .. kys mig i Ansigtet, hvis Du ikke er bange for mine rynkede Kinder. He, han har vel ikke engang spurgt efter mig: om hans gamle Tante ogsaa levede endnu? Og jeg har dog baaret Dig paa mine Arme, Du Vildbasse. Naa, det har Ingenting at sige, Du har vel havt andre Ting at tænke paaend mig! Det var da kjønt af Dig, at Du kunde se herind. Men, vedblev hun, og vendte sig om til Marja Dmitrievna: — har Du husket at give ham noget at spise, Bedste?

— Jeg trænger ikke til noget, skyndte Lavretzky sig at svare.

— Jo, min gamle Dreng, Du skal idetmindste drikke en Kop The. Vor Herre forbarme sig! der kommer han rejsende saa langvejsfra, og man byder ham ikke engang en Draabe The! Lisa, marsch, afsted med Dig, gesvindt! Jeg kan saamænd huske den Dag idag, at dengang han var lille, var han en frygtelig Karl til at spise; og det er han vel sagtens endnu.

— Ærbødigst Tjener, Marfa Timofejevna, sagde Panschin og traadte hen ved Siden af den Gamle, der var kommet i saa stærk Bevægelse, og bukkede dybt for hende.

— Om Forladelse, min Herre, svarede Marfa Timofejevna: — jeg havde virkelig slet ikke lagt Mærke til Dem for lutter Glæde — — Du er kommet til at ligne din kjære Moder, vedblev hun og vendte sig igjen om til Lavretzky: — Men Næsen havde Du efter din Fader, og den har da heller ikke forandret sig. Naa .. nu bliver Du vel en ordenlig Tid hos os?

— Jeg rejser imorgen, kjære Tante.

— Hvorhen?

— Hjem til Vassiljevskoje.

— Imorgen?

— Ja, imorgen.

— Naa, naar det maa være saadan, saa rejsmed Gud! Det er Noget, Du selv bedst maa vide. Men glem ikke, at

Du maa komme herhen en Gang til, for at sige Farvel. — — Den Gamle klappede ham paa Kinden. — Nej, det havde jeg dog aldrig tænkt, at jeg skulde faa Dig at se igjen; det var ikke, fordi jeg mente, at jeg skulde være nær ved at dø, nej ., jeg hænger vel nok sammen et Par Aar endnu; alle vi Pestover er nogle sejge Folk at faa Livet af; din salig Bedstefader plejede ogsaa at kalde os de Sejglivede; men Gud skal vide, hvor længe Du kunde være faldet paa at blive ved at farte om i Udlandet! Naa, men der er da Marv i Benene paa Dig endnu, ser jeg; Du kan vel endnu løfte med èn Haand dine ti Pud fra Jorden, ligesom i gamle Dage? Ja, hvor forskruet saa ogsaa din salig Fader var (tag mig det ikke ilde op), saa var det dog meget rigtigt af ham, at han antog den Svejtser til Dig. Kan Du huske, som I To plejede at boxe med hinanden? man kalder det nok Gymnastik, ikke sandt? .. Aa, men jeg bliver ved at lade Munden løbe; jeg har rent forstyrret Hr. Panschin i at tale! Det er nok bedst, vi ser at komme i Lag med vor The; lad os drikke vor Hjertens Drik derude paa Balkonen. Du skal bare smage, saadan en Fløde vi har! .. den faar I ikke Magen til i jert London eller Paris. Kom, kom .. lad mig tage Dig under Armen, Fedyscha. Naa, saadanne Muskler! Ja, saadan en Arm kan nok fri En fra at falde!

Hele Selskabet rejste sig og gik ud paa Balkonen, med Undtagelse af Gedeonovsky, der ubemærket fjernede sig. Al den Tid Lavretzkytalte med Fruen i Huset, med Panschin og med den Gamle, havde han siddet henne i en Krog og blinket betydningsfuldt med Øjnene og spidset Mund i barnagtig Nysgjerrighed: han skyndte sig nu afsted for at løbe omkring i Byen med Efterretninger om den nyankomne Gjæst.

*

Samme Aften, omtrent Kl. Elleve, tildrog der sig i Fru Kalitins Hus Følgende: Nede i Stueetagen, paa Dørtærskelen ind til Modtagelsesværelset, sagde Vladimir Nikolaitsch Godnat til Lisa; han benyttede sig af Lejligheden, tog hendes Haand og sagde: — De vèd, hvad det er, der drager mig herhen; De vèd, hvorfor jeg kommer saa tidt i Deres Hjem; vil De have, jeg skal tale, naar Alting iforvejen er saa tydeligt? — — Lisa svarede ikke, hun smilte ikke engang; hun rynkede Øjenbrynene en Smule, og rødmede, og saa' ned i Gulvet, men trak ikke Haanden til sig. — — Oppe i Marfa Timofejevnas Værelse paa første Sal, i Skjæret af den lille Lampe, der stod og brændte henne foran de tilrøgede gammeldags Helgenbilleder, sad imens Lavretzky i en Lænestol og støttede Armene paa sine Knæ og skjulte Ansigtet i sine Hænder; den Gamle stod foran ham og strøg ham nu og da hen over Haaret. Han havde siddet over en Time oppe hos hende, efterat han havde sagt Godnat til Fruen i Huset; han havde saagodtsom slet ikke talt med sin kjære gamle Veninde og hun havde heller ikke spurgt ham om noget ... Og hvorfor skulde ogsaa han have talt, og hvorfor skulde hun have spurgt? Hun forstod jo iforvejen det Hele. Alt, hvad hans Hjertevar fyldt af, fandt ogsaa uden Ord Gjenklang i hendes.

VIII.

Fedor Ivanitsch Lavretzky (vi maa bede Læseren om Tilladelse til foreløbig at afbryde Traaden i vor Fortælling) stammede ned fra en gammel adelig Slægt. Lavretzkys Stamfader var under Fyrst Vassili den Blindes Regering vandret ind fra Preussen, og havde faaet nogle Hundrede Tønder Land i det Beschetzkiske Distrikt til Forlening. Af hans Efterkommere havde en Mængde beklædt forskjellige Embeder og under Fyrster og Stormænd bestyret afsides liggende Vojvodskaber; men der var dog ingen af dem, som var naaet højere end til en Stolniks eller Bordforstanders Værdighed, og der var heller ingen af dem, som havde erhvervet sig nogen betydelig Formue. Den Rigeste og mest Ansete af alle Lavretzkyerne var Fedor Ivanitsch'es kjødelige Oldefader, Andrej. Det var et frækt, klogt, grusomt og forslagent Menneske; man taler endnu den Dag idag om hans egenmægtige Skalten og Valten, om hans vilde Karakter, hans ubændige Ødelæggelseslyst og hans grænseløse Havesyge. Han var meget svær og høj, havde et mørkt, skægløst Ansigt, saa' søvnig ud og snurrede paa Ordene, naar han talte; men jo sagtere han talte, desto mere skjælvede alle hans Omgivelser. Den Hustru, han havde valgt sig, var netop som skabt for ham. Det var en Zigeunerske med et Par store Gloøjne, Høgenæse og et rundt, gulladent Ansigt; hun var heftig og hævnsyg, og stod i var fyldt af, fandt ogsaa uden Ord Gjenklang i hendes.

VIII.

Fedor Ivanitsch Lavretzky (vi maa bede Læseren om Tilladelse til foreløbig at afbryde Traaden i vor Fortælling) stammede ned fra en gammel adelig Slægt. Lavretzkys Stamfader var under Fyrst Vassili den Blindes Regering vandret ind fra Preussen, og havde faaet nogle Hundrede Tønder Land i det Beschetzkiske Distrikt til Forlening. Af hans Efterkommere havde en Mængde beklædt forskjellige Embeder og under Fyrster og Stormænd bestyret afsides liggende Vojvodskaber; men der var dog ingen af dem, som var naaet højere end til en Stolniks eller Bordforstanders Værdighed, og der var heller ingen af dem, som havde erhvervet sig nogen betydelig Formue. Den Rigeste og mest Ansete af alle Lavretzkyerne var Fedor Ivanitsch'es kjødelige Oldefader, Andrej. Det var et frækt, klogt, grusomt og forslagent Menneske; man taler endnu den Dag idag om hans egenmægtige Skalten og Valten, om hans vilde Karakter, hans ubændige Ødelæggelseslyst og hans grænseløse Havesyge. Han var meget svær og høj, havde et mørkt, skægløst Ansigt, saa' søvnig ud og snurrede paa Ordene, naar han talte; men jo sagtere han talte, desto mere skjælvede alle hans Omgivelser. Den Hustru, han havde valgt sig, var netop som skabt for ham. Det var en Zigeunerske med et Par store Gloøjne, Høgenæse og et rundt, gulladent Ansigt; hun var heftig og hævnsyg, og stod iingen Henseende tilbage for sin Mand, som nær havde plaget hende ihjel, men hvem hun alligevel ikke kunde overleve, skjøndt de saagodtsom altid have ligget i Haarene paa hinanden.

Peter, Andrejs Søn og Fedors Bedstefader, lignede ikke Faderen: det var en skikkelig, noget excentrisk Landjunker, en Skrighals og en Slagsbroder, ubehøvlet, men ikke ondskabsfuld, gjæstfri og en lidenskabelig Jæger. Han var allerede oppe over de Tredive, da Faderen døde og efterlod ham to Tusend Sjæle i den fortræffeligste Forfatning; det varede imidlertid ikke ret længe, før han havde faaet dels pantsat, dels solgt Størsteparten af sin Ejendom og havde ødelagt sit talrige Tyende i Bund og Grund. Aldeles som Kakkelakker eller Græshopper strømmede bekjendte og ubekjendte Landstrygere til allevegne fra og slog sig til Ro i hans rummelige, lune og uordenlige Lejlighed. Alt dette Pak proppede sig med Mad og Drikke, hvor de bare kunde komme til, slæbte bort med sig, hvad der kunde slæbes bort, og roste og priste deres venlige Vært i én Uendelighed; Peter Andreitsch kaldte dem selv, naar han var i daarligt Humør, Snyltedyr og Døgenigter, men kjedede sig forresten øjeblikkelig, saasnart han skulde undvære dem. Hans Hustru var en lidet iøjnefaldende Kone; han havde, efter Faderens Valg og Bestemmelse, hentet hende hos en Familie i Nabolaget; hun hed Anna Pavlovna. Hun blandede sig aldrig i nogen Verdens Ting, var forekommende mod sine Fremmede, og holdt meget af at tage ud paa Besøg, uagtet hun ikke for sin Død kunde fordrage at blivepudret. Hun plejede, da hun var blevet ældre, at fortælle, hvordan man havde kommet store Filts-Valke i Haaret paa hende og havde kæmmet det op rundt omkring og smurt det ind med Fedt og strøet Mel paa det og stukket en Masse Haarnaale i det, ... saa det bagefter havde været en ligefrem Kval at faa det vasket rent; men tage paa Besøg uden at være pudret, ... nej, bevares, ... man vilde jo have taget det ilde op! — Uh, saadan en Tortur! — Hun holdt meget af at kjøre stærkt, og kunde sidde fra Morgen til Aften og spille Kort; naar hendes Mand saa kom hen til Spillebordet, plejede hun at holde Haanden over Regnskabet, for at han ikke skulde se, at hun havde tabt en Bagatel: og dog havde hun givet Manden fuldstændig fri Hænder over hele sin Medgift, hele sin Formue. Hun havde to Børn med ham: en Søn, Ivan (Fedors Fader, og en Datter, Glafyra.

Ivan blev ikke opdraget hjemme, men hos en gammel rig ugift Tante, Fyrstinde Kubensky. Hun havde lovet at indsætte ham til sin Arving (ellers havde Faderen ikke givet Slip paa ham), klædte ham som en Dukke, forsynede ham med alle mulige Slags Lærere, og gav ham en Franskmand til Hovmester .. en forhenværende Abbé og Discipel af Jean Jacques Rousseau, Mr. Courtin de Vaucelles. Det var en fin og smidig Intrigant — en rigtig fine fleur af en Emigrant, som hun selv plejede at udtrykke sig, — og det endte da med, at hun, da hun var næsten halvfjerdsindstyve Aar gammel, ægtede denne fine fleur og overdrog ham hele sin Ejendom.Belæsset med Sminke, parfumeret med Ambra à la Richelieu, omgivet af Negerdrenge, tyndbenede Hunde og skrigende Pappegøjer, hvilende paa en silkebetrukken svejtset Sofa fra Ludvig den Femtendes Tid, med en emailleret Snustobaksdaase af Petitots Arbejde i Haanden, og forladt af sin Ægtefælle — opgav hun saa kort efter Aanden: den fiffige Hr. Courtin havde fundet det hensigtsmæssigt at trække sig tilbage til Paris med hendes Penge.

Ivan gik allerede i sit tyvende Aar, da dette uventede Slag (vi mener Fyrstindens Giftermaal, ikke hendes Død) traf ham. Han vilde ikke blive længer i Tantens Hus, hvor han fra rig Arving pludselig var sunket ned til at være Snyltegjæst; den Kreds, han var voxet op iblandt i St. Petersborg, lukkedes for ham; en anstrengt, ubemærket Tjeneste, som begyndte paa det allernederste Trin i Rangen, skræmmede ham tilbage (Alt det falder i de første Aar af Kejser Alexanders Regering); — der var ikke Andet for ham at gjøre end igjen at tage ud paa Landet til Faderen. Men hvor Forældrenes Hjem nu forekom ham griset, fattigt og usselt! Landlivets dvaske, aandløse Ensformighed saarede og pinte ham ved hvert Skridt; han var nærved at dø af Kjedsomhed; og desuden betragtede alle Husets Beboere, blot med Undtagelse af Moderen, ham med uvenlige Blikke. Faderen syntes ikke om hans Hovedstadsvaner, hans Frakker, Kalvekryds, Bøger og Fløjte, saalidt som om hans pertentlige Holdning, hvori han — med en vis Ret — troede at se noget Overlegent og Ringeagtende; han kunde ikke blive træt af at klage over Sønnen og gik ogbrummede i Et væk. »Der er Ingenting, der er ham tilpas her hos os! plejede han at sige: — ved Bordet faar han Nykker og spiser Ingenting; han vil ingen Tjenestefolk have om sig, men siger, at de stinker; der er for varmt for ham i Værelserne; han kan ikke taale at se et Menneske fuld, og bliver fornærmet, dersom man giver En en Lussing, naar han er tilstede! Søge en Ansættelse vil han heller ikke: det er han fors vag til! Fy for Pokker, saadan en Kjærlingeunge! Og det kommer Altsammen bare af, at han har denne Voltaire i Hovedet!« — Den Gamle kunde ikke fordrage Voltaire saalidt som den »ugudelige« Diderot, uagtet han aldrig havde læst en Linie af, hvad de havde skrevet. Læsning var ikke noget, han gav sig af med.

Peter Andreitsch tog forresten ikke fejl. Sønnen havde virkelig Hovedet fuldt af Diderot og Voltaire ... og ikke blot af dem, men ogsaa af Rousseau, Raynald, Helvetius og en Mængde lignende Forfattere, — men han havde dem kun i Hovedet. Ivan Petrovitsch'es forrige Hovmester, Ex-Abbéen og Encyklopædisten, havde indskrænket sig til at proppe sin Discipel med Raastoffet af hele det 18de Aarhundredes Visdom; og Ivan gik da ogsaa omkring stoppet fuld lige til Halsen med den. Han havde den i sig, men den gik ikke over i Blodet paa ham, den gjennemtrængte ikke hans Sjæl og kom ikke til Udtryk i daadskraftig Overbevisning ... Forresten, hvor kunde man ogsaa for halvtredsinstyve Aar siden fordre Overbevisninger af et ungt Menneske, naar de Voxne end ikke den Dagidag er blevet saa modne, saa de har en Overbevisning?

Endog de, der kom i Besøg hos Faderen, følte sig trykkede af Ivan Petrovitsch; han foragtede disse Mennesker, og de var bange for ham. Sin Søster Glafyra, der var omtrent tolv Aar ældre end han, kunde han nu ligefrem aldeles ikke komme ud af det med. Denne Glafyra var et højst besynderligt Væsen. Hun var grim, pukkelrygget, mager, havde et Par store, strenge Øjne, tynde, sammenpressede Læber, og mindede ved sit Ansigt, sin Stemme, sine hurtige og kantede Bevægelser om Bedstemoderen, Zigeunersken, Andrejs Kone. Stivsindet og herskesyg, som hun var, havde hun aldrig villet vide noget af Ægteskab at sige. Det, at Ivan Petrovitsch kom hjem igjen, syntes hun slet ikke om; saalænge han havde været i Huset hos Fyrstinde Kubensky, havde hun nemlig levet i Haabet om, at hun idetmindste vilde komme til at arve Halvdelen af Forældrenes Formue: for ogsaa i Henseende til Gjerrighed lignede hun Bedstemoderen. Desuden var Glafyra misundelig paa Broderen; han var jo saa dannet og talte saa pænt Fransk med parisisk Akcent, hvorimod hun neppe nok kunde komme ud af det med et: »bon chur,« eller »kommang vu porteh vuh?« Ganske vist, hendes Forældre forstod ikke et eneste Ord Fransk .. men hvad kunde dèt hjælpe hende? ... Ivan Petrovitsch vidste ikke, hvad han skulde tage sig til for lutter Kjedsomhed og Gnavenhed; han havde endnu ikke været et Aar ude paa Landet, og dog forekom den Tid ham saa lang som mindst en halv Snes Aar før.Moderen var den Eneste, som han følte sig en Smule trøstet ved at være sammen med. Han sad tidt flere Timer i Træk inde hos hende i hendes lave, smaa Værelser, lyttede til den brave Kones usminkede Ord, og delikaterede sig imedens med syltede Frugter.

Blandt Anna Pavlovnas Kammerpiger var der en meget smuk ung Pige med et Par klare, milde Øjne, fine Ansigtstræk og et dannet og anstændigt Væsen; hun hed Malanja. Hun havde lige strax gjort Indtryk paa Ivan Petrovitsch; hendes ængstelige Holdning, beskedne Maade at tale paa, milde Stemme og venlige Smil havde vundet hende hans Hjerte; og for hver Dag der gik, kom han til at holde mer og mere af hende. Hun for sit Vedkommende sluttede sig til Ivan Petrovitsch med hele sin Sjæls Styrke, saadan som kun et russisk Pigehjerte formaar at elske, .. og hun gav sig hen til ham.

Ude paa Landet, i et adeligt Hus, kan en Hemmelighed ikke holdes skjult ret længe; det varede da ogsaa kun kort, saa havde Alverden faaet Nys om den unge Herres Forhold til Malanja, og tilsidst kom Sagen Peter Andreitsch for Øre. Under andre Forhold vilde han rimeligvis slet ikke have taget Notits af en saa ubetydelig Begivenhed: men han havde allerede længe havt et Horn i Siden paa Sønnen, og han greb nu med Glæde denne Lejlighed til at læse den Petersborgske Vigtigpeter og Spradebasse ordenlig Texten. Der blev skreget op og gjort et forfærdeligt Spektakel: Malanja blev spærret inde paa et Værelse, og Ivan Petrovitsch fik Ordre til at møde hos Faderen.Anna Pavlovna kom til ved Spektaklet, der blev; hun gjorde sig Umag for at stille sin Ægtefælle tiltaals, men Peter Andreitsch var døv for alle hendes Forestillinger. Ligesom en Rovfugl fløj han løs paa Sønnen og bebrejdede ham hans Usædelighed, Ugudelighed og Hykleri; her var endelig en Lejlighed til at udøse over ham al den Galde, han havde gaaet og samlet paa mod Fyrstinde Kubensky, og han overdængede ham med Skjældsord. I Førstningen hørte Ivan Petrovitsch stiltiende paa ham og bevarede Herredømmet over sig selv; men da Faderen lod falde en truende Hentydning til, at han egenlig fortjente en korporlig Revselse, kunde han ikke styre sig længer. »Aha, tænkte han: — den ugudelige Diderot er nok igjen paa Spil! Ja ja, lad ham saa komme frem; giv blot Tid, jeg skal skaffe jer Allesammen en ordenlig Forbavselse paa Halsen!« Og rolig og afmaalt, skjøndt dirrende indvendig af Forbittrelse, svarede han, at Faderen havde ikke Ret til at beskylde ham for Usædelighed; han havde paa ingen Maade isinde at besmykke sit Fejltrin, men var parat til at gjøre det Skete godt igjen, og det saameget hellere, som han følte sig hævet over alle Fordomme: kort sagt, han var villig til at gifte sig med Malanja. Utvivlsomt opnaaede han ved denne Erklæring, hvad han havde tilsigtet: Faderen blev i den Grad lamslaaet af Forbavselse, saa han spærrede Øjnene op paa vid Gab og i Førstningen ikke kunde faa et eneste Ord frem; men han fik dog hurtigt sin Fatning igjen, og som han gik og stod, i sin Slaabrok afEgernskind og med Tøfler paa de bare Fødder, — styrtede han med knyttede Næver løs paa Sønnen, der, næsten som for at trodse Faderen, netop den Dag var friseret à la Titus og mødte op i ny blaa Frakke af engelsk Facon, Støvler med Kvaster og et Par elegante, stramme Hjorteskindsbenklæder. Anna Pavlovna udstødte et gjennemtrængende Skrig og skjulte Ansigtet i sine Hænder; men Sønnen tog Benene paa Nakken, og fo'r ud gjennem Værelserne, tvers over Gaarden, ned i Kjøkkenhaven, igjennem Parken og ud paa Landevejen; han blev ved at styrte afsted og saa' sig ikke om, før han ikke længer kunde høre det tunge Trav af Faderens Fødder bag ved sig saalidt som Faderens stedse heftigere og mere og mere forpustede Skraalen op: »Bi blot! din Slyngel! bi blot! jeg skal forbande Dig!«

Ivan Petrovitsch flygtede til en Godsejer i Nabolaget. Peter Andreitsch gik, forpustet og dryppende af Sved, hjem, og erklærede, næsten aandeløs, at han gjorde sin Søn arveløs og nægtede ham sin Velsignelse; tillige befalede han, at alle Sønnens forrykte Bøger skulde brændes, og at dette Fruentimmer, Malanja, øjeblikkelig skulde sendes ud til en afsides liggende Landsby. Der var nogle velvillige Mennesker, som opsøgte Ivan Petrovitsch og fortalte ham det Hele. Rasende af Skam og af Begjærlighed efter at hævne sig svor han, at hans Fader skulde nok komme til at undgjælde for det. Samme Nat passede han den Telega op, som Malanja blev ført bort paa, tog hende med Magt fra hendes Ledsagere, skyndte sig saa med hendetil nærmeste By, og lod sig vie til hende. Penge havde han faaet hos en Nabo, en hjertensgod, men altid beskjænket forhenværende Sømand, der (som han selv plejede at udtrykke sig) var rent bandsat forgabet i alle højmodige Eventyrere.

Dagen efter skrev Ivan Petrovitsch et bidende koldt og høfligt Brev til Faderen, og begav sig saa ud paa en Ejendom, hvor der boede en fjern Slægtning af ham, Dmitri Pestov, samt dennes Søster, Marfa Timofejevna, hvem Læseren allerede kjender. Han fortalte dem Alt, hvad der var sket, sagde, at han havde isinde at tage til St. Petersborg og søge om Ansættelse, og bad dem skjænke hans Kone Husly, om ogsaa blot foreløbig. Ved Ordet »Kone« gav han sig bitterligt til at græde, han glemte al sin Hovedstadsdannelse og Filosofi og kastede sig ydmygt, i russisk-idiotisk Enfoldighed, paa Knæ for sine Slægtninge, ja slog endog Panden imod Gulvet. Pestoverne var medlidende og skikkelige Folk, og opfyldte gjerne, hvad han bad om; han blev saa hos dem i tre Uger og gik hemmeligt og ventede paa, om der ikke skulde komme Svar fra Faderen; men der kom intet, og kunde heller intet komme. Da Peter Andreitsch fik Nys om Giftermaalet, blev han nemlig saa daarlig, saa han maatte bringes tilsengs, og han befalede, at Sønnens Navn for Fremtiden ikke maatte nævnes, naar han var tilstede. Den stakkels Moder derimod laante underhaanden femhundrede Papirsrubler af Popen og sendte Sønnen

dem, tilligemed et lille Helgenbillede til Sønnekonen. Hun turde ikke skrive, men lod Budet, en mager lille Bonde, der mageligkunde overkomme at løbe tredsinstyve Verster paa en Dag, sige til Sønnen, at han maatte ikke græmme sig altfor meget, med Guds Hjælp vilde det nok Altsammen blive godt, saa Faderen glemte sin Vrede og tog ham til Naade igjen; hun selv vilde ogsaa heller havt en anden Svigerdatter, men det maatte vel rimeligvis have været Guds Vilje saadan, og hun sendte Malanja Sergejevna sin Velsignelse. Det magre Bud fik en Rubel i Drikkepenge, bad, om det maatte blive ham tilladt at se den nye Adelsfrue, som han engang havde staaet Fadder sammen med, kyssede hende paa Haanden, og travede saa gesvindt hjem efter.

Med let Hjerte drog Ivan Petrovitsch afsted til St. Petersborg. En ubekjendt Fremtid ventede ham, ja maaske han endog kom til at lide Nød og Fattigdom; men han var sluppet bort fra det forhadte Landliv, og navnlig glædede det ham i høj Grad, at han ikke havde givet sig nogen Blottelse overfor sine Mestre, men tvertimod havde ført Principerne fra Rousseau, Diderot og La déclaration des droits de l'homme ud i Livet og hævdet dem. Bevidstheden om, at han havde gjort sin Pligt og vundet en Sejr, fyldte hans Sjæl med Stolthed; og dèt, at han skulde skilles fra sin Kone, ængstede ham ikke synderligt: det vilde have generet ham mere, dersom han skulde have været sammen med hende bestandig. Den Sag var afgjort, nu stod andre Sager for Tur. Imod al Forventning smilte Lykken til ham i St. Petersborg; Fyrstinde Kubensky, som allerede var bleven ladt i Stikken af Monsieur Courtin, men som ikke havde faaet Stunder til at dø endnu,vilde saavidt muligt gjøre sin Uret imod Nevøen god igjen. Hun anbefalede ham til alle sine Venner og testamenterede ham til Erindring om sig fem Tusend Rubler — formodenlig alle de Penge, hun ejede — samt et Uhr af L'Epine's Arbejde med hendes Navnetræk inden i en Guirlande af Amoriner. Der gik ikke tre Maaneder, før han fik en Ansættelse ved det russiske Gesandtskab i London, og med det første engelske Skib, der afgik (Dampskibe tænkte man dengang endnu ikke paa), stak han i Søen. Nogle Maaneder efter fik han et Brev fra Pestov. Den skikkelige Mand lykønskede ham til, at han havde faaet en Søn, som havde set Lyset paa det Prokovskyske Gods den 20de Avgust 1807, og som til Ære for den hellige Fedor, Hærføreren, havde faaet Navnet Fedor. Da Malanja Sergejevna var meget svag endnu, tilføjede hun kun nogle faa Linier; men selv disse faa Linier forbavsede Ivan Petrovitsch: han vidste ikke, at Marfa Timofejevna havde lært hans Kone at skrive. Forresten, hengav han sig ikke ret længe til den søde Tanke, at han var Fader; han var netop ifærd med at gjøre Kur til en af de berømteste Phryner eller Laïs'er (de klassiske Navne var dengang paa Moden). Freden i Tilsit var lige blevet undertegnet, og Alverden reves hen i en vanvittig Hvirvel. En livlig Skjønheds sorte Øjne havde ogsaa gjort Ivan Petrovitsch forstyrret i Hovedet. Han havde kun faa Penge, men var heldig i Kortspil, havde Forbindelser, tog Del i alle mulige Fornøjelser, kort sagt, han sejlede for fulde Sejl.

IX.

Den gamle Lavretzky kunde længe ikke tilgive Sønnen hans Giftermaal. Dersom Ivan Petrovitsch et halvt Aarstid efter, at Begivenheden var sket, var vendt angrende tilbage og havde kastet sig for hans Fødder, vilde den Gamle maaske have tilgivet ham og blot iforvejen have læst ham ordenligt Texten eller maaske ogsaa, for at forskrække ham, have rørt ved ham med Krykkestokken; men istedetfor blev Sønnen i Udlandet og lod fem være lige. — »Ti stille! Understaa Dig ikke!« plejede Peter Andreitsch at fare op mod sin Kone, hver Gang hun søgte at stemme ham til Mildhed: — »den Grønskolling kan takke sin Gud, saalænge han lever, for, at jeg ikke gik hen og forbandede ham; min salig Fader vilde paa Stedet have slaaet ham ihjel med egen Haand, og deri vilde han have gjort Ret.« Medens den Slags forfærdelige Udbrud stod paa, plejede Anna Pavlovna i al Hemmelighed at slaa Kors for sig. — Hvad Ivan Petrovitsch'es Kone angik, saa vilde den Gamle i Begyndelsen heller slet ikke høre Tale om hende. Paa et Brev fra Pestov, hvori denne nævnede Svigerdatteren, lod han svare, at han vidste ikke af, han havde en saakaldet Svigerdatter; forresten var det forbudt i Loven at optage i sit Hus Piger, som var løbet bort fra deres Herskab, og han ansaa det for sin Pligt at advare ham, Pestov, derimod. Senere, da han fik at høre, at der var født ham en Sønnesøn, blev han dog mildere tilsinds, forhørte sig paa anden Haand om, hvorledes Moderen havde det,og sendte hende en lille Sum Penge, men saadan, som om den ikke kom fra ham. — Før

Fedja endnu var et Aar gammel, blev Anna Pavlovna angrebet af en farlig Sygdom. Nogle Dage før hun døde, og da hun allerede ikke mere kunde forlade Sengen, erklærede hun med ængstelige Taarer i det bristende Øje og i sin Skriftefaders og Ægtefælles Nærværelse, at hun ønskede at se sin Svigerdatter, for at hun kunde sige hende det sidste Farvel og velsigne sin Sønnesøn. Den bedrøvede Gamle søgte at berolige hende, og sendte øjeblikkelig sin egen Vogn efter Svigerdatteren, ved hvilken Lejlighed han for første Gang kaldte hende Malanja Sergejevna. Hun kom med sin Søn og med Marfa Timofejevna, som paa ingen Maade vilde lade hende rejse alene og udsætte hende for, hvad der muligvis kunde ske. Halvdød af Skræk traadte Malanja ind i den Gamles Kabinet. Barnepigen kom bagefter med den Lille. Peter Andreitsch saa' paa Malanja, men sagde Ingenting; hun greb hans Haand: hendes sitrende Læber var neppe nok istand til at trykke et lydløst Kys paa den.

— Naa Du nybagte Adelsfrue, — sagde han efter en Pavse: — goddag. Følg saa med ind til Naadigfruen!

Han rejste sig og bøjede sig ned til Fedja; Drengen smilte og rakte de smaa blege Hænder ud imod ham. Hjertet løb af med den Gamle:

— Du lille forældreløse Stakkel, sagde han. — Du vil tale godt for din Fader! Ja, jeg skal ikke forlade Dig, Du lille Fugleunge!

Da Malanja Sergejevna kom ind i AnnaPavlovnas Soveværelse, kastede hun sig paa Knæ henne ved Dørtærskelen. Den Syge vinkede ad hende, at hun skulde komme hen til Sengen, tog hende i sine Arme og velsignede hendes Søn; derpaa vendte hun det af den haarde Sygdom afmagrede Ansigt om mod sin Ægtefælle, som om hun vilde sige Noget.

— Jeg vèd det, jeg vèd, hvad det er, Du vil sige, faldt Peter Andreitsch ind: — vær Du kun rolig: hun skal blive hos os, og for din Skyld vil jeg ogsaa tilgive Vanka.

Anna Pavlovna greb, saa daarligt hun kunde, sin Mands Haand og trykkede den til sine Læber. Samme Aften døde hun.

Peter Andreitsch holdt Ord. Han underrettede Sønnen om, at han for den afdøde Moders og Drengen Fedors Skyld tog ham til Naade igjen og optog Malanja Sergejevna i sit Hus. Der blev anvist hende to Værelser i Mezzaninetagen; Svigerfaderen præsenterede hende for dem af sine Gjæster, han havde mest Respekt for, nemlig en enøjet Oberst Skurechin og hans Kone, og han gav hende to Piger og en lille Bydreng til Opvartning. Marfa Timofejevna sagde Farvel til hende: hun kunde ikke døje Glafyra, tre Gange paa èn Dag havde hun været oppe at skjændes med hende.

I Førstningen følte den stakkels Kone sig ilde tilmode og underlig fremmed; men hun kom ud over det og vænnede sig tilsidst til sin Svigerfader. Han vænnede sig ogsaa til hende, ja han kom endog til at holde af hende, skjøndt han saagodtsom aldrig talte til hende, og skjøndt der laa en visuvilkaarlig Ringeagt i hans Venlighed. Den værste Dyst havde hun at bestaa med sin Svigerinde. Endnu medens Moderen levede, var det lykkedes Glafyra lidt efter lidt at bemægtige sig hele Kommandoen i Huset: hendes Fader og forresten alle Andre lystrede hende, der turde ikke bruges blot Saameget som et Stykke Sukker, uden hun havde givet Lov til det; og hun vilde hellere være død end have delt Kommandoen med en anden Kvinde, og saa ovenikjøbet en af dèt Slags! Broderens Giftermaal havde opbragt hende i endnu højere Grad end Faderen: hun foresatte sig nu, at hun vilde vise Parvenuen tilrette. Malanja Sergejevna blev øjeblikkelig hendes Slave. Og hvad skulde hun ogsaa kunne have stillet op mod den egensindige, hovmodige Glafyra, hun, det stakkels svage, fordringsløse, altid forlegne og ængstelige Væsen? Der gik ikke en Dag, hvor Glafyra ikke mindede hende om hendes tidligere Stand eller roste hende for, at hun huskede paa den. Malanja vilde forøvrig gjerne og taalmodigt have fundet sig i disse Stiklerier og Bifaldsytringer, hvor meget de end smertede hende, ... men man havde taget Fedja fra hende, og dèt knuste hendes Hjerte. Under Paaskud af, at hun ikke var istand til lede Sønnens Opdragelse, lod man hende saagodtsom slet ikke være sammen med ham. Glafyra overtog denne Bestilling; Drengen var fuldstændig i hendes Vold. I sin Sorg bønfaldt Malanja indstændig sin Mand om, at han dog endelig hurtigst muligt maatte komme hjem. Ogsaa den Gamle ønskede at se sin Søn igjen. Men der kom bestandig undvigendeSvar fra ham: han takkede Faderen

for den Venlighed, som han viste hans Kone, for de Penge, som han sendte ham, lovede ogsaa snart at komme tilbage ... og kom alligevel ikke. Aaret 1812 tvang ham endelig til at forlade Udlandet. Fader og Søn saa's igjen efter en sexaarig Adskillelse: de omfavnede hinanden, og der blev ikke talt et eneste Ord om den tidligere Uenighed. Gemyterne var dengang optaget af andre Ting: hele Rusland havde rejst sig, og de følte Begge, at der rullede russisk Blod i deres Aarer. Peter Andreitsch sendte paa egen Bekostning en hel Flok Landeværnsmænd i Marken. Da Krigen var endt og Faren overstaaet, begyndte Ivan Petrovitsch imidlertid igjen at kjede sig. Han længtes tilbage til den Verden, der var bleven ham en Fornødenhed og hvor han følte sig hjemme. Malanja Sergejevna kunde ikke være ham nogen Hindring, dertil havde hun altfor ringe Betydning i hans Øjne. Hun blev endog skuffet i sine Forventninger, idet ogsaa hendes Mand sluttede sig til den Anskuelse, at det var fornuftigst at overlade Fedjas Opdragelse til Glafyra. Ivan Petrovitsches stakkels Kone kunde ikke bære det ny Slag og den ny Skilsmisse: uden at knurre gik hun ud som et Lys, i Løbet af nogle faa Dage. Hun havde aldrig i hele sit Liv kunnet gjøre Modstand mod Nogen, og hun satte sig heller ikke op mod sine Lidelser. Hun havde allerede mistet Evnen til at tale, Dødens Skygger gled hen over hendes Ansigt; men der laa endnu bestandig i disse Træk et Udtryk af taalmodig Eftertanke og stille, ubrødelig Hengivenhed: hendes Blik hvilte paa Glafyra med den samme stummeUnderdanighed som altid, og ligesom Anna Pavlovna paa sin Dødsseng havde kysset Peter Andreitsch's Haand, saaledes trykkede nu hun Glafyras Haand til sine Læber og anbefalede sin eneste Søn til hende. Saadan afsluttede dette stille, milde Væsen sin jordiske Løbebane. Reven op, Gud maa vide hvorfor, af sin Fædrenejord og uden videre kastet tilside, ligesom et Træ, der er bleven rykket op og kastet hen med Roden ivejret, sygnede hun hen og gik sporløst ud, og der var Ingen, der tog sig det nær. Den Eneste, der sørgede ved hendes Død, var hendes Kammerpige, og maaske ogsaa Peter Andreitsch. Den Gamle savnede Svigerdatterens godmodige Ansigt og stille Omgang. »Farvel, Du fordringsløse Stakkel, og tilgiv mig!« hviskede han, da han inde i Kirken for sidste Gang gjorde sit Buk for hendes jordiske Hylster. Han græd, da han kastede sin Haandfuld Jord paa hendes Kiste.

Han selv overlevede hende ikke ret længe, ikke mer end fem Aar. I Vinteren 1819 døde han, roligt, i Moskva, hvor han var flyttet hen med Glafyra og sin Sønnesøn. Før sin Død befalede han, at man skulde begrave ham ved Siden af Anna Pavlovna og »Malascha«. Ivan Petrovitsch opholdt sig dengang for sin Fornøjelses Skyld i Paris: han var traadt ud af Tjenesten kort efter 1815. Da han fik Nys om Faderens Død, besluttede han at vende tilbage til Rusland. Han maatte se at faa bragt sine Pengesager i Orden; og desuden var, som Glafyra skrev, Fedja tolv Aar gammel, saa det var paa Tide at tænke alvorligt paa hans Opdragelse.

X.

Ivan Petrovitsch kom hjem som Angloman. Det kortklippede Haar, det stive Kalvekryds, den langskjødede, ærtefarvede Frakke med et Uhyre af en Krave, den sure Mine, en vis Stivhed og Ligegyldighed i hele hans Væsen, hans Vane at tale gjennem Tænderne, den tørre, pludselige Latter, den totale Mangel paa Smil om Munden, den udelukkende politiske eller nationaløkonomiske Passiar, Forkjærligheden for blodig Roastbeaf og Portvin ... det Altsammen mindede om Storbrittanien; han var formelig som gjennemtrængt af engelsk Aand. Men ... underligt nok! skjøndt han var bleven Angloman, var han dog samtidig Patriot eller gav sig ialfald ud for at være det. Han kjendte forøvrig kun meget lidt til Rusland, overholdt ingen af de russiske Skikke og udtrykte sig højst besynderligt paa sit Modersmaal: under almindelige Samtaler var hans ubehjælpsomme og dovne Tale spækket med Gallicismer; men saasnart man kom ind paa vigtige Gjenstande, hørte man øjeblikkelig fra Ivan Petrovitsch saadanne Udtryk som »Udmærke sig ved nye Vidnesbyrd om Selvhjælp,« eller »Saadant stemmer ikke overens med Omstændighedernes Natur« o. s. v. Han havde bragt nogle skriftlige Udkast med sig hjem, der handlede om, hvorledes Statsvæsnet skulde ordnes og forbedres; han var meget utilfreds med alt det Bestaaende, ... det var navnlig den fuldstændige »Mangel paa System«, der irriterede ham. Han havde neppe faaet sagt Goddag til Søsteren, før han erklærede hende, at han havde isindeat indføre gjennemgribende Reformer, og at Alt hos ham skulde forandres og ordnes efter et »nyt System«. Glafyra Petrovna svarede Ingenting paa Broderens

Erklæring, men bed Tænderne sammen og tænkte: »Hvad skal der saa blive af mig?« — Hun blev imidlertid snart beroliget, da hun, sammen med Broderen og Nevøen, først var kommet ud paa Godset. Der blev rigtignok gjort en hel Del Forandringer i Huset: alle de Husvilde og Tallerkenslikkerne blev øjeblikkelig jaget paa Døren; blandt dem, som blev truffet af denne Landsforvisningsordre, var der to gamle Fruentimmere, hvoraf det ene var — blindt, det andet — lam af Gigt, samt en affældig gammel Major, som havde været med ved Stormen paa Otschakov og som, i Betragtning af hans virkelig forbavsende Ulvehunger, kun var blevet fodret med Grovbrød og Lindser. Der blev endvidere udstedt Ordre om, at Husets hidtidige Gjæster ikke længer skulde modtages: de erstattedes allesammen af en Nabo, som boede et godt Stykke Vej derfra, en blond, kirtelsyg Baron, et meget velopdragent og meget dumt Menneske. Der kom nye Møbler fra Moskva; man saa' Spyttebakker, Klokker, Servanter; Frokosten blev serveret paa en ny Maade; udenlandske Vine fortrængte Brændevinen og Likørerne; der blev syet nyt Liberi til Tyendet; paa Familiens Vaaben blev der tilføjet Ordene: »in recto virtus.« Men i det Hele og Store led Glafyras Indflydelse intet Skaar; nu som tidligere afhang alle Udgifter og Indkjøb af hende; en Kammertjener, der var bragt med fra Elsass, søgte rigtignok at tage Luven frahende, ... men mistede sin Plads, skjøndt Herren protegerede ham. Og hvad nu Godsets Bestyrelse angik og hele Landvæsnet (der ligeledes havde hørt ind under Glafyra Petrovnas Myndighed), saa blev Alt ved det Gamle, tiltrods for Ivan Petrovitsches hyppigt fremsatte Plan om: »at blæse nyt Liv i dette Kaos«. Det Eneste, der skete, var, at hist og her blev Afgiften forhøjet og Hoveritjenesten gjort noget strengere, ligesom det ogsaa blev forbudt Bønderne at henvende sig direkte til Godsejeren. Af en Patriot at være havde Ivan Petrovitsch unægtelig lovlig lidt Agtelse for sine Medborgere. Hans »System« blev i hele dets Udstrækning kun bragt til Anvendelse paa Fedja, hvis Opdragelse ganske vist blev underkastet en »gjennemgribende Reform:« Faderen overtog den nemlig udelukkende selv.

XI.

Indtil Ivan Petrovitsch kom hjem fra Udlandet, havde Fedja som sagt staaet under Glafyras Opsigt. Han var endnu ikke otte Aar gammel, dengang Moderen døde; han havde ikke engang faaet hende at se hver Dag, men havde holdt umaadelig meget af hende; Mindet om hende, om hendes milde, blege Ansigt, hendes tungsindige Øjne, hendes ængstelige Kjærtegn, havde indprentet sig i hans Sjæl for hele Livet; hans Hukommelse havde bevaret en, ganske vist kun dunkel, Forestilling om hendes Stilling i Huset, og det anede ham, at der havde været en Skillevæg mellem ham og hende, som hun hverken havde været istand til eller havde hende, ... men mistede sin Plads, skjøndt Herren protegerede ham. Og hvad nu Godsets Bestyrelse angik og hele Landvæsnet (der ligeledes havde hørt ind under Glafyra Petrovnas Myndighed), saa blev Alt ved det Gamle, tiltrods for Ivan Petrovitsches hyppigt fremsatte Plan om: »at blæse nyt Liv i dette Kaos«. Det Eneste, der skete, var, at hist og her blev Afgiften forhøjet og Hoveritjenesten gjort noget strengere, ligesom det ogsaa blev forbudt Bønderne at henvende sig direkte til Godsejeren. Af en Patriot at være havde Ivan Petrovitsch unægtelig lovlig lidt Agtelse for sine Medborgere. Hans »System« blev i hele dets Udstrækning kun bragt til Anvendelse paa Fedja, hvis Opdragelse ganske vist blev underkastet en »gjennemgribende Reform:« Faderen overtog den nemlig udelukkende selv.

XI.

Indtil Ivan Petrovitsch kom hjem fra Udlandet, havde Fedja som sagt staaet under Glafyras Opsigt. Han var endnu ikke otte Aar gammel, dengang Moderen døde; han havde ikke engang faaet hende at se hver Dag, men havde holdt umaadelig meget af hende; Mindet om hende, om hendes milde, blege Ansigt, hendes tungsindige Øjne, hendes ængstelige Kjærtegn, havde indprentet sig i hans Sjæl for hele Livet; hans Hukommelse havde bevaret en, ganske vist kun dunkel, Forestilling om hendes Stilling i Huset, og det anede ham, at der havde været en Skillevæg mellem ham og hende, som hun hverken havde været istand til eller havdevovet at fjerne. Faderen

var han bange for, saameget mer som han aldrig kjælede for ham; Bedstefaderen klappede ham dog af og til paa Hovedet og gav ham Lov til at kysse sig paa Haanden, men kaldte ham ellers en lille trodsig Krabat og ansaa ham for dum. Efter Moderens Død stod han udelukkende under Tantens Opsigt. Fedja var bange for hendes stive, stikkende Blik og skurrende Stemme; naar hun var tilstede, turde han ikke lade sig mærke med, at han var der; saasnart han blot saameget som rørte sig paa Stolen, hvæsede hun strax: »Hvor skal Du hen? sid stille!« Om Søndagen, efter Messen, fik han Lov at lege, det vil sige, man gav ham en tyk, hemmelighedsfuld Bog, der var forfattet af en vis Maximovitsch-Ambodik, og som førte Titlen »Emblemer og Symboler«. Bogen indeholdt henimod tusende, for Størstedelen højst gaadefulde Afbildninger med ligesaa gaadefulde Forklaringer paa fem Sprog. En nøgen, lasket Amor spillede en stor Rolle paa disse Billeder. Under et af dem, der var betitlet »Safran og Regnbue«, stod der den Forklaring: »Min Virkning er størst;« under et andet, der fremstillede en flyvende Hejre med en Viol i Næbet, stod der Ordene: »Du kjender dem alle;« »Amor og en Bjørn, der slikker sine Unger«, betød: »Forhast Dig ikke.« Fedja studerede disse Billeder; han kjendte dem allesammmen lige til de mindste Enkeltheder; enkelte af dem, og altid de samme, fængslede hans Tanker og pirrede hans Indbildningskraft; andre Adspredelser kjendte han ikke. Da det Tidspunkt kom, hvor han skulde lære Sprog og Musik, engagerede Glafyra forSpotpris en gammel svensk Jomfru, der havde et Par Øjne som en Hare, talte taaleligt Fransk og Tysk, klimprede saadan til Husbehov paa et Klaver, og desuden var yderst dygtig til at sylte Lageagurker. I denne Guvernantes, Tantens og en gammel Kammerpige Vassiljevnas Selskab tilbragte Fedja hele fire Aar. Saa sad han da undertiden med sine »Emblemer« henne i en eller anden Krog ... sad flere Timer itræk, i det lave Værelse, hvor der stank af Geranier og hvor et Tællelys spredte sit svage Skin, Faarekyllingen peb monotont, som om ogsaa den kjedede sig, det lille Stueuhr dikkede med rastløse Slag, omme bag Tapetet kradsede og gnavede en lille Mus, de tre Jomfruer sad, tavse som Parcerne, og lod deres Strikkepinde klirre, Skyggerne af deres Hænder gjennemskar Halvmørket eller sitrede paa en forunderlig Maade frem og tilbage i det, og besynderlige, ligeledes halvmørke Forestillinger drev deres Spil i Drengens Hoved. Ingen vilde være faldet paa at kalde Fedja et smukt Barn; han var temmelig bleg, men tyk, havde ikke smukke Former og var kejtet ... en rigtig Bondeklods, som Glafyra plejede at udtrykke sig. Den blege Ansigtfarve vilde dog snart have fortaget sig, dersom man havde ladet ham komme noget mere i Luften. Han havde temmelig let ved at lære, men var ofte doven; han græd aldrig; derimod kom der tidt et vildt, oprørsk Sind frem i ham: saa var det umuligt at faa Bugt med ham. Han holdt ikke af nogen af sine Omgivelser ... Vè det Hjerte, der ikke har elsket i sin Barndom!

I den Forfatning forefandt Ivan Petrovitsch ham,og uden at spilde Tid gav han sig til at anvende sit System paa ham. »Jeg vil først og fremmest gjøre ham til en Mand, un homme,« plejede han at sige til Glafyra: — »og ikke blot til en Mand, nej til en Spartaner.« Han begyndte med at lade Sønnen klæde sig paa skotsk Manér, den tolvaarige Dreng maatte marschere om med bare Lægge og en Hanefjer i Huen; istedetfor den gamle Jomfru blev der antaget en ung Svejtser, som kunde alle Gymnastikens Finesser udenad; Musiken blev banlyst for bestandig, som en for en Mand uværdig Beskæftigelse; Naturvidenskaber, Folkeret, Mathematik, Snedkerhaandværket, som Jean Jacques Rousseau forlanger, samt Vaabenøvelser, for at styrke den ridderlige Tænkemaade, ... se det var dét, den tilkommende »Mand« fik at sysselsætte sig med. Klokken fire om Morgenen blev han vækket, blev saa strax hældt over med koldt Vand, og maatte derefter i en Line løbe rundt om en høj Pæl; han fik kun Mad én Gang om Dagen, og altid kun én Ret; han red meget og skød med Bue. Ved alle passende Lejligheder øvede han sig desuden, efter Faderens Exempel, i at opnaa Karakter fasthed, og han indførte hver Aften i et særligt Hefte Beretning over den forløbne Dag og over de Indtryk, han havde modtaget. Ivan Petrovitsch for sit Vedkommende optegnede paa Fransk en Række Regler om, hvorledes han havde at forholde sig overfor Sønnen, og kaldte ham i disse »mon fils« og tiltalte ham med »vous«. Naar Fedja talte Russisk, sagde han Du til Faderen; men han havde ikke Lov at sætte sig i hans Nærværelse .... »Systemet« gjordeDrengen aldeles forstyrret og forskruet; men til Gjengjæld havde den forandrede Levemaade en velgjørende Indflydelse paa hans Helbred: han fik nok straks i Begyndelsen en hidsig Feber, men blev bagefter stærk og sund. Faderen var stolt af ham og kaldte ham i sit ejendommelige Sprog: »Naturens Søn, mit Produkt.« Da Fedja var blevet sexten Aar gammel ansaa Ivan Petrovitsch det for sin Pligt i Tide at indgyde ham Foragt for Kvindekjønnet, ... og den unge Spartaner med det

anende Hjerte og med Dun om Hagen, han, der var lutter Marv og Saft og Kraft og Blod, bestræbte sig for at synes ligegyldig, kold og raa.

Tiden gik imidlertid sin Gang. Ivan Petrovitsch tilbragte Størstedelen af Aaret ude paa Lavriky (saaledes hed det største af hans Godser) og tog om Vinteren alene ind til Moskva, hvor han lejede Lejlighed paa et Hotel, flittigt besøgte Klubberne, holdt Taler, udviklede sine Planer i Salonerne og lod til at være blevet, i endnu højere Grad end nogensinde før, Angloman, Misfornøjet og Statsmand. Men Aaret 1825 kom, og med dét megen Ulykke. Nære Venner og Bekjendte af Ivan Petrovitsch hjemsøgtes af haarde Prøvelser. Ivan Petrovitsch selv skyndte sig at komme ud paa sit Gods og lukkede sig inde i sit Hus ... Der gik ét Aar til, og Ivan Petrovitsch blev pludselig affældig, svag, modløs; hans Helbred havde faaet et Knæk. Fritænkeren ... begyndte at gaa i Kirke og lade læse Messer; Verdensmanden ... nedlod sig til at bruge russiske Bade, spiste til Middag Kl. To, gik iseng Kl. Ni og lod sig lulle isøvn af sin gamle HushovmestersPræk; Statsmanden ... kastede alle sine Udkast, hele sin Korrespondance, i Kakkelovnen, rystede af Angst for Provinsens Guvernør og blev forlegen, naar han mødte Kredsdommeren; han, Manden med Jernviljen, ... gav sig til at jamre og klage, naar han opdagede en lille Hedeblegn paa sig, eller naar hans Suppe var bleven kold. Glafyra Petrovna havde atter faaet Kommandoen i Huset: Forvalter, Starost og simple Bønder maatte igjen til at luske ind ad Bagdøren til den »gamle Pludregaas,« som Tyendet plejede at kalde hende.

Den Forandring, der var foregaaet med Ivan Petrovitsch, gjorde et dybt Indtryk paa Sønnen, som nu gik i sit nittende Aar og var begyndt at overveje og at søge at befri sig fra det Tryk, der hvilte paa ham. Han var allerede tidligere blevet opmærksom paa, saadan en Modsætning der var mellem Faderens Tale og Handling, mellem hans vidtgaaende, frisindede Theorier og hans tørre, smaalige Despotisme; men han havde ikke ventet et saa pludseligt Omslag. Den gamle Egoist viste sig paa éngang i sin sande Skikkelse.

Den unge Lavretzky stod netop i Begreb med at rejse til Moskva for at forberede sig til Universitetet — da en ny, uventet Ulykke ramte Ivan Petrovitsch: han blev paa én Dag blind, uhelbredelig blind.

Han havde ingen Tro til de russiske Læger, og ansøgte om Tilladelse til at rejse til Udlandet. Ansøgningen blev afslaaet. Saa brød han op, sammen med sin Søn, og rejste i tre Aar omkring i Landet, fra By til By, fra den ene Læge til denanden, og bragte dem Alle — Lægerne, Sønnen og Tjenerskabet — til Fortvivlelse ved sin Modløshed og Utaalmodighed. Fuldstændig affældig, klynkende og egensindig som et Barn vendte han tilbage til Lavriky. Nu begyndte der en drøj Tid; det var et surt Liv for dem Allesammen. Han var kun skikkelig, naar han spiste; og aldrig før havde han spist saa graadigt og saadan en Masse; Resten af Tiden undte han hverken sig selv eller Andre Ro. Han bad, knurrede over sin Skæbne, skjældte ud paa sig selv, paa Politiken, paa sit System, kort sagt paa Alt, som engang havde været hans Stolthed, som han havde gjort sig til af og som han havde stillet op som Exempel for Sønnen. Evig og altid havde han de Ord i Munden, at han troede paa Ingenting, — og saa gav han sig strax efter til at bede. Han kunde ikke finde sig i at være et Øjeblik alene, men forlangte af sine Omgivelser, at der altid, baade Dag og Nat, skulde sidde En ved hans Seng og fordrive ham Tiden ved at fortælle, ... og disse Fortællinger afbrød han saa hvert Øjeblik med Udbrud som: »igjen en Løgn — saadant noget Vrøvl!«

Navnlig Glafyra havde meget at gaa igjennem; naar han ikke havde hende, var han, ligesom han var fortabt, ... og hun rettede sig til det Sidste efter alle den Syges Luner, skjøndt hun undertiden ikke vovede at svare ham strax, da hun var bange for, at hendes Stemme skulde røbe, hvor hun kogte indvendig af Ærgrelse.

Paa den Maade slæbte han sig endnu igjennem to Aar, og døde saa en af de første Dage i MajMaaned, ude paa sin Balkon, hvor man havde bragt ham ud, for at han kunde ligge i Solskinnet. »Glaschka, Glaschka! Bouillon, noget Bouillon, din dumme ...!« lallede hans stive Tunge — og saa tav han for bestandig, uden at have faaet udtalt det sidste Ord. Glafyra Petrovna, der lige havde taget Koppen med Bouillon ud af Hushovmesterens Haand, saa' hen paa Broderens Ansigt, slog langsomt et stort Kors for sig, og gik stille sin Vej. Sønnen, der ogsaa var tilstede, sagde heller Ingenting; han stod længe støttet til Balkongelænderet og saa' ud over den af Foraarssolens gyldne Straaler beskinnede Have. Han var treogtyve Aar gammel: hvor forfærdelig, hvor

ubemærket hurtigt var dog ikke disse treogtyve Aar faret hen! ... Nu begyndte Livet at aabne sig for ham.

XII.

Da Faderen var blevet begravet og hele Husvæsenet saavelsom Opsynet med Forvalteren fremdeles var blevet betroet til den uundgaaelige Glafyra Petrovna, drog den unge Lavretzky til Moskva, hvorhen en ubestemt, men stærk Følelse kaldte ham. Han var sig Manglerne ved sin Opdragelse bevidst og havde i Sinde, saavidt muligt, at søge at indhente det Forsømte. I de sidste fem Aar havde han læst Meget og iagttaget en Del; der var faret ham en Mængde Tanker gjennem Hovedet; mangen Professor vilde havt Grund til at misunde ham hans Kundskaber i enkelte Retninger: men paa den anden Side var han uvidende om Meget, som Maaned, ude paa sin Balkon, hvor man havde bragt ham ud, for at han kunde ligge i Solskinnet. »Glaschka, Glaschka! Bouillon, noget Bouillon, din dumme ...!« lallede hans stive Tunge — og saa tav han for bestandig, uden at have faaet udtalt det sidste Ord. Glafyra Petrovna, der lige havde taget Koppen med Bouillon ud af Hushovmesterens Haand, saa' hen paa Broderens Ansigt, slog langsomt et stort Kors for sig, og gik stille sin Vej. Sønnen, der ogsaa var tilstede, sagde heller Ingenting; han stod længe støttet til Balkongelænderet og saa' ud over den af Foraarssolens gyldne Straaler beskinnede Have. Han var treogtyve Aar gammel: hvor forfærdelig, hvor ubemærket hurtigt var dog ikke disse treogtyve Aar faret hen! ... Nu begyndte Livet at aabne sig for ham.

XII.

Da Faderen var blevet begravet og hele Husvæsenet saavelsom Opsynet med Forvalteren fremdeles var blevet betroet til den uundgaaelige Glafyra Petrovna, drog den unge Lavretzky til Moskva, hvorhen en ubestemt, men stærk Følelse kaldte ham. Han var sig Manglerne ved sin Opdragelse bevidst og havde i Sinde, saavidt muligt, at søge at indhente det Forsømte. I de sidste fem Aar havde han læst Meget og iagttaget en Del; der var faret ham en Mængde Tanker gjennem Hovedet; mangen Professor vilde havt Grund til at misunde ham hans Kundskaber i enkelte Retninger: men paa den anden Side var han uvidende om Meget, somenhver Gymnasiast har vidst i lang Tid. Han syntes selv, han var en Særling, og følte sig genert og ufri.

Det var en daarlig Streg, Anglomanen havde spillet sin Søn; den forkerte Opdragelse havde baaret Frugter. Mange Aar itræk havde han rettet sig efter Faderens Vilje uden selv at gjøre sig Regnskab derfor; og da han endelig gjennemskuede ham, var Ulykken allerede sket, Vanerne havde slaaet Rod i ham. Han havde vanskeligt ved at omgaas andre Mennesker; han var treogtyve Aar gammel: og han med sit efter Kjærlighed tørstende, fyrige og ængstelige Hjerte vovede endnu ikke at se et kvindeligt Væsen i Ansigtet! Han med sin lyse og sunde, om end noget langsomme Forstand, med sit Hang til Egensindighed, Selvbetragtning og Dovenskab skulde tidlig have været ind i Livets Malstrøm, ... og saa var han tvertmod blevet holdt tilbage i en kunstigt fremtvunget Ensomhed! ... Den Tryllekreds, han havde været banlyst til, var nu sprængt: og alligevel blev han staaende paa samme Plet, indesluttet i, overladt til sig selv. Det var latterligt at trække i en Studenteruniform i hans Alder; men — han brød sig ikke om Spotten. Hans spartanske Opdragelse havde idetmindste bragt det Gode med sig, at den havde lært ham at foragte Folks Snak, — og altsaa trak han i Studenteruniformen uden at bryde sig om Nogetsomhelst. Han traadte ind i det naturvidenskabelig-mathematiske Fakultet.

Den sunde, rødmussede, tavse Fyr, med det fremspirende Skæg, gjorde et ejendommeligt Indtryk paa sine Kammerater. De anede ikke, at der laaen næsten barnlig Tænkemaade skjult hos denne alvorlige Mand, der saa regelmæssigt indfandt sig i sin brede tospændige Slæde til Forelæsningerne. De syntes, han var en gaadefuld Pedant; de trængte ikke til ham, forlangte Intet af ham, og han gik afvejen for dem. I de to første Aar, han tilbragte paa Universitetet, havde han kun sluttet nærmere Venskab med en eneste Student, og det var en, der underviste ham i Latin. — Denne Student — han hed Mikalevitsch og var en stor Enthusiast og Poet — kom til at holde oprigtigt af Lavretzky og blev ganske tilfældig Aarsag til en vigtig Forandring i hans Liv.

En Aften, da han var i Teatret (Motschalov stod den Gang paa Højdepunktet af sin Berømmelse, og Lavretzky forsømte ingen af hans Forestillinger), opdagede han oppe i en af de første Loger en ung Pige, — og skjøndt der ikke kunde gaa et kvindeligt Væsen forbi hans mørke Skikkelse, uden at hans Hjerte strax kom til at sitre, saa havde det dog endnu aldrig banket saa voldsomt. Den unge Pige sad og lænede sig frem over Fløjelshynden paa Logeranden; hvert eneste Træk i hendes søde, runde, brunlige lille Ansigt spillede af sprudlende, ungdommelig Livlighed; man sporede en dannet Aand i de smukke Øjne, der tiltede opmærksomt og blidt frem under de fine Øjenbryn, i de udtryksfulde Læbers svage Smil og i hele Hovedets, Armenes, Nakkens Holdning; hendes Toilette var fortryllende. Ved Siden af hende sad en sammenskrumpet, gulladen Dame, som saa' ud til at være over de Fyrre, var i en sort Krepkjolemed bar Hals, og havde et tandløst Smil i det affektért bekymrede, intetsigende Ansigt. Længst tilbage i Logen endelig sad der en gammelagtig Herre: han var i en vid Kjole og højt Halsbind, havde et Udtryk af bornert Selvtilfredshed og en Slags krybende Mistænksomhed i de smaa Øjne, havde sværtet Knebels- og Bakkenbart, en bred, tankeløs Pande og et Par visne Kinder ... efter Alt at dømme: en General i Forstærkningen ... Lavretzky havde ikke Øjnene borte fra den unge Dame, der havde gjort et saa dybt Indtryk paa ham, — da pludselig Logedøren gik op, og Mikalevitsch traadte ind i Logen. Dét, at dette Menneske — saa at sige den eneste Bekjendt, han havde i hele Moskva — viste sig sammen med den eneste unge Pige, som havde samlet al hans Opmærksomhed om sig, ... dét forekom ham betydningsfuldt og besynderligt! Han blev ved at stirre op mod Logen, og det undgik ikke hans Opmærksomhed, at saagodtsom alle de Personer, der befandt sig i Logen, behandlede Mikalevitsch som en gammel Bekjendt. ... Forestillingen paa Scenen mistede sin Tillokkelse for Lavretzky; selv Motschalov, der den Aften var rigtig i Aande, gjorde ikke videre Indtryk paa ham. Paa et særlig pathetisk Sted saa' han uvilkaarlig op paa den Skjønne: hun havde bøjet sig helt forover, hendes Kinder brændte; lystrende hans ufravendte Øjekast's Tiltrækningskraft gled hendes Blik, der havde været fæstet paa Scenen, langsomt ned paa ham og dvælede ved ham. ... Hele Natten kunde han se det Blik. Den kunstigt opkastede Dæmning var endelig blevet gjennembrudt:han sitrede og blussede ... Strax næste Morgen gik han hen til Mikalevitsch. Af ham fik han at vide, at den Skjønne hed Varvara Pavlovna Korobin; at den gamle Herre og den gamle Dame, der havde siddet i samme Loge som hun, var hendes Fader og Moder; samt at han, Mikalevitsch, havde gjort Familiens Bekjendtskab for et Aars Tid siden hos Grev N., medens han var i »Kondition« ude paa Landet i Nærheden af Moskva. Enthusiasten udgød sig i de varmeste Lovtaler over Varvara Pavlovna.

»Dét, min Ven, udbrød han med den ham ejendommelige, høje, syngende Akcent: — det er en aldeles overordenlig ung Pige, et Geni en Kunstnerinde i Ordets rette Forstand, og saa desuden hjertensgod!« ... Da han kunde mærke af Lavretzkys Spørgsmaal, hvor stærkt et Indtryk Varvara havde gjort paa ham, foreslog han ham at indføre ham i Huset, og tilføjede, at man betragtede ham, Mikalevitsch, som et Lem af Familien, samt at Generalen slet ikke var stolt, men at Moderen var saa dum som en Gaas. Lavretzky blev rød i Hovedet, mumlede noget uforstaaeligt Tøjeri, og løb sin Vej. I hele fem Dage anstrengte han sig forgjæves for at blive Herre over sin Ængstelighed; sjette Dagen iførte den unge Spartaner sig endelig en ny Uniform og stillede sig til Disposition for Mikalevitsch. Som gammel Bekjendt af Huset nøjedes denne med at stryge Haaret op fra Panden, — hvorefter de Begge begav sig hen til Korobins.

XIII.

Varvara Pavlovnas Fader, afskediget Generalmajor Pavel Petrovitsch Korobin, havde hele sit Liv gjort Tjeneste i St. Petersborg, hvor han i sin Ungdom havde havt Ord for at være en god Danser og en dygtig Officer. Han levede i trange Kaar, fungerede som Adjudant hos en, to, tre mindre bekjendte Generaler, og ægtede en af disses Døtre, der bragte ham femogtyve Tusend Rubler i Medgift. Han havde indstuderet Exercitsens og Paradens ædle Kunst indtil dens mindste og fineste Detailler, og tjente sig efter tyve Aars Plageri op til Generalmajor og fik et Regiment. Nu vilde det have været paa Tide for ham at hvile ud og, uden Overilelse, at tænke paa at skabe sig lidt timelig Velfærd. Det havde han ogsaa i Sinde, men han gik noget uforsigtigt tilværks: en ny Manér, han

havde opfundet, til at spekulere i Kronens Penge, viste sig nok yderst fortræffelig, men da han forsømte at lukke sin Pung op i rette Tid, blev han denunceret, og der kom en mer end ubehagelig, ja ligefrem smudsig Historie for Dagen. Han redte sig ud af den, saa godt han kunde, men hans Karriere var forspildt for bestandig: man raadede ham til at tage sin Afsked. Han drev saa et Par Aar hen i St. Petersborg og ventede paa, at der skulde tilbyde sig en eller anden indbringende Stilling i den civile Tjeneste: men der tilbød sig ingen saadan Stilling. Hans Datter forlod netop paa den Tid Opdragelsesanstalten, Udgifterne blev med hver Dag større og større, ... saa tungtdet end faldt ham, maatte han dog tilsidst beslutte sig til at flytte til Moskva, hvor han kunde leve billigere. Han lejede sig, i den gamle »Staldgade,« et lavt lille Hus med et alenlangt Vaabenskjold i Gavlen, og begyndte at leve som en afskediget General med en aarlig Pension paa totusend syvhundrede og halvtredsindstyve Sølvrubler.

Moskva er en gjæstfri By, den tager venligt mod Alle og Enhver: skulde saa ikke en General kunne gjøre Regning paa venlig Modtagelse? Det varede da heller ikke længe, før man kunde se Pavel Petrovitsches kluntede Skikkelse, der endnu stedse bevarede sin militæriske Holdning, i Stadens første Saloner. Hans skaldede Isse, hvorover der hang nogle tynde Tjavser sværtet Haar, og hans snavsede St. Annaordens Baand over det sortblaa Halsbind var snart velbekjendt for alle de blaserede og blege unge Mænd, som under Dansene slentrede ørkesløst om mellem Spillebordene. Pavel Petrovisch havde forstaaet at skabe sig en Position i Selskabsverdenen. Han talte meget lidt, men det Lidt, han sagde, snøvlede han i Reglen ud gjennem Næsen, undtagen naar han talte med Højerestaaende; han var forsigtig i Kortspil, maadeholden hjemme, og spiste for Fire, naar han var ude hos Andre. Om hans Kone er der saa godt som slet Intet at sige. Hun hed Kalliope Karlovna; hendes venstre Øje var altid fugtigt, hvorfor ogsaa Kalliope Karlovna (hun var tysk født) ansaa' sig selv for et zart Gemyt; hun lod til at befinde sig i stadig Angst for Et eller Andet; og gik med stramtsluttende Fløjls Kjole, Fløjls Baret og hule Armbaand af matGuld. Hendes eneste Datter, Varvara Pavlovna, havde lige fyldt sit syttende Aar, da hun forlod det ...ske Institut, hvor hun havde været anset om ikke just for den første Skjønhed, saa dog uimodsigelig for den mest begavede Elev og den mest fuldendte Musiker, og hvor hun var blevet belønnet med en Udmærkelse. Da Lavretzky saa' hende første Gang, var kun endnu ikke nitten Aar gammel.

XIV.

Knæene var nærved at knække sammen paa Spartaneren, da han sammen med Mikalevitsch traadte ind i Korobinernes temmelig tarveligt møblerede Dagligstue og blev præsenteret for Familien. Hans Undseelse forsvandt imidlertid hurtigt. Foruden den alle Russere medfødte bonhomie besad Generalen endnu hin ejendommelige Forekommenhed, som plejer at klæbe ved alle en Smule kompromitterede Personer; hans Gemalinde vænnede man sig snart til at ignorere; og Varvara Pavlovna var saa rolig, saa selvtillidsfuldt venlig, saa man strax følte sig ligesom hjemme i hendes Selskab. Hendes henrivende Figur, smilende Øjne, jomfrueligt hvælvede Skuldre og de i det fineste Rosenrødt skimrende Arme, endelig hendes svævende og paa samme Tid ligesom trætte Gang, ja endog hendes dæmpede, langsomme, indtagende Stemmeklang, ... Alt hos hende var ombølget som af en fin Duft, en uhyggelig forførerisk Tillokkelse, en mild, foreløbig endnu ængstelig Vellyst, kort sagt af Noget, som ikke lader sig udtrykke i Ord, som bragte Guld. Hendes eneste Datter, Varvara Pavlovna, havde lige fyldt sit syttende Aar, da hun forlod det ...ske Institut, hvor hun havde været anset om ikke just for den første Skjønhed, saa dog uimodsigelig for den mest begavede Elev og den mest fuldendte Musiker, og hvor hun var blevet belønnet med en Udmærkelse. Da Lavretzky saa' hende første Gang, var kun endnu ikke nitten Aar gammel.

XIV.

Knæene var nærved at knække sammen paa Spartaneren, da han sammen med Mikalevitsch traadte ind i Korobinernes temmelig tarveligt møblerede Dagligstue og blev præsenteret for Familien. Hans Undseelse

forsvandt imidlertid hurtigt. Foruden den alle Russere medfødte bonhomie besad Generalen endnu hin ejendommelige Forekommenhed, som plejer at klæbe ved alle en Smule kompromitterede Personer; hans Gemalinde vænnede man sig snart til at ignorere; og Varvara Pavlovna var saa rolig, saa selvtillidsfuldt venlig, saa man strax følte sig ligesom hjemme i hendes Selskab. Hendes henrivende Figur, smilende Øjne, jomfrueligt hvælvede Skuldre og de i det fineste Rosenrødt skimrende Arme, endelig hendes svævende og paa samme Tid ligesom trætte Gang, ja endog hendes dæmpede, langsomme, indtagende Stemmeklang, ... Alt hos hende var ombølget som af en fin Duft, en uhyggelig forførerisk Tillokkelse, en mild, foreløbig endnu ængstelig Vellyst, kort sagt af Noget, som ikke lader sig udtrykke i Ord, som bragteBlodet i Fart og vakte Længsler, men som ganske sikkert ikke skræmmede tilbage.

Lavretzky ledte Samtalen hen paa Teatret og paa den sidste Forestilling. Hun begyndte strax at tale om Motschalov og lod det ikke blive ved Udraab og Suk, men gjorde angaaende hans Spil forskjellige træffende Bemærkninger, som vidnede om kvindeligt Skarpsind. Mikalevitsch kom med en Ytring om Musik. Hun satte sig, uden Spor af Snerperi, til Klaveret og spillede med korrekt Udtryk nogle Chopinske Mazurkaer, der netop dengang var begyndt at komme i Mode. Imidlertid var det blevet Middagstid. Lavretzky rejste sig for at gaa, men man bad ham om at blive og spise; ved Bordet opvartede Generalen ham med en ægte Lafitte, som Tjeneren i en Fart havde maattet hente fra Deprets Kjælder ... Sent om Aftenen kom Lavretzky hjem, og sad længe uden at klæde sig af, med Hænderne for Øjnene, aldeles betaget af Henrykkelse. Først nu, troede han, havde han forstaaet, hvad det vilde sige at leve; alle hans Beslutninger og Planer, alt dette Vanvid, dette intetsigende Snak var som hvirvlet bort i et Nu; alle hans Sjæls Kræfter havde koncentreret sig i èn eneste Følelse, èn Længsel: Længsel efter Lykke, Besiddelse, Kjærlighed, .. en Kvindes berusende Kjærlighed ... Fra den Dag af besøgte han ofte Korobins. Og et halvt Aar efter erklærede han sig for Varvara Pavlovna og anholdt om hendes Haand. Hans Tilbud blev modtaget. Generalen havde allerede for længe siden, ja maaske allerede den Aften, da Lavretzky aflagde sit første Besøg, udspurgtMikalevitsch om, hvor mange Sjæle hans Ven ejede. Og Varvara Pavlovna, som hele Tiden, medens Lavretzky gik og gjorde Kur til hende, ja endog i det Øjeblik han friede, havde bevaret sin vante Munterhed og Sjælsro, .. Varvara Pavlovna var ligeledes nøjagtig underrettet om, at hendes Tilkommende var rig. Kalliope Karlovna for sit Vedkommende tænkte ved sig selv: »Meine Tochter macht eine schöne Partie« — og kjøbte sig en ny Fløjls Baret.

XV.

Hans Tilbud blev altsaa modtaget, men kun paa visse Betingelser. For det Første skulde han øjeblikkelig forlade Universitetet: man plejer jo dog virkelig ikke at gifte sig som Student, og desuden — var det ikke en besynderlig Idè, at en sexogtyveaarig og ovenikjøbet velhavende Godsejer vilde gaa og tage Undervisning ligesom en Skoledreng? For det andet paatog Varvara Pavlovna sig personligt at bestille og kjøbe Udstyret, ja endog at bestemme, hvad Presenter Brudgommen skulde give. Hun havde megen praktisk Sans, megen Smag, en levende Forkjærlighed for Komfort og fortrinlig Færdighed i at tilvejebringe den. Lavretzky blev navnlig slaaet af hendes Talent i saa Henseende, da han, et Par Dage efter Brylluppet, sammen med sin unge Kone kjørte ud til Lavriky i en magelig lille Kareth, som Varja havde kjøbt til ham. Saa forstandigt og praktisk hun dog havde betænkt Alting iforvejen! Saadanne nydelige Rejseetuier, saadanne sirlige Toiletæsker og Kaffekander der Mikalevitsch om, hvor mange Sjæle hans Ven ejede. Og Varvara Pavlovna, som hele Tiden, medens Lavretzky gik og gjorde Kur til hende, ja endog i det Øjeblik han friede, havde bevaret sin vante Munterhed og Sjælsro, .. Varvara Pavlovna var ligeledes nøjagtig underrettet om, at hendes Tilkommende var rig. Kalliope Karlovna for sit Vedkommende tænkte ved sig selv: »Meine Tochter macht eine schöne Partie« — og kjøbte sig en ny Fløjls Baret.

XV.

Hans Tilbud blev altsaa modtaget, men kun paa visse Betingelser. For det Første skulde han øjeblikkelig forlade Universitetet: man plejer jo dog virkelig ikke at gifte sig som Student, og desuden — var det ikke en besynderlig Idè, at en sexogtyveaarig og ovenikjøbet velhavende Godsejer vilde gaa og tage Undervisning ligesom en Skoledreng? For det andet paatog Varvara Pavlovna sig personligt at bestille og kjøbe Udstyret, ja endog at bestemme, hvad Presenter Brudgommen skulde give. Hun havde megen praktisk Sans, megen Smag, en levende Forkjærlighed for Komfort og fortrinlig Færdighed i at tilvejebringe den. Lavretzky blev navnlig slaaet af hendes Talent i saa Henseende, da han, et Par Dage efter Brylluppet, sammen med sin unge Kone kjørte ud til Lavriky i en magelig lille Kareth, som Varja havde kjøbt til ham. Saa forstandigt og praktisk hun dog havde betænkt Alting iforvejen! Saadanne nydelige Rejseetuier, saadanne sirlige Toiletæsker og Kaffekander derkom frem fra forskjellige hemmelige Lommer i Vognen! Og saa henrivende hun saa' ud, naar hun egenhændigt lavede Morgenkaffen! Forresten havde Lavretzky foreløbig ikke Spor af Tid til at anstille Iagttagelser: han svælgede i den fulde Nydelse af sin Lykke, han gav sig hen i den som et Barn ... Og var han ikke ogsaa uskyldig som et Barn, denne unge Alcide? Det var ikke for Intet, at hele hans unge Hustrus Væsen havde ligesom aandet ham Elskov imøde; det var ikke for Intet, hun havde lovet hans Sanser hemmelig Svælgen i aldrig anet Lyst: hun holdt endnu mer, end hun havde lovet!

Da de, midt i den hedeste Sommertid, ankom til Lavriky, syntes den unge Frue, at Gaarden var trist og malproper og Tjenerskabet latterlig gammeldags; men hun tog sig vel iagt for at sige blot et eneste Ord derom til sin Mand. Hvis hun havde havt til Hensigt at blive boende paa Lavriky, vilde hun have ladet Alting forandre, først og fremmest naturligvis Gaarden; men det faldt hende ikke et Øjeblik ind, at hun skulde slaa sig til Ro i denne afsidesliggende Krog: hun boede der, som man bor i et Telt, og fandt sig taalmodig i alle Ubekvemmeligheder eller spøgte dem bort. Marfa Timofejevna indfandt sig for at sè til sit Plejebarn; Varvara Pavlovna syntes særdeles godt om hende, men hun syntes ikke rigtigt om Varvara Pavlovna. Glafyra Petrovna kunde heller ikke komme ud af det med Fedors Hustru. Den unge Frue vilde vist for sit Vedkommende gjerne have ladt hende i Fred; men Sagen var, at den gamle Korobinhavde faaet Lyst til at blande sig i Svigersønnens Anliggender. Han mente, at naar der var Tale om en saa nær Slægtnings Ejendomme, behøvede end ikke en General at skamme sig ved at bestyre dem. (Det tør iøvrig forudsættes, at Pavel Petrovitsch ikke vilde have forsmaaet at bestyre selv et fuldstændig fremmed Menneskes Ejendom, dersom der var blevet givet ham Lejlighed dertil.) Varvara Pavlovna lagde en meget kløgtig Angrebsplan: uden at stille sig selv frem i Forgrunden, tilsyneladende fuldstændig optaget af Hvedebrødsdagenes Jubel og Landlivets Stilhed og kun bekymrende sig om Musik og Lekture, bragte hun lidt efter lidt Glafyra Petrovna paa dét Punkt, at den gamle Jomfru tilsidst en smuk Morgen kom farende, ude af sig selv, ind i Lavretzkys Kabinet, kastede Nøgleknippet hen paa Bordet lige for Næsen af ham, og erklærede, at hun var ikke længer i Stand til at bestyre Godset, hun vilde ikke blive et Minut længer paa Gaarden. Lavretzky, som var behørig forberedt, indvilligede øjeblikkelig i, at hun rejste. Dét havde Glafyra Petrovna ikke ventet. »Godt, sagde hun, og der kom et truende Udtryk i hendes Blik: — jeg sèr nok, jeg er tilovers her! jeg vèd ogsaa, hvem det er, der jager mig herfra, fra den Rede, hvor jeg er voxet op. Men husk paa, hvad jeg siger Dig, Nevø: Du vil heller aldrig faa bygget Dig en Rede; Du vil ogsaa komme til at flakke om hele dit Liv igjennem. Det er den Velsignelse, jeg giver Dig!«

Samme Dag rejste hun ud paa sit lille Gods, og en Uge efter ankom General Korobin ogovertog — smidskende, men med et melankolsk Udtryk i Blik og Holdning, — Bestyrelsen af Godset.

I September rejste Varvara Pavlovna og hendes Mand til St. Petersborg. De tilbragte dér to Vintre — om Sommeren boede de i Zarskoe-Sélo — i en smuk, lys, smagfuldt møbleret Lejlighed; de gjorde mange Bekjendtskaber blandt Folk af Mellemklassen, ja endog i den finere Verden, aflagde og modtog en Mængde Besøg, og gav nydelige Soirèer med Musik og Dans. Varvara Pavlovna lokkede Gjæsterne til, ligesom et Lys lokker Sommerfugle. Disse evindelige Adspredelser faldt imidlertid ikke rigtig i Fedor Ivanitsches Smag. Hans Kone raadede ham til at søge en Ansættelse; men det havde han ikke Lyst til, hvad enten det nu var, fordi han respekterede Faderens Opfattelse, eller det maaske stred mod hans personlige Anskuelser at træde i Andres Tjeneste. Da hans Kone helst vilde have det saadan, blev han dog i St. Petersborg, og gjorde da snart den

Opdagelse, at Ingen her forhindrede ham fra at leve som Eneboer; at han ikke for Intet havde det fredeligste og hyggeligst indrettede Kabinet i hele Staden; samt at hans altid forekommende og opmærksomme Hustru endog gjerne selv vilde være behjælpelig med at skaffe ham Ro og Uforstyrrethed. Og fra det Øjeblik gik Alt fortræffeligt. Han tog igjen fat paa sin, efter hans egen Opfattelse, ufuldendte Opdragelse, fordybede sig atter i sine Bøger, ja begyndte endog at studere Engelsk. Det var et besynderligt Syn at se hans kraftige, bredskuldrede Skikkelse evig og altid bøjet over Bøger,at se hans fyldige, blomstrende, af et rigt Haar indfattede Ansigt formelig begravet mellem opslaaede Ordbøger og lignende lærde Skrifter. Han tilbragte hver eneste Formiddag ved sit Skrivebord, spiste fortræffeligt til Middag (Varvara Pavlovna var en ypperlig Husmoder), og begav sig saa om Aftenen ind i den féagtige, duftsvangre, straalende Verden, hvor der vrimlede af glade, ungdommelige Ansigter — og hvor den omhyggelige Husmoder, hans Hustru, var Solen, som gav Alting Lys ... Hun glædede ham ved at bringe en Søn til Verden; men det stakkels Barn levede ikke ret længe: det døde om Foraaret. Og den paafølgende Sommer rejste Lavretzky saa, efter Lægernes Raad, med sin Kone til Udlandet, til et Badested. Hun trængte absolut til at adsprede sig ovenpaa den Sorg, der havde ramt dem, og desuden krævede hendes Helbredstilstand ogsaa et varmere Klima. Sommeren og Efteraaret tilbragte de i Tyskland og Svejts, og da Vinteren nærmede sig, tog de, som man nok kan tænke, til Paris.

I Paris blomstrede Varvara Pavlovna op som en Rose og fik lige saa hurtigt og bekvemt bygget sig sin lille Rede der som i St. Petersborg. Hun fandt en allerkjæreste Lejlighed i en af de roligste og dog eleganteste Gader; hun forærede sin Mand en Slaabrok, som han endnu aldrig havde havt eller set Magen til; hun fæstede en elegant Kammerjomfru, en fortræffelig Kokkepige, en duelig Tjener; og hun anskaffede en fortryllende lille Kareth og et ypperligt Pianino. Der var ikke gaaet en Uge, saa hoppede hun allerede over Gaden, bar sit Shavl,slog sin Parasol op og trak sine Hansker paa aldeles som en fuldblods Pariserinde. Bekjendtskaber fik hun ligeledes stiftet i en Fart. I Begyndelsen kom der kun Russere, men saa begyndte der ogsaa at komme Franskmænd, yderst elskværdige, høflige, ugifte Herrer med elegante Manerer og velklingende Navne. De talte Allesammen meget livligt og meget flydende, hilste ugenért, satte beundrende Øjne op og havde to Rækker skinnende hvide Tænder mellem et Par rosenrøde Læber. Ja saadan som de forstod at smile! — De tog saa igjen deres Venner med sig, og la belle madame de Lavretzky var snart kjendt lige fra Chaussée d'Antin til rue de Lille. — Paa de Tider (det foregik i 1836) fandtes der endnu ikke den Sværm Feuilletonister og Chroniqueurs, som nutildags mylrer frem overalt, lig Myrer fra en oprodet Myretue; dog saa' man allerede den Gang i Varvaras Salon en vis Mr. Jules, et Menneske med et ubetydeligt Ydre og et tvivlsomt Rygte, paa én Gang fræk og ydmyg, som alle Duellanter er og lignende reduceret Pak. Varvara Pavlovna kunde ikke fordrage denne Mr. Jules, men tog dog imod ham, fordi han skrev til forskjellige Blade og stadig omtalte hende. Han kaldte hende snart M-me de L...tzki, snart M-me de***, cette grande dame russe si distinguée qui demeure rue de P... og betroede forøvrig Alverden, det vil sige nogle hundrede Subskribenter, som ikke brød sig det Mindste om M-me de L...tzki: hvor denne Dame, en ægte fransk Dame af Temperament (une vraie Française par l'esprit) — større Ros kjender en Franskmandikke — dog var mageløs venlig og elskværdig, hvad for et usædvanlig musikalsk Talent hun havde, og hvor hun valsede fortryllende (Varvara Pavlovna valsede virkelig saa vidunderligt, saa hun rev alle Hjerter med i sin lette, flagrende Kjoles Sving) ... kort sagt, han fik Folk til at tale om hende, og dét er dog altid, — man kan nu sige, hvad man vil — behageligt. Mlle. Mars havde den Gang allerede forladt Scenen, og Mlle. Rachel havde endnu ikke betraadt den; alligevel gik Varvara Pavlovna flittigt i Theatret. Den italienske Musik fortryllede hende, Odry (skjøndt han kun var en Skygge af sig selv nu) fik hende til at le; hun gabede med Anstand i Comédie Française, og græd over Mme. Dorvals Spil i de ultraromantiske Melodramer. Hovedpointet i det Altsammen var dog, at Liszt spillede hos hende to Gange om Ugen ... og som han var beskeden og fordringsløs — aah, det var aldeles vidunderligt!

Under saadanne behagelige Indtryk gik Vinteren, og henimod Slutningen af den blev Varvara Pavlovna endog præsenteret ved Hoffet. Fedor Ivanitsch kjedede sig for sit Vedkommende ikke, skjøndt Tilværelsen rigtignok af og til faldt ham noget trang; den faldt ham trang, netop fordi den var tom. Han læste Bladene, hørte Forelæsninger i Sorbonne eller i Collège de France, fulgte Deputeretkamrets Forhandlinger, og gav sig til at

oversætte paa en bekjendt lærd Afhandling om Engvanding. »Jeg spilder ikke min Tid, tænkte han: — det kan Altsammen komme mig til Nytte; men til Vinter maa jeg absolut hjem til Rusland for personlig at tage fat.« Det er vanskeligt at vide, om han var sigklart bevidst, hvad det var, han vilde tage fat paa; og hvem kan desuden sige, om han virkelig næste Vinter vilde være vendt tilbage til Rusland ... foreløbig tænkte han da ialfald paa at tage med sin Hustru til Baden-Baden ... Men en uventet Begivenhed kom og tilintetgjorde alle hans Planer.

XVI.

Da Lavretzky en Dag, medens Varvara Pavlovna var ude, kom ind i hendes Kabinet, saa' han, at der laa paa Gulvet en lille, omhyggeligt sammenfoldet Billet. Aldeles mekanisk bukkede han sig ned efter den, lukkede den op, og læste Følgende, som var skrevet paa Fransk:

»Sødeste Engel Betty! (jeg kan ikke komme ud af det med at kalde Dig Barbe eller Varvara-Barbara) ... jeg ventede forgjæves paa Dig henne paa Hjørnet af Boulevarden; kom imorgen Klokken halv To hen i vor lille Lejlighed. Din skikkelige Tyksak af en Mand (ton gros bonhomme de mari) plejer jo paa den Tid at sidde begravet mellem sine Bøger. Vi vil igjen synge sammen den Sang af Eders Digter Puschkin (de votre poëte Pouschkine), som Du har lært mig: Gamle Mand, — grusomme Mand! — Jeg kysser dine søde smaa Hænder og Fødder tusende Gange. Kom saa. — Ernest.«

Lavretzky forstod ikke rigtig strax, hvad det var, han havde læst. Han læste det én Gang til — og Stuen begyndte at løbe rundt for ham, Gulvet gled bort under hans Fødder, ligesom et Skibsdæk i stærk Søgang. Pludselig udstødte han klart bevidst, hvad det var, han vilde tage fat paa; og hvem kan desuden sige, om han virkelig næste Vinter vilde være vendt tilbage til Rusland ... foreløbig tænkte han da ialfald paa at tage med sin Hustru til Baden-Baden ... Men en uventet Begivenhed kom og tilintetgjorde alle hans Planer.

XVI.

Da Lavretzky en Dag, medens Varvara Pavlovna var ude, kom ind i hendes Kabinet, saa' han, at der laa paa Gulvet en lille, omhyggeligt sammenfoldet Billet. Aldeles mekanisk bukkede han sig ned efter den, lukkede den op, og læste Følgende, som var skrevet paa Fransk:

»Sødeste Engel Betty! (jeg kan ikke komme ud af det med at kalde Dig Barbe eller Varvara-Barbara) ... jeg ventede forgjæves paa Dig henne paa Hjørnet af Boulevarden; kom imorgen Klokken halv To hen i vor lille Lejlighed. Din skikkelige Tyksak af en Mand (ton gros bonhomme de mari) plejer jo paa den Tid at sidde begravet mellem sine Bøger. Vi vil igjen synge sammen den Sang af Eders Digter Puschkin (de votre poëte Pouschkine), som Du har lært mig: Gamle Mand, — grusomme Mand! — Jeg kysser dine søde smaa Hænder og Fødder tusende Gange. Kom saa. — Ernest.«

Lavretzky forstod ikke rigtig strax, hvad det var, han havde læst. Han læste det én Gang til — og Stuen begyndte at løbe rundt for ham, Gulvet gled bort under hans Fødder, ligesom et Skibsdæk i stærk Søgang. Pludselig udstødte hanet Skrig — han havde en Fornemmelse, som om han skulde kvæles, — og brast i Graad. Han var nær ved at miste sin Forstand. Han havde havt saa fuldstændig Tillid til sin Kone: det var aldrig et Øjeblik faldet ham ind at tænke, at der kunde være blot saa meget som Mulighed for et Bedrag eller Forræderi. Denne Ernest, Konens Elsker, var en blond, treogtyveaarig ung Fyr med et slikket Ansigt, Opstoppernæse og en lillebitte Knebelsbart ... uden Sammenligning den ubetydeligste af alle deres Bekjendte. — Der gik nogle Minuter, der gik en halv Time: Lavretzky stod endnu stadig paa samme Plet, med den skæbnesvangre Billet krøllet sammen i den knyttede Haand, og stirrede fortabt ned i Gulvet. Det var ham, som om blege Ansigter fo'r forbi i taaget Hvirvel; krampagtigt krympede hans Hjerte sig sammen; han syntes, Jorden aabnede sig under hans Fødder og at han blev ved at glide, bestandig dybere og dybere ...

Den velbekjendte sagte Raslen af en Silkekjole rev ham ud af hans Bedøvelse: Varvara Pavlovna, med Hat og Shavl paa, kom hjem fra sin Spadseretur og traadte rask ind i Kabinettet. Lavretzky kom til at ryste over hele Kroppen, og fo'r ud af Værelset: han følte, at han i det Øjeblik var istand til, som en russisk Bonde maaske vilde have gjort, at flaa, at slaa hende fordærvet, at kvæle hende med egen Haand. Hun, som blev forbavset over at se ham saadan, gjorde Mine til at ville standse ham; han fik med Nød og neppe presset et »Betty!« frem, og styrtede ud af Huset.

Han kastede sig i en Vogn, og gav KudskenOrdre til at kjøre ud af Byen. Resten af Dagen og hele Natten flakkede han saa om paa Maa og Faa. Hvert Øjeblik stod han stille og vred sine Hænder; det ene Minut skabede han sig som en Vanvittig, i det næste forekom det Hele ham latterligt, ja endog morsomt. Stiv af Kulde søgte han endelig, henad Morgenstunden, ind i et usselt Gjæstgiversted, som laa udenfor Byen, forlangte et Værelse, og satte sig paa en Stol henne ved Vinduet. Der kom en krampagtig Gaben over ham. Han kunde neppe nok holde sig oprejst længer, han var fuldstændig udmattet — og alligevel følte han ingen Træthed. Han sad og stirrede ud ad Vinduet, og kunde ikke faa i sit Hoved, hvad det var, der var hændet ham, hvorfor han sad her saa alene, med iskolde Lemmer, Galde i Munden, en Centnervægt paa Brystet, og i et tomt, fremmed Værelse. Det var ham ufatteligt, hvad der kunde have bevæget Varja til at give sig hen til denne Franskmand, og hvordan hun, skøndt hun vidste, at hun var ham utro, kunde have vedblevet at være ligesaa rolig og ligesaa venlig og fortrolig imod ham som ellers.

»Det er ubegribeligt!« mumlede hans tørre Læber. — »Hvem kan saa svare mig for, at hun ikke allerede i St. Petersborg ....?!« Han fuldførte ikke Sætningen, gabede igjen uvilkaarlig, fo'r sammen over hele Kroppen, og strakte sig. Baade glade og sørgmodige Erindringer trængte ind paa ham og pinte ham; han kom pludselig til at tænke paa, at hun for nylig, engang han selv og Ernest var tilstede, havde sat sig til Klaveret ogsunget: »Gamle Mand, grusomme Mand!« Han mindedes Udtrykket i hendes Ansigt, Øjnenes ejendommelige Glans og Kindernes Rødme, — og han sprang op fra Stolen og vilde styrte hen til dem og sige: »Det var taabeligt af Jer at gjøre Jer lystig over mig; min Oldefader klyngede egenhændigt sine Bønder op, min Bedstefader var selv Bonde!« — — og saa vilde han ombringe dem Begge ... Derefter forekom det ham igjen, som om Alt det, der foregik med ham, var en Drøm, ja ikke engang en Drøm, men kun en naragtig Hallucination: han kunde ryste det af sig, han behøvede blot at se sig om! ... Han saa' sig om: og som Gribben flaar i sit Bytte saadan borede Kvalen sine Kløer dybere og dybere ind i hans Hjerte. Og for rigtig at bringe Smerten til at flyde over: han ventede at blive Fader om nogle faa Maaneder! ... Fortiden, Fremtiden, hele hans Liv var forgiftet! ... Endelig vendte han tilbage til Paris, tog ind i et Hotel, og sendte derfra Varvara Pavlovna Ernests Billet tilligemed følgende Brev:

»Vedlagte Billet vil forklare Dem Alt. Jeg kan i Forbigaaende ikke tilbageholde den Bemærkning, at jeg kjender Dem slet ikke igjen: De, som ellers altid er saa forsigtig, lader saa vigtige Papirer ligge og flyde paa Gulvet! (Denne Frase havde den stakkels Lavretzky gaaet og spekuleret og rettet paa flere Timer itræk.) Jeg vil ikke se Dem oftere og antager at De for Deres Vedkommende lige saa lidt ønsker at træffe sammen med mig. Jeg skal aarlig udbetale Dem 15,000 Francs; mere kan jeg ikke undvære. Underret Godskontoret omDeres Adresse. Gjør, hvad De vil, og lev, hvor De har Lyst. Jeg ønsker, De maa blive lykkelig. Der behøves intet Svar.«

Han havde skrevet til sin Kone, at der behøvedes intet Svar, ... og ikke destomindre ventede han, længtes han efter et Svar, efter en Forklaring paa den ufattelige, forfærdelige Begivenhed. Varvara Pavlovna sendte ham endnu samme Dag et langt Brev paa Fransk. Det Brev gav ham Naadestødet; hans sidste Tvivl forsvandt, ... han havde nu kun tilbage Skammen over, at han i det Hele taget havde tvivlet. Hans Kone søgte ikke at retfærdiggjøre sig, hun ønskede blot at sé ham og bad ham bønligt om ikke at fordømme hende uigjenkaldeligt. Det var et koldt og tvungent Brev, skjøndt man hist og her saa' Pletter af Taarer.

Han smilte bittert, og lod Budet hilse og svare, at det var godt. Tredjedagen derefter var han ikke længer i Paris; han rejste imidlertid ikke til Rusland, men til Italien. Hvorfor han netop valgte Italien, vidste han ikke selv; det var ham i Grunden fuldstændig ligegyldigt, hvor han tog hen, — naar det blot ikke var hjem. Han sendte strax sin Hushovmester Ordre angaaende de Penge, som skulde udbetales til Konen, og paalagde ham desuden, at han

øjeblikkelig og uden at afvente nogen Regnskabsaflæggelse skulde fjerne General Korobin fra Godsets Bestyrelse samt sørge for, at Hs. Excellence forlod Lavriky. Han forestillede sig levende den afskedigede Generals Forvirring og frugtesløse Vigtigmageri, og midt i al sin Sorg følte han en Slags skadefro Glæde. — Samtidig skrevhan til Glafyra Petrovna, bad hende om at tage tilbage til Lavriky, og sendte hende en Fuldmagt. Men Glafyra Petrovna opfyldte ikke hans Bøn og lod endog paa egen Haand indrykke i Bladene en Erklæring om, at Fuldmagten var ugyldig, — hvad der forresten var fuldstændig overflødigt.

Lavretzky havde trukket sig tilbage til en lille italiensk By; men selv dérfra var det ham længe umuligt at lade være at følge Konen i hvad hun foretog sig. Han saa' af Aviserne, at hun havde udført sin Plan om at rejse til Baden-Baden. Kort efter traf han ogsaa hendes Navn i en lille Artikel, som var undertegnet af den før omtalte Monsieur Jules. Artiklen var holdt i en spøgende Tone, hvorigjennem der dog skinnede en Slags hengiven Medynk. Fedor Ivanitsch fik formelig Kvalme, da han læste den. Senere hørte han, at der var født ham en Datter; to Maaneder efter meddelte hans Hushovmester ham, at Varvara Pavlovna havde forlangt sig tilstillet den første Tredjedel af sine Aars-Penge. Saa begyndte der at komme bestandig værre og værre Rygter i Omløb; tilsidst gjorde en tragikomisk Historie, hvori hans Kone spillede en alt andet end misundelsesværdig Rolle, med stor Allarm Ronden gjennem alle Blade. Nu var det Værste naaet: hun var blevet »berygtet«.

Han holdt op at skjænke hendes Livsførelse Opmærksomhed; men det varede længe endnu, før han kunde blive Herre over sig selv. Undertiden blev han greben af en saa voldsom Længsel efter Konen, saa han syntes, han kunde ofre Alt, ja maaske endog ... tilgive hende, naarhan blot engang igjen kunde komme til at høre hendes kjære Stemme og holde hendes Haand i sin. Tiden gik imidlertid ikke sporløst hen. Han var ikke skabt til at lide; hans sunde Natur gjorde tilsidst sin Ret gjældende. Meget blev ham nu klart; selv det Slag, som havde ramt ham, forekom ham ikke længer saa overraskende som tidligere; han havde lært sin Kone at kjende — og de Mennesker, som vi er vant til at være sammen med, lærer vi jo dog først rigtig at kjende, naar vi er skilt fra dem. Han kunde igjen bestille Noget, kunde igjen tage fat paa sine Arbejder, om end langtfra saa ivrigt som i gamle Dage. En vis Skepticisme, som hans Livserfaring og Opdragelse havde banet Vej for, satte sig fuldstændig fast i hans Sjæl. Han blev saa temmelig ligegyldig for alt Muligt. Da der var gaaet fire Aar, følte han sig stærk nok til at at vende tilbage til Rusland og til at se sine Slægtninge igjen. Han gjorde hverken Ophold i St. Petersborg eller i Moskva, men rejste direkte til O..., hvor vi har forladt ham, og hvorhen vi nu beder den venlige Læser atter følge os.

XVII.

Dagen efter den ovenfor omtalte Dag, omtrent Kl. ti om Formiddagen, gik Lavretzky op ad Trappen til det Kalitinske Hus. I det Samme kom Lisa ud ad Døren, med Hat og Hansker paa.

— Skal De ud? spurgte han.

— Ja, jeg skal hen at høre Messen. Det er jo Søndag idag. han blot engang igjen kunde komme til at høre hendes kjære Stemme og holde hendes Haand i sin. Tiden gik imidlertid ikke sporløst hen. Han var ikke skabt til at lide; hans sunde Natur gjorde tilsidst sin Ret gjældende. Meget blev ham nu klart; selv det Slag, som havde ramt ham, forekom ham ikke længer saa overraskende som tidligere; han havde lært sin Kone at kjende — og de Mennesker, som vi er vant til at være sammen med, lærer vi jo dog først rigtig at kjende, naar vi er skilt fra dem. Han kunde igjen bestille Noget, kunde igjen tage fat paa sine Arbejder, om end langtfra saa ivrigt som i gamle Dage. En vis Skepticisme, som hans Livserfaring og Opdragelse havde banet Vej for, satte sig fuldstændig fast i hans Sjæl. Han blev saa temmelig ligegyldig for alt Muligt. Da der var gaaet fire Aar, følte han sig stærk nok til at at vende tilbage til Rusland og til at se sine Slægtninge igjen. Han gjorde hverken Ophold i St. Petersborg eller i Moskva, men rejste direkte til O..., hvor vi har forladt ham, og hvorhen vi nu beder den venlige Læser atter følge os.

XVII.

Dagen efter den ovenfor omtalte Dag, omtrent Kl. ti om Formiddagen, gik Lavretzky op ad Trappen til det Kalitinske Hus. I det Samme kom Lisa ud ad Døren, med Hat og Hansker paa.

— Skal De ud? spurgte han.

— Ja, jeg skal hen at høre Messen. Det er jo Søndag idag.— Ja saa, De plejer altsaa at gaa og høre Messen?

Hun svarede ikke, men saa' forundret paa ham.

— Om Forladelse, sagde han: — tilgiv mig ... jeg .. det var ikke dét, jeg vilde have sagt. Jeg kommer for at sige Farvel til Dem. Om en Time tager jeg ud paa Landet.

— Det er vel ikke langt herfra? spurgte hun.

— Femogtyve Verster.

Lenotschka, fulgt af en Kammerpige, kom frem paa Dørtærskelen.

— Men De glemmer os jo ikke, vel? sagde Lisa, og gik ned ad Trappen.

— Glem De heller ikke mig! Aa hør, De gaar jo i Kirke nu: bed ogsaa for mig!

Hun blev staaende og saa' op paa ham.

— Det skal jeg gjerne, sagde hun, og saa' ham lige i Ansigtet: jeg skal bede for Dem med. Kom, Lenotschka!

Inde i Modtagelsesværelset traf Lavretzky Marja Dmitrievna alene. Hun udbredte en Duft om sig af Eau de Cologne og Pebermynte: efter hvad hun sagde havde hun havt Hovedpine og en urolig Nat. Hun modtog ham med sin sædvanlige smægtende Elskværdighed og blev efterhaanden temmelig snaksom.

— Ikke sandt, spurgte hun: — det er en net ung Mand, Vladimir Nikolajevitsch?

— Hvad for en Vladimir Nikolajevitsch?

— Han, Panschin, som var her igaar. Han syntes udmærket godt om Dem. Imellem os, moncher cousin, han er forelsket i min Lisa op over begge Øren. Naa, hvorfor ikke? Han er af god Familie, gjør rask Karriere, er klog, Kammerjunker, — og dersom det saa er Guds Vilje! ... Hvad mig angaar, som Moder, saa skulde det i høj Grad glæde mig. Det er naturligvis et stort Ansvar; Børnenes Lykke afhænger jo af Forældrene; men man maa heller ikke glemme, at hidtil, enten det nu er gaaet godt eller galt — har Alting hvilet paa mig, ... jeg har maattet indestaa for Alt. Jeg, jeg ganske alene, har opdraget Børnene, har ladet dem undervise, har selv gjort alt Muligt ... endnu for ganske nylig har jeg forskrevet en Guvernante fra Madam Bolysse. ...

Og hun gav ham en lang Skildring af sine Bekymringer, Anstrengelser og moderlige Følelser. Han sad tavs og hørte paa hende og drejede Hatten imellem Hænderne. Hans kolde, alvorlige Blik gjorde tilsidst den snakkesalige Dame forvirret.

— Og hvad synes De om Lisa? spurgte hun.

— Lisaveta Mikajlovna er en allerkjæreste ung Pige, svarede han, rejste sig, bukkede, og begav sig op til Marfa Timofejevna. Marja Dmitrievna saa' misfornøjet efter ham og tænkte: »Det er en rigtig Tølper, en rigtig Bondelømmel! Ja, nu kan jeg forstaa, at Konen ikke kunde holde ud at være ham tro!«

Marfa Timofejevna sad oppe paa sit Værelse, omgivet af hele sin Hofstat. Den bestod af fem Væsner, der var he de næsten lige dyrebare: en tykhalset, lærd Dompap, som hun havde fattetGodhed for, efterat den var holdt op at fløjte og drikke Vand; — en lille, meget sky og stilfærdig Hund ved Navn Roszka; — en ondskabsfuld Hankat, der hed Matros; — en livlig, solbrændt lille Pige paa omtrent ti Aar, som havde faaet Navnet SchurotschkaDiminutiv af Sascha (Alexandra.) og som havde et Par store Øjne og en spids lille Næse; — samt en gammelagtig Kone paa omtrent femoghalvtredsindstyve Aar, der gik med en hvid Hue og en kort brun

Kazavaika over en mørk Kjole. Den Gamle hed Nastaszja Karpovna Ogarkov. Schurotschka var et fader- og moderløst Barn af simple borgerlige Forældre. Marfa Timofejevna havde taget saavel hende som Hunden til sig af Medlidenhed: hun havde fundet dem Begge, baade Hunden og Pigebarnet, paa Gaden, og de var Begge forsultne og afmagrede, Begge gjennemblødte af Efteraarsregnen. Roszka var der Ingen, som spurgte om; og Schurotschka blev, endog med største Fornøjelse, overladt Marfa Timofejevna af Onklen, en fordrukken Skomager, som ikke selv havde Noget at spise og derfor heller ikke gav sin Niece Noget, og som ovenikjøbet kastede hende Læsterne i Hovedet. Med Nastaszja Karpovna endelig havde Marfa Timofejevna stiftet Bekjendtskab paa en Valfart til et Kloster; hun, Marfa Timofejevna, var af sig selv gaaet hen til hende i Kirken, havde givet sig i Snak med hende (hun havde syntes godt om Nastaszja, fordi hun, som Marfa Timofejevna udtrykte sig, bad »saa appetitligt«) og havde bedt hende hjem til sig paa en Kop The.Fra den Dag var Nastaszja ikke veget fra hendes Side. Det var en Kone med et muntert og mildt Gemyt, en barnløs Enke, som stammede fra en fattig adelig Familie; hun havde et rundt Hoved, graat Haar, fine hvide Hænder, et venligt Ansigt med grove, godhjertede Træk og en temmelig komisk Opstoppernæse; hun nærede den dybeste Ærefrygt for Marfa Timofejevna. Denne holdt for den Sags Skyld ogsaa meget af hende, skjøndt hun plejede at drille hende med hendes ømme Hjerte: Nastaszja kunde nemlig godt lide unge Herrer, og en ganske uskyldig Hentydning til dette Forhold fik hende øjeblikkelig til at rødme. Hele hendes Formue beløb sig til tolvhundrede Papirsrubler; hun levede paa Marfa Timofejevnas Bekostning, men stod fuldstændig paa lige Fod med hende. Marfa Timofejevna vilde da heller aldrig have fundet sig i, om Nogen havde vist hende Underdanighed.

— Ah, Fedja! udbrød hun, da hun fik Øje paa Lavretzky: — iaftes fik Du ikke min Familie at se: nu kan Du tage den hele i Øjesyn paa en Gang. Vi er samlede her Allemand til Thedrikning; det er den anden Kop The, Helligdagstheen. Du maa godt gjøre Kur til hele Besætningen: men Du gjør vist ikke Lykke hos Schurotschka, og Katten kradser Dig bestemt. Rejser Du idag?

— Ja, om Lidt. — Han satte sig paa en lav lille Stol. — Jeg har allerede sagt Farvel til Marja Dmitrievna. Jeg har ogsaa talt med Lisaveta Mikajlovna.

— Kald hende dog ligefrem Lisa, Fa'erlil; ogsid saa rolig, ellers brækker Du mig Schurotschkas Stol itu!

— Hun var paa Vej til Kirke, vedblev Lavretzky. — Er hun virkelig saa gudfrygtig?

— Ja, Fedja, det er hun, hun er meget gudfrygtig. Mer endog end vi To tilsammen, Fedja.

— Saa De skulde maaske ikke være gudfrygtig? læspede Nataszja Karpovna. — Ja, De har rigtignok ikke været til Fromesse idag; men næste Gudstjeneste bliver De vist ikke borte fra!

— Jo, det gjør jeg alligevel ... Du kommer til at gaa alene derhen: jeg er blevet noget doven af mig, Bedste! svarede Marfa Timofejevna. — Jeg holder for meget af at sidde og kukkelure over min kjære The!

Hun sagde Du til Nastaszja Karpovna, skjøndt hun ellers behandlede hende som sin Ligemand. Men var hun ikke en Pestov? og nævnede Historien ikke allerede paa Czar Ivan Vassiljevitsch den Grusommes Tid tre af den Pestovske Slægt? Det vidste Marfa Timofejevna meget godt Besked med.

— Men sig mig, begyndte Lavretzky igjen: — Marja Dmitrievna talte før til mig om denne ... hvad var det nu, han hed? ... Panschin. Hvad er det egenlig for et Menneske?

— Aah, den Vrøvlebøtte ... Gud forlade mig min Synd! brummede Marfa Timofejevna: — nu har hun formodenlig gaaet hen og betroet Dig under Tavshedsløfte, saadan en mageløs Frier der var løbet i Saxen? Kan hun da ikke have nok i at gaa og plapre op for Pope-Sønnen? ... Nej, der skal Mere til. Desuden er der da, Gud være lovet,97

ikke noget om det endnu; og alligevel løber hun om og fortæller det til Alle og Enhver!

— Hvorfor siger De »Gud være lovet«? spurgte Lavretzky.

— Fordi jeg ikke synes om den Knægt. Og hvad Glædeligt skulde der ogsaa være i det, naar Alt kommer til Alt?

— De synes ikke om ham?

— Nej, hvad skal han løbe og bedaare alle mulige Mennesker for?! Er det ikke nok, at Na-staszja Karpovna her er forelsket i ham?

Den stakkels Enke blev umaadelig forlegen.

— Men hvor kan De dog sige saadant Noget, Marfa Timofejevna! udbrød hun og blev pludselig aldeles højrød i Ansigtet og helt ned paa Halsen,

— Og som den Gavtyv saa har forstaaet, hvordan han bedst skulde besnære hendel vedblev Marfa Timofejevna: — han har foræret hende en Snustobaksdaase! Bed hende om en Pris, Fedja, saa skal Du blot se, saadan en nydelig Daase det er: paa Laaget er der et Billede af en Husar tilhest. Jo, Du er opdaget, Bedste! det Klogeste, Du kan gjøre, det er saamænd at lade være at forsvare Dig!

Nastaszja Karpovna blev ved at gjøre afværgende Haandbevægelser.

— Naa, men nu Lisa . . . hvad synes hun om ham? spurgte Lavretzky.

— Det lader til, hun kan lide ham, . . . skjøndt Himlen maa vide, hvad hun kan! En Menneskesjæl er som en mørk Skov, og navnlig da en ung Piges Sjæl! Der er nu f. Ex. Schurotschkas Sjæl

. . . prøv engang at kaste et Blik ind i den! Hvorfor gjemmer hun sig, men løber ikke sin Vej, medens Du er her?

Schurotschka busede ud i en hurtigt tilbagetrængt Latter, og løb saa ud af Stuen . . . Lavretzky rejste sig.

— Nej, sagde han langsomt: det er ikke let at læse i en ung Piges Sjæl I

Han vilde til at sige Farvel.

— Naa, ser vi Dig snart igjen? spurgte Marfa Timofejevna.

— Maaske, lille Tante; det er jo ikke saa frygtelig langt herfra.

— Ak nej, det er sandt, Du tager jo ud til Vassiljevskoje. Du vil altsaa ikke bo mere paa Lavriky? . . . Naa, det bliver din Sag! Men Du maa besøge din Moders Grav, og ogsaa din Bedstemoders. Du har jo rigtignok derovre i Udlandet faaet proppet Hovedet fuldt med alslags Klogskabs-Kram; men hvem kan vide, maaske de alligevel kan mærke i deres Grave, at Du kommer og ser til dem. Og glem saa heller ikke, Fedja, at lade læse en Messe for Glafyra Petrovnas Sjæl. Der har Du en Rubel. Nej, tag den blot, tag den blot, Du skal bestille Messen fra mig. Jeg holdt ikke af hende, medens hun levede; men det var en Karakter, det Pigebarn! Klog var hun . . . naa, og Dig har hun jo heller ikke glemt. Ja gaa saa, og Gud være med Dig; Du kunde ellers let blive kjed af mig I

Marfa Timofejevna kyssede sin Nevø. — Og99

vær Du kun rolig: Panschin skal ikke faa Lisa, — ham er hun dog ikke bestemt for.

— Jeg er virkelig ogsaa meget rolig 1 sagde Lavretzky, og gik.

XVIII.

Fire Timer efter var han allerede paa Vejen hjem. Hans Tarantasz rullede rask hen ad Landevejen. Det havde ikke regnet i hele fjorten Dage; en fin, hvidlig Taage opfyldte Luften og skjulte de fjerne Skove for Øjet; der lugtede af Ildebrand. En Mængde graalige Smaaskyer med utydelige Omrids havde samlet sig oppe paa den blaaligt-blakkede Himmel; en temmelig skarp Vind strøg uafbrudt gjennem den tørre Luft men dæmpede ikke Heden. Med Hovedet lænet tilbage mod Vognpuden og Armene overkors over Brystet sad Lavretzky og saa' frem for sig: paa de lange Strimer dyrket Land, der ligesom Blade i en Vifte drog forbi ham; paa Pilebuskene, der nu og da dukkede op; paa de forundrede Ravne og Krager, som mistroisk-dumt skævede efter den forbirullende Vogn; og paa de lange Grænse-Furer, hvor der voxede Bynke, Malurt og Røn. Han saa' frem for sig . . . og denne tavse, friske; frugtbare Steppe, dette Grønne, disse langstrakte Bakker, Kløfterne med det låve

Egekrat, de graa Landsbyer og de tynde Birkelunde — hele dette russiske Landskab, som han i saa lang Tid ikke havde set, fyldte hans Sjæl med paa éngang søde og sørgmodige Stemninger og lagde sig som et forunderligt, velgjørende

Tryk paa hans Bryst. De Tankebilleder, der lang-

7 * 99

vær Du kun rolig: Panschin skal ikke faa Lisa, — ham er hun dog ikke bestemt for.

— Jeg er virkelig ogsaa meget rolig 1 sagde Lavretzky, og gik.

XVIII.

Fire Timer efter var han allerede paa Vejen hjem. Hans Tarantasz rullede rask hen ad Landevejen. Det havde ikke regnet i hele fjorten Dage; en fin, hvidlig Taage opfyldte Luften og skjulte de fjerne Skove for Øjet; der lugtede af Ildebrand. En Mængde graalige Smaaskyer med utydelige Omrids havde samlet sig oppe paa den blaaligt-blakkede Himmel; en temmelig skarp Vind strøg uafbrudt gjennem den tørre Luft men dæmpede ikke Heden. Med Hovedet lænet tilbage mod Vognpuden og Armene overkors over Brystet sad Lavretzky og saa' frem for sig: paa de lange Strimer dyrket Land, der ligesom Blade i en Vifte drog forbi ham; paa Pilebuskene, der nu og da dukkede op; paa de forundrede Ravne og Krager, som mistroisk-dumt skævede efter den forbirullende Vogn; og paa de lange Grænse-Furer, hvor der voxede Bynke, Malurt og Røn. Han saa' frem for sig . . . og denne tavse, friske; frugtbare Steppe, dette Grønne, disse langstrakte Bakker, Kløfterne med det låve

Egekrat, de graa Landsbyer og de tynde Birkelunde — hele dette russiske Landskab, som han i saa lang Tid ikke havde set, fyldte hans Sjæl med paa éngang søde og sørgmodige Stemninger og lagde sig som et forunderligt, velgjørende

Tryk paa hans Bryst. De Tankebilleder, der lang-

7 *100

somt dukkede op i hans Indre, var ubestemte og taagede, som de dragende Skyer højt oppe over hans Hoved. Han tænkte paa sin Barndom, paa Moderen, og dengang hun skulde til at dø: man bragte ham ind til hende, og hun trykkede hans Hoved ind til sit Bryst og begyndte at jamre over ham, ganske svagt og sagte; men saasnart hun fik Øje paa Glafyra Petrovna — tav hun. Han tænkte paa Faderen: i Begyndelsen saa stærk og kærnesund, evig og altid utilfreds og buldrende — senere blind, klynkende, med uredt Skæg. Han mindedes ogsaa, hvordan Faderen engang ved Bordet, efterat han havde drukket et Glas Vin og hældt sin Serviet over med Sauce, pludselig var bristet i Latter, havde blinket skalkagtigt med de blinde Øjne og ganske højrød i Ansigtet var begyndt at fortælle om sine Elskovseventyr. Han tænkte paa Varvara Pavlovna — og uvilkaarlig kneb han Øjenlaagene sammen, som man plejer at gjøre ved en pludselig Smerte, og rystede paa Hovedet. Saa gav hans Tanker sig til at sysle med Lisa.

»Igjen et ungt Væsen, tænkte han: — som Livet først skal til at begynde for! En fortræffelig Pige — hvad monstro der vil blive af hende? Hun er smuk: et blegt, men friskt Ansigt, Munden og Øjnene saa underligt alvorlige, Blikket trohjertet og uskyldigt! Desværre lader hun til at være noget exalteret! En statelig Figur, svævende let Gang, en blid Stemmel Det klæder hende udmærket, naar hun saadan pludselig bliver staaende og lytter opmærksomt, men uden at smile, og hun saa bliver eftertænksom og kaster Haaret tilbage. Ja, jeg101

synes virkelig ogsaa, hun er for god til Panschin. Skjøndt, hvad skulde der egenlig være at udsætte paa ham? Bah, jeg er nok ikke langt fra at sidde og fantasere! Hun vil gaa den Vej, de Allesammen gaar! . . . Det er det Bedste, jeg ser at faa mig en lille Lur!« Og han lukkede Øjnene.

Sove kunde han ikke; men han sank hen i denne halvvaagne Blunden, som alle Rejsende kjender saa godt. Billeder fra Fortiden steg igjen op i hans Sjæl, langsomt, uden at jage hinanden, de dukkede frem, viskedes ud, og smeltede sammen med helt andre Forestillinger. Han kom, Gud skal vide hvorfor, til at tænke paa Robert Peel, og paa Frankrigs Historie, og paa, saadan som han skulde sejre paa Valpladsen, hvis han var Feltherre; han

syntes, han kunde høre Skud og ynkelige Skrig . . . Hans Hoved gled ned fra Puden, han slog Øjnene op . . . De samme Marker, den samme vide Udsigt; Sidehestenes Sko, der var slidt blanke, blinkede skiftevis frem gjennem Støvskyerne; Vinden tog i Postillonens gule, under Skuldrene rødbræmmede Skjorte, og spilede den ud. »Jeg kommer hjem i en kjøn Forfatning,« tænkte Lavretzky ved sig selv, og han raabte: »kjør til!« hyllede sig saa tættere ind i sin Kappe og trykkede Hovedet dybere ind i Puden.

Det gav et Ryk i Tarantaszen: han rettede sig ivejret og spærrede Øjnene op. Lige foran ham, paa Skraaningen af en Bakke, laa der en lille Landsby; tilhøjre for den, og kun et lille Stykke derfra, saas et gammelt, ikke videre stort Herskabshus med lukkede Skodder og en forfalden Trappe: hele den rummelige Gaardsplads, lige fra102

Porten af, var overgroet med Nælder, saa grønne og tætte som Hamp; der stod ogsaa et endnu vel vedligeholdt Korn-Skur, som var tømret af Egeplanker. Det var Vassiljevskoje!

Postillonen drejede for at kjøre ind, og holdt Hestene an; Lavretzkys Tjener rejste sig op paa Bukken, lavede sig til at springe ned og raabte: Hejdal Der lød en hæs, dump Gjøen, men man saa' ingen Hund. Hejda! raabte Tjeneren igjen, og lavede sig for anden Gang til at springe ned. Et Øjeblik efter kom en Mand, med snehvidt Haar og som var iført en Nankins Kaftan, løbende — ja det var ikke godt at vide hvorfra; han holdt Haanden op for Øjnene og skyggede mod Solstraalerne, saa' paa Tarantaszen, klaskede sig pludselig med begge Hænder paa Laarene, trippede endnu et Øjeblik uroligt om paa den Plet, hvor han stod, og styrtede saa hen og trak Porten op. Tarantaszen rullede ind i Gaarden, hvor dens Hjul trykkede Nælderne ned, og holdt oppe foran Hovedtrappen. Den hvidhaarede Mand — en Olding, der endnu var sund og stærk — stod allerede og skrævede paa det nederste Trappetrin, med Benene sat skraat ud fra hinanden; han knappede Forlæderet op, slog det rask tilbage, hjalp sin Herre at stige ud, og kyssede i det samme hans Haand.

— Goddag, Gamle, Goddag! sagde Lavretzky: — Du hedder Anton, ikke sandt? Naa, lever Du endnu?

Den Gamle svarede ikke, men bukkede dybt, og løb saa efter Nøglerne, Medens han ledte efter dem, blev Postillonen siddende saa stiv som en103

Pind, med den ene Næve plantet i Siden, og stirrede ufravendt paa den lukkede Dør; Lavretzkys Tjener var blevet staaende i den maleriske Stilling, hvori han var sprunget ned, og holdt med den ene Haand i Kudskesædet.. . Den Gamle kom med Nøglerne; han bugtede sig aldeles unødvendigt som en Slange og holdt Albuerne højt ivejret for at faa Døren lukket op, — traadte saa tilside, og gjorde igjen et dybt Buk.

»Saa er jeg da kommet tilbage, ... er hjemme igjen!« tænkte Lavretzky, da han gik ind i den lille Forstue, og den ene Vindusskodde efter den anden larmende og raslende blev smækket op, og Dagslyset strømmede ind i de ubeboede Værelser.

XIX.

Det lille Hus, som Lavretzky var traadt ind i, og hvor Glafyra Petrovna for to Aar siden var død, skrev sig fra det forrige Aarhundrede og var bygget af solidt Fyrretræ; det saa1 brøstfældigt ud, men kunde alligevel godt holde sammen i halvtreds, ja flere Aar endnu. Lavretzky gjorde en Ronde gjennem Værelserne, og gav (til stor Forfærdelse for de matte Fluer, som, pudrede paa Ryggen med hvidt Støv, var blevet siddende ubevægelige paa det øverste Stykke af Dørkarmene) Ordre til at lukke alle Vinduer op; de havde ikke været aabnede, siden Glafyra Petrovna døde. — Alt inde i Huset havde faaet Lov at staa, som det stod: de smaa hvide tyndbenede, silkebetrukne, slidte og fladtrykte Sofaer inde i Dagligstuen erindrede levende om Katharinas Tid; dér stod ogsaa Husmoderens Ynd-lingsstol med den høje, lige Ryg, som hun aldrig, 103

Pind, med den ene Næve plantet i Siden, og stirrede ufravendt paa den lukkede Dør; Lavretzkys Tjener var blevet staaende i den maleriske Stilling, hvori han var sprunget ned, og holdt med den ene Haand i Kudskesædet.. . Den Gamle kom med Nøglerne; han bugtede sig aldeles unødvendigt som en Slange og holdt Albuerne højt ivejret for at faa Døren lukket op, — traadte saa tilside, og gjorde igjen et dybt Buk.

»Saa er jeg da kommet tilbage, ... er hjemme igjen!« tænkte Lavretzky, da han gik ind i den lille Forstue, og den

ene Vindusskodde efter den anden larmende og raslende blev smækket op, og Dagslyset strømmede ind i de ubeboede Værelser.

XIX.

Det lille Hus, som Lavretzky var traadt ind i, og hvor Glafyra Petrovna for to Aar siden var død, skrev sig fra det forrige Aarhundrede og var bygget af solidt Fyrretræ; det saa1 brøstfældigt ud, men kunde alligevel godt holde sammen i halvtreds, ja flere Aar endnu. Lavretzky gjorde en Ronde gjennem Værelserne, og gav (til stor Forfærdelse for de matte Fluer, som, pudrede paa Ryggen med hvidt Støv, var blevet siddende ubevægelige paa det øverste Stykke af Dørkarmene) Ordre til at lukke alle Vinduer op; de havde ikke været aabnede, siden Glafyra Petrovna døde. — Alt inde i Huset havde faaet Lov at staa, som det stod: de smaa hvide tyndbenede, silkebetrukne, slidte og fladtrykte Sofaer inde i Dagligstuen erindrede levende om Katharinas Tid; dér stod ogsaa Husmoderens Ynd-lingsstol med den høje, lige Ryg, som hun aldrig,104

ikke engang da hun var gammel, havde plejet at læne sig til. Paa den længste Væg hang et gammelt Portræt af Andreas Lavretzky, Fedors Oldefader; det mørke, vrantne Ansigt kunde neppe nok skjelnes paa den tilsmudsede, sprukne Baggrund : de smaa, ondskabsfulde Øjne blinkede bistert frem under de ligesom ophovnede, nedhængende Øjenlaag, og det sorte, upudrede Haar struttede som Børster op over den mørke, furede Pande. Paa det ene Hjørne af Rammen hang der en Krans af Evighedsblomster. »Den har Glafyra Petrovna allernaadigst bundet med sine egne Hænder,« berettede Anton. Inde i Soveværelset prangede en smal Seng med Omhæng af noget stribet, yderst stærkt Tøj; en Bunke falmede Puder og et tyndt, stukket Tæppe laa paa Sengen. Oppe over Hoved-gjærdet hang der et Helgenbillede, Marias Ofring — det selvsamme Helgenbillede, som den gamle Jomfru i sin Dødsstund, da hun var forladt af Alle, havde presset for sidste Gang til de brustne Læber. Henne ved Vinduet saas et lille Toiletbord, hvis Plade var i Mosaik og indlagt med Kobber; paa Bordet stod der et stort ovalt Spejl i en forgyldt Ilamme, som i Tidens Løb var blevet sort. . . Ved Siden af Soveværelset laa Bedeværelset, et lavt lille Gemak med nøgne Vægge. Henne i en Krog stod der et klodset Skrin med Helgenbilleder, paa Gulvet laa der et luvslidt lille Tæppe, som var overdryppet med Vox: dér havde Glafyra Petrovna plejet at knæle ned og forrette sin Andagt.

Anton var gaaet med Lavretzkys Tjener for at lukke Stalden og Vognskuret op: i Stedet for ham105

kom der nu en Mo'rlil, der var næsten ligesaa gammel som han, og hvis rystende Hoved var bundet ind i et Klæde, som naaede helt ned til Øjenbrynene. Udtrykket i Øjnene var sløvt, men vidnede om Beredvillighed, om mangeaarig tavs Underkastelse og desuden — om en vis ærbødig Medlidenhed. Hun kyssede Lavretzkys Haand, og blev saa staaende henne ved Døren og ventede paa hans Ordrer. Han kunde ikke huske, hvad hun hed, og mindedes heller ikke, at han havde set hende nogensinde før; hun fortalte, at hun hed Apraxia, og at Glafyra Petrovna for fyrretyve Aar siden havde forvist hende fra Herskabshuset og sendt hende ud at passe Hønsegaarden; forresten talte hun meget lidt og lod til at gaa i Barndom . . . men det Tjenende i Blikket var ikke forsvundet. — Foruden disse to Gamle og tre buttede Unger i lange Skjorter. Antons Børnebørn, boede der endnu paa Gaarden en enarmet, ikke skatskyldig Bonde, som plaprede i Et væk og ikke duede til nogen Verdens Ting. En affældig gammel Hund der med sin Gjøen havde budt Lavretzky Velkommen, da han vendte tilbage, duede nok heller ikke stort mere: den havde staaet i ti Aar i en tung Lænke, som var bleven kjøbt efter Glafyras Ordre, og kunde nu kun med Nød og neppe bevæge sig under sin Byrde og slæbe den efter sig.

Da Lavretzky havde inspiceret Huset, gik han ned i Haven, og opdagede, at den var netop saadan, som han helst vilde have, den skulde være. Den var helt overgroet med højt Græs, Skræpper, Stikkelsbær* og Hindbærbuske, men den var meget106

skyggefuld, og den Mængde gamle Lindetræer, der stod, havde gjerne kunnet faa En til at studse, saa store var de og saadant et besynderligt Virvar dannede deres Grene: de var plantet altfor tæt ved Siden af hverandre, og det var nu længe, maaske over hundrede Aar siden, de var blevet beskaarede. I den ene Ende af Haven laa der en temmelig stor, klar Dam, som var omgivet med højt, rødligt Siv. — Sporene af Menneskers Tilværelse slettes hurtigt ud: Glafyras Bolig var vel endnu ikke blevet til et rent Vildnis, men lod alligevel til at være sunken hen i

hin rolige Døs, hvoraf Alt her paa Jorden overvældes, saasnart det ikke berøres af Menneskets urolige Færd. . . Fedor Ivanovitsch gik ogsaa ned gjennem Landsbyen : Fruentimmerne stod ude paa Dørtærsklen til deres Hytte, med Haanden under Kinden, og stirrede paa ham; Bønderne hilste ham paa Afstand; Børnene løb deres Vej; og Hundene udstødte en ligegyldig Bjæffen.

Langt om længe følte han sig sulten og begyndte at længes efter at faa noget at spise. Tjenerskabet, deriblandt Kokken, kunde først indtræffe henimod Aften; Kærren med Mundforraadet var endnu ikke kommen fra Lavriky, — der var altsaa ikke andet for at gjøre end at betro sig til Anton. Han tog strax sine Forholdsregler: man fangede, slagtede og plukkede en gammel Høne; Apraxia skrabede og gned længe paa den, ja hun vaskede den formelig som et Stykke Linned, før hun puttede den i Gryden; da den var kogt, dækkede Anton Bord og rettede an: foran Kuverten satte han et sølvpletteret Saltkar paa tre Ben, der var blevet107

sort, og en lille sleben Karaffe med en snever Hals og en rund Glasprop i; derefter meldte han Lav-retzky i en syngende Tone, at Bordet var færdigt — og stillede sig selv hen bag hans Stol. Han havde slynget en Serviet om den højre Haand, og udbredte rundt om sig en gjennemtrængende, indeklemt Lugt som af Cyprestræ. Lavretzky smagte paa Suppen, — og gav sig saa ilag med Hønen; Skindet var -helt nubret, der laa en tyk Sene langs med hvert Ben, Kjødet smagte af Træ og Lud.

Da Lavretzky havde spist, ytrede han, at han kunde have Lyst til at drikke The . . . »Den skal være her paa Øjeblikket!« afbrød den Gamle ham — og holdt Ord. Man fandt en lille Bunke The, der var svøbt ind i et Stykke rødt Papir; en ussel lille, stærkt kogende Ssamovar fik man ogsaa opdrevet, og ligeledes noget Sukker . .. lutter smaa, halvt smeltede Stykker.. . Lavretzky drak Theen af en stor Kop. Han kunde huske den Kop fra sin Barndom: der var afbildet Spillekort paa den, og den blev kun brugt, naar der var Fremmede, — nu drak han selv af den — ja, han var jo paa en vis Maade ogsaa Fremmed!

Henimod Aften ankom Tjenerskabet . . . Lavretzky havde ikke Lyst til at li gge i Tantens Seng; han lod rede til sig inde i Spisestuen. Da han havde slukket Lyset, flakkede hans Blik længe om, og triste Tanker dukkede op i ham. Han havde den ejendommelige Fornemmelse, som Alle kjender, der har tilbragt en første Nat paa et Sted, hvor der i lang Tid ikke har boet Nogen; det forekom ham, som om det Mørke, der omgav ham108

paa alle Sider, ikke kunde vænne sig til den ny Beboer, ja som endog Væggene i Stuen følte sig fornærmede. Endelig trak han med et Suk Tæppet op over sig, og faldt i Søvn.

Anton blev længer oppe end Husets andre Folk. Han havde en Mængde at hviske og tiske om med Apraxia, stønnede ganske sagte, og slog flere Gange Kors for sig. Hverken han eller hun havde ventet, at Herren vilde blive boende her paa Vassiljevskoje, da han jo dog havde saadant et dejligt Gods med saadant et mageløst indrettet Vaaningshus bare et lille Stykke Vej derfra; de anede ikke, at det netop var dette Vaaningshus, Lavretzky ikke kunde udstaa, at det vakte pinlige Erindringer hos ham. Da de Gamle endelig havde faaet snakket af, tog Anton en Kjæp, gik ud til Korn-Skuret, bankede paa det Brædt, der hang og som nu i mange Tider ikke havde givet Lyd fra sig*)» lagde sig saa til at sove ude i Gaarden, i Nærheden af Skuret, uden at tage Noget paa sit gamle Hoved. Det var en stille, mild Majnat, og den Gamle sov blidt og fredeligt.

XX.

Næste Morgen stod Lavretzky temmelig tidlig op, talte med Starosten, gik saa ud i Loen, og gav Ordre til, at man skulde tage Lænken af Hunden; Dyret gav nogle hæse Bjæf fra sig, men forlod

*) Naar Godsejeren opholder sig paa Gaarden, holder en af Tyendet Vagt om Natten og banker af og til paa en Jerneller Træplade, lor at tilkjendegive, at han er vaagen.

paa alle Sider, ikke kunde vænne sig til den ny Beboer, ja som endog Væggene i Stuen følte sig fornærmede. Endelig trak han med et Suk Tæppet op over sig, og faldt i Søvn.

Anton blev længer oppe end Husets andre Folk. Han havde en Mængde at hviske og tiske om med Apraxia,

stønnede ganske sagte, og slog flere Gange Kors for sig. Hverken han eller hun havde ventet, at Herren vilde blive boende her paa Vassiljevskoje, da han jo dog havde saadant et dejligt Gods med saadant et mageløst indrettet Vaaningshus bare et lille Stykke Vej derfra; de anede ikke, at det netop var dette Vaaningshus, Lavretzky ikke kunde udstaa, at det vakte pinlige Erindringer hos ham. Da de Gamle endelig havde faaet snakket af, tog Anton en Kjæp, gik ud til Korn-Skuret, bankede paa det Brædt, der hang og som nu i mange Tider ikke havde givet Lyd fra sig*)» lagde sig saa til at sove ude i Gaarden, i Nærheden af Skuret, uden at tage Noget paa sit gamle Hoved. Det var en stille, mild Majnat, og den Gamle sov blidt og fredeligt.

XX.

Næste Morgen stod Lavretzky temmelig tidlig op, talte med Starosten, gik saa ud i Loen, og gav Ordre til, at man skulde tage Lænken af Hunden; Dyret gav nogle hæse Bjæf fra sig, men forlod

*) Naar Godsejeren opholder sig paa Gaarden, holder en af Tyendet Vagt om Natten og banker af og til paa en Jerneller Træplade, lor at tilkjendegive, at han er vaagen.

ikke sit Hus. Da Lavretzky kom ind igjen, sank han hen i en Slags Døs, der ikke fortog sig den hele Dag. »Nu er jeg da rigtig kommet paa Grund!« mumlede han et Par Gange ved sig selv. Han havde sat sig hen ved Vinduet, rørte sig ikke, og gav sig til at lytte efter det stille Liv rundt omkring ham og efter de Lyde, som nu og da vaktes og atter døde hen i den lydløse, landlige Ensomhed. Omme bag Nælderne nynner en fin, spæd Stemme: en Græshoppe lader til at akkompagnere Sangen. Nu hører Sangen op, men Græshoppen bliver ved at synge. Fluernes monotone, paa-trængende-ynkelige Summen overdøves af en tyk Humlebis Brummen, der i Etvæk tumler med Hovedet mod Loftet; ude paa Vejen galer en Hane, og holder den sidste, hæse Tone meget længe; saa kommer en Bondevogn rumlende forbi; og henne i Landsbyen hviner en Dør paa sine Hængsler. »Hvad er der?« vræler pludselig en Fruentimmerstemme. »Aa, Du min egen lille Dukke«, siger Anton til en to-aarig lille Pige, som han staar med paa Armen. »Kom med det Kvas!« raaber Fruentimmerstemmen fra før, — — og saa bliver der igjen dødsstille. Man hører ikke den mindste Lyd; der er ikke et Blad, som rører sig for Vinden; lydløst glider Svalerne hen tæt over Jorden, en efter en, en efter en, og Sjælen føler sig tungsindigt bevæget af deres tavse Flugt. »Ja, nu sidder jeg rigtig paa Grund!« tænkte Lavretzky igjen.

»Her gaar Livet altid, Dag ud Dag ind, roligt og stille«, tænkte han: — »den, der først éngang er kommet ind i Kredsen, maa bøje sig for sin Skæbne;

her er det ingen Nytte til at fare op, her er der Intet at kæmpe imod; her har kun den Lykken med sig, som roligt baner sig sin Vej, ligesom Plovmanden, der pløjer Furen i Jorden. Og saadan en Kraft rundt omkring, saadant et Velvære i denne uvirksomme Sløvhed! Dérnede foran Vinduet skyder den struttende Bregne frem af det tætte Græs; Lo-stilken løfter sin saftige Stængel højt op over dens Top, og endnu højere oppe vugger Timianen sine rødlige Duske; dér længere borte, ude paa Marken, blinker Rugen, Havren sætter allerede Vipper, og hvert eneste Blad paa hvert Træ, hvert lille Græs paa sit Straa strækker og breder sig, alt hvad det kan 1 ..

»Mine bedste Aar har jeg kastet bort for en Kvindes Kjærlighed,« tænkte han videre: »saa lad nu her Ensomheden og Kjedsomheden gjøre mig ædru igjen, lad den berolige og forberede mig, saa ogsaa jeg kan lære: uden Overilelse at virke og frembringe Noget!«

Og han lytter igjen til Stilheden. Han venter Intet, og synes dog bestandig at vente paa Noget. Stilhed rundt omkring ham! Roligt vandrer Solen sin Bane paa den blaa Himmel, roligt drager Skyerne hen over den: de ser ud, som de vidste, hvor de drager hen og hvorfor de drager. Andet Steds paa Jorden bruste, trængte, stormede Livet i dette Øjeblik afsted; her flød det stille og ubemærket,

som Vandet over Engens Græs.--Lavretzky blev

siddende til sent paa Aftenen og kunde ikke blive træt af at betragte dette sagte hensvindende, stille forbiglidende Liv. Sorgen over Fortiden smeltede i hans Sjæl, som Sneen i Foraaret, og underligt

nok: ingensinde tilforn havde Kjærligheden til hans Fædreland rørt sig saa stærkt, saa levende hos ham som i disse Øjeblikkel

XXI.

Da der var gaaet en fjorten Dage, havde Fedor Ivanitsch faaet bragt Glafyra Petrovnas lille Hus i Orden, og faaet Gaarden og Haven lugede; fra Lavriky var der blevet hentet magelige Møbler, fra Byen Vin, Bøger og Tidsskrifter; der stod atter Heste i Stalden, . . . kort sagt, Fedor Ivanitsch havde faaet forsynet sit Husvæsen med Alt, hvad der behøvedes, og begyndte nu at føre halvt et Landliv og halvt et Eneboerliv. Ensformigt gled Dagene hen for ham; men han kjedede sig ikke, skjøndt han ikke omgikkes Nogen; han tog flittigt og alvorligt fat paa Landvæsnet, gjorde til Hest Udflugter i Omegnen, og læste ogsaa lidt, skjøndt sjeldent: han . foretrak at høre paa gamle Antons Fortællinger. I Reglen satte han sig hen ved Vinduet med sin Pibe og en Kop kold The. Anton stillede sig henne ved Døren, med Hænderne paa Ryggen, ... og begyndte saa paa sine endeløse Beretninger om længst forsvundne Tider, om hine fabelagtige Tider, da Havren og Rugen ikke blev maalt, men solgt Sækkevis, til to eller tre Kopeker for Sækken, og da der endnu rundt omkring, ja endog helt inde ved Byen, var uigjennem-trængelige Skove og udyrkede Heder. »Nuomstunder, klagede den Gamle, der vistnok allerede var oppe over de Firs: — er der saadan hugget ud allevegne og dyrket op, saa der slet ikke er til at komme 111

nok: ingensinde tilforn havde Kjærligheden til hans Fædreland rørt sig saa stærkt, saa levende hos ham som i disse Øjeblikkel

XXI.

Da der var gaaet en fjorten Dage, havde Fedor Ivanitsch faaet bragt Glafyra Petrovnas lille Hus i Orden, og faaet Gaarden og Haven lugede; fra Lavriky var der blevet hentet magelige Møbler, fra Byen Vin, Bøger og Tidsskrifter; der stod atter Heste i Stalden, . . . kort sagt, Fedor Ivanitsch havde faaet forsynet sit Husvæsen med Alt, hvad der behøvedes, og begyndte nu at føre halvt et Landliv og halvt et Eneboerliv. Ensformigt gled Dagene hen for ham; men han kjedede sig ikke, skjøndt han ikke omgikkes Nogen; han tog flittigt og alvorligt fat paa Landvæsnet, gjorde til Hest Udflugter i Omegnen, og læste ogsaa lidt, skjøndt sjeldent: han . foretrak at høre paa gamle Antons Fortællinger. I Reglen satte han sig hen ved Vinduet med sin Pibe og en Kop kold The. Anton stillede sig henne ved Døren, med Hænderne paa Ryggen, ... og begyndte saa paa sine endeløse Beretninger om længst forsvundne Tider, om hine fabelagtige Tider, da Havren og Rugen ikke blev maalt, men solgt Sækkevis, til to eller tre Kopeker for Sækken, og da der endnu rundt omkring, ja endog helt inde ved Byen, var uigjennem-trængelige Skove og udyrkede Heder. »Nuomstunder, klagede den Gamle, der vistnok allerede var oppe over de Firs: — er der saadan hugget ud allevegne og dyrket op, saa der slet ikke er til at komme112

frem nogetsteds!« . . . Han fortalte ogsaa en Mængde om sin afdøde Herskerinde, Glafyra Petrovna: om hvor hun havde været betænksom og sparsommelig; og om hvordan en vis ung Herre fra Nabolaget havde søgt at indsmigre sig hos hende og tidt var kommet herover paa Gaarden i Besøg, ... og Hds. Naade havde til Ære for ham endog taget sin Stadskappe med de Massaka-farvede Baand paa og en gul Kjole af Try-try-Levantine; men senere igjen var hun blevet opbragt paa Naboen, fordi han havde været saa fri at spørge: »Men hvordan staar det sig med Deres Kapital, Madame?« og havde vist ham Døren, og havde allerede den Gang givet Ordre til, at Alt, hvad der fandtes efter hendes Død, Rub og Stub, skulde overgives til Fedor Ivanitsch. — Lavretzky fandt ogsaa ganske rigtigt alle Tantens Pakkenilliker; om det saa var Stadskappen med Massaka-Baandene og den gule Kjole af Try-try-Levantine, saa laa de der endnu. Gamle Papirer og interessante Skrifter var der derimod Intet af, naar man undtager et gammelt Hefte, hvori Fedors Bedstefader, Peter Andreitsch, havde skrevet Følgende: — »Fejret i Byen St. Petersborg den Fred, som Hans Durchlautighed Fyrst Alexander Alexandrovitsch Prosorovsky har sluttet med det tyrkiske Rige;« endvidere: »Recept til en Bryst-dekokt« . . . med den Anmærkning: »Denne Recept har Fru Generalinde Praskovia Fedorovna Saltikov faaet af øverste Præst ved den hellige Trefoldighedskirke, Fedor Avxentievitsch;« fremdeles en politisk Nyhed, der lød saaledes: »Man hører ikke længer noget til de franske Tigere« . . .113

og strax efter: »I Moskvaer Tidenden hedder det, at Hr. Generalmajor Mikajl Petrovitsch Kolitschev er død. Mon

det ikke skulde være en Søn af Peter Vassiljevitsch Kolitschev?« Lavretzky fandt ligeledes nogle gamle Kalendere og Drømmebøger samt Hr. Ambodiks hemmelighedsfulde Bog; de længst forglemte, gamle bekjendte »Emblemer og Symboler« vakte mange Erindringer hos ham. I Skuffen i Glafyra Petrovnas Toiletbord fandt han, henne i en Krog, en lille Pakke, som var bundet sammen med et sort Baand og forseglet med sort Lak. I Pakken laa der to Billeder, med Ansigterne imod hinanden: et Pastel-Portræt af hans Fader som ung, med det bløde Haar bølgende om Panden, store, tungsindige Øjne og halvaaben Mund . . . samt et næsten fuldstændig udvisket Billede af en bleg Kvinde i hvid Kjole og med en hvid Rose i Haanden, — et Portræt af hans Moder. Glafyra Petrovna selv havde aldrig villet indlade sig paa at sidde for en Maler.

— Jeg opholdt mig jo rigtignok dengang ikke i selve Herskabshuset, Deres Naade, fortalte Anton: — men jeg kan dog saa temmelig godt huske Deres Oldefader, Andrej Afanaszitsch ... ja saamænd kan jeg saa; jeg havde da ogsaa allerede fyldt de atten Aar, dengang han døde. En Dag mødte jeg ham nede i Haven . . . uh, Knæerne rystede under mig; men han sagde Ingenting, han spurgte bare, hvad jeg hed ... og saa sendte han mig op paa sit Værelse efter hans Lommetørklæde. Men det maa man lade ham, han var en ægte Herre; han vidste ikke af at have Nogen over sig . . . Deres

Oldefader havde da ogsaa en ganske vidunderlig Amulet, som han havde faaet forærende af en Munk fra Bjerget Athos Munken havde sagt til ham: »Den forærer jeg Dig, Herre, fordi Du er saa gjæstfri; bær den . . . saa behøver Du aldrig at ængste Dig for nogen Domstol I« Naa, man véd jo nok, hvordan de Tider var; Herren kunde gjøre Alt, hvad han havde Lyst til. Selv om det var en af de Adelige, der prøvede paa at sætte sig op imod ham, saa saa' han bare paa ham og sagde: Du er en lille Fisk, svøm ikke altfor højt op! . . . Den Talemaade syntes han nu saa godt om! Det Herskabshus, Deres salig Hr. Oldefader boede i, var bygget af Træ og ikke ret stort; og hvad efterlod han sig alligevel ikke ved sin Dødr. . . saadan en Masse Sølvtøj og Forraad — — jøsses, alle Kjælderne var propfulde! En dygtig Landmand . . . det var han rigtignok! Den lille Karaffe der, som Deres Naade har behaget at synes saa godt om, . . . den har tilhørt ham; han plejede at have sin Snaps paa den. Se Deres Hr. Bedstefader, Peter Andreitsch . . . han byggede sig rigtignok et stort stensat Hus; men han lagde Ingenting op det gik med Altsammen. Han førte ikke saa stolt et Liv som Faderen, og indlod sig ikke paa nogensomhelst herskabelige Fornøjelser; . . . men Pengene satte han alligevel allesammen overstyr, . . . der blev ikke det Allerbitterste tilovers, ikke saameget som en Sølvske, . . . saa naar der alligevel altid er blevet bevaret en lille Smule, kan man kun takke Glafyra Petrovna for det. Men hun havde da ogsaa et Øje paa hver Finger 1115

— Sig mig, afbrød Lavretzky ham: — er det sandt, at man kaldte hende en gammel Pludregaas?

— Det er ikke godt at vide, hvem der har kaldt hende saadan I svarede han vranten. . . .

— Men hvad tager vor naadige Frue sig for? dristede Anton sig engang til at spørge: — hvor behager hun nu allernaadigst at opholde sig?

— Jeg er skilt fra min Kone, fik Lavretzky endelig frem, med en vis Anstrængelse: tal ikke mere om den Sag!

— Som Deres Naade befaler! syarede den Gamle forknyt.

Da der var gaaet tre Uger, red Lavretzky ind til O. . . for at besøge Kalitins, og tilbragte Aftenen hos dem. Lemm var der ogsaa. Lavretzky syntes særdeles godt om ham: skjøndt han, takket være Faderen, ikke selv spillede noget Instrument, holdt han dog lidenskabeligt af Musik, det vil sige af god, klassisk Musik. Panschin derimod var ikke hos Kalitins den Aften; Guvernøren havde sendt ham et eller andet Sted hen i et Ærinde. Lisa spillede alene og med stor Færdighed. Lemm glædede sig og var i godt Humør: han havde rullet et Stykke Papir sammen og sad hele Tiden og slog Takt. Marja Dmitrievna saa' først en Stund paa ham og lo af ham, men gik saa lidt efter til Ro; hun paastod, at Beethoven gjorde et altfor stærkt Indtryk paa hendes Nerver. Henimod Midnat fulgte Lavretzky Lemm hjem, og blev siddende hos ham til Klokken Tre om Morgenen. Lemm var meget talende; hans bøjede Ryg rettede sig, Øjnene blev store og straalende, ja om det saa var

Haaret, der ellers hang ham ned i Panden, saa blev det strøget tilbage. Det var længe, længe siden, Nogen havde vist ham saa megen Opmærksomhed; og Lavretzky kunde aabenbart godt lide ham, der klang baade Deltagelse og Interesse i de Spørgsmaal, han kom med! Dét rørte den Gamle, saa han tilsidst viste sin Gjæst sine Kompositioner, og spillede, ja endog sang med rystende Stemme enkelte Partier af dem, blandt andet Balladen af Schillers »Fridolin«, som han havde sat Musik til. Lavretzky roste Kompositionen, bad ham gjentage Et og Andet og indbød ham, da de skiltes, til at komme ud paa Landet og besøge ham et Par Dage. Lemm, som havde fulgt sin Gjæst ned, sagde strax Ja og trykkede varmt hans Haand; men da den Anden var gaaet, og han stod der alene, saa tidlig paa Morgenen og ude i den friske, fugtige Luft, saa1 han sig om, kneb Øjnene sammen, faldt igjen tilbage i den krumbøjede Holdning, og krøb saa, ligesom han havde Noget paa Samvittigheden, langsomt op paa sit Værelse. »Ich bin wohl nicht klug!« brummede han for sig selv, da han lagde sig i sin haarde, smalle Seng.

Da Lavretzky et Par Dage efter kom kjørende i en Kaleschevogn for at hente ham, søgte han at foregive, at han var upasselig; men Fedor Ivanitsch kom op til ham paa hans Værelse, og fik hatn endelig overtalt til at tage med. Navnlig havde den Omstændighed gjort stærkt Indtryk paa ham: at Lavretzky ene og alene for hans Skyld havde ladet et Klaver bringe fra Byen ud til sig. De gik sammen hen til Kalitins, og tilbragte Aftenen der,117

men ikke saa behageligt som forrige Gang. Panschin var der; han fortalte en Mængde Træk fra sin Udflugt og kopierede paa en højst fornøjelig Maade de Godsejere, han fornylig var truffet sammen med. Lavretzky lo, men Lemm sad ganske stille henne i en Krog, rørte paa sig ligesom en Edderkop, skottede bistert og sky omkring sig, og levede først op igjen, da Lavretzky rejste sig for at gaa. Forresten blev han, ogsaa efter at de var kommet op i Kaleschevognen, ved at være sky og tilknappet og at trække sig tilbage i sig selv; men den lune, rolige Luft, den milde Vind, de fine Skygger, Græssets og Birketræs-knoppernes Duft, den maaneløse, stjernebesatte Himmels fredelige Glans, Hestenes monotone Hovslag og Prusten, kort sagt alle Kjøreturens, For-aarets og Nattens Tillokkelser sænkede sig ned over den stakkels Tyskers Sjæl. — og han indledte af sig selv en Samtale med Lavretzky.

XXII.

Han begyndte at tale om Musik, talte saa om Lisa, og saa igjen om Musik: det lød, som om han trak paa Ordene, hvergang han talte om Lisa. Lavretzky ledte Samtalen hen paa hans Kompositioner og gjorde ham, halvt i Spøg, det Forslag, at han skulde skrive en Libretto til ham.

— Hm, en Libretto 1 svarede Lemm: — nej, dét er ikke noget for mig; jeg har ikke længer den Ild i mig, den sprudlende Begejstring, som udkræves til at skrive en Opera; jeg har ingen Kraft længer I . . . Dersom jeg skulde komponere Noget mere, saa vilde jeg indskrænke mig til en 117

men ikke saa behageligt som forrige Gang. Panschin var der; han fortalte en Mængde Træk fra sin Udflugt og kopierede paa en højst fornøjelig Maade de Godsejere, han fornylig var truffet sammen med. Lavretzky lo, men Lemm sad ganske stille henne i en Krog, rørte paa sig ligesom en Edderkop, skottede bistert og sky omkring sig, og levede først op igjen, da Lavretzky rejste sig for at gaa. Forresten blev han, ogsaa efter at de var kommet op i Kaleschevognen, ved at være sky og tilknappet og at trække sig tilbage i sig selv; men den lune, rolige Luft, den milde Vind, de fine Skygger, Græssets og Birketræs-knoppernes Duft, den maaneløse, stjernebesatte Himmels fredelige Glans, Hestenes monotone Hovslag og Prusten, kort sagt alle Kjøreturens, For-aarets og Nattens Tillokkelser sænkede sig ned over den stakkels Tyskers Sjæl. — og han indledte af sig selv en Samtale med Lavretzky.

XXII.

Han begyndte at tale om Musik, talte saa om Lisa, og saa igjen om Musik: det lød, som om han trak paa Ordene, hvergang han talte om Lisa. Lavretzky ledte Samtalen hen paa hans Kompositioner og gjorde ham, halvt i Spøg, det Forslag, at han skulde skrive en Libretto til ham.

— Hm, en Libretto 1 svarede Lemm: — nej, dét er ikke noget for mig; jeg har ikke længer den Ild i mig, den

sprudlende Begejstring, som udkræves til at skrive en Opera; jeg har ingen Kraft længer I . . . Dersom jeg skulde komponere Noget mere, saa vilde jeg indskrænke mig til en118

Romance: men naturligvis, jeg vilde . . . gjerne have en god Textl

Han tav og sad længe uden at røre sig og saa' op mod Himlen.

— For Exempel, sagde han endelig: — saadant Noget som: I Stjerner, lyse Stjerner! . . .

Lavretzky vendte Ansigtet halvt om imod ham og saa' paa ham.

— I Stjerner, lyse Stjerner! gjentog Lemm: — I lyser lige klart over Skyldige og Uskyldige . . . men kun den, der har et skyldfrit Sind . . . eller saadant Noget . . . forstaar Eder, det vil sige . . .

nej . . . elsker Eder.--Forresten, — jeg er ikke

Digter . . . dét gaar langt over min Forstand! men Noget i den Retning, noget Ophøjet!

Han skød Hatten ned i Nakken;, i den klare Nats fine Dæmrelys saa' hans Ansigt blegere og yngre ud end ellers.

— Og I, vedblev han, og hans Stemme blev mere og mere dæmpet: — I véd ogsaa, hvem der elsker, hvem der forstaar at elske, fordi, I Rene, fordi I alene formaar at trøste . . . Nej, det duer slet ikke! jeg er ikke Digter, tilføjede han: — Men saadan Noget i den Retning . . .!

— Det gjør mig ondt, at jeg heller ikke er Digter! svarede Lavretzky.

— Hjernespind, Hjernespind! mumlede Lemm, og trykkede sig op i Hjørnet af Vognen.

Han lukkede Øjnene, som om han havde isinde at sove.

Der gik et Par Minuter . . . Lavretzky lyttede . . .119

— I Stjerner, rene Stjerner! Kjærlighed! hviskede den Gamle.

— Kjærlighed! gjentog Lavretzky halv højt, og faldt i Tanker, . . . han blev saa forunderlig beklemt om Hjertet.

— Det er en fortræffelig Musik, De har komponeret til »Fridolin«, Kristofor Fedoritsch, sagde han højt: — men sig mig engang, da Greven havde ført denne Fridolin sammen med sin Hustru, saa blev han formodenlig Grevindens Elsker, . . . tror De ikke ogsaa?

— Ja, saadan tænker nu De, svarede Lemm: — det er rimeligvis, fordi Erfaringen . . . Han tav

pludselig og vendte sig forvirret bort.---Lavretzky

tvang sig til at le, — derpaa drejede ogsaa han Hovedet til den anden Side, og saa' ud paa Vejen.

Stjernerne var allerede begyndt at blegne og Himlen at blive mere blakket, da Kalescjievognen holdt foran Hovedtrappen paa Vassiljevskoje. Lavretzky fulgte sin Gjæst ind paa det Værelse, der var bestemt for ham, gik saa ind i sit eget Kabinet, og satte sig hen ved Vinduet. Ude i Haven fløjtede en Nattergal sin sidste Nattesang. Lavretzky kom til at tænke paa, at han ogsaa havde hørt en Nattergal slaa nede i Kalitins Have, og han mindedes, hvordan Lisa strax ved de første Toner, langsomt og roligt, havde fæstet Blikket paa det mørke Vindu. Han tænkte paa hende, og hans Hjerte flk ligeledes Ro. — Rene Pige! sagde han halv højt. — Rene Stjerner! tilføjede han med et Smil, og lagde sig til at sove.

Men Lemm sad længe paa sin Seng og havde120

et Nodeblad liggende foran sig paa Knæerne. Det var, som om en hidtil aldrig anet, vidunderlig Melodi vilde til at bryde frem af hans Sjæl; han var lutter Fyr og Flamme, han fornam allerede denne berusende Følelse af en frembrydende Opfyldelse .. , men videre kom han destoværre ikke.

— Ikke Digter, ikke Musiker! mumlede han endelig, ganske sagte . . . Og hans trætte Hoved sank tungt tilbage paa Puden.

XXIII.

Næste Morgen sad Begge, baade Værten og hans Gjæst, og drak The ude under et gammelt Lindetræ

— Det er sandt, Maestro, sagde Lavretzky blandt Andet: — De faar jo snart Anledning til at komponere en højtidelig Kantate.

— Hvad er det for en Anledning?

— Naa, jeg mener i Anledning af Hr. Panschins Formæling med Lisa. Lagde De Mærke til, saadan som han gik og gjorde Kur til hende igaar? Det ser næsten ud til, at Alt allerede er klappet og klart imellem dem.

— Det maa det ikke være! udbrød Lemm.

— Saa-aa? hvorfor ikke?

— Fordi det er umuligt. Forresten, tilføjede han lidt efter: — her i Verden er Alting muligtl Navnlig her hos Dem, i Rusland, mener jeg.

— Lad os foreløbig holde Rusland udenfor Sagen: hvad har De saa at udsætte paa den Forbindelse?

— Masser! Masser! Lisaveta Mikajlovna er en 120

et Nodeblad liggende foran sig paa Knæerne. Det var, som om en hidtil aldrig anet, vidunderlig Melodi vilde til at bryde frem af hans Sjæl; han var lutter Fyr og Flamme, han fornam allerede denne berusende Følelse af en frembrydende Opfyldelse .. , men videre kom han destoværre ikke.

— Ikke Digter, ikke Musiker! mumlede han endelig, ganske sagte . . . Og hans trætte Hoved sank tungt tilbage paa Puden.

XXIII.

Næste Morgen sad Begge, baade Værten og hans Gjæst, og drak The ude under et gammelt Lindetræ

— Det er sandt, Maestro, sagde Lavretzky blandt Andet: — De faar jo snart Anledning til at komponere en højtidelig Kantate.

— Hvad er det for en Anledning?

— Naa, jeg mener i Anledning af Hr. Panschins Formæling med Lisa. Lagde De Mærke til, saadan som han gik og gjorde Kur til hende igaar? Det ser næsten ud til, at Alt allerede er klappet og klart imellem dem.

— Det maa det ikke være! udbrød Lemm.

— Saa-aa? hvorfor ikke?

— Fordi det er umuligt. Forresten, tilføjede han lidt efter: — her i Verden er Alting muligtl Navnlig her hos Dem, i Rusland, mener jeg.

— Lad os foreløbig holde Rusland udenfor Sagen: hvad har De saa at udsætte paa den Forbindelse?

— Masser! Masser! Lisaveta Mikajlovna er en121

ærlig, alvorlig Pige med en ophøjet Tænkemaade ... Og han . . . naa ja, kort sagt, han er en Dilettant"!

— Men hun er dog forelsket i ham?

Lemm rejste sig op fra Bænken.

— Nej, hun er ikke forelsket i ham, det vil sige, hendes Sind er saa rent som nyfalden Sne og véd ikke engang, hvad det betyder: at elske. Fru Kalitin gaar og fortæller hende, at Panschin er en fortræffelig ung Mand, og hun tror Fru Kalitin paa hendes Ord, fordi hun endnu er et komplet Barn, skjøndt hun er nitten Aar gammel: hun beder baade Morgen og Aften . . . naa ja, det er meget rosværdigt: men hun elsker ham ikke. Hun kan kun elske det Skjønne, og han er ikke skjøn. Det vil sige, han har ingen skjøn Sjæll

Hele denne Tale havde Lemm holdt flydende og heftigt, medens han trippede med smaa Skridt frem og tilbage

foran Thebordet og saa' uroligt ned i Jorden.

— Men, bedste Maestro, udbrød Lavretzky;

— jeg tror sandelig, De selv er forelsket i min Kusine"!

Lemm blev pludselig staaende:

— De maa ikke, begyndte han, noget usikker:

— De maa ikke spøge med mig paa den Maade, hører De! Jeg er ikke forrykt: mit Øje er rettet mod den mørke Grav og ikke mod en rosenrød Fremtid I

Det gjorde Lavretzky ondt for den Gamle, og han bad ham om Forladelse. .. . Da de havde drukket The, spillede Lemm sin Kantate for ham. Men ved122

Middagsbordet begyndte han igjen, rigtignok udiordret dertil af Lavretzky, at tale om Lisa. Lavretzky hørte opmærksomt efter.

— Hvad mener De, Kristofor Fedoritsch, sagde han tilsidst: — jeg synes, at nu er Huset i Orden, og nede i Haven staar Alt i Blomst . . . hvad mener De, om jeg indbød hende og hendes Moder og min gamle Tante til at komme herud en Dags-tid? . . . Naa? Synes De om den Idé?

Lemm bøjede Ansigtet ned over sin Tallerken.

— Ja, gjør dét! sagde han, neppe hørligt.

— Panschin vilde sagtens være overflødig?

— Ja . . . overflødig! svarede den Gamle, med et næsten barnagtigt Smil.

To Dage efter kjørte Fedor Ivanitsch ind til Byen for at besøge Kalitins.

XXIV.

Han traf hele Familien hjemme, men rykkede ikke strax frem med sit Ærinde; han vilde først tale med Lisa. Tilfældet hjalp ham: man lod dem være ene i Dagligstuen. Der kom hurtigt en Samtale igang. Hun havde allerede vænnet sig til ham, .. . hun var i det Hele taget aldrig sky overfor Folk. Han gik op og ned ad Gulvet og hørte paa hende, saa' hende ind i Ansigtet, gjentog i Tankerne Lemms Ord, og var fuldstændig af samme Mening som han. Det hændes undertiden, at to Mennesker, som nok kjender hinanden, men ikke staar hinanden synderlig nær, uventet og i en Fart, i Løbet af nogle faa Minuter, bliver næsten intime Bekjendte ... og Bevidstheden om denne Forstaaelse skaffer sig øjeblikkelig Udtryk 122

Middagsbordet begyndte han igjen, rigtignok udiordret dertil af Lavretzky, at tale om Lisa. Lavretzky hørte opmærksomt efter.

— Hvad mener De, Kristofor Fedoritsch, sagde han tilsidst: — jeg synes, at nu er Huset i Orden, og nede i Haven staar Alt i Blomst . . . hvad mener De, om jeg indbød hende og hendes Moder og min gamle Tante til at komme herud en Dags-tid? . . . Naa? Synes De om den Idé?

Lemm bøjede Ansigtet ned over sin Tallerken.

— Ja, gjør dét! sagde han, neppe hørligt.

— Panschin vilde sagtens være overflødig?

— Ja . . . overflødig! svarede den Gamle, med et næsten barnagtigt Smil.

To Dage efter kjørte Fedor Ivanitsch ind til Byen for at besøge Kalitins.

XXIV.

Han traf hele Familien hjemme, men rykkede ikke strax frem med sit Ærinde; han vilde først tale med Lisa. Tilfældet hjalp ham: man lod dem være ene i Dagligstuen. Der kom hurtigt en Samtale igang. Hun havde allerede

vænnet sig til ham, .. . hun var i det Hele taget aldrig sky overfor Folk. Han gik op og ned ad Gulvet og hørte paa hende, saa' hende ind i Ansigtet, gjentog i Tankerne Lemms Ord, og var fuldstændig af samme Mening som han. Det hændes undertiden, at to Mennesker, som nok kjender hinanden, men ikke staar hinanden synderlig nær, uventet og i en Fart, i Løbet af nogle faa Minuter, bliver næsten intime Bekjendte ... og Bevidstheden om denne Forstaaelse skaffer sig øjeblikkelig Udtryk123

i deres Blik, i deres venskabelige og overensstemmende Smil, ja endog i deres Gestus. Det hændte nu netop med Lavretzky og Lisa. »Naa, saadan er han altsaa!« tænkte hun, og saa' venligt paa ham; »naa, saadan er Du altsaa!« tænkte han. Derfor blev han heller ikke synderlig forbavset, da hun, ganske vist noget ængsteligt og nølende, erklærede, at hun havde allerede i flere Dage gaaet og baaret paa Noget, som hun gjerne vilde sige ham, men hun var bange for, at han skulde blive vred.

— Det behøver De slet ikke at være, sagde han, og blev staaende foran hende: — tal De blot.

Hun saa' op paa ham med sine klare Øjne.

— De er saa god, begyndte hun, og tænkte i det Samme: »ja, han er virkelig god . . !« — De maa ikke blive vred, jeg burde egenlig ikke være saa dristig at tale til Dem om den Slags Ting . . . men, hvor kunde De . . . hvorfor har De skilt Dem fra Deres Kone?

Han fo'r sammen, saa' hurtigt paa hende, og satte sig ved Siden af hende.

— Gjør mig den Tjeneste, mit Barn, sagde han: — rør ikke ved det Saar; De har rigtignok et Par line Hænder, men selv om det er Dem, der rører ved det, gjør det ondt.

— Jeg véd nok, blev hun ved, som om hun ikke havde forstaaet ham: — at hun har forsét sig imod Dem; jeg har heller slet ikke i Sinde at ville forsvare hende; men hvor kan man skille dét, som Gud har sammenføjet?

— Ja paa det Punkt har vi To højst forskjellige Anskuelser, Lisaveta Mikajlovna ! svarede han,124

temmelig skarpt: — vi vilde ikke kunne forstaa hinanden 1

Hun blegnede, og der fo'r en svag Skjælven gjennem hele hendes Legeme, men hun tav ikke.

— De er nødt til at tilgive, sagde hun: — hvis De selv vil have Tilgivelse!

— Tilgive! faldt han ind. — De skulde dog først vide, hvem det er, De beder for! Tilgive denne Kvinde, igjen bo i Hus sammen med hende . . . med hende, den forfængelige, hjerteløse Skabning 1 Og forresten, hvem har sagt Dein, at hun vil vende tilbage til mig? Tro De mig, hun er fuldkommen tilfreds med sin nuværende Stilling! . . . Men, hvorfor skal vi i det Hele taget tale om den Sag? End ikke hendes Navn bør komme over Deres Læber; De er for uskyldig, De kan ikke engang forstaa saadant et Væsen!

— Hvad skal de Fornærmelser til?! fik Lisa frem med en vis Overvindelse, og hendes Hænder rystede stærkere end før. — De har jo selv forladt hende, Fedor Ivanitsch!

— Men jeg siger Dem, svarede han med et uvilkaarligt Udbrud af Utaalmodighed: — De aner ikke, hvad det er for en Skabning!

— Hvorfor giftede De Dem saa med hende? hviskede hun og slog Øjnene ned.

Han fo'r op fra Stolen.

— Hvorfor jeg giftede mig med hende! Jeg var ung dengang og uerfaren; jeg fo'r vild, lod mig blænde af et smukt Ydre. Jeg kjendte ikke Kvinderne, vidste ikke, hvordan Verden var. Gud give,125

De maa blive lykkeligere i Ægteskabet! Men tro De mig, det er umuligt at indestaa for Noget!

— Jeg kan ogsaa blive ulykkelig, hviskede hun i en usikker Tone: — men saa vil jeg vide at finde mig deri; jeg véd ikke, hvordan jeg skal udtrykke mig, . . . men dersom vi ikke bøjer os for vor Skæbne . . .

Han knyttede Hænderne og stampede med Foden i Gulvet.

— De maa ikke være vred, tilgiv mig! sagde hun hurtigt.

I samme Øjeblik kom Marja Dmitrievna ind i Stuen. Lisa rejste sig og vilde til at gaa . . .

— Undskyld, udbrød Lavretzky pludselig, og ligesom han kaldte paa hende: — jeg har en stor Bøn til Deres Mama og til Dem: gjør mig den Glæde at besøge mig i min ny Bolig! De véd, jeg har anskaffet mig et Klaver; L'emm er for Øjeblikket i Besøg hos mig; Hylden staar netop i Blomst, . . . De kan trække lidt frisk Luft ude paa Landet og komme hjem igjen samme Dag. — — Gaar De ind paa det?

Lisa saa' paa sin Moder. Marja Dmitrievna satte et Ansigt op, som om hun ikke følte sig ganske vel; men Lavretzky lod hende ikke faa Tid til at lukke Munden op: han skyndte sig at kysse begge hendes Hænder. Marja Dmitrievna havde altid været meget modtagelig for Ømhed, og var desuden slet ikke forberedt paa saadan en Elskværdighed hos »den Tølper« Lavretzky; hun blev blød om Hjertet, og sagde Ja.

Medens hun stod og tænkte paa, hvad for en126

Dag de skulde bestemme, traadte Lavretzky hen til Lisa og hviskede, i en endnu bestandig bevæget Tone, til hende: »Jeg takker Dem, De er en god Pige; det er mig, der har Uret!« Et glad undseligt Smil fik hendes blege Ansigt til at rødme; ogsaa hendes Øjne smilte, . . . hun havde lige til dét Øjeblik været bange for, at hun havde fornærmet ham.

— Vladimir Nikolaitsch kan vel nok tage med? spurgte Marja Dmitrievna.

— Ja, naturligvis, svarede Lavretzky: — men . . . var det ikke bedst, om det kun blev Familien?

— Ja, jeg tænkte . . .! vilde Marja Dmitrievna til at indvende ... — Men forresten . . . som De synes . . .1 tilføjede hun.

Det blev bestemt, at Lenotschka og Schurotschka skulde med. Marfa Timofejevna afslog derimod at deltage i Udflugten:

— Det kniber for mig at faa de gamle Ben igang, min egen Dreng, sagde hun: — og hvor skulde jeg ogsaa ligge ude hos Dig? Det lader sig vist slet ikke arrangere; i en fremmed Seng kunde jeg desuden heller aldrig falde i Søvn. Nej, lad de Unge tage afsted.

Lavretzky fik ikke senere Lejlighed til at være ene sammen med Lisa; men han saa' paa hende med saadant et Blik, saa hun paa engang følte sig glad forvirret og følte ligesom en Slags Medlidenhed med ham. Da han sagde Farvel, trykkede han heftigt hendes Haand: og saasnart hun igjen var blevet ene, faldt hun i Tanker.

XXV.

Da Lavretzky kom hjem, mødte han i Døren ind til sin Dagligstue en høj, mager Mand i en luvslidt blaa Overfrakke og med et rynket, men livligt Ansigt, uredte graa Bakkenbarter, en lang og lige Næse og smaa, inflammerede Øjne. Det var Mikalevitsch, hans gamle Universitetsven. Lavretzky kunde i første Øjeblik ikke kjende ham igjen, men saasnart den Anden havde sagt, hvem han var, omfavnede han ham hjerteligt. De havde ikke set hinanden siden i Moskva. Glædesudbrud og Spørgsmaal fulgte efter hinanden, længst forglemte Erindringer dukkede atter op. Mikalevitsch dampede ivrigt den ene Pibe ud efter den anden, tog sig nu og da en Slurk The, slog ud med de lange Arme, og fortalte imedens, hvad han havde oplevet: der var ikke ret meget fornøjeligt deri, han kunde just ikke prale af, at han havde havt Lykken med sig i sine Foretagender, — men han lo hele Tiden, med en hæs, krampagtig Latter. I den sidste Maanedstid havde han havt Ansættelse paa et privat Kontor, hos en rig Brænderiforpagter, som boede 300 Verster fra Byen O..., og da han havde faaet at vide, at Lavretzky var kommet hjem fra Udlandet, havde han gjort en Afstikker herover for at besøge sin gamle Ven. Mikalevitsch talte ligesaa febrilsk som i sine unge Dage, og støjede og buldrede op ligesaa galt som før. Lavretzky prøvede paa at komme til at tale om sine egne Anliggender, men Mikalevitsch afbrød ham, brummede gesvindt: »Ja, jeg har nok hørt det, Bro'erlil,jeg har nok hørt det .... hm, hvem kunde have tænkt sig dét?« — —

og førte saa strax Samtalen over paa et mere almindeligt Thema.

— Imorgen tidlig, sagde han: — maa jeg afsted igjen, min Ven; saa Du kommer til at finde Dig i, at vi gaar sent i Seng i Aften. Jeg maa absolut have at vide, hvad Du er, hvad for Meninger og Overbevisninger Du har, hvad der har udviklet sig i Dig, kort sagt, hvad Livet har lært Dig. (Mikalevitsch brugte endnu Ordstillinger fra Trediverne). Hvad mig angaar, saa har jeg i mange Henseender forandret mig, Bro'erlil; Livets Bølger har brudt sig mod mit Bryst — hvem er det nu, der har sagt dét? — Skjøndt i Hovedsagen, hvad det Væsenlige angaar, der er jeg den Samme, som jeg altid har været; jeg tror endnu bestandig paa det Ædle, paa Sandheden; ja jeg ikke blot tror ... jeg har nu en fast Overbevisning derom, ja ..... Overbevisning, en fast Overbevisning, det er min Tro ... jeg er blevet Troende! Hør Du, ... Du véd, jeg plejer undertiden at skrive Vers; der er ingen Poesi i dem, men Sandhed, Ærlighed. Jeg skal læse det Sidste, jeg har skrevet, for Dig; deri har jeg fremsat mine inderligste Overbevisninger. Hør nu efter!

Og han gav sig til at læse sit Digt op; det var temmelig langt, og sluttede med følgende Strofe:

Draget og bunden af nyvakte Længsler Var jeg dog inderst inde et Barn: Alt har jeg vraget, hvad éngang jeg æred, Alt har jeg æret, hvad éngang jeg vraged.Da Mikalevitsch læste de to sidste Linier, fik han næsten Taarer i Øjnene; der spillede en svag Dirren (Tegn paa stærk Sindsbevægelse) om hans tykke Læber, og der kom et forklaret Udtryk i hans ingenlunde kjønne Ansigt. Lavretzky hørte opmærksomt efter, ... Modsigelsens Aand begyndte at røre sig i ham. Moskvaer-Studentens altid slagfærdige, altid kogende Exaltation irriterede ham. Der var ikke gaaet et Kvarter, før de var langt inde i en heftig Disput, i en af disse Debatter, som aldrig faar Ende, og som kun Russere forstaar at føre. Efter at have været skilt fra hinanden i flere Aar, som de havde tilbragt i to helt forskjellige Verdener, uden rigtig at forstaa hverken hvad den Anden eller hvad de selv mente, klamrende sig til Ord og stadig slaaende om sig kun med Ord, udspandt der sig, paa staaende Fod og i et Nu, saa voldsom en Strid imellem dem om de aller abstrakteste Gjenstande, saa man skulde have troet, det gjaldt Liv og Død for dem Begge. De skreg saadan op, saa hele Tjenerskabet kom paa Benene, og saa den stakkels Lemm der straks efterat Mikalevitsch var kommet havde lukket sig inde paa sit Værelse,) blev urolig og endog begyndte at ængste sig for et eller andet ubestemt.

— Men hvad er Du saa, naar Alt kommer til Alt? En Blaseret! skreg Mikalevitsch, da det allerede var langt over Midnat.

— Sér jeg maaske ud som en Blaseret? svarede Lavretzky: — Dèt er altid blege og kraftesløse Folk, ... vil Du have, jeg skal løfte Dig op fra Gulvet med én Haand?130

— Naa ja, selv om Du ikke er blaseret, saa er Du en Skeptiker, og det er meget værre. Og hvad Ret har Du til at være Skeptiker! Du har ikke havt Lykken med Dig her i Livet, det indrømmer jeg. Og det er Noget, Du ikke kan gjøre for: Du kom til Verden med en lidenskabelig Sjæl, som tørstede efter Kjærlighed, og blev saa med Magt holdt borte fra Kvinderne: den Første, Du traf paa, maatte selvfølgelig bedrage Dig!

— Hun har ogsaa bedraget Dig! bemærkede Lavretzky bittert.

— Indrømmet . . jeg indrømmer det: jeg var ved den Lejlighed Skæbnens Redskab! Skjøndt . . . . hvad er dét for noget Vrøvl? Der er jo ingen Skæbne; det er blot min gamle Vane med at udtrykke mig utydeligt! . . . Men hvad beviser saa dét?

— Det beviser. at man strax fra Barndommen af har forvredet mine Lemmer.

— Saa vrid dem ilave igjen! Derfor er Du Menneske, er Du Mand: Du skal have Energi! Men lad dét nu være, som det være vil — tror Du, man har Lov til saa at sige at ophøje et enestaaende Faktum til en alméngyldig Lov, til en uomstødelig Leveregel?!

— Her er jo slet ikke Tale om Leveregler! afbrød Lavretzky ham. — Jeg indrømmer Dig ikke . . .

— Jo, Du har gjort det til en Leveregel, det er blevet en Grundsætning hos Dig! faldt Mi-kalevitsch ind. — —

— Du er en Egoist! skreg han en Time efter:131

— Du har aldrig søgt Andet end Selvnydelse, det Eneste, Du brød Dig om at tilkæmpe Dig her i Livet, det var Lykke for Dig selv; Du var tilfreds, naar Du blot selv kunde leve!

— Hvad forstaar Du ved Selvnydelse?

— Og Du er atter og atter blevet skuffet; Alting er ramlet sammen under Fødderne paa

Dig . .

— Jeg spørger Dig om, hvad Du forstaar ved Selvnydelse?

— Og det maatte ramle sammen! For Du har søgt Støtte, hvor der ingen Støtte var at finde, Du har bygget dit Hus paa flygtigt Sand . . . Du . . .

— Tal tydeligere og uden Billeder, hvis Du vil have, jeg skal forstaa Dig!

— Du — ja, le kun, hvis Du har Lyst! - Du har ingen Tro, Du har ingen Varme i Hjertet; lutter Forstand, lutter elendig, dagligdags Forstand r . . Du er simpelthen en stakkels over-gjemt Voltairianer, . . . ja, det er dét, Du er I

— Hvad for Noget, er jeg en Voltairianer?

— Ja, akkurat saadan som din Fader var, skjøndt Du selv ikke aner det!

— Saa har jeg ogsaa Ret til at kalde Dig en Fanatiker! raabte Lavretzky.

— Ak, svarede Mikalevitsch, formelig sønderknust:— jeg har desværre endnu ikke gjort Noget, saa jeg fortjener et saa ophøjet Navn! — —

— Nej, nu véd jeg, hvad jeg skal kalde Digl raabte den selvsamme Mikalevitsch, da Klokken omtrent var Tre om Morgenen: — Du er ingen

12*132

Skeptiker, ingen Blaseret, ingen Voltairianer: — nej, Du er en Melsæk, er Dul og det en ondskabsfuld, selvbevidst Melsæk, slet ingen naiv Melsæk I De naive Melsække, de bliver roligt liggende paa deres Ovnbænk og gjør Ingenting, fordi de ikke forstaar at gjøre Noget; de tænker heller ikke. Men Du . . . Du er et tænkende Menneske — og bliver alligevel liggende; Du kunde gjøre Noget — men Du gjør Ingenting: Du bliver liggende paa Ryggen og stikker din fyldte Vom ivejret, og siger: ligge, det er, hvad man skal, for Alt, hvad Menneskene ellers foretager sig . . , det er lutter intetsigende Vaas!

— Men af hvad Grund tror Du, at jeg ligger paa Ryggen ? spurgte Lavretzky: — hvad berettiger Dig til at paadutte mig saadan en Tænkemaade?

— Og desuden er I Allesammen, jeg mener Alle I af samme Surdejg som Du, — I er lutter forlæste Melsække! vedblev Mikalevitsch, som nu slet ikke var til at styre længer. — I véd, hvad det skorter Tyskerne paa, I kjender Franskmændenes og Englændernes svage Sider, — og saa bilder I Jer ind, at jer elendige Viden er et Surrogat, en Retfærdiggjørelse for jer skændige Dovenskab, for jer modbydelige Uvirksomhed! Der er vel oven ikjøbet Folk iblandt Jer, som praler af, at den og den — det fine Hoved 1 — ligger paa Ryggen, medens de Andre, de Tosseho'der, løber og slider sig °P- Ja> det siger jeg! Og desuden er der Folk her hos os — det skal nu forresten ikke være møntet paa Dig, — som tilbringer hele deres Liv ligesom i et Svedebad af Kjedsomhed og befinder133

sig vel derved og bliver stikkende i det, ligesom . . . ligesom en Paddehat i Smør I — — og Mi-kalevitsch lo af sin Lignelse. — Uh, denne Vane til at kjede sig — det er Russernes Ruin! Hele Livet gaar hen for den modbydelige Melsæk med Forberedelser til Arbejde . . .

— Hvad skaber Du Dig saadan for? raabte Lavretzky: — Arbejde . . . gjøre Noget . . . Men saa sig, hvad der skal gjøres, og lad være at skraale saadan op, Du poltaviske Demosthenes!

— Ja det manglede bare! Nej, det har jeg dog ikke i Sinde at sige Dig, Bro'erlil; det er Noget, Enhver maa vide

fra sig selv! svarede Demosthenes'en ironisk. — Hm, han er Godsejer, Adelsmand — og véd ikke, hvad han skal tage sig for! Nej, Du mangler Troen, ellers vidste Du det; Du mangler Troen og Aabenbaringen!

— Men saa lad mig dog idetmindste faa Tid til at trække Vejret, din Satans Karl 1 lad mig faa Stunder til at tænke mig om! bad Lavretzky.

— Ikke et Minut, ikke et Sekund! svarede Mikalevitsch med en bydende Haandbevægelse: — Døden venter ikke, og Livet skal heller ikke vente! . . .

— Og saadant et Tidspunkt, saadant et Sted disse Mennesker saa har valgt til at krybe i Skjul paa Ovnbænken! raabte han, da Klokken var Fire, og han allerede var begyndt at blive dygtig hæs: — her hos os! i Rusland! og nu! i dette Øjeblik, hvor hver Eneste iblandt os har en uhyre Pligt, et forfærdeligt Ansvar overfor Gud, overfor Nationen, overfor sig selv! Vi sover, og Tiden iler! vi sover . . I134

— Tillad mig at gjøre Dig opmærksom paa, sagde Lavretzky: at vi sover sandelig ikke for Øjeblikket, hvorimod vi ganske vist ikke under de Andre her i Huset Ro til at sove. Vi skraaler os Halsen hæs, ligesom Hanekyllinger. Vil Du høre, det er allerede det tredje Hanegal!

Mikalevitsch kunde ikke lade være at le, og blev mere stilfærdig. — Ja ja, saa imorgen! sagde han smilende ... og ståk sin Pibe ned i Tobakspungen.

— Ja imorgen! gjentog Lavretzky . . . De to Venner blev dog siddende en Timestid endnu og passiarede . . . . Men de var ikke længer saa højrøstede, og deres Samtale havde nu en rolig, noget tungsindigt fredelig Karakter.

Næste Morgen rejste Mikalevitsch, hvor stærkt end Lavretzky trængte ind paa ham for at faa ham til at blive. Det lykkedes ikke Fedor Ivanitsch at overtale ham; men de havde dog forinden faaet passiaret ud. Det viste sig, at Mikalevitsch ikke ejede en eneste Skilling. Allerede den foregaaende Aften havde Lavretzky med Beklagelse opdaget hos ham alle den kroniske Fattigdoms Kjendemærker og Vaner. Støvlerne var nedtraadte, der manglede en Knap bag i Frakken, Hænderne kjendte ikke noget til Handsker, og der sad Sengedun i Haaret; det var heller ikke faldet ham ind, dengang han kom, at bede om Vand til at vaske sig i; og ved Aftensbordet havde han med formelig Hajfiske-Graadighed hugget i sig af de forskjellige Retter, havde flænget i Kjødet med Fingrene, og knækket og knaset Benene med sine sorte, stærke Tænder.135

Det viste sig ligeledes, at Stats-Tjenesten ikke havde hjulpet ham til Nogetsomhelst, og at han nu satte hele sit Haab til Brænderiforpagteren, der havde antaget ham ene og alene af den Grund, at han vilde have et »dannet Menneske« om sig paa Kontoret. Alligevel tabte Mikalevitsch ikke Modet og levede trøstigt videre, som Cyniker, som Idealist; oprigtig bekymret for Menneskeslægtens Skæbne og for sit eget højere Kald viede han sig helt og holdent til det, og brød sig kun lidt om at forhindre, at han maaske en skjøn Dag gik hen og sultede ihjel. Han havde aldrig været gift; derimod havde han været en utallig Mængde Gange forelsket og havde skrevet Digte om alle sine Elskede; især besang han i fyrige Udtryk en gaadefuld sortlokket »polsk Panna«. . . . Der gik rigtignok det Rygte, at bemeldte Panna havde været en for adskillige Kavalleriofficerer

vel bekjendt Jødinde . . . skjøndt, ret betænkt--

er dét egenlig ikke aldeles ligegyldigt?

Lemm kunde ikke forsone sig med Mikalevitsch; Tyskeren, som ikke var vant til saadan en Skrigen op og et saa voldsomt Væsen, var blevet halvvejs bange for ham . . . Den ene Stakkel sporer i Reglen den anden allerede paa lang Afstand, men søger kun sjeldent, navnlig da hvis han selv er tilaars, at træde i Forbindelse med sin Lidelseskammerat . . . Dét er forøvrig ogsaa meget naturligt: han ejer Intet, som han kunde dele med den Anden — ikke engang Haab.

Før Mikalevitsch rejste, talte han endnu længe med Lavretzky og profeterede denne, at han vilde gaa tilgrunde, hvis han ikke i Tide gik i sig selv og136

vencke om; han bad ham bønligt tage sig alvorligt af sine Bønders Stilling, anførte sig selv som et Exempel til

Efterlignelse, og forsikrede, at han var blevet luttret i Ulykkens Smeltedigel — kaldte sig saa et Par Gange et lykkeligt Menneske, og sammenlignede sig med Fuglene under Himlen og Liljerne paa Marken . . .

— Det maa da ialfald være en af de sorte Liljer! bemærkede Lavretzky.

— Aa, Bro'erlil, lad blot være at spille Aristokraten ! svarede Mikalevitsch trohjertet: — tak Du heller Din Gud for, at der ogsaa i dine Aarer flyder ærligt, plebejisk Blod. Men jeg mærker, at det, Du for Øjeblikket trænger til, det er et rent, overjordisk Væsen, som kan rive Dig ud af din Apa'hi.

— Tak skal Du have, Broerlil, indvendte Lavretzky: — jeg har faaet nok af de overjordiske Væsner.

— Ti stille, Ciniker! raabte Mikalevitsch, og udtalte efter lillerussisk Skik y'et halvvejs som et i.

— Cyniker, rettede Lavretzky ham.

— Ja netop Ciniker! gjentog Mikalevitsch.

Endnu dengang han sad i Tarantaszen, hvor

man iforvejen havde anbragt hans flade, gule og forbavsende lette Læder-Vadsæk, blev han ved at tale; indhyllet i en Slags spansk Kappe — hvis Krave var blevet rødbrun, og hvor et Par Løvekløer af Kobber gjorde Tjeneste som Hægter — udviklede han sine Anskuelser om Ruslands Fremtid og slog ud i Luften med den solbrændte Haand, som om han udsaaede Frø til et fremtidigt Velvære. Endelig satte Hestene sig i Gang . . . »Tænk paa mine sidste137

tre Ord! raabte han og bøjede sig med hele Overkroppen ud af Vognen, ligesom en Ekvilibrist: — Religion, Fremskridt, Humanitet! . . . Lev vei'« Og hans Hoved med samt Huen, som han havde trukket dybt ned i Panden, forsvandt. . . . Lavretzky blev staaende alene udenfor Døren — og saa' ufravendt ned ad Vejen, indtil han ikke længer kunde øjne Tarantaszen. »Maaske han alligevel har Ret! tænkte han, og gik ind igjen: — maaske er jeg virkelig en Melsæk.« Meget af dét, Mikalevitsch havde sagt, var gaaet ham dybt til Hjerte, skjøndt han havde talt imod det og været uenig med ham. — Naar det blot er et godt Menneske, der taler, ... og han mener det godt, ... vil ingen være istand til at modstaa ham.

XXVI.

To Dage efter indtraf Marja Dmitrievna, som hun havde lovet, sammen med Familiens yngre Medlemmer til Vassiljevskoje. De unge Piger løb strax ned i Haven, medens Marja Dmitrievna med en smægtende Mine gjorde en Ronde gjennem Værelserne og ytrede sit Bifald med alt muligt. Hun betragtede sit Besøg hos Lavretzky som et Tegn paa stor Nedladenhed fra hendes Side. ja halvt om halvt som en god Gjerning. Hun smilte venligt, da Anton og Apraxia, efter gammel Skik blandt de livegne Tjenestefolk, kom og kyssede hendes Haand, . . . og bad saa i en mat Tone og snøvlende, om hun maatte faa lidt The. Til Antons store Ærgrelse — han havde lige faaet trukket et Par hvide strikkede Handsker paa — var det ikke ham, der kom til at byde den nyankomne naadige Frue Theen, 137

tre Ord! raabte han og bøjede sig med hele Overkroppen ud af Vognen, ligesom en Ekvilibrist: — Religion, Fremskridt, Humanitet! . . . Lev vei'« Og hans Hoved med samt Huen, som han havde trukket dybt ned i Panden, forsvandt. . . . Lavretzky blev staaende alene udenfor Døren — og saa' ufravendt ned ad Vejen, indtil han ikke længer kunde øjne Tarantaszen. »Maaske han alligevel har Ret! tænkte han, og gik ind igjen: — maaske er jeg virkelig en Melsæk.« Meget af dét, Mikalevitsch havde sagt, var gaaet ham dybt til Hjerte, skjøndt han havde talt imod det og været uenig med ham. — Naar det blot er et godt Menneske, der taler, ... og han mener det godt, ... vil ingen være istand til at modstaa ham.

XXVI.

To Dage efter indtraf Marja Dmitrievna, som hun havde lovet, sammen med Familiens yngre Medlemmer til Vassiljevskoje. De unge Piger løb strax ned i Haven, medens Marja Dmitrievna med en smægtende Mine gjorde en Ronde gjennem Værelserne og ytrede sit Bifald med alt muligt. Hun betragtede sit Besøg hos Lavretzky som

et Tegn paa stor Nedladenhed fra hendes Side. ja halvt om halvt som en god Gjerning. Hun smilte venligt, da Anton og Apraxia, efter gammel Skik blandt de livegne Tjenestefolk, kom og kyssede hendes Haand, . . . og bad saa i en mat Tone og snøvlende, om hun maatte faa lidt The. Til Antons store Ærgrelse — han havde lige faaet trukket et Par hvide strikkede Handsker paa — var det ikke ham, der kom til at byde den nyankomne naadige Frue Theen,138

men derimod Lavretzky s udenlandske Kammertjener, som efter Antons Overbevisning ikke forstod sig det Allerbitterste paa Tjenestereglementet. Til Gjengjæld hævdede han sin Plads ved Bordet: han kom marscherende med faste Skridt og stillede sig op bag Marja Dmitrievna's Stol ... og afstod saa ikke Pladsen til nogensomhelst Anden. En saa uhørt Begivenhed, som at der var Fremmede paa Vassiljevskoje, paa éngang forvirrede og glædede gamle Anton: det glædede ham at se, at hæderlige Herskaber holdt Bekjendtskab med hans Herre. Forresten var han ikke den Eneste, der var urolig den Dag; Lemm var det ogsaa. Han havde iført sig en tobaksfarvet Kjole med spidse Skjøder, havde strammet sit Halsbind meget stærkt, rømmede sig i Et væk, og gjorde med glad og venlig Mine Plads for Enhver, der vilde forbi ham. — Lavretzky saa' med Glæde, at Tilnærmelsen mellem ham og Lisa vedvarede: strax da hun kom, havde hun hjerteligt rakt ham Haanden.

Da de havde spist til Middag, trak Lemm, som hele Tiden havde gaaet og følt til sin ene Baglomme, en lille Rulle Nodepapir frem af den, og lagde den tavs og med sammenbidte Læber paa Klaveret. Det var en Romance, som han havde komponeret den foregaaende Aften, til en gammel tysk Text, hvori der var Tale om Stjerner. Lisa satte sig strax hen til Klaveret, og begyndte paa Romancen . . . Men ak! Musiken var forvirret og ubehjælpsom; man kunde mærke, at Komponisten havde anstrengt sig for at udtrykke noget Lidenskabeligt og Dybtfølt; men det var ikke blevet til139

Noget, han havde anstrengt sig forgjæves. Baade Lavretzky og Lisa opdagede det strax, ... og Lemm indsaa det ogsaa: uden at sige et Ord ståk han igjen sin Romance i Lommen, og da Lisa foreslog ham, at hun skulde spille den en Gang til, rystede han blot paa Hovedet, svarede med en alvorlig Mine: »nej, for i Dag . . basta!« bukkede paa sin sædvanlige Maade, og traadte bort fra Klaveret.

Henimod Aften gik hele Selskabet ned at fiske. I Dammen nede i Enden af Haven var der en Mængde Karudser og Smerlinger. Der blev sat en Lænestol ned ved Bredden, henne i Skyggen, til Marja Dmitrievna; man lagde et Tæppe under hendes Fødder, og gav hende den bedste Snøre; Anton, som var en gammel og erfaren Fisker, tilbød hende sin Assistance. Han havde meget travlt med at sætte Orm paa Krogen, skjød dem tilrette med Fingrene, spyttede paa dem, og kastede ogsaa nu og da, med hele Overkroppen bøjet forover, Snøren ud i Vandet. Marja Dmitrievna udtalte endnu samme Aften til Lavretzky sin Mening om Anton i følgende franske Frase, der mindede stærkt om Pige-Institutet: »il n'y a pius maintenant de ces gens comme ça, comme autrefois « — Lemm og de to Smaapiger var gaaet et Stykke længere frem, hen til Dæmningen; Lavretzky havde sluttet sig til Lisa. Fiskene bed rask, hvert Øjeblik blinkede i Luften Karud-sernes gyldent- og sølvglindsende Skæl, idet de blev trukket op af Vandet. Der var ingen Ende paa Smaapigernes fornøjede Udbrud; endog Marja Dmitrievna gav et Par Gange et rørt Udraab til140

Bedste. Hos Lavretzky og Lisa bed Fiskene ikke saa tidt; det kom formodenlig af, at de To ikke var saa optagne af Fangsten som de Andre og lod Flaaddet paa deres Snører drive helt ind til Bredden. Det rødlige Siv rundt om dem suste sagte, foran dem laa i stille Glands det rolige Vand, og sagte og dæmpet faldt ogsaa deres Samtale. Lisa stod ude paa en lille Flaade; Lavretzky sad paa en fremspringende Pilestamme. Lisa havde en hvid Kjole paa, der om Livet blev holdt sammen ved et bredt, hvidt Baand; en Straahat hang over hendes ene Arm, medens den anden Arm, med en vis Anstrengelse, holdt den vippende Medestang. Lavretzky sad og saa' paa hendes rene, noget strenge Profil, paa Haaret, der var strøget om bag Ørene, paa de fine Kinder, der blussede som et Barns, ... og han tænkte: »Hvor Du ser nydelig ud, som Du staar der ved min Dam!« Lisa vendte ikke Ansigtet til den Side, hvor han sad, men saa', halvt blinkende og halvt smilende, ud paa Vandet. Skyggen af et Lindetræ, der stod i Nærheden, skjulte dem Begge.

— Vil De tro, begyndte Lavretzky: — at jeg har tænkt meget over vor sidste Samtale og er kommet til den

Overbevisning, at De maa være usigelig god.

— Jeg havde slet ikke i Sinde . . . svarede Lisa — — og blev forlegen.

— Jo, De er god, gjentog Lavretzky. — Jeg er kun et ubehøvlet Menneske, men jeg kan føie paa mig, at Alle maa holde af Dem. Der er f. Ex. Lemm, han er helt forelsket i Dem 1141

Det saa' ud, som Lisa vilde til at rynke Øjenbrynene, men det var snarere en uvilkaarlig Trækning, der bevægede dem; det var Noget, som altid skete, naar hun hørte Et eller Andet, hun ikke syntes om.

— Det gjorde mig rigtig ondt for ham i Dag med hans mislykkede Romance, vedblev Lavretzky. — At være ung og ikke forstaa, dét er til at holde ud; men at være bleven gammel og ikke kunne . . . det er haardt. Og det Pinligste ved Sagen er, at man selv ikke mærker, naar Kræfterne begynder at gaa bort. Det er ikke let for en gammel Mand at bære saa drøje Slag! . . . Pas paa, der er Bid! . . . Man siger, tilføjede Lavretzky efter nogle Øjeblikkes Tavshed: — at Vladimir Nikolaitsch skal have skrevet en ganske kjøn Romance.

— Ja, svarede Lisa: — den er ikke videre betydelig, men meget net.

— Naa spurgte Lavretzky: — og hvad mener De: forstaar han sig paa Musik?

— Jeg tror, han har et betydeligt musikalsk Talent, men at han hidtil ikke har gjort Synderligt for at uddanne det.

— Ja saa! og er det ogsaa et godt Menneske?

Lisa brast i Latter, og saa' hurtigt hen paa

Fedor Ivanitsch.

— Det var da et besynderligt Spørgsmaal! udbrød hun. og trak Snøren op af Vandet, og kastede længere ud.

— Saa-aa, hvorfor besynderligt? Jeg spørger Dem om ham, fordi jeg først forhylig er kommet tilbage hertil, og som Deres Slægtning.142

— Som min Slægtning?

— Ja, hvis jeg ikke tager fejl, saa er jeg en Slags Onkel til Dem.

— Vladimir Nikolaitsch har et godt Hjerte, sagde Lisa: — Han er dannet; Mama holder meget af ham.

— Og De selv, holder De ogsaa af ham?

— Han er et bravt Menneske,.. . hvorfor skulde jeg ikke holde af ham?

— Naa — aa! sagde Lavretzky, og tav. Der fløj et halvt bedrøvet, halvt spottende Udtryk over hans Ansigt. Hans ufravendte Blik gjorde Lisa

• forvirret, men hun blev ved at smile. — Naa, Gud give Dem Lykke! mumlede han endelig, som om han talte til sig selv, ... og vendte Hovedet til den anden Side.

Der fo'r en svag Rødme op i Lisas Kinder.

— De tager fejl, Fedor Ivanitsch, sagde hun: — dersom De tror . . . Men synes De ikke om Vladimir Nikolaitsch? spurgte hun pludselig.

— Nej, jeg synes ikke om ham.

— Og hvorfor ikke?

— Det forekommer mig, at han netop mangler Hjerte.

Lisa holdt op at smile.

— De er vant til at bedømme Menneskene strengt, sagde hun efter en længere Pavse.

— Nej, slet ikke. Hvad Ret skulde ogsaa jeg, som selv i saa høj Grad trænger til Overbærenhed, have til at fælde

strenge Domme over Andre? Eller har De maaske glemt, at Dagdriverne . . .143

er de Eneste, som ikke spotter mig?... — Apropos, tilføjede han: — har De holdt Deres Løfte?

— Hvad for et Løfte?

— Har De bedt for mig?

— Ja> Jeg har bedt for Dem, og jeg beder for Dem hver Dag. Men De maa ikke tale saa letfærdigt derom, hører De!

Lavretzky forsikrede, at det kunde aldrig falde ham ind, han nærede den dybeste Agtelse for Andres Overbevisninger-, derpaa begyndte han at tale om Religionen, om dens Betydning i Menneskeslægtens Historie, om Kristendommens Væsen ....

— Kristen maa man være, sagde Lisa, med et Udtryk af Selvbeherskelse: — ikke for at kunne forstaa alt Muligt i Himlen og paa Jorden, men fordi ethvert Menneske skal dø!

Uvilkaarlig forbavset saa' Lavretzky hen paa hende, og deres Blik mødtes.

— Hvad var det, De dér sagde? spurgte han.

— Det var ikke mine Ord, svarede hun.

— Ikke Deres? . . . Men hvorfor talte De om at dø?

— Jeg véd ikke. Jeg tænker tidt paa det.

— Tidt?

— Ja.

— Det skulde man ikke tro, naar man ser Dem i dette Øjeblik: Udtrykket i Deres Ansigt er saa lyst og saa venligt, De smiler . . .

— Ja, for Øjeblikket føler jeg mig ogsaa rigtig glad, svarede hun naivt.

Lavretzky kunde havt Lyst til at gribe hendes Hænder og trykke dem . . .144

— Lisa! Lisa! raabte Marja Dmitrievna: — kom, skal Du se, saadan en Karudse jeg har fanget!

— Nu kommer jeg, Mama, svarede Lisa, og gik hen til hende. — Lavretzky blev siddende paa Piletræet. »Jeg taler med hende, som om jeg ikke allerede for længe siden var færdig med Livet!« tænkte han. Da Lisa gik, havde hun hængt sin Hat paa en Gren: han saa' paa Hatten og paa dens lange, noget krøllede Baand med en ganske besynderlig Følelse, næsten med Ømhed. — Lisa kom strax efter tilbage, og stillede sig ud paa sin forrige Plads, ude paa Flaaden.

— Men hvorfor tror De, at Vladimir Nikolaitsch intet Hjerte har? spurgte hun lidt efter.

— Jeg har jo allerede sagt Dem, at det kan gjerne være, jeg tager fejl; forresten vil Tiden vise det.

Lisa faldt i Tanker. Lavretzky fortalte, om hvordan han tilbragte Tiden paa Vassiljevskoje, om Mikalevitsch og om Anton; han følte Trang til at tale med Lisa, til at meddele hende Alt, hvad der rørte sig i hans Sjæl; hun hørte saa venligt, saa opmærksomt paa ham; de Bemærkninger og Indvendinger, hun af og til kom med, var saa ligefremme og dog saa træffende. Han sagde hende det endog.

Hun blev forundret derover:

— Virkelig? sagde hun: — og jeg troede, at jeg ligesom min Kammerjomfru Nastja ingen egne Ord havde. Hun sagde engang til sin Kjæreste: Du maa vist kjede Dig ved at være sammen med145

mig; for Du taler altid saa kjønt til mig, og jeg har slet ingen egne Ord.«

»Tak De Gud for dét!« tænkte Lavretzky.

XXVII.

Imidlertid blev Klokken mange, og Marja Dmitrievna ytrede, at det var paa Tide at tage hjem. Kun med stort Besvær fik man Smaapigerne bort fra Dammen; saa klædte man sig paa til at kjøre. Lavretzky sagde, at han vilde følge Gjæsterne Halvvejen, og lod sadle en Hest til sig. Da han hjalp Marja Dmitrievna ind i Vognen, savnede han Lemm; men den Gamle var intetsteds at finde. Han var forsvundet, strax efter at man havde rejst sig fra Aftensbordet. Anton smak, med en i hans Alder højst respektabel Kraft, Vogndøren i, og raabte barsk: kjør, Kudskl Karethen rullede afsted. Marja Dmitrievna og Lisa sad paa Bagsædet, Smaapigerne og Kammerjomfruen paa Forsædet. Det var en varm og stille Aften; begge Vognvinduerne var trukket ned. Lavretzky red i Trav ved Siden af Vognen, omme paa den Side, hvor Lisa sad; den ene Haand havde han lagt paa Vinduesrammen, den anden Haand, hvori han holdt Tøjlerne, hvilte paa Halsen af Hesten, som roligt og regelmæssigt travede afsted; nu og da vexlede han et Par Ord med den unge Pige. Aftenrøden havde veget Plads for Natten, men det var blevet endnu varmere i Vejret. Marja Dmitrievna faldt hurtigt i Søvn; Smaapigerne og Kammerjomfruen satte sig ligeledes til at sove. Rask og regelmæssigt rullede

mig; for Du taler altid saa kjønt til mig, og jeg har slet ingen egne Ord.«

»Tak De Gud for dét!« tænkte Lavretzky.

XXVII.

Imidlertid blev Klokken mange, og Marja Dmitrievna ytrede, at det var paa Tide at tage hjem. Kun med stort Besvær fik man Smaapigerne bort fra Dammen; saa klædte man sig paa til at kjøre. Lavretzky sagde, at han vilde følge Gjæsterne Halvvejen, og lod sadle en Hest til sig. Da han hjalp Marja Dmitrievna ind i Vognen, savnede han Lemm; men den Gamle var intetsteds at finde. Han var forsvundet, strax efter at man havde rejst sig fra Aftensbordet. Anton smak, med en i hans Alder højst respektabel Kraft, Vogndøren i, og raabte barsk: kjør, Kudskl Karethen rullede afsted. Marja Dmitrievna og Lisa sad paa Bagsædet, Smaapigerne og Kammerjomfruen paa Forsædet. Det var en varm og stille Aften; begge Vognvinduerne var trukket ned. Lavretzky red i Trav ved Siden af Vognen, omme paa den Side, hvor Lisa sad; den ene Haand havde han lagt paa Vinduesrammen, den anden Haand, hvori han holdt Tøjlerne, hvilte paa Halsen af Hesten, som roligt og regelmæssigt travede afsted; nu og da vexlede han et Par Ord med den unge Pige. Aftenrøden havde veget Plads for Natten, men det var blevet endnu varmere i Vejret. Marja Dmitrievna faldt hurtigt i Søvn; Smaapigerne og Kammerjomfruen satte sig ligeledes til at sove. Rask og regelmæssigt rullede

Karethen hen ad Vejen. Lisa bøjede sig forover; Maanen som lige var staaet op, skinnede hende ind i Ansigtet, den fine, duftsvangre Nattevind kølede hendes Øjne og Kinder. Hun befandt sig saa usigelig vel. Hendes Haand" hvilede paa Vognvinduet, ved Siden af Lavretzkys. Han følte sig ogsaa rigtig glad og tilfreds; han red der, bestandig længere og længere frem gjennem den stille, varme Nat, havde ikke Øjnene borte fra det milde, aabne Ansigt, og lyttede til den unge, selv naar den hviskede, fuldtonige Stemme, som talte saa ligefremme og hjertelige Ord til ham. Endelig opdagede han, at han allerede havde redet over Halvvejen. Han vilde ikke vække Marja Dmitrievna, trykkede midt under Farten Lisas Haand, og sagde: »nu er vi dog Venner, ikke sandt?« Hun nikkede,— han holdt sin Hest an. Sagte løftet og vugget rullede Karethen videre; han red i Skridtgang tilbage til sit Hjem. Sommernattens Troldom betog ham; Alt rundt omkring forekom ham saa forunderligt, saa overraskende, og dog paa samme Tid saa længst og saa venligt bekjendt; nær og fjernt — (og selv langt borte traadte mangfoldige Ting frem, skjøndt Øjet ikke kunde gjøre sig nogen tydelig Forestilling om dem) — laa Alt i dyb Hvile; men denne Hvile var svanger med ungdommeligt, fremblomstrende Liv. Lavretzkys Hest travede tappert afsted, fulgt paa den ene Side af sin brede, sorte Skygge. Der var noget Hemmelighedsfuldt, noget Velgjørende i Hestens raske Hovslag, noget Oplivende, næsten Vidunderligt i Vagtlernes Slag. Stjernerne forsvandt som i et Taageslør; Maanen147

— det var endnu ikke Fuldmaane — udstraalede et klart Lys; som en blaalig Strøm trak det sig hen over Himlen og kantede de lette, ilende Smaa-skyer som med en gylden Taagesøm; den friske Luft fugtede hans Øjne, lagde sig om alle Lemmer med en behagelig Fornemmelse og fyldte Brystet som en rislende Kilde. Han svælgede i den vidunderlige Følelse og glædede sig over den. »Naa, tænkte han: — Livet er da ikke forbi endnu; jeg er dog ikke blevet helt knust af. . .1« han talte ikke ud: af hvem eller hvad . . . Saa gav han sig til at tænke paa Lisa, og spurgte sig selv, om hun maaske ikke alligevel elskede Panschin; han tænkte paa, at hvis han nu selv havde truffet hende under andre Forhold . . . kun Gud kunde vide . . . hvad dét kunde have ført til; han forstod ogsaa godt Lemm, — skjøndt hun rigtignok ingen »egne« Ord havde . . . Forresten, det var jo slet ikke sandt: hun havde jo virkelig egne Ord . . . »De maa ikke tale saa letfærdigt derom!« — gjentog han halvhøjt for sig selv. Han red længe med bøjet Hoved, saa rettede han sig pludselig og deklamerede langsomt:

Alt har jeg vraget, hvad engang jeg æred,

Alt har jeg æret, hvad engang jeg vraged!

men gav strax efter Hesten et Smæk med Ridepidsken, og red hjem i Galop.

Da han stod af Hesten, saa' han endnu engang tilbage med et uvilkaarlig taknemligt-smilende Blik. Den milde, lydløse Nat dækkede Høj og Dal; ud af dens duftsvangre Indre vældede der — Gud maa vide hvorfra — om fra Himlen eller fra Jorden —

10*148

en blød, beroligende Varme. Lavretzky sendte en sidste Hilsen efter Lisa, og løb op ad Trappen . . .

Den næste Dag gik temmelig ensformigt. Det regnede lige fra om Morgenen. Lemm gik hele Tiden og saa' gnaven ud og holdt Læberne saa tæt sammenpressede, som om han højtideligt havde svoret paa, at han aldrig mere vilde aabne dem. Da Lavretzky gik til Ro, tog han med sig ind paa Sengen en Bunke franske Aviser, som var blevet liggende urørte paa hans Bord. Han rev Kors-baandene af, og lod Blikket glide op og ned ad Spalterne, der forresten ikke indeholdt noget Nyt. Han skulde lige til at kaste Bladene tilside, da han pludselig, ligesom han var blevet bidt af en Slange, fo'r op i Sengen. I Feuilletonen i en af Aviserne meddelte Monsieur Jules, som vi allerede har gjort Bekjendtskab med, sine Læsere en »smertelig Efterretning« : Den skjønne fortryllende Moskvaerinde, skrev han, madame de Lavretzky, en af Modens Dronninger, en Prydelse for de parisiske Saloner, er død saagodtsom uden nogen foregaaende Sygdom, . . . denne desværre kun altfor sande Efterretning var lige kommet til hans, Hr. Jules', Kundskab. Han havde, — fortsatte han — det turde han nok sige, været en Ven af den Hensovede . . .

I et Nu havde Lavretzky faaet klædt sig paa. Han gik ned i Haven, og blev ved at gaa frem og tilbage i én og samme Allé, lige til det blev Morgen.

XXVIII.

Da de om Morgenen sad og drak The, bad Lemm Lavretzky, om en Vogn maatte kjøre ham ind til Byen. 148

en blød, beroligende Varme. Lavretzky sendte en sidste Hilsen efter Lisa, og løb op ad Trappen . . .

Den næste Dag gik temmelig ensformigt. Det regnede lige fra om Morgenen. Lemm gik hele Tiden og saa' gnaven ud og holdt Læberne saa tæt sammenpressede, som om han højtideligt havde svoret paa, at han aldrig mere vilde aabne dem. Da Lavretzky gik til Ro, tog han med sig ind paa Sengen en Bunke franske Aviser, som var blevet liggende urørte paa hans Bord. Han rev Kors-baandene af, og lod Blikket glide op og ned ad Spalterne, der forresten ikke indeholdt noget Nyt. Han skulde lige til at kaste Bladene tilside, da han pludselig, ligesom han var blevet bidt af en Slange, fo'r op i Sengen. I Feuilletonen i en af Aviserne meddelte Monsieur Jules, som vi allerede har gjort Bekjendtskab med, sine Læsere en »smertelig Efterretning« : Den skjønne fortryllende Moskvaerinde, skrev han, madame de Lavretzky, en af Modens Dronninger, en Prydelse for de parisiske Saloner, er død saagodtsom uden nogen foregaaende Sygdom, . . . denne desværre kun altfor sande Efterretning var lige kommet til hans, Hr. Jules', Kundskab. Han havde, — fortsatte han — det turde han nok sige, været en Ven af

den Hensovede . . .

I et Nu havde Lavretzky faaet klædt sig paa. Han gik ned i Haven, og blev ved at gaa frem og tilbage i én og samme Allé, lige til det blev Morgen.

XXVIII.

Da de om Morgenen sad og drak The, bad Lemm Lavretzky, om en Vogn maatte kjøre ham ind til Byen.149

— Det er paa Tide, jeg igjen ser at faa bestilt Noget, jeg mener: begynder at give Timer! sagde den Gamle: — her gaar jeg og spilder Tiden til ingen Nytte.

Lavretzky svarede ikke strax; han lod til at være faldet i Tanker.

— Godt, sagde han endelig: — jeg kjører selv med.

Lemm pakkede, hivende og stønnende og uden at lade Tjeneren hjælpe sig, sin lille Vadsæk, og rev nogle Nodeblade itu og brændte Stumperne. — Vognen kjørte frem for Døren. Da Lavretzky gik ud af sit Kabinet, ståk han Avisen fra om Natten i Lommen.

Undervejs talte de saagodtsom slet ikke sammen: de lod Begge til at være optaget af deres egne Tanker og til Hver for sig at være ret tilfredse med, at den Ene ikke forstyrrede den Anden De skiltes ogsaa temmelig tørt, hvad der forøvrig hyppig er Tilfældet mellem Venner i Rusland. Lavretzky kjørte den Gamle hen til det lille Hus, hvor han boede; Lemm stod'af Vognen, tog sin Vadsæk, men rakte ikke sin Ven Haanden (han holdt med begge Hænder Vadsækken op foran Brystet), ja han ikke engang saameget som saa' paa ham, men sagde blot paa Russisk: »Farvel«! — »Farvel!« gjentog Lavretzky, og gav Kudsken Ordre til at kjøre ham hen til hans egen Bopæl: han havde nemlig, for at være forberedt paa Alt, lejet sig en Lejlighed i O . . .

Lavretzky skrev et Par Breve, spiste i en Fart, og gik saa hen til Kalitins. Han traf ingen Andre150

i Dagligstuen end Panschin, som meddelte ham, at Marja Dmitrievna kom strax, og som derefter med udsøgt Artighed indledte en Samtale med ham. Hidtil var Panschin optraadt, cm ikke ligefrem stolt, saa dog nedladende overfor Lavretzky; men dengang Lisa fortalte Panschin om Gaarsdagens Udflugt, havde hun kaldt Lavretzky et fortræffeligt og begavet Menneske, — og dét var tilstrækkeligt: det »fortræffelige« Menneske maatte absolut erobres! Panschin begyndte med at gjøre Komplimenter, beskrev den Begejstring, hvormed efter nans Forsikkring hele Marja Dmitrievnas Familie havde talt om Vassiljevskoje, og gik saa, som han plejede, over til at tale om sig selv, talte om sine Beskæftigelser, om sine Anskuelser, om Livet, Verden og Statstjenesten; han henkastede et Par Bemærkninger om Ruslands Fremtid samt om. at man bestemt burde holde Guvernørerne noget mere stramt, og gjorde sig endelig saa smaat lystig over sig selv og sagde, at i St. Petersborg havde man blandt Andet stillet ham den Opgave: »de populariser l'idée du cadastre«. Han talte temmelig længe, skvadronerede med skjødesløs Sikkerhed og indbildsk Overlegenhed alle mulige Vanskeligheder afvejen, og kastede, som en Taskenspiller med Kugler, om sig med de vigtigste administrative og politiske Spørgsmaal. Udtryk som: »det vilde jeg gjøre, hvis jeg var Regeringen«, eller: »De som en dannet Mand vil sikkert give mig Ret«, flød i Et væk fra hans Læber. Lavretzky hørte ligegyldigt paa hans lange Tale: han syntes ikke om denne nette, dannede, ugenertsirlige Mand med det rolige Smil, den høflige151

Stemmeklang og det forskende Blik. Med den ham ejendommelige Evne til hurtigt at gjennemskue Andre opdagede Panschin hurtigt, at hans Tilhører ikke morede sig saadan overdreven godt; han greb derfor det første det bedste Paaskud og trak sig tilbage, overbevist om, at det jo gjerne kunde være, Lavretzky var et meget fortræffeligt Menneske, men at der ialfald ikke var noget Sympathetisk ved ham, . . . »aigri« og, sen somme«, en Smule komisk! — Marja Dmitrievna kom ind sammen med Gedeonovsky; lidt efter kom Marfa Timofejevna og Lisa, og bag efter dem Familiens øvrige Medlemmer. Fremdeles indfandt der sig en musikalsk Veninde, Fru Belenitzin, en lille mager Dame med et næsten barnligt, mat og net lille Ansigt; hun var iført en skrattende sort Kjole og gik med en spraglet Vifte og svære Armbaand. Hendes Ægtefælle var der ogsaa, — en korpulent, rødmusset Mand med et Par store Hænder og Fødder, hvide Øjenvipper og et evindeligt Smil om de tykke Læber

Naar de var ude blandt Fremmede, talte hans Kone aldrig til ham, men hjemme hos dem selv og i fortrolige Øjeblikke kaldte hun ham sin »lille Pattegris« . . . Panschin kom tilbage; Folk blev efterhaanden mere livlige og talende. Lavretzky holdt ikke af at være i saa talrigt Selskab; han var især meget opbragt paa Fru Belenitzin, der hele Tiden sad og lorgnetterede ham. Dersom Lisa ikke havde været der, vilde han strax være gaaet sin Vej: men han vilde sige et Par Ord til hende i Enrum, og kunde længe ikke finde en gunstig Lejlighed dertil. Han maatte saa indskrænke sig til at sidde og følge152

hende med Øjnene — og dét med hemmelig Glæde: thi endnu aldrig, syntes han, havde hendes Ansigt set saa ædelt og yndigt ud som i Aften. Fru Belenitzins Naboskab tjente kun til yderligere at fremhæve hendes Skjønhed. Bemeldte Dame sad i Et væk og rokkede paa sin Stol; det ene Øjeblik trak hun paa de smalle Skuldre, i det næste lo hun affektert, og snart blinkede hun med Øjnene, snart spærrede hun dem pludselig vidt op. Lisa sad rolig og saa' lige frem for sig, glad, men uden at le.

Fruen i Huset satte sig til et Spillebord sammen med Marfa Timofejevna, Belenitzin og Gedeonovsky, der spillede yderst forsigtigt, stadig tog Fejl, hyppigt klippede med Øjenlaagene og hvert Øjeblik tørte sig i Ansigtet med sit Lommetørklæde. Panschin satte en melankolsk Mine op, talte kort, betydningsfuldt og forknyt — han kunde godt lide at spille den miskjendte Kunstner, — men vilde ikke, skjøndt Fru Belenitzin, som koketterede ivrigt med ham, bad han derom, foredrage sin Romance: Lavretzky generede ham! . . . Fedor Ivanitsch sagde ogsaa meget lidt Lisa var, strax dengang hun traadte ind i Stuen, blevet slaaet af, saadant et ejendommeligt Udtryk der var i hans Ansigt; hun forstod øjeblikkelig, at han havde Noget at meddele hende, men hun var bange for at spørge ham om, hvad det var, — uden at hun forresten selv vidste, hvorfor hun var bange. Da hun endelig gik ind i Salen for at låve The, drejede hun uvilkaarlig Hovedet om til den Side, hvor han sad. Han fulgte strax bag efter hende.153

— Hvad er der ivejen? spurgte hun, og satte Thepotten op paa Themaskinen.

— Har De kunnet mærke Noget paa mig? spurgte han.

— De er anderledes i Dag, end De plejer at være.

Han bøjede sig ned over Bordet.

— Jeg vilde have meddelt Dem en Efterretning, jeg har faaet, begyndte han: — men for Øjeblikket er det umuligt. — Forresten .. . læs det Stykke her i Feuilletonen, som er streget under med Blyant 1 tilføjede han, og rakte hende Avisen, som han havde bragt med sig. — Jeg beder Dem ikke tale derom; i Morgen tidlig kommer jeg igjen.

Lisa blev forvirret . . . Panschin viste sig paa Dørtærskelen; hun ståk Avisen i Lommen.

— Har De læst »Obermann«, Lisaveta Mikajlovna? spurgte Panschin dybsindigt.

Lisa svarede med et Enstavelsesord, og gik saa ud af Salen og op paa sit Værelse. Lavretzky gik igjen ind i Dagligstuen, og stillede sig hen ved Spillebordet. Marfa Timofejevna, som var rød i Ansigtet og havde løst Baandene op paa sin Kappe, beklagede sig til ham over sin Makker Gedeonovsky, der, efter hvad hun sagde, ikke forstod at spille ordenligt ud.

— Nej, sagde hun: — det er ikke saa let at spille Kort som at låve Historier 1

Gedeonovsky blev ved at klippe med Øjnene og at tørre sig i Ansigtet. Lisa kom ind i Dagligstuen, og satte sig hen i en Krog; Lavretzky saa' paa hende, og hun paa ham, — og de blev Begge næsten154

uhyggeligt tilmode. Han læste i hendes Ansigt Forundring og Noget, der lignede Bebrejdelse. Han vilde gjerne have talt med hende, men det kunde han ikke komme til; og vedblive at være i Stue sammen med hende, som Gjæst mellem de andre Gjæster, — nej, det var altfor uudholdeligt! Han besluttede sig saa til at gaa. Da han sagde Farvel til hende, fik han Tid til at tilføje, at han kom igjen imorgen og stolede paa hendes Venskab.

— Ja, kom! svarede hun, stadig med det samme forundrede Udtryk i Ansigtet.

Da Lavretzky var gaaet, levede Panschin op; han gav Gedeonovsky gode Raad, koketterede spøgende med Fru Belenitzin, og foredrog endelig ogsaa sin Romance. Til Lisa derimod talte han, og opførte sig ogsaa overfor hende, ligesom tidligere paa Aftenen: tilbageholdent og noget forknyt.

Lavretzky sov heller ikke den Nat. Han var ikke bedrøvet, ikke bevæget, han var tvertimod nu ganske rolig; men sove kunde han ikke. Han tænkte ikke engang paa Fortiden, han tænkte kun paa, hvordan han var stillet i dette Øjeblik. Hans Hjerte bankede langsomt og regelmæssigt, Timerne fløj afsted, men det faldt ham ikke ind at lægge sig til at sove. Kun af og til steg den Tanke op i ham: »Men det er jo slet ikke sandt . . . Altsammen dum Snak!« — og saa standsede han, og hang med Hovedet, og fordybede sig atter i Betragtningen af sin Nutid og sin Fremtid. 155

XXIX.

Marja Dmitrievna tog ikke synderlig venligt mod Lavretzky, da han kom igjen næste Dag. »Det lader til at blive en Vane hos ham!« tænkte hun. Personligt syntes hun ikke videre godt om ham, og desuden havde Panschin, som hun altid lod sig paavirke af, den foregaaende Aften rost ham paa en ret lumsk og nedsættende Maade. Da hun ikke betragtede Lavretzky som en Fremmed og ikke ansaa det for nødvendigt at gjøre Ophævelser overfor en Slægtning, ja næsten en Husfælle, var der ikke gaaet en halv Time, før han allerede spadserede med Lisa frem og tilbage nede i en af Havens Alleer. Lenotschka. og Schurotschka løb nogle Skridt borte fra dem og legede Tagfat rundt om et Blomsterbed.

Lisa var rolig, som hun plejede, men paafaldende bleg. Hun trak Avisen, der var lagt flere Gange sammen, op af Lommen, og rakte Lavretzky den.

— Det er forfærdeligt! sagde hun.

Han svarede ikke.

— Men maaske det ikke er sandt 1 tilføjede hun.

— Derfor bad jeg Dem ogsaa lade være at tale derom.

Hun gik et Par Skridt videre.

— Men ... er De ikke bedrøvet? ikke det Allermindste? begyndte hun.

— Jeg véd ikke selv, hvad det er, jeg føler, svarede hati.

— De har dog engang . . . elsket hendel

— Ja, jeg har elsket hende!156

— Og inderligt?

— Ja-

— Og hendes Død bedrøver Dem ikke?

— Det er længe siden, hun døde for mig.

— Det er syndigt, dét, De der siger! ... Ja, De maa ikke blive vred paa mig! De har kaldt mig Deres Veninde, og en Veninde har jo Ret til at sige Alt. De faar mig næsten til at gyse . . . . Igaar saa' Deres Ansigt saa uhyggeligt ud . . . Kan De huske nu fornylig, da De beklagede Dem over hende, . . . maaske hun i det Øjeblik allerede var død. Det er forfærdeligt at tænke paa! Men det er kommet over Dem som en Straf!

Han smilte bittert.

— Tror De?.. . Nu er jeg da idetmindste fri.

Det gav et lille Sæt i hende.

— Nej, De maa ikke tale saadan! Og hvad Nytte har De af den Frihed? Det er ikke dét, De skal tænke paa i dette

Øjeblik . . . De skal tænke paa Tilgivelse . . .

— Jeg har for længe siden tilgivet hende, faldt han ind og slog ud med Haanden.

— Det var ikke dét, jeg mente, svarede hun og blev rød i Hovedet. — De forstod mig ikke rigtigt. Det er Dem selv, der maa søge Tilgivelse . . !

— Hos hvem skal jeg søge Tilgivelse?

— Hos hvem? Hos Gud. Hvem Andre end Gud kan tilgive os?

Han greb hendes Haand.

— Ak, Lisaveta Mikajlovna! udbrød han: — tro De mig, jeg er straffet tilstrækkelig iforvejen!157

Jeg har allerede bødet haardt nok, det kan De stole paa I

— Det er Noget, De ikke kan vide! sagde hun halv højt. — De glemmer ... at for kort siden, da vi havde den Samtale, De véd, vilde De ikke tilgive hende . . .

De gik tavse nogle Skridt længere frem i Alleen.

— Naa, og Deres Datter? spurgte hun pludselig og blev staaende.

Han fo'r op af sine Drømmerier . . .

— Aa, vær De blot rolig! Jeg har allerede sendt Breve afsted til alle Verdens Hjørner. Min Datters — som De kal ... — som De siger — naa ja, hendes Fremtid er sikkret!

Lisa smilte sørgmodigt.

— Men De har Ret, vedblev han: — hvad skal jeg bruge min Frihed til? Hvad kan den nytte mig?

— Naar fik De den Avis? spurgte Lisa, uden at svare paa hans Spørgsmaal.

— Dagen efter at D e havde været ude hos mig.

— Og De . . . De har virkelig ikke fældet en eneste Taare?

— Nej. Jeg blev forvirret og bestyrtet; men hvor skulde jeg have faaet Taarer fra? Græde over noget Forbigangent? — ... det er jo Altsammen brændt ud, lige til Asken! . .. Hendes Forseelse har ikke ødelagt min Lykke; den har kun bevist mig, at hvad jeg kaldte Lykke har aldrig existeret. Hvad skulde jeg saa græde over? Forresten, hvem véd? — maaske jeg alligevel vilde være blevet mere158

bedrøvet over den Efterretning, end jeg blev, dersom jeg havde faaet den for en fjorten Dage siden . . .

— For en fjorten Dage siden? svarede Lisa. — Hvad er der da sket i de fjorten Dage?

Han svarede ikke, men Lisa rødmede pludselig endnu stærkere.

— Ja, De har gjættet det I faldt Lavretzky ind: — i de fjorten Dage har jeg lært, hvad en ren Kvindesjæl vil sige, og min Fortid er blevet trængt endnu længere tilbage.

Lisa blev forvirret, og gik langsomt hen mod Blomsterbedet, hen til Lenotschka og Schurotschka.

— Jeg er dog glad over, at jeg viste Dem den Avis, sagde Lavretzky, og gik bag efter hende: — det er allerede blevet en Vane hos mig ikke at holde Noget hemmeligt for Dem, og jeg haaber, De vil vise mig den samme Tillid.

— Tror De? spurgte hun, og blev staaende. — Isaafald maatte jeg .... Men nej! det er umuligt.

— Hvad mener De? Tal! tal!

— Jeg synes rigtignok, jeg burde ikke . . . . Forresten, tilføjede hun smilende og vendte sig om til ham: — halv Aabenhjertethed er værre end slet ingen .... Tænk Dem, jeg har faaet et Brev idag.

— Fra Panschin?

— Ja . . . Men hvoraf véd De dét?

— Han frier til Dem?

— Ja, sagde hun og saa' ham alvorligt ind i Øjnene.159

Han saa' ogsaa alvorligt paa hende.

— Naa, og hvad har De svaret ham? spurgte han.

— Jeg ved ikke, hvad jeg skal svare, sagde hun, og hendes foldede Hænder gled ned hver til sin Side.

— De . . . holder jo af ham, ikke sandt?

— Jo. jeg synes godt om ham; jeg tror, han er et bravt Menneske.

— Det sagde De ogsaa til mig for et Par Dage siden, og med de selvsamme Ord. Men det, jeg gjerne vilde have at vide, det er, om De elsker ham, med den heftige, lidenskabelige Følelse, som man plejer at kalde Kjærlighed?

— Nej . . . ikke i den Forstand, De mener.

— De er altsaa ikke forelsket i ham?

— Nej. Men behøves dét?

— Hvadbehager?

— Mama synes om ham, vedblev hun: — og han er et godt Menneske . . . Jeg har ikke Noget imod ham ... L

— Og alligevel er De tvivlraadig?

— Ja ... og maaske det er Dem .... det er Deres Ord, som er Skyld i det. Kan De huske, hvad De sagde forleden Dag? Men det er en Svaghed . . .

— Oh, mit Barnl udbrød Lavretzky pludselig, og hans Stemme dirrede af Bevægelse: hvad skal al den smaalige Kløgt til! Kald det dog ikke Svaghed, naar Deres Hjerte ikke vil give sig hen uden Kjærlighed 1 Tag ikke et saa forfærdeligt Ansvar paa Dem overfor en Mand, som De ikke elsker, og hvem De dog vil tilhøre . . .160

— Jeg adlyder ... og tager intet Ansvar paa mig, sagde hun . . .

— Lyd Deres Hjerte! Deres Hjerte er den Eneste, som kan sige Dem Sandheden! afbrød Lavretzky hende: — Erfaring, Forstand .... det er lutter Støv og Intetsigenhedl Berøv Dem ikke selv den højeste, den eneste Lykke her paa Jorden . . .

— Men er det Dem, der taler saadan, Fedor Ivanitsch? De har selv giftet Dem af Kjærlighed . . . og er De blevet lykkelig?

Han slog Hænderne sammen:

— Ak, tal ikke om mig! De er ikke istand til at gjøre Dem noget Begreb om, hvad en ung, uerfaren, elendigt opdragen Dreng kan bilde sig ind er Kjærlighed . . . Men forresten, hvorfor skulde jeg lyve overfor mig selv? Jeg sagde for lidt siden, at jeg havde ikke vidst, hvad Lykke var ... Jo! jeg var lykkelig?

— Det forekommer mig, Fedor Ivanitsch, sagde Lisa sagte (hun sænkede altid Stemmen, naar hun talte med Nogen, der ikke var af samme Mening som hun, og i dette Øjeblik var hun desuden stærkt bevæget): — at Lykken her paa Jorden afhænger ikke af os ... .

— Jo, den afhænger af os, netop af os, tro De mig! (Han greb begge hendes Hænder; hun blegnede og saa' næsten forskrækket, men opmærksomt paa ham). — Vi maa blot ikke selv forbitre os Livet. For Andre kan det blive en Ulykke at have giftet sig af Kjærlighed; men ikke for Dem ... ikke for Dem, med Deres rolige Gemyt, Deres rene, aabne Sjæl. Derfor bønfalder jeg Dem! gift161

Dem ikke, naar De ikke elsker, — ikke af blot Pligtfølelse eller Resignation! .... Dét er ogsaa en Slags Vantro, en Beregning, ja det er næsten noget endnu Værre. Tro mig, jeg har Ret til at tale saadan; det er en dyrekjøbt Ret. Og hvis Deres Gud . . .

I dette Øjeblik opdagede Lavretzky, at Le-notschka og Schurotschka stod lige ved Siden af og stirrede paa Lisa i stum Forbavselse. Han slåp Lisas Hænder, sagde hurtigt: »Tilgiv mig, jeg beder Dem . . !«, og gik op mod Huset.

Han kom pludselig tilbage : — Der er kun én Ting, jeg vil bede Dem om, sagde han til Lisa; — tag ikke straks en Beslutning, vent lidt, overvej først, hvad jeg nu har sagt Dem! Men selv om De ikke skulde tro mig. og selv om De foretrækker et Fornuftgiftermaal, . . . saa bør De alligevel ikke give Panschin Deres Haand . . . Han kan ikke være Deres Mand! Ikke sandt, De lover mig, at De ikke vil handle overilet?

Lisa vilde svare, men hun fik ikke en Stavelse

frem--ikke, fordi hun havde i Sinde at »handle

overilet,« men fordi hendes Hjerte bankede altfor voldsomt, og fordi en Følelse, der lignede Angst, næsten tog Vejret fra hende.

XXX.

Paa Vejen hjem fra Kalitins mødte Lavretzky Panschin; de hilste meget koldt paa hinanden. Saasnart Lavretzky var kommet op i sin egen Lejlighed, lukkede han Døren af efter sig. Han var i en Stemning, som han neppe nogensinde tidligere

Dem ikke, naar De ikke elsker, — ikke af blot Pligtfølelse eller Resignation! .... Dét er ogsaa en Slags Vantro, en Beregning, ja det er næsten noget endnu Værre. Tro mig, jeg har Ret til at tale saadan; det er en dyrekjøbt Ret. Og hvis Deres Gud . . .

I dette Øjeblik opdagede Lavretzky, at Le-notschka og Schurotschka stod lige ved Siden af og stirrede paa Lisa i stum Forbavselse. Han slåp Lisas Hænder, sagde hurtigt: »Tilgiv mig, jeg beder Dem . . !«, og gik op mod Huset.

Han kom pludselig tilbage : — Der er kun én Ting, jeg vil bede Dem om, sagde han til Lisa; — tag ikke straks en Beslutning, vent lidt, overvej først, hvad jeg nu har sagt Dem! Men selv om De ikke skulde tro mig. og selv om De foretrækker et Fornuftgiftermaal, . . . saa bør De alligevel ikke give Panschin Deres Haand . . . Han kan ikke være Deres Mand! Ikke sandt, De lover mig, at De ikke vil handle overilet?

Lisa vilde svare, men hun fik ikke en Stavelse

frem--ikke, fordi hun havde i Sinde at »handle

overilet,« men fordi hendes Hjerte bankede altfor voldsomt, og fordi en Følelse, der lignede Angst, næsten tog Vejret fra hende.

XXX.

Paa Vejen hjem fra Kalitins mødte Lavretzky Panschin; de hilste meget koldt paa hinanden. Saasnart Lavretzky var kommet op i sin egen Lejlighed, lukkede han Døren af efter sig. Han var i en Stemning, som han neppe nogensinde tidligere

havde været i. Var det maaske ret længe siden, han havde befundet sig i en Tilstand af . . . »fredelig Forstenethed?« eller var det længe siden, han, som han havde kaldt det, havde følt sig »rigtig paa Grund?« Hvad var det da, der havde frembragt saadan en Forvandling af hele hans Situation? hvad havde slynget ham op paa Overfladen? En Begivenhed, en ganske dagligdags, uundgaaelig, skjøndt altid uventet Begivenhed — Døden! Ja,

men han tænkte mindre paa sin Hustrus Død og paa sin egen Frihed end paa, hvad Lisa vel vilde svare Panschin. Han følte, at han i Løbet af de tre sidste Dage var kommet til at se paa hende med andre Øjne end før: det faldt ham ind, hvordan han hin stille Nat, da han var paa Vej hjem og tænkte paa hende, havde mumlet hen for sig: »hvis jeg nu selv!« . . . Dette »hvis jeg nu selv,« der havde refereret sig til det Forbigangne, det Umulige, — det var nu indtruffet, skjøndt ikke saadan, som

han dengang tænkte sig det.--Men hans Frihed

alene var jo ikke tilstrækkelig. »Hun lystrer sin Moder, tænkte han: — hun gifter sig med Panschin. Og selv om hun ogsaa . gav ham en Kurv — — vilde det ikke komme fuldstændig ud paa Et for mig?« . . . Tilfældigvis kom han forbi et Spejl; han kastede et flygtigt Blik ind i Spejlet, og trak paa Skuldrene.

Optagen, som han var, af saadanne Betragtninger gik Dagen hurtigt for ham, og det blev Aften. Han gik hen til Kalitins. Han gik rask til, men sagtnede sin Gang, da han kom i Nærheden af Huset. Panschins Droske holdt udenfor Døren.163

>Naa, tænkte Lavretzky: — jeg vil ikke være

EgoistU--og han gik ind. Der kom Ingen og

tog imod ham. Ogsaa i Dagligstuen lod der til at være ganske stille; han lukkede Døren op, og fik Øje paa Marja Dmitrievna, som sad og spillede Piquet med Panschin. Panschin hilste stiltiende paa ham, men Fruen udbrød: »Ah, det var et uventet Besøg 1« og rynkede Pande. Lavretzky satte sig hen ved Siden af hende og saa' i hendes Kort.

— Kan De spille Piquet? spurgte hun med tilbagetrængt Uvilje, og erklærede straks efter, at hun havde spillet galt.

Panschin meldte Halvfems, og gav sig saa, beskedent og roligt, med en værdig og alvorlig Mine, til at tage Stik hjem. Saadan spiller vistnok Diplomater, og formodenlig havde han i St. Petersborg spillet akkurat paa selvsamme Maade med en eller anden indflydelsesrig Højtstaaende, hvem han ønskede at bibringe en gunstig Mening om sin Forstand og. sin Modenhed. »Hundrede og Et, Hundrede og To, Coeur, Hundrede og Tre,« meldte han; og Lavretzky kunde ikke rigtig komme paa det Rene med, hvad der laa i 'Stemmeklangen: stille Bebrejdelse eller resigneret Selvbevidsthed?

— Er Marfa Timofejevna at faa i Tale? spurgte han, da han saa, at Panschin — endnu mere værdigt end før — gav sig til at blande Kortene. Der var ikke længer Spor af Kunstneren at opdage hos ham.

— Ja det antager jeg; hun er oppe paa sit Værelse, svarede Marja Dmitrievna. — De kan jo forhøre Dem.

11*164

Lavretzky gik derop. Marfa Timofejevna var ogsaa kommen ilag med Kortene; hun sad og spillede Hanrej med Nastaszja Karpovna. Roska gjøede af ham; men de to Gamle tog venligt imod ham, og navnlig Marfa Timofejevna lod til at være i godt Humør.

— Ah, Fedja! velkommen! sagde hun: — sæt Dig ned, gamle Dreng, vi er strax færdige. Vil Du have noget Syltetøj? Aah, Schurotschka, hent Krukken med Havejordbærrene. Du vil ingen have, siger Du? Naa ja, saa bliv kun siddende! Men Tobak . . . det vil jeg ikke vide noget af; jeg kan ikke udstaa det afskyelige Tøjeri: og desuden faar det ogsaa Matros til at nyse.

Lavretzky skyndte sig at forsikre, at han havde slet ikke tænkt paa at ryge.

— Kommer Du nede fra? vedblev den Gamle. — Naa, og hvem talte Du med dernede? Panschin sidder altid og hænger der. • Var Lisa der ogsaa? Ikke dét? Hun sagde, hun vilde komme hérop . . . Naa, der har vi hende jo; hun kommer, som hun var kaldet.

Lisa traadte ind, og rødmede, da hun fik Øje paa Lavretzky.

— Jeg er blot løbet herop et Øjeblik, Marfa Timofejevna, begyndte hun . . .

— Hvorfor siger Du et Øjeblik? spurgte den Gamle. - I unge Pigebørn kan da heller aldrig sidde to Minuter stille paa ét Sted! Du ser jo, jeg har Fremmede: snak lidt med ham, se at underholde haml

Lisa satte sig paa Kanten af en Stol, saa' paa165

Lavretzky — og følte, at hun turde ikke holde skjult for ham, hvad Resultat hendes Sammenkomst med Panschin havde ført til. Men hvordan skulde hun bære sig ad med at fortælle ham det? Hun følte sig paa engang skamfuld og forlegen. Og hvornaar var hun blevet saa godt kjendt med ham, der ikke gik i Kirke og som tog sig sin Kones Død saa ligegyldigt, saa hun straks maatte betro ham alle sine Hemmeligheder! ... Ja, det er sandt, han havde vist hende Deltagelse; hun nærede selv Tillid til ham, følte sig tiltrukken af ham: men alligevel paakom der hende en vis Undseelse, som om en Fremmed var trængt ind paa hendes rene, jomfruelige lille Værelse.

Marfa Timofejevna kom hende til Hjælp:

— Ja, dersom ikke Du vil tage Dig af Staklen, sagde hun: — hvem skal saa tage sig af ham? Jeg er for gammel for ham, han er for klog for mig, og for Nastazsja Karpovna er han igjen altfor gammel: hun bryder sig kun om den grønne Ungdom.

— Men hvad skal jeg underholde Fedor Ivanitsch med? svarede Lisa. — Hvis han bryder sig om det, saa skal jeg gjerne spille Et eller Andet for ham, tilføjede hun i en usikker Tone.

— Bravo! Du er dog et fiffigt lille Hoved! svarede Marfa Timofejevna. — Ja gaa I kun ned, mine Venner, og naar I saa er færdige, saa kom herop igjen. Saa, der har jeg meget rigtig siddet og er blevet Hanrej! Ja er det ikke skammeligt?! Men jeg vil have Revanche!

Lisa rejste sig, Lavretzky fulgte med hende.] 66

Da de skulde til at gaa ned ad Trappen, blev Lisa staaende.

— Det er dog sandt, hvad man siger, begyndte hun: — at et Menneskes Hjerte er fuldt af Modsigelser. Deres Exempel skulde have afskrækket mig, skulde have gjort mig mistroisk mod at gifte mig af Kjærlighed: og alligevel har jeg . . .

— De har givet ham Nej? afbrød Lavretzky hende.

— Nej, det har jeg ikke, men jeg har heller ikke givet ham Ja. Jeg har sagt ham det Altsammen, Alt, hvad jeg føler, og har bedt ham vente. Er De tilfreds? tilføjede hun med et flygtigt Smil, — og hun lod Haanden lige strejfe Gelænderet, og løb hurtigt ned ad Trappen.

— Hvad vil De have, jeg skal spille? spurgte hun, og lukkede Klaveret op.

— Hvad De selv vil, svarede Lavretzky og satte sig saadan, saa han kunde se hendes Ansigt.

Hun satte sig til at spille, og havde længe ikke Øjnene fra Tangenterne. Endelig saa' hun hen paa Lavretzky, og holdt pludselig op: saa besynderligt og ejendommeligt forekom Udtrykket i hans Ansigt hende.

— Hvad er der? spurgte hun.

— Ingenting, svarede han: — Jeg befinder mig rigtig vel; jeg glæder mig paa Deres Vegne, er glad over at se Dem . . . bliv blot ved!

— Det forekommer mig, sagde hun et Par Minuter efter: — at dersom han virkelig havde elsket mig, saa vilde han ikke have sendt mig det Brev; han167

maatte have kunnet føie, at jeg kunde ikke svare ham i Øjeblikket.

— Det har ikke Stort at sige, sagde Lavretzky; — Det Vigtigste er, at De ikke elsker ham.

— Ti stille. Hvor kan De tale saadan 1 Jeg ser hele Tiden Deres salig Kone for mig og bliver næsten bange for Dem. . . .

— Ikke sandt, Voldemar, min Lisa spiller ganske kjønt? sagde Marja Dmitrievna netop i samme Øjeblik til Panschin.

— Ja udmærket smukt! svarede Panschin.

Marja Dmitrievna saa' med et ømt Blik paa

sin unge Medspillende. Men han satte en endnu mere bekymret og værdig Mine op, og meldte fjorten Konger.

XXXI.

Lavretzky var intet ungt Menneske længer; han kunde umuligt længe vedblive at tage fejl af, hvad det var for en Følelse, Lisa havde vakt hos ham; endnu samme Dag kom han til den bestemte Overbevisning, at han elskede hende. Den glædede ham ikke, den Overbevisning. »Har jeg da virkelig, nu jeg er femogtredive Aar gammel, intet Fornuftigere at tage mig for, end igjen at lægge mit Hjerte i en Kvindes Haand? Skjøndt, Lisa ligner ikke den Anden; hun kunde ikke falde paa at fordre et uhæderligt Offer af mig; hun vilde ikke tvinge mig bort fra mine vante Beskæftigelser; hun vilde meget snarere selv anspore mig til ærligt, alvorligt Arbejde, og vi vilde i Fællesskab stræbe mod et ædelt Maal ... Ja, det kan Altsammen være meget godt!« sluttede han saa sine Betragt-

maatte have kunnet føie, at jeg kunde ikke svare ham i Øjeblikket.

— Det har ikke Stort at sige, sagde Lavretzky; — Det Vigtigste er, at De ikke elsker ham.

— Ti stille. Hvor kan De tale saadan 1 Jeg ser hele Tiden Deres salig Kone for mig og bliver næsten bange for Dem. . . .

— Ikke sandt, Voldemar, min Lisa spiller ganske kjønt? sagde Marja Dmitrievna netop i samme Øjeblik til Panschin.

— Ja udmærket smukt! svarede Panschin.

Marja Dmitrievna saa' med et ømt Blik paa

sin unge Medspillende. Men han satte en endnu mere bekymret og værdig Mine op, og meldte fjorten Konger.

XXXI.

Lavretzky var intet ungt Menneske længer; han kunde umuligt længe vedblive at tage fejl af, hvad det var for en Følelse, Lisa havde vakt hos ham; endnu samme Dag kom han til den bestemte Overbevisning, at han elskede hende. Den glædede ham ikke, den Overbevisning. »Har jeg da virkelig, nu jeg er femogtredive Aar gammel, intet Fornuftigere at tage mig for, end igjen at lægge mit Hjerte i en Kvindes Haand? Skjøndt, Lisa ligner ikke den Anden; hun kunde ikke falde paa at fordre et uhæderligt Offer af mig; hun vilde ikke tvinge mig bort fra mine vante Beskæftigelser; hun vilde meget snarere selv anspore mig til ærligt, alvorligt Arbejde, og vi vilde i Fællesskab stræbe mod et ædelt Maal ... Ja, det kan Altsammen være meget godt!« sluttede han saa sine Betragt-

ninger: — der er blot den slemme Omstændighed, at hun gifter sig aldrig med mig. Hun sagde jo selv, hun var bange for mig! Men Panschin elsker hun dog ikke! . . . Hm, en tarvelig Trøst!«

Han tog tilbage til Vassiljevskoje, men blev der kun fire Dage: saa kjedeligt syntes han, der var. Desuden gik han i en utaalelig Spænding: den Efterretning, Hr. Jules havde sat i Omløb, trængte til nærmere Bekræftelse, — og der kom ingen Breve til ham! Han tog igjen ind til Byen, og tilbragte Aftenen hos Kalitins.

Han havde let ved at mærke, at Marja Dmitrievna var indtaget imod ham; men det lykkedes ham dog at faa hende stemt lidt venligere, ved at tabe omtrent femten Rubler til hende i Piquet, — — og han tilbragte næsten en halv Time saagodt som ene med Lisa, skjøndt Moderen endnu den foregaaende Aften havde raadet hende til ikke at være for familiær mod dette Menneske, »qui a un si grand ridicule.« .. . Lisa var anderledes, end hun plejede at være: hun lod til at være tankefuld, gjorde ham et Par Bebrejdelser, fordi han ikke havde været der saa længe, og

spurgte pludselig — om han ikke vilde gaa og høre Messen næste Dag? (den følgende Dag var en Søndag.)

— Gaa derhen, sagde hun, før han kunde faa Tid til at svare: — vi vil saa bede sammen for hendes Sjæls Frelse! . . . Lidt efter tilføjede hun, at hun vidste ikke, hvad hun skulde gjøre, — — hun var i Tvivl, om hun havde Ret til at lade Panschin vente længer paa Svar.

— Hvorfor dét? spurgte Lavretzky.169

— Fordi, sagde hun: — jeg kan forudse, hvad Svaret vil blive.

Hun erklærede, hun havde Hovedpine, rakte Lavretzky nølende Fingerspidserne til Farvel, og gik op paa sit Værelse.

Næste Dag gik Lavretzky hen at høre Messen. Da han kom ind i Kirken, var Lisa der allerede. Hun saa' ham, skjøndt hun ikke vendte sig om efter ham. Hun bad inderligt: der var en stille og dyb Glans i hendes Øjne, og stille bøjede og løftede

hun Hovedet. Han forstod, at hun bad for ham--

og han følte sig forunderlig bevæget. Han var saa usigelig vel tilmode, og dog paa samme Tid næsten ligesom skamfuld. Den andægtige Forsamling, alle de hjemlige Ansigter, den harmoniske Sang, Røgelsens Duft, de lange skraa Lysstriber, der faldt ind gjennem Vinduerne, ja endog Skyggerne af Murene og Hvælvingerne — det Altsammen gik ham til Hjerte. Det var længe siden, han havde været i Kirke eller havde løftet sin Sjæl i Bøn til Gud: heller ikke i dette Øjeblik kom Bønnens Ord over hans Læber . . . ja, han bad ikke engang uden Ord, i sit stille

Sind,--men for et Øjeblik kastede han sig. om

ikke legemligt saa dog i Tankerne, i Støvet og bøjede ydmygt Panden imod Jord. Han kunde huske, at naar han som Barn havde været i Kirke, var han altid blevet ved at bede, til han ligesom følte et køligt Aandepust berøre sit Hoved; det er, tænkte han dengang, vist min Skytsengel, der omflagrer mig og trykker Naadens Segl paa min Pande. Han saa' hen paa Lisa. »Det er Dig, som har ført mig herhen, tænkte han: saa berør mig nu, berør170

min Sjæl!« . . . Hun bad endnu stadig stille, og inderligt; der var et lykkeligt Udtryk i hendes Ansigt, — og han blev igjen blød om Hjertet, og bad . . . tiggede — tiltiggede sig af hendes Sjæl Fred og Tilgivelse for sin egen.

De traf sammen ude i Forhallen; hun hilste paa ham med et paa éngang glad og tankefuldt alvorligt Udtryk. Solen skinnede lyst paa Kirkegaardens spæde Græs og paa Kvindernes kulørte Kjoler og Hovedklæder; fra de nære Kirketaarne vuggede Klokkeklangen hen gjennem Luften; rundt om i Hækkene kvidrede Spurvene. Lavretzky stod med blottet Hoved og smilte; en sagte Vind legede med hans Haar og med Baandene paa Lisas Hat. Han hjalp Lisa og Lenotschka (som ligeledes havde været i Kirke) ind i Vognen, uddelte alle de Penge, han havde hos sig, til de Fattige, og gik saa langsomt hjem.

XXXII.

Der kom en drøj Tid for Fedor Ivanitsch. Han befandt sig uafbrudt som i Feber. Hver Morgen gik han hen paa Posthuset, aabnede spændt Breve og Avispakker — og fandt stadig Intetsomhelst, der kunde enten bekræfte eller gjendrive det skæbnesvangre Rygte. Af og til blev han næsten væmmelig ved sig selv: »Hvorfor, tænkte han, gaar jeg her og venter, ligesom Aadselgribben paa Bytte, paa at faa Efterretningen om min Kones Død bekræftet?« Han var daglig henne hos Kalitins, men heller ikke dér følte han sig vel tilmode: Fruen i Huset viste ham altid et surt Ansigt og tog kun imod ham af Naade; Panschin var overdreven høflig 170

min Sjæl!« . . . Hun bad endnu stadig stille, og inderligt; der var et lykkeligt Udtryk i hendes Ansigt, — og han blev igjen blød om Hjertet, og bad . . . tiggede — tiltiggede sig af hendes Sjæl Fred og Tilgivelse for sin egen.

De traf sammen ude i Forhallen; hun hilste paa ham med et paa éngang glad og tankefuldt alvorligt Udtryk. Solen skinnede lyst paa Kirkegaardens spæde Græs og paa Kvindernes kulørte Kjoler og Hovedklæder; fra de nære Kirketaarne vuggede Klokkeklangen hen gjennem Luften; rundt om i Hækkene kvidrede Spurvene. Lavretzky

stod med blottet Hoved og smilte; en sagte Vind legede med hans Haar og med Baandene paa Lisas Hat. Han hjalp Lisa og Lenotschka (som ligeledes havde været i Kirke) ind i Vognen, uddelte alle de Penge, han havde hos sig, til de Fattige, og gik saa langsomt hjem.

XXXII.

Der kom en drøj Tid for Fedor Ivanitsch. Han befandt sig uafbrudt som i Feber. Hver Morgen gik han hen paa Posthuset, aabnede spændt Breve og Avispakker — og fandt stadig Intetsomhelst, der kunde enten bekræfte eller gjendrive det skæbnesvangre Rygte. Af og til blev han næsten væmmelig ved sig selv: »Hvorfor, tænkte han, gaar jeg her og venter, ligesom Aadselgribben paa Bytte, paa at faa Efterretningen om min Kones Død bekræftet?« Han var daglig henne hos Kalitins, men heller ikke dér følte han sig vel tilmode: Fruen i Huset viste ham altid et surt Ansigt og tog kun imod ham af Naade; Panschin var overdreven høflig171

imod ham; Lemm havde anlagt sig et menneskesky Væsen og hilste neppe nok paa ham; og hvad der var det Værste af det Altsammen: det saa' ud, som om Lisa søgte at undgaa ham. Kom han alligevel tilfældigvis til at være ene sammen med hende, saa traadte der istedetfor deres forrige Fortrolighed — Genérthed; hun vidste ikke, hvad hun skulde tale med ham om, og han selv var ligesaa forlegen. I Løbet af nogle faa Dage var Lisa blevet en helt Anden end den unge Pige, han hidtil havde kjendt; i hendes Væsen, hendes Stemme, ja endog i hendes Latter laa der en hemmelig Angst, en Usikkerhed, som han aldrig før havde mærket Noget til. Marja Dmitrievna, der var en ægte Egoist, anede Ingenting; men Marfa Timofejevna begyndte at lægge mere Mærke til sin Yndling. Tidt og mange Gange bebrejdede Lavretzky sig, at han havde vist Lisa Avisen: han maatte indrømme, at en ubesmittet Sjæl nok kunde finde noget Frastødende ved den Sindstilstand, han var i for Øjeblikket a Saa mente han igjen, at den Forandring, der var foregaaet med Lisa, var en Følge af hendes indre Kamp med sig selv, af hendes Tvivlraadighed om, hvad hun skulde svare Panschin.

En Dag bragte hun ham en Bog tilbage, en Roman af Walter Scott, som hun selv havde bedt ham om.

— Har De læst Bogen? spurgte han.

— Nej, nu har jeg Andet at tænke paa! svarede hun, og vilde til at gaa.

— Bliv et Øjeblik; det er saa længe siden, jeg har været ene sammen med Dem . . . De lader til at være bange for mig?172

-Ja.

— Men saa sig mig, af hvad Grund?

— Jeg véd ikke.

Han tav lidt

— Tør jeg spørge Dem, begyndte han igjen: — har De endnu ikke bestemt Dem?

— Hvad mener De? spurgte hun, uden at se op paa ham.

— De véd godt, hvad jeg mener.

Hun blev pludselig blussende rød.

— Spørg mig ikke! sagde hun hurtigt: — jeg véd Ingenting, jeg forstaar ikke engang, hvad det er, der foregaar i mig! . . . Og hun skyndte sig bort.

Da Lavretzky næste Dag, efter Middag, kom hen til Kalitins, saa' han. at Alt var indrettet til en Aftengudstjeneste. Henne i et Hjørne af Spisestuen, paa et firkantet Bord med en ren Dug over, stod allerede, lænet op mod Væggen, smaa Helgenbilleder i forgyldte Indfatninger og med smaa, matte Diamanter i Kronerne. En gammel Tjener, i graa Frakke og med Sko paa, gik med afmaalte Skridt og lydløst omkring i Værelset, satte Voxkjerter i de to spinkle Lysestager henne foran Billederne, gjorde Korsets Tegn og bøjede sig, og gik saa igjen stille sin Vej. Der var ikke tændt Lys i Dagligstuen, og der var Ingen derinde. Lavretzky gik op og ned ad Gulvet

inde i Spisestuen, og forhørte sig, om det maaske var Nogens Navnedag. Man svarede, halvt hviskende, at Aftengudstjenesten blev holdt efter Lisa-veta Mikajlovnas og Marfa Timofejevnas Ønske; man vilde fra først af havt et undergjørende Billede herhen,173

men det var netop blevet bragt tredive Verster bort, til En, der var syg.. . . Lidt efter kom Præsten, sammen med to Degne. Præsten, en ikke længer ung Mand, var skaldet paa hele Issen; man kunde høre ham rømme sig ude i Forstuen. Et Øjeblik efter kom Damerne, en efter en, ud fra Kabinettet, og gik hen til Præsten for at modtage Velsignelsen; de hilste tavs paa Lavretzky, og han svarede med et tavst Buk. Der blev en kort Pavse . . . Præsten rømmede sig igjen, og spurgte saa med dæmpet Basstemme: — Skal der begyndes?

— Ja, vil De være saa god, kjære Fader! sagde Marja Dmitrievna.

Han tog sin Embedsdragt paa; en Degn, som var iført Korkappe, bad med en underdanig Mine om lidt Gløder; Duft af Røgelse bredte sig ud i Stuen. Kammerpiger og Tjenere kom til ude fra Forstuen og pressede sig sammen henne ved Spisestuedøren. Roszka, der ellers aldrig plejede at komme ned, viste sig pludselig i Spisestuen: man vilde jage den ud, . . . den blev bange, fo'r omkring, og krøb i Skjul; endelig fik en Tjener fat i den, og bar den ud... . Gudstjenesten begyndte. Lavretzky trykkede sig op i en Krog: han var i en. besynderlig, næsten tungsindig Stemning; han kunde ikke gjøre sig Regnskab for, hvad han egenlig følte. Marja Dmitrievna havde stillet sig lidt foran de Andre, henne foran en Lænestol; hun gjorde med affektert Skjødesløshed Korsets Tegn paa sit Bryst, og stod paa fornemme Folks Manér og saa' sig om i Værelset eller saa' op i Loftet: hun kjedede sig aabenbart. Marfa Timofejevna lod til174

at være bekymret. Nastaszja Karpovna knælede ned med en underlig beskeden og blød Støj. Lisa blev roligt staaende, hvor hun straks havde stillet sig: at dømme efter det alvorlige Udtryk i hendes Ansigt maatte hun bede ivrigt og inderligt. . . . Da Gudstjenesten var endt og hun kyssede Korset, kyssede hun ogsaa Præstens store, røde Haand. . . Marja Dmitrievna bad Præsten blive til The; han tog sin Epitrachilion af, satte et noget mere verdsligt Ansigt op, og fulgte med Damerne ind i Dagligstuen. Der begyndte saa en just ikke synderlig livlig Samtale. Præsten drak fire Kopper The, sad hele Tiden og tørte sin skaldede Isse med et Lommetørklæde, fortalte blandt Andet, at Kjøb-manden Avoschnikov havde givet syvhundrede Rubler til Kirkekuplens Forgyldning, og meddelte endelig et ufejlbarligt Middel mod Fregner. . . Lavretzky havde sat sig hen til Lisa; men hun var meget kold, næsten streng imod ham, og saa' ikke paa ham en eneste Gang. Det saa' halvvejs ud, som om hun gjorde sig Umag for ikke at lægge Mærke til ham; der var en Slags højtidelig Begejstring udbredt over hendes alvorlige, tilbageholdne Væsen. Lavretzky derimod kunde havt Lyst, han vidste ikke selv hvorfor, til hele Tiden at smile og spøge; men han var dog inderst inde forstemt, og gik tilsidst sin Vej, ligesom stille forundret . . . Han følte, der var Noget i Lisas Hjerte, som han ikke kunde trænge ind til, ja som han ikke engang kunde forstaa, hvad var.

En anden Dag, da han sad i Dagligstuen og hørte paa Gedeonovskys indsmigrende men175

kjedsommelige Passiar, vendte han sig pludselig uvilkaarligt om, og greb Lisa i et langt, opmærksomt, forskende Blik . . . Dette gaadefulde Blik var fæstet paa ham. . . . Hele den følgende Nat laa han og tænkte paa det Biik. Hans Kjærlighed var ingen Drenge-Forelskelse, det laa ikke for ham at sukke og smægte. Og desuden vakte Lisa heller slet ikke den Slags Kjærlighed. Men Kjærligheden har for enhver Alder her i Livet

sine Kvaler, — og Lavretzky led dem i fuldt Maal.

«

XXXIII.

En Aften sad han, som han plejede, henne hos Kalitins. Ovenpaa den sløvende Hede om Dagen var der fulgt en saa vederkvægende Aften, saa Marja Dmitrievna, skjøndt hun ellers var bange for Træk, havde ladet alle Vinduer og Dørene ud til Haven lukke op, og erklærede, at hun vilde ikke spille Kort: det vilde være Synd at røre ved Kort paa saadan en Aften, man skulde nyde Naturen 1 Der var ikke andre Fremmede end Panschin. Paavirket af Aftenens Stemning, men — fordi Lavretzky var tilstede — ikke oplagt til at sætte sig til at synge, kastede han, da han nu engang var blevet grebet af en Slags kunstnerisk Begejstring, sig over Poesien. Han læste saa — ganske

vist godt, men med altfor stærkt fremtrædende Selvtilfredshed og med unødvendig søgt Betoning — et Par Digte af Lermontoff (Puschin var endnu ikke kommet i Mode igjen), og rykkede strax efter, ligesom om han skammede sig ved at have været i Stemning, og idet han refererede sig til den bekjendte »Duma«, frem med en Mængde Dadel 175

kjedsommelige Passiar, vendte han sig pludselig uvilkaarligt om, og greb Lisa i et langt, opmærksomt, forskende Blik . . . Dette gaadefulde Blik var fæstet paa ham. . . . Hele den følgende Nat laa han og tænkte paa det Biik. Hans Kjærlighed var ingen Drenge-Forelskelse, det laa ikke for ham at sukke og smægte. Og desuden vakte Lisa heller slet ikke den Slags Kjærlighed. Men Kjærligheden har for enhver Alder her i Livet

sine Kvaler, — og Lavretzky led dem i fuldt Maal.

«

XXXIII.

En Aften sad han, som han plejede, henne hos Kalitins. Ovenpaa den sløvende Hede om Dagen var der fulgt en saa vederkvægende Aften, saa Marja Dmitrievna, skjøndt hun ellers var bange for Træk, havde ladet alle Vinduer og Dørene ud til Haven lukke op, og erklærede, at hun vilde ikke spille Kort: det vilde være Synd at røre ved Kort paa saadan en Aften, man skulde nyde Naturen 1 Der var ikke andre Fremmede end Panschin. Paavirket af Aftenens Stemning, men — fordi Lavretzky var tilstede — ikke oplagt til at sætte sig til at synge, kastede han, da han nu engang var blevet grebet af en Slags kunstnerisk Begejstring, sig over Poesien. Han læste saa — ganske vist godt, men med altfor stærkt fremtrædende Selvtilfredshed og med unødvendig søgt Betoning — et Par Digte af Lermontoff (Puschin var endnu ikke kommet i Mode igjen), og rykkede strax efter, ligesom om han skammede sig ved at have været i Stemning, og idet han refererede sig til den bekjendte »Duma«, frem med en Mængde Dadel176

og Bebrejdelser mod den unge Generation, og navnlig glemte han ikke at antyde, hvorledes han vilde vende op og ned paa Alting efter sit Hoved, dersom han blot havde Magt dertil. — »Rusland, sagde han: — er sakket agter ud, bag det øvrige Evropa; det maa drives frem. Man paastaar, vi er unge, — Snik Snak, vi er et gammelt Folk; men vi har ingen Opfindelsesevne. Om det saa er Chom-jækov*), saa indrømmer han, at vi ikke engang har opfundet saa meget som en Musefælde. Altsaa er vi nødt til at gaa i Lære hos Andre. Vi er syge, sagde Lermontoff, ... og jeg indrømmer det; men det er, fordi vi endnu kun halvvejs er blevet Evro-pæere; det, som har skaffet os vore Saar, maa ogsaa blive vort Lægemiddel (»le cadastre«I tænkte Lavretzky). Vore bedste Hoveder, vedblev han:—les meilleures tetes . . er for længe siden enige om den Sag. Alle Nationer ligner i alt Væsenligt hinanden; giv dem blot en god Forfatning, saa er Alt i Orden. Ganske vist kunde og burde der maaske tages Hensyn til de bestaaende Folkeskikke og nationale Sædvaner; dét vil blive en Opgave for os . . . jeg mener (han havde nær sagt: Statsmænd) os Embedsmænd; men forresten, vær De kun rolig: i Nødsfald forandrer Love og Institutioner endog selve Folkeejendommeligheden 1« — — Marja Dmitrievna var ligefrem begejstret over Panschin. »Ja er det nu ikke en Fornøjelse at se et saa brillant Hoved hos sig?« tænkte hun... . Lisa stod og lænede sig op til Vinduesposten og sagde Ingenting. Lavretzky

*) I sin Tid Förer for de saakaldte Slavophiler.177

tav ligeledes. Marfa Timofejevna, der sad og spillede Kort med sin Veninde henne i et Hjørne af Stuen, mumlede Noget, som Ingen kunde høre hvad var. Panschin gik op og ned ad Gulvet og talte ganske dygtigt, men ligesom med undertrykt Forbitrelse; det lød hele Tiden, som om hans Udfald ikke gjaldt en Generation, men nogle ganske Enkelte af hans personlige Bekjendtskab. . . Ude i Kalitins Have havde en Nattergal bygget Rede i en stor Hyldebusk: med de første Toner af sin Aftensang var den net.op faldet Taleren i Ordet; og de første smaa Stjerner tindrede, højt over Lindetræernes rolige Toppe, oppe paa den svagt rødlige Himmel. .. Lavretzky rejste sig og gav sig til at gjendrive Panschin; der udspandt sig en Disput. Lavretzky forsvarede Ruslands Ungdom og Folkeejendommelighed: han gav sig selv og sin Generation til Pris, men roste den nye Slægt med dens Overbevisninger og Bestræbelser. Panschin svarede i en irriteret og skarp Tone; han paastod, at de gode Hoveder

maatte låve det Hele om, og blev tilsidst saa heftig, saa han glemte sin Kammerjunkertitel og sin Stilling som Embedsmand og kaldte Lavretzky en konservativ Tilbageskridtsmand, ja saa han endog, om end med Omsvøb, udslyngede en Hentydning til Lavretzkys tvetydige Position i Samfundet. Lavretzky blev ikke vred, talte ikke højere (det faldt ham ind, at Mikalevitsch havde ogsaa kaldt ham en Tilbageskridtsmand . . og ovenikjøbet en Voltairianer), men modbeviste ganske rolig alle Panschins Argumenter. Han beviste ham Umuligheden af pludselige Omslag og egenmægtige Reformer fra en anmassende Embedsstands Side —

En adelig: Bede.

12178

Reformer, som hverken retfærdiggjordes ved Kjendskab til Landet eller ved en fast Tro paa et Ideal, selv om det saa kun var et negativt Ideal; han anførte den Maade, han selv var blevet opdraget paa, som et advarende Exempel, fordrede først og fremmest Anerkjendelse af Folkets Rettigheder og Underkastelse under dem — denne villige Underkastelse , denne Ydmyghed overfor Folkeaanden, uden hvilken det endog er umuligt at byde Løgnen Spidsen! — og tilbageviste endelig ikke den efter hans Mening velfortjente Bebrejdelse, at han selv til ingen Nytte havde spildt baade Tid og Kræfter.

— Ja, det kan Altsammen være meget kjønt, udbrød Panschin, der var blevet mer og mere forbitret: — naa, men nu er De jo kommet tilbage til Rusland . . hvad har De saa i Sinde at foretage Dem?

— Pløje Jorden, svarede Lavretzky: — og gjøre mig Umag for at pløje den saa godt som muligt.

— Dét kan unægtelig være meget rosværdigt, bemærkede Panschin: — og jeg har ogsaa hørt sige, at De skal allerede have gjort betydelige Fremskridt i det Fag. Men De maa indrømme mig, det er ikke Alle og Enhver, som egner sig for den Slags Beskæftigelse . .

— Une nature poétique, faldt Marja Dmitrievna ind: — kunde naturligvis ikke holde ud at pløje . . et puis, Vladimir Nikolaitsch, De er nu engang kaldet til at udføre Alt en grand!

Dét var endog for stivt et Stykke for Panschin; han blev forlegen og slog over paa andre Emner.179

Han søgte at lede Samtalen hen paa Stjernehimlens Pragt og paa Schuberts Musik, . . men det vilde Altsammen ikke hjælpe. Det endte saa med, at han foreslog Marja Dmitrievna at spille et Parti Piquet.

— Gud! paa saadan en Aften som iaften! læspede hun sagte . . og gav Ordre til at bringe Kortene.

Med et Smæld rev Panschin Omslaget af et nyt Spil Kort, medens Lisa og Lavretzky — ligesom efter Aftale — rejste sig og satte sig hen til Marfa Timofejevna. De følte sig Begge saa vel tilmode, saa de endog var bange for at blive siddende alene hos hinanden, — og samtidig fornam de Begge, at den Forvirring, der havde været over dem de sidste Dage, var nu forsvundet og vilde ikke mere vende tilbage. . . . Den Gamle klappede Lavretzky sagte paa Kinden, blinkede listigt til ham, rystede et Par Gange paa Hovedet, og mumlede: »Det var godt gjort! Du satte ordenlig den

Vigtigpeter Stolen for Døren.«--Der var blevet

ganske stille i Stuen; man hørte kun Voxlysenes sagte Sprutten, nu og da et lille Slag med Haanden i Bordet, eller et Udbrud, eller en Optælling af Points, og saa — Nattergalens mægtige, næsten overmodigt klangfulde Slag, der lig en bred Bølge, sammen med den af Dugg-mættede friske Luft, vældede gjennem Vinduet ind i Stuen.

XXIV.

Under Lavretzkys og Panschins Disput var der ikke kommet en Stavelse over Lisas Læber; men hun havde opmærksomt fulgt Samtalen og havde

12* 179

Han søgte at lede Samtalen hen paa Stjernehimlens Pragt og paa Schuberts Musik, . . men det vilde Altsammen ikke hjælpe. Det endte saa med, at han foreslog Marja Dmitrievna at spille et Parti Piquet.

— Gud! paa saadan en Aften som iaften! læspede hun sagte . . og gav Ordre til at bringe Kortene.

Med et Smæld rev Panschin Omslaget af et nyt Spil Kort, medens Lisa og Lavretzky — ligesom efter Aftale — rejste sig og satte sig hen til Marfa Timofejevna. De følte sig Begge saa vel tilmode, saa de endog var bange for at blive siddende alene hos hinanden, — og samtidig fornam de Begge, at den Forvirring, der havde været over dem de sidste Dage, var nu forsvundet og vilde ikke mere vende tilbage. . . . Den Gamle klappede Lavretzky sagte paa Kinden, blinkede listigt til ham, rystede et Par Gange paa Hovedet, og mumlede: »Det var godt gjort! Du satte ordenlig den

Vigtigpeter Stolen for Døren.«--Der var blevet

ganske stille i Stuen; man hørte kun Voxlysenes sagte Sprutten, nu og da et lille Slag med Haanden i Bordet, eller et Udbrud, eller en Optælling af Points, og saa — Nattergalens mægtige, næsten overmodigt klangfulde Slag, der lig en bred Bølge, sammen med den af Dugg-mættede friske Luft, vældede gjennem Vinduet ind i Stuen.

XXIV.

Under Lavretzkys og Panschins Disput var der ikke kommet en Stavelse over Lisas Læber; men hun havde opmærksomt fulgt Samtalen og havde

12*180

taget Parti for Lavretzky. Hun interesserede sig ikke for Politik; men den selvtillidsfulde Tone, som den belevne Embedsmand (der aldrig før havde udtalt sig saaledes) iaften havde anslaaet, havde virket frastødende paa hende; og hans Foragt for Rusland havde saaret hende. Det var aldrig faldet hende ind, at hun var Patriot; men hun befandt sig vel blandt sine Landsmænd, den russiske Tænkemaade tiltalte hende; hver Gang Starosten fra hendes Moders Gods kom ind til Byen, plejede hun at tale med ham flere Timer i Træk og uden Spor af Snerperi, og hun behandlede ham aldeles som en af sine Ligemænd, uden nogetsomhelst Vigtig-mageri eller Nedladenhed. Dét følte Lavretzky Altsammen; han vilde heller ikke for sit personlige Vedkommende have indladt sig paa at modsige Panschin: nej, hele hans Tale gjaldt kun Lisa. De havde slet ikke talt sammen, endog deres Blik havde kun en sjelden Gang mødtes: og alligevel var det blevet dem Begge klart, at de i Aften havde sluttet et inderligt Forbund, og at de elskede og hadede Et og det Samme. Kun paa ét eneste Punkt — i Henseende til Religionen — afveg de fra hinanden; men Lisa haabede i sit stille Sind, at det skulde nok lykkes hende at føre ham tilbage til Gud.. . . De sad ve^ Siden af Marfa Timofejevna og lod til at følge Spillet; de fulgte det virkelig ogsaa, — men samtidig svulmede Begges Hjerter i Brystet, og der var ikke dét, som gik tabt for dem: for dem slog Nattergalen, for dem blinkede Stjernerne og hviskede sagte Træerne, medens Løvet vuggedes i Søvn af Sommerens vel-181

signede Mildhed. Lavretzky gav sig modstandsløs hen til den Strøm, der rev ham med, — og var glad derved. Men intet Sprog vilde være istand til at gjengive, hvad der foregik i den unge Piges rene Sjæl: dét var en Hemmelighed endog for hende selv, ... og saa faar det da ogsaa vedblive at være en Hemmelighed for alle Andre. Ingen véd, Ingen har nogensinde set eller vil vel nogensinde komme til at se, hvorledes dét Frø, som er kaldet til Liv og Blomstring, svulmer og modnes i Jordens Skjød.

Klokken slog Ti. Marfa Timofejevna og Nastaszja Karpovna begav sig op paa deres Værelser. Lavretzky og Lisa gik op og ned ad Gulvet blev staaende henne i den aabne Havedør, kastede et Blik ud i Mørket, saa' saa paa hinanden — og smilte: hvor den Ene dog gjerne vilde have grebet den Andens Haand og passiaret sig mæt! Derpaa gik de igjen hen til Marja Dmitrievna og Panschin, hvis Parti Piquet trak længe ud. Endelig var den sidste »Konge» gjort, og Fruen i Huset rejste sig, »sukkende og hivende«, fra sin med Puder behængte Lænestol. Panschin tog sin Hat, kyssede Marja Dmitrievnas Haand, henkastede en Bemærkning om, at nu kunde Andre, de Lykkelige! gaa til Ro eller glæde sig over Nattens Skjønhed, hvorimod han skulde sidde til helt ud paa Morgenstunden og slide i nogle kjedsommelige Aktstykker, — sagde saa koldt Godnat til Lisa (han havde ikke ventet, hun skulde besvare hans Tilbud med at bede ham vente, og han surmulede derfor overfor hende), og forlod Stuen. Straks efter gik ogsaa Lavretzky. De skiltes udenfor Døren. Panschin vækkede sin Kudsk (han182

stødte ham med Enden af sin Stok paa Halsen), steg saa op i sin Droske, og kjørte sin Vej. Lavretzky havde ikke

Lyst til at gaa hjem endnu: han søgte udenfor Byen, ud i det Fri. Natten var stille og lys, men Maanen var ikke oppe. Han slentrede om i det duggede Græs; saa kom han ind paa en smal Fodsti, og gik videre ad den. Den førte hen til en lille Laage i et langt Gjærde. Uden selv at vide hvorfor prøvede han paa, om han kunde støde den op: den gav efter, med en sagte Knirken, ligesom om den havde ventet paa, at hans Haand skulde røre ved den. Han befandt sig i en Have, gik et Par Skridt fremad i en Lindeallé, — og stod pludselig forbavset stille: det var Kalitins Have!

Øjeblikkelig trak han sig tilbage i et tæt Nødde-buskads' sorte Skygge, og stod længe dér og undrede sig og trak paa Skuldrene. »Dét har Noget at betyde!« tænkte han.

Der var ganske stille rundt omkring; man hørte ikke en Lyd oppe fra Huset. Han gik forsigtigt videre. Pludselig, ved en Drejning af Alleen, havde han hele Huset med dets mørke Facade lige for sig. Der var kun Lys i to af øverste Etages Vinduer. Paa Lisas Værelse stod et Lys og brændte omme bag det hvide Gardin; og i Marfa Timofe-jevnas Sovekabinet brændte den lille Lampe henne foran Helgenbilledet: dens Straaler, der kastedes tilbage fra den gyldne Ramme, udbredte et ensformig, rødligt Skjær. I Stueetagen stod Døren ud til Verandaen paa vid Gab. . . Lavretzky satte sig paa en Bænk, støttede Hovedet i Haanden, og saa'•183

snart hen paa Havestuedøren, og snart op til Lisas Vindu. Inde i Byen slog Klokken Tolv; ogsaa oppe i Huset forkyndte et lille Uhr med tolv spæde Slag, at det var Midnat; Vægteren bankede paa Brædtet.. . Lavretzky tænkte paa Intet, ventede Intet; det gjorde ham godt at vide sig i Lisas Nærhed, at sidde i hendes Have og paa den Bænk, hvor ogsaa hun saa mangen en Gang havde siddet . . .

Lyset oppe i Lisas Værelse forsvandt.

»Godnat, min elskede Pige!« hviskede Lavretzky, og blev siddende ubevægelig og stirrede op paa det mørke Vindu.

Pludselig saa's der Lys i et af Vinduerne i nederste Etage, saa i det næste, og i det næste igjen ... En gik med Lys gjennem Stuerne.

»Skulde det være Lisa? Umuligt!« . . . Lavretzky rejste sig halvt op ... Et bekjendt Ansigt gik forbi Vinduet, Lisa traadte ind i Dagligstuen. Hun var i en hvid Kjole, de løste Fletninger hang ned over Skuldrene. Hun gik langsomt hen til Bordet, bøjede sig ned over det, satte Lyset, og gav sig til at lede efter noget; saa drejede hun Hovedet om mod Haven, kom hen i den aabne Dør, og blev staaende, hvid, let og slank, — paa Dørtærskelen. Der fo'r en glad Gysen gjennem hele Lavretzkys Legeme . . .

— Lisa! hviskede uvilkaarlig hans Læber og neppe hørligt.

Hun fo'r sammen og stirrede spejdende ud i Mørket.•184

— Lisa! gjentog han højere, og traadte ud af Alleens Skygge.

Hun bøjede forskrækket Hovedet frem, og vaklede saa tilbage: hun havde kjendt haml . . . Han kaldte for tredje Gang paa hende, og bredte Armene ud imod hende. Hun traadte ud ad Døren, og kom ned i Haven.

— Er det Dem? Er De her? sagde hun.

— Ja . . . det er mig . . . jeg maa tale med Dem . . ! hviskede han, og greb hendes Haand, og førte hende hen til Bænken.

Hun fulgte roligt med; hendes blege Ansigt, hendes ubevægelige Blik, hele hendes Holdning vidnede om, saa ubeskrivelig forbavset hun var.

Lavretzky lod hende sætte sig paa Bænken, og blev selv staaende foran hende:

— Det var ikke min Mening at ville gaa herhen, begyndte han. — Tilfældet har ført mig . . . Jeg . . . jeg elsker Dem 1 udbrød han, uvilkaarlig og skjælvende.

Hun saa' langsomt op paa ham; først i dette Øjeblik lod hun til at blive sig bevidst, hvor hun var og hvad der

foregik med hende. Hun vilde rejse sig, men kunde ikke, og skjulte Ansigtet i sine Hænder.

— Lisa! sagde han. — Lisa! gjentog han, og knælede ned for hende.

Der gik en svag, krampagtig Sitren henover hendes Skuldre; og hendes blege Fingre pressede sig fastere ind mod Ansigtet.

— Hvad er det? spurgte han, ... og en sagte Hulken naaede hans Øren. Hans Hjerte•185

skjælvede . . . han forstod, hvad de Taarer betød I — Elsker De mig virkelig? hviskede han og rørte ved hendes Knæ.

— Rejs Deml sagde hun: rejs Dem, Fedor Ivanitsch! Hvad er det dog, vi gjør!

Han rejste sig, og satte sig ved Siden af hende paa Bænken. Hun græd ikke længer, og saa' paa ham med taarefyldte Øjne.

— Jeg er saa angst! hvad bestiller vi heri hviskede hun.

— Jeg elsker Dem! gjentog han: — hele mit Liv vil jeg offre Dem . . 1

Hun fo'r igjen sammen, som om et giftigt Dyr havde stukket hende, og saa' op mod Himlen

— Det ligger Altsammen i Guds Haand! sagde

hun.

— Men De elsker mig, Lisa? Vi skal blive lykkelige!

Hun slog Øjnene ned; han drog hende sagte ind til sig, og hendes Hoved' sank ned paa hans Skulder . . . Saa bøjede han sig lidt forover og kyssede hendes blege Læber.

En halv Time efter stod han igjen henne ved den lille Havelaage. Den var lukket, og han blev nødt til at springe over Gjærdet. Han vendte tilbage til den sovende By. En Følelse af uventet, overvældende Glæde fyldte hans Bryst; al hans Tvivl og Usikkerhed var som blæst bort. »Forsvind, Fortid, synk i Jorden, Du mørke Spøgelse! tænkte han: — hun elsker mig, hun skal•186

blive min!« . . . Pludselig forekom det ham, som om der oppe i Luften, højt over hans Hoved, bruste vidunderlige Sejrsmelodier. Han blev staaende: Tonerne lød stærkere og stoltere, som en vældig Toneregn strømmede de ned over ham, han syntes, de forkyndte og besang hans uendelige Lykke. Han saa' sig om, — Tonerne kom oppe fra de to øverste Vinduer i et lille Hus.

— Lemml udbrød han, og styrtede hen mod Huset: — Lemm! Lemm! raabte han, endnu højere.

Tonerne forstummede, og den Gamle kom hen i Vinduet, i Slaabrok, med bart Bryst og for-pjudsket Haar.

— Ah! sagde han værdigt: — er det Dem?

— Hvad var det dog for en vidunderlig Musik, Kristofor Fedoritsch! For Himlens Skyld luk mig ind!

Den Gamle sagde ikke et Ord, men kastede med en majestætisk Armbevægelse Gadedørsnøglen ned til ham. Lavretzky stormede op ad Trapperne, traadte ind i Stuen, og vilde til at kaste sig oin Halsen paa Lemm; men den Gamle pegede bydende paa en Stol, og sagde, stødvis og paa daarligt Russisk: »Sæt Dem, og hør efter!«, satte sig saa selv hen til Klaveret, saa' sig om med en stolt og streng Mine, og begyndte igjen at spille. . . . Det var længe siden, Lavretzky havde hørt noget Lignende: strax ved de første Toner trængte den bløde og lidenskabelige Melodi dybt ind i hans Hjerte, den strømmede over af Begejstring, af Lykke og Skjønhed, den mindede om Alt, hvad der findes her paa•187

Jorden af Dyrebart og Rent og Helligt, en uendelig Længsel, en usigelig Vemod aandede op af den, og den stilnede af og døde hen ligesom i himmelske Sfærer. . . . Lavretzky havde rejst sig, han stod ret op og var bleg af Begejstring. Hans Sjæl, der lige fornylig var blevet vakt af Kjærlighedens Lykke, indsugede begjærligt disse elskovsglødende Toner. »En Gang til!« bad han sagte, da den sidste Akkord var død hen. Den Gamle saa' paa

ham med et Ørneblik, slog sig for Brystet, sagde langsomt og paa Tysk: »Det har jeg skrevet for jeg er en stor Musiker!« og spillede saa igjen sin vidunderlige Komposition. . . . Der var ikke Lys i Stuen; men Skjæret af Maanen, som lige var staaet op, faldt skraat ind gjennem Vinduerne. Tonende vibrerede den bevægelige Luft; det fattige lille Værelse lod til at være blevet forvandlet til en Helligdom, — højt og begejstret tronede derinde, i den sølvklare Halvskygge, den Gamles Hoved. . . . Lavretzky gik hen til ham og omfavnede ham. I Begyndelsen besvarede Lemm ikke Omfavnelsen, ja søgte endog at afværge den med Albuen; han sad længe og rørte sig ikke af Pletten, saa' frem for sig med et strengt, næsten vildt Udtryk, og brummede kun to Gange : »Ah !« Men saa blev Udtrykket i hans forstyrrede Ansigt efterhaanden roligere, han kom til at se ud, som han plejede, han smilte svagt af Lavretzkys fyrige Bifaldsudbrud, og brast tilsidst i Graad og hulkede ganske sagte, som et Barn.

— Det er besynderligt, sagde han: — at De netop skulde komme herop nu. Men jeg véd det, jeg véd det Altsammen!•188

— Det Altsammen f spurgte Lavretzky bestyrtet.

— De har jo hørt mig spille! svarede Lemm: — forstod De saa ikke, at jeg vidste det Altsammen? — —

Lavretzky lukkede ikke et Øje den Nat: han tilbragte Tiden lige til om Morgenen siddende paa sin Seng. — Lisa sov heller ikke: hun bad.

XXXV.

Læserne véd, under hvad for Forhold Lavretzky var voxet op, og hvordan han havde udviklet sig; vi vil nu sige et Par Ord om Lisas Opdragelse.

Hun var ti Aar gammel, dengang Faderen døde. Han havde kun taget sig meget lidt af hende; overvældet med Forretninger, stadig optaget af Tanken om, hvordan han bedst kunde forøge sin Formue, pirrelig, barsk og utaalmodig, som han var, betalte han, uden at knibe, Lærere, Tyende, Tøj og hvad Børnene ellers trængte til, men vilde paa ingen mulig Maade give sig personligt af med »Skrighalsene«, som han kaldte dem. Han havde forresten heller ikke Tid til det: han maatte arbejde, havde fuldt op at gjøre, sov meget lidt, spillede en sjelden Gang Kort, og tog saa igjen fat paa sit Arbejde; han sammenlignede sig selv med en Hest, der er spændt for en Tærskemaskine. »Livet er løbet noget vel hurtigt fra mig!« sagde han paa sit Dødsleje, og der spillede et bittert Smil om hans tørre Læber — Hvad Marja Dmitrievna angaar, saa havde hun, sandt at sige, ikke beskæftiget sig meget mer med Lisa end Manden, uagtet hun overfor Lavretzky pralede af, at hun ganske alene havde •188

— Det Altsammen f spurgte Lavretzky bestyrtet.

— De har jo hørt mig spille! svarede Lemm: — forstod De saa ikke, at jeg vidste det Altsammen? — —

Lavretzky lukkede ikke et Øje den Nat: han tilbragte Tiden lige til om Morgenen siddende paa sin Seng. — Lisa sov heller ikke: hun bad.

XXXV.

Læserne véd, under hvad for Forhold Lavretzky var voxet op, og hvordan han havde udviklet sig; vi vil nu sige et Par Ord om Lisas Opdragelse.

Hun var ti Aar gammel, dengang Faderen døde. Han havde kun taget sig meget lidt af hende; overvældet med Forretninger, stadig optaget af Tanken om, hvordan han bedst kunde forøge sin Formue, pirrelig, barsk og utaalmodig, som han var, betalte han, uden at knibe, Lærere, Tyende, Tøj og hvad Børnene ellers trængte til, men vilde paa ingen mulig Maade give sig personligt af med »Skrighalsene«, som han kaldte dem. Han havde forresten heller ikke Tid til det: han maatte arbejde, havde fuldt op at gjøre, sov meget lidt, spillede en sjelden Gang Kort, og tog saa igjen fat paa sit Arbejde; han sammenlignede sig selv med en Hest, der er spændt for en Tærskemaskine. »Livet er løbet noget vel hurtigt fra mig!« sagde han paa sit Dødsleje, og der spillede et bittert Smil om hans tørre Læber — Hvad Marja Dmitrievna angaar, saa havde hun, sandt at sige, ikke beskæftiget sig meget mer med Lisa end Manden, uagtet hun overfor Lavretzky pralede af, at hun ganske alene havde•189

opdraget Barnet. Hun klædte hende som en Dukke, strøg hende kjærtegnende over Panden, naar der var Fremmede tilstede, og kaldte hende lige op i hendes Øjne en klog Pige, et sødt Barn — men dét var ogsaa det Hele: al mulig vedvarende Anstrængelse trættede og kjedede den dovne Naadigfrue. — Medens Faderen levede, havde Lisa været betroet til en Guvernante, Demoiselle Moreau fra Paris; efter hans Død kom hun under Marfa Timo-fejevnas Kommando. Marfa Timofejevna kjender Læseren jo. Demoiselle Moreau var en lille, sammenskrumpen Dame, med Fuglemanerer og Fugleforstand. I sin Ungdom havde hun ført et temmelig frit Liv, men havde paa sine gamle Dage kun bevaret to Lidenskaber: hidsig Tilbøjelighed for Slikkeri og saa for Kortspil. Naar hun var mæt og hverken spillede Kort eller pludrede, kom der straks et næsten dødningeagtigt Udtryk i hendes Ansigt: hun sad saa og stirrede frem for sig og trak Vejret, . . . men det var tydeligt at se, at hun havde ikke en eneste Tanke i hele sit Hoved. Man kunde ikke engang kalde hende skikkelig; for man kan jo dog ikke sige om Fugle, at de er skikkelige. Hvad enten det skrev sig fra hendes letfærdigt henlevede Ungdom, eller det kom af den Pariserluft, hun havde indaandet lige fra Barndommen af, — nok er det, at hun var blevet betaget af en Slags ordinær Gjodtkjøbs-Skepticisme, der plejede at skaffe sig Luft i det Udbrud: »tout ca c'est des bétisesl« Hun talte et ukorrekt, men ægte Pariser Kaudervælsk, løb ikke med Sladder og var heller ikke lunefuld, — og hvad Mer kunde•190

man vel forlange af en Guvernante? Hendes Indflydelse paa Lisa var saagodtsom forsvindende. Desto vigtigere var den, Lisas Barnepige, Agafja Vlaszjevna, havde udøvet.

Denne Kvindes Livshistorie er det vel værd at lægge Mærke til. Hun var født i en Bondefamilie, og blev, da hun var sexten Aar gammel, gift med en Bonde, men udmærkede sig i en paafaldende Grad fremfor sine jævnaldrende Omgivelser. Hendes Fader, som havde været Starost en Snes Aar, havde skrabet sig en pæn lille Skilling sammen, og forkjælede hende. Hun var overordenlig smuk, den mest pyntesyge paa hele Egnen, kjæk, opvakt og godt skaaren for Tungebaandet. Godsejeren, Dmitri Pestov, Marja Dmitrievnas Fader, en rolig, beskeden Mand, lagde Mærke til hende, en Dag Bønderne var sammen for at tærske; han gav sig i Snak med hende og blev lidenskabelig forelsket i hende. Kort efter døde hendes Mand, og skjøndt Pestov var gift, tog han hende i Huset hos sig og lod hende klæde sig som Herskabs-Tyendet. Agafja fandt sig strax tilrette i sin nye Stilling, aldeles, som om hun hele sit Liv igjennem havde levet under saadanne Forhold. Hendes Teint blev mere hvid, hendes Figur mere fyldig; om det saa var hendes Hænder, saa blev de i de Musselins Ærmer saa hvide som »Bolledejg«, ganske som hos Kjøbmandskoner. Themaskinen kom aldrig af hendes Bord; hun vilde ikke gaa i andet end Silke og Fløjl; og hun sov kun paa Edderdunsdyner. Dette Slaraffen-Liv varede fem Aar; saa døde Dmitri Pestov. Hans Enke, en godhjertet Dame, vilde af•191

Hensyn til sin salig Mand behandle sin Medbejlerske skaansomt, og dét saameget mer, som Agafja aldrig havde glemt sig selv overfor hende; men hun giftede hende dog med en Staldkarl, for paa den Maade at faa hende af Vejen. Der gik saa igjen tre Aar. En varm Sommerdag kom Naadigfruen ud at se til Kreaturet; Agafja beværtede hende med saa fortræffelig raa Fløde, opførte sig saa tækkeligt og var saa proper, venlig og tilfreds, saa Naadigfruen erklærede, at nu havde hun tilgivet hende, og gav hende Lov til atter at lade sig se i Herskabshuset. Et halvt Aar efter havde hun allerede vænnet sig til hende i den Grad, at hun overdrog hende hele Husholdningen og Regnskabsvæsenet. Agafja var igjen ovenpaa; hun blev paany fyldig og hvid; Naadigfruen skjænkede hende den mest ubegrænsede Tillid. Saadan gik der fem Aar til. Men for anden Gang skulde Ulykken ramme Agafja. Hendes Mand, som ved hendes Hjælp var rykket op til at blive Tjener, begyndte at slaa sig paa Drik og at absentere sig fra Gaarden, og tilsidst stjal han sex af Herskabets Sølvskeer, som han — til en belejligerei Tid — gjemte i sin Kones Dragkiste. Tyveriet blev opdaget. Han blev degraderet til Staldkarl, og Agafja faldt ligeledes i Unaade. Man jog hende vel ikke ud af Huset; men hun blev afsat fra sin Bestilling som Husbestyrerinde og gjort til Syerske, og hun fik Ordre til at gaa med Tørklæde om Hovedet istedetfor med Kappe. Til Alles Forbavselse fandt hun sig med ydmygt Taalmod i den Skæbne, der havde ramt hende. Hun var dengang allerede oppe over de Tredive^•192

de Børn, hun havde havt, var døde; og hendes Mand levede heller ikke ret længe efter. Det var paa Tide for hende at gaa i sig selv: og hun gjorde det. Hun blev meget tavs og andægtig af sig, forsømte aldrig en

Morgengudstjeneste eller en Messe, og forærede alt sit fine Tøj bort. Saadan levede hun femten Aar, stille, ærbart og lidet talende, yppede aldrig Strid med Nogen og gav altid efter for Andre. Dersom En var grov imod hende, saa gjorde hun sit Buk og takkede for Belæringen. Naadigfruen havde for længe siden tilgivet hende og taget hende til Naade igjen, ja hun havde endog foræret hende en af sine egne Kapper; men Agafja vilde ikke lægge sit Hovedklæde, og gik stadig i en mørk Kjole. Da Naadigfruen døde, blev hun endnu mere stilfærdig og indesluttet.. . Russeren har let ved at føie baade Uvilje og Tilbøjelighed, men det er vanskeligt at vinde hans Agtelse: han skjænker den ikke i en Fart og ikke til Alle og Enhver. Agafja blev imidlertid højagtet af alle Husets Beboere; det faldt Ingen ind at tale om hendes tidligere Forseelse, aldeles som om den var baaret til Graven sammen med Godsets salig Herre.

Da Kalitin giftede sig med Marja Dmitrievna, havde han i Sinde at overdrage Agafja Husholdningen; men hun vægrede sig ved at modtage den tilbudte Stilling paa Grund af »Fristelsen«. Han fo'r op og gav sig til at buldre løs: hun gjorde et dybt Buk for ham og gik ud af Stuen. Den kloge Kalitin forstod sig paa at bedømme Folk; han forstod ogsaa Agafja, og glemte hende ikke. Da han flyttede ind til Byen, ansatte han hende, med hendes•193

Samtykke, som Barnepige hos Lisa, der dengang gik i sit femte Aar.

Lisa var i Begyndelsen bange for den ny Barnepiges alvorlige og strenge Ansigt; men hun vænnede sig snart til det, og kom til at holde umaadelig meget af Agafja. Hun var et alvorligt Barn. Trækkene mindede om Faderens skarpe og regelmæssige Ansigt; Øjnene havde hun dog ikke efter ham: der laa i dem et roligt prøvende og blidt Udtryk, som man kun sjeldent ser hos Børn. Hun brød sig ikke om at lege med Dukker, lo hverken højt eller længe ad Gangen, og var meget artig. Om hun end sjeldent faldt i Tanker, saa skete det dog saagodtsom aldrig uden Anledning: naar hun havde siddet og tiet stille en Stund, plejede hun i Regelen at henvende sig til en af de Ældre med Spørgsmaal, som vidnede om, at hun havde tænkt over et eller andet Indtryk. Hun holdt usædvanlig tidlig op at lalle, og allerede før hun havde fyldt fire Aar, havde hun faaet en fuldstændig ren Udtale. Faderen var hun bange for; overfor Moderen nærede hun en forunderlig ubestemt Følelse — hun var ikke bange for hende, men paa den anden Side heller ikke overdreven kjærlig eller kjælen mod hende. Dét var hun nu forresten ikke engang overfor Agafja, skjøndt dét var den Eneste, hun virkelig holdt af. Agafja var bestandig om hende. Det var et underligt Syn at se de To sammen: Agafja — helt klædt i Sort, med et mørkt Tørklæde bundet om Hovedet og med sit nu allerede noget magre og som Vox gjennemsigtige, men bestandig smukke og udtryks-

En adelig Rede. 13•194

fulde Ansigt, — sad som oftest stiv og strunk og strikkede paa sin Strømpe, medens Lisa sad og krøb sammen paa en lav lille Stol, der stod ved Siden af, og ligeledes syslede med et eller andet Arbejde, eller med de klare smaa Øjne fæstede paa Barnepigen og med en tænksom Mine sad og lyttede til Agafjas Fortællinger. Agafja fortalte hende aldrig Eventyr: hun fortalte, i en afmaalt og ensformig Tone, om den hellige Jomfrus, om Eneboeres, gudfrygtige Mænds og hellige Martyrers Liv; hun fortalte hende om, hvordan de Hellige havde levet i Ørkenen, havde gjort Bod, havde fundet sig i Sult og Nød ... og ikke havde frygtet Kongerne, men bekjendt Kristus; om, hvordan Himlens Fugle havde bragt dem Føde og de vilde Dyr lystret dem, og hvordan der paa de Steder, som var vædet af de Helliges Blod, var spiret Blomster frem: »Gyldenlakker?« spurgte Lisa engang .... hun holdt umaadelig meget af Blomster . . . Agafja satte altid, saasnart hun begyndte at fortælle, en alvorlig, koncentreret Mine op, aldeles som om hun følte ved sig selv, at saadan høj og hellig Tale turde egenlig ikke komme over hendes Læber. Lisa sad og hørte efter — og Billedet af den allestedsnærværende , alvidende Gud prægede sig med en forunderlig velgjørende Styrke ind i hendes Sjæl; Kristus forekom hende som Noget, der stod hende nær og var hende bekjendt, ja næsten som noget Beslægtet. Agafja havde ogsaa lært hende at bede. Undertiden vækkede hun hende ved Daggry, klædte hende paa i en Fart, og stjal sig til at tage hende med hen til Fro-Messen; Lisa listede paa Tæerne195

bag efter hende og vovede neppe nok at trække Vejret. Morgenens Kulde og usikre, dæmrende Lys, Kirkens Kølighed og Ensomhed, det Hemmelighedsfulde ved den Slags Udflugter, den Forsigtighed, hvormed hun blev bragt hjem igjen og atter lagt tilsengs, — hele denne Blanding af det Forbudne, det Forunderlige og det Hellige

gjorde et stærkt Indtryk paa den Lille og trængte dybt ind i hendes Sjæl. — Agafja indlod sig aldrig paa at dadle Nogen, og skjændte ikke, naar Lisa var uartig. Dersom hun var misfornøjet med Noget, saa tav hun, og Lisa forstod hendes Tavshed. Med Barnets hurtige Skarpsynethed opfattede hun desuden saa temmelig tydeligt, naar Agafja var misfornøjet med Andre — hvad enten det nu kunde være med Marja Dmitrievna eller med Kalitin. ... I noget over tre Aar stod Lisa under Agafjas Opsigt; saa var det, Demoiselle Moreau kom i hendes Sted. Den letfærdige franske Dame med sit tørre Væsen og sit evindelige »tout ça c'est des bétises« var ikke istand til at fortrænge den elskede Barnepige af Lisas Hjerte: det Frø, der var saaet, havde slaaet for dybe Rødder. Desuden blev Agafja — ogsaa efter at hun var hørt op at være Lisas Barnepige — ved at bo i Huset og kom tidt i Berøring med sit Plejebarn, der nu som før holdt oprigtig af hende.

Imidlertid, Agafja kunde ikke komme ud af det med Marfa Timofejevna, efterat denne Sidste var flyttet ind i det Kalitinske Hus. Den forhenværende Bondekones strenge Ærbarhed faldt ikke i den egenmægtige og utaalmodige Gamles Smag.

13*•196

Agafja udbad sig saa Tilladelse' til at maatte gjøre en Valfart, og kom ikke tilbage. Der gik et ubestemt Rygte om, at hun havde søgt Tilflugt i et eller andet Sekterer-Kloster. Det Indtryk, hun havde efterladt i Lisas Sjæl, fortog sig imidlertid aldrig. Lisa gik bestandig til Messe som til en Fest og bad af et glad Hjerte, med en ligesom koncentreret og ængstelig Inderlighed, Noget, som Marja Dmitrievna i sit stille Sind ikke undrede sig saa ganske lidt over; og Marfa Timofejevna, der ellers i ingen Henseende paalagde Lisa Tvang, søgte dog at dæmpe hendes Iver og tillod hende ikke at knæle hyppigere under Gudstjenesten, end der netop var foreskrevet: det var, mente hun, ikke Skik og Brug blandt Adelige! . . . Lisa lærte godt, det vil sige, hun var flittig; for Himlen havde ikke udstyret hende med særlig fremtrædende Talenter eller med en overdreven skarp Forstand, og hun kom ingen Vegne uden Anstrengelse. Hun spillede godt Klaver; men Lemm vidste, hvad det havde kostet hende at naa' saa vidt. Hun læste kun Lidt; »egne Ord« havde hun ikke; men hun havde sine egne Tanker og gik sin egen Vej. Ogsaa i den Henseende lignede hun Faderen, der ligesaa lidt havde plejet at bede Andre sige sig, hvad han skulde gjøre. . . . Saaledes voxede hun op, roligt og langsomt, og blev nitten Aar; hun var meget yndefuld, uden at at hun selv havde nogen Anelse derom. Over alle hendes Bevægelser var der udbredt en uvilkaarlig, lidt kejtet Gratie; hendes Stemme havde den uskyldige Ungdoms Sølvklang; og blot den mindste Smule Glæde lokkede et henrivende Smil frem om•197

hendes Læber og gav hendes klare Øjne dyb Glans og et inderlig venligt Udtryk. Helt gjennemtrængt af Retsfølelse, altid ængstelig bekymret for, at hun skulde komme til at saare Nogen, hvem det saa end var, og forlenet med et mildt og godt Hjerte omfattede hun i sin Kjærlighed Alle, og dog Ingen særlig; med Begejstring, Undseelse, Inderlighed elskede hun kun sin Gud. Lavretzky var den Förste, der bragte Forstyrrelse i hendes stilfærdige indre Liv.

Saadan var Lisa.

XXXVI.

Omtrent Klokken Tolv næste Dag gik Lavretzky hen til Kalitins. Undervejs mødte han Panschin til Hest; Panschin havde trukket Hatten ned i Panden, og red forbi uden at hilse. Lavretzky blev ikke modtaget — det var første Gang, dét var hændet ham i al den Tid, han havde kjendt Kalitins. »Marja Dmitrievna »behager allernaadigst« at hvile sig, meldte Tjeneren; »Hendes Naade har Hovedpine.« Marfa Timofejevna og Lisaveta Mikajlovna var ikke hjemme. I Haab om, at han muligvis kunde møde Lisa, blev Lavretzky en Tid lang ved at gaa frem og tilbage i Nærheden af Haven; men han saa1 Ingen. To Timer efter kom han igjen og fik samme Besked som før, og denne Gang »mønstrede« Tjeneren ham. Lavretzky syntes, det vilde være upassende, om han indfandt sig en tredje Gang den Dag — og han besluttede at tage tilbage til Vassiljevskoje, hvor han desuden havde Forretninger. Paa Vejen hjem lagde han en Mængde Planer, den ene mere tillokkende end den anden. Da han kom ud paa •197

hendes Læber og gav hendes klare Øjne dyb Glans og et inderlig venligt Udtryk. Helt gjennemtrængt af Retsfølelse, altid ængstelig bekymret for, at hun skulde komme til at saare Nogen, hvem det saa end var, og forlenet med et mildt og godt Hjerte omfattede hun i sin Kjærlighed Alle, og dog Ingen særlig; med Begejstring, Undseelse, Inderlighed elskede hun kun sin Gud. Lavretzky var den Förste, der bragte Forstyrrelse i hendes stilfærdige indre Liv.

Saadan var Lisa.

XXXVI.

Omtrent Klokken Tolv næste Dag gik Lavretzky hen til Kalitins. Undervejs mødte han Panschin til Hest; Panschin havde trukket Hatten ned i Panden, og red forbi uden at hilse. Lavretzky blev ikke modtaget — det var første Gang, dét var hændet ham i al den Tid, han havde kjendt Kalitins. »Marja Dmitrievna »behager allernaadigst« at hvile sig, meldte Tjeneren; »Hendes Naade har Hovedpine.« Marfa Timofejevna og Lisaveta Mikajlovna var ikke hjemme. I Haab om, at han muligvis kunde møde Lisa, blev Lavretzky en Tid lang ved at gaa frem og tilbage i Nærheden af Haven; men han saa1 Ingen. To Timer efter kom han igjen og fik samme Besked som før, og denne Gang »mønstrede« Tjeneren ham. Lavretzky syntes, det vilde være upassende, om han indfandt sig en tredje Gang den Dag — og han besluttede at tage tilbage til Vassiljevskoje, hvor han desuden havde Forretninger. Paa Vejen hjem lagde han en Mængde Planer, den ene mere tillokkende end den anden. Da han kom ud paa•198

Tantens Gaard, blev han imidlertid betaget af en forunderlig Tungsindighed. Han gav sig i Snak med Anton: men den Gamle var, næsten som paa Trods, ligeledes i alt Andet end godt Humør. Han fortalte Lavretzky, hvordan Glafyra Petrovna, før hun døde, havde bidt sig i Haanden — og tilføjede saa efter en Pavse og med et Suk: »ethvert Menneske, Deres Naade, har sig selv at tære paa!« — Det var allerede silde, dengang Lavretzky kjørte tilbage til Byen. Tonerne fra om Natten klang endnu i hans Øre, Lisas Billede steg op for hans indre Syn i al dets milde Klarhed; han følte sig dybt rørt ved Tanken om, at hun elskede ham, — og rolig og lykkelig naaede han ind til sin Bopæl.

Straks da han traadte ind i Forstuen, blev han slaaet af, at der var en højst modbydelig Stank afPatschuli; der stod desuden fuldt op af Kufferter og Kasser. Udtrykket i den Tjeners Ansigt, som kom springende for at tage imod ham, forekom ham desuden besynderligt. Han gjorde sig dog ikke Regnskab for sine Indtryk, men traadte over Tærskelen ind i Dagligstuen . . . En Dame, i sort Silkekjole med Volants og som holdt et Battistes Lommetørklæde for det blege Ansigt, rejste sig op fra Sofaen, gjorde et Par Skridt henimod ham, bøjede det omhyggeligt friserede og parfumerede Hoved — og kastede sig paa Knæ for ham . . . Nu først kjendte han hende igjen: det var hans Ivone!

Vejret gik fra ham, . . . han lænede sig op mod Væggen.

— Stød mig ikke tilbage, Theodor! sagde hun•199

paa Fransk, — og hendes Stemme fo'r som et Knivstik gjennem hans Hjerte.

Han stirrede tankeløs frem for sig, og lagde dog uvilkaarlig straks Mærke til, at hun var bleven mere bleg og mere fyldig, end hun havde været før.

— Jeg véd, Theodor! vedblev hun, og stjal sig nu og da til at se op paa ham og vred de vidunderlig dejlige Hænder med de rosenrøde, omhyggeligt pudsede Negle: —jeg véd, jeg har forsét mig imod Dem, Theodor, og forsét mig haardt . . Ja, jeg tilstaar, jeg har begaaet en Forbrydelse; men hør paa, hvad jeg vil sige Dem! Jeg kommer her forpint af Anger, jeg er en Byrde for mig selv . . det var mig ikke muligt at holde den Tilværelse ud længer. Hvor tidt har jeg ikke villet flygte til Dem! men hver Gang gøs jeg tilbage for Deres Vrede; jeg besluttede mig til at bryde ethvert Baand, som holdt mig fængslet til Fortiden, . . puis j'ai éte si malade . . jeg har vaeret saa syg! tilføjede hun og strøg sig med Haanden over Panden og Kinden. — Jeg benyttede mig af det Rygte, der gik, om at jeg var død, jeg forlod Alt og ilede hertil, uden at gjøre et eneste Ophold, hverken Dag eller Nat. Længe vaklede jeg ved Tanken om at skulle træde frem for Dem, min Dommer — de paraitre devant vous,

mon juge; endelig, i Tillid til Deres usigelige Godhed, bestemte jeg mig til at gaa til Dem, — jeg havde faaet Deres Adresse at vide i Moskva. Tro mig! fortsatte hun, og rejste sig stille op, og satte sig paa Kanten af en Stol: — jeg har tidt tænkt paa at dø, og vilde ogsaa have•200

havt Kraft nok til at gjøre Ende paa mit Liv — ak, Livet er mig i dette Øjeblik kun en utaalelig Byrde! — men Tanken om min Datter, om min Adotschka, holdt mig tilbage. Hun er her, hun sover i Værelset ved Siden af, den lille Stakkel! hun er træt nu . . De skal faa hende at se: hun idetmindste er skyldfri overfor Dem, og dog saa ulykkelig, ak, saa ulykkelig! gjentog Mme. Lavretzky og smeltede hen i Taarer.

Lavretzky kom endelig til sig selv; fra Væggen, som han havde lænet sig op til, vendte han sig om mod Døren.

— De gaar? spurgte Varvara Pavlovna i en fortvivlet Tone: — o, det er haardt af Dem! Uden at have sagt et eneste Ord til mig, uden saameget som at have gjort mig en Bebrejdelse! . . . Det er forfærdeligt! . . . De dræber mig med Deres Foragt 1

Lavretzky blev staaende.

— Hvad vil De have, jeg skal sige? spurgte han tonløst.

— Ingenting, Ingenting! faldt hun ham hurtigt i Talen. — Jeg véd, jeg har ikke Ret til at fordre Noget; tro mig, jeg er ikke gaaet fra Forstanden; jeg haaber ikke, jeg tør ikke nære det Haab, at De vil tilgive mig; jeg vover kun at bede Dem, om De vil befale mig, hvad De ønsker, jeg skal gjøre, hvor De vil have, jeg skal opholde mig! Som en Slavinde skal jeg rette mig efter Deres Ordre, hvordan den saa end kommer til at lyde!

— Jeg har ikke Noget at befale Dem, svarede Lavretzky, i samme Tone som før. — De véd•201

. . . at mellem os er Alt forbi .... og nu mer end nogensinde! De kan bo, hvor De har Lyst; og dersom den Sum ikke skulde kunne slaa til ... .

— Ak, tal dog ikke saa forfærdeligt! afbrød hun ham: — hav Medlidenhed med mig, om ogsaa kun .... om ogsaa kun for denne Engels Skyld! . . . Og hun havde neppe faaet sagt de Ord, før hun styrtede ind i det tilstødende Værelse, og straks efter kom tilbage med en meget zirlig paaklædt lille Pige paa Armen. Et fyldigt brunt, krøllet Haar faldt ned over det rosenrøde lille Ansigt og over de store, søvntunge Øjne. Den Lille smilte, og kneb Øjenlaagene sammen for Lyset, og stemmede sine buttede smaa Hænder mod Moderens Hals.

— Ada, vois, c'est ton pére! sagde Varvara Pavlovna, og strøg Haaret bort fra Barnets Øjne og kyssede hende heftigt. — Prie le avec moi!

— C'est ça papa? stammede den Lille snøvlende.

— Oui, mon enfant, n'est ce pas que tu l'aimes ?

Lavretzky kunde ikke styre sig længer:

— Gud véd, hvad det er for et Melodrama, hvor der forekommer Magen til den Scene ?1 mumlede han — — og gik ud af Stuen.

Varvara Pavlovna blev et Øjeblik staaende paa den Plet, hvor hun stod; trak paa Skuldrene; og bar saa igjen den Lille ind i det andet Værelse, og klædte hende af og lagde hende tilsengs. Derpaa tog hun en Bog, satte sig hen ved Lampen sad der omtrent en Times Tid, og gik saa selv til Ro.•202

— Eh bien. madame? spurgte hendes Kammerjomfru (en fransk Pige, som hun havde bragt med fra Paris), medens hun løste hendes Snørliv op.

— Eh bien, Justine, svarede Varvara Pavlovna: — han er blevet mærkværdig gammel! Men saavidt jeg kan skjønne, er han endnu det selvsamme skikkelige Menneske, som han altid har været. Tag mig mine Nat-Handsker; og læg saa den graa højhalsede Kjole frem til mig til imorgen. Og det er sandt! husk ogsaa Bedekoteletterrie til Ada, . . ak ja, de er vel ikke engang til at opdrive her?!

— A la guerre comme ä la guerre! svarede Justine, og slukkede Lyset.

XXXVII.

Lavretzky flakkede næsten to Timer omkring i Byens Gader. Han kom til at tænke paa den Nat, han havde tilbragt udenfor Paris' Porte. Hans Hjerte var nær ved at briste, og i hans forvirrede og ligesom bedøvede Hoved blev de samme mørke, vanvittige, ondskabsfulde Tanker ved at hvirvle og hvirvle rundt i én Uendelighed. »Hun lever, hun er her!« gjentog han atter og atter, og med stedse voxende Forbavselse. Han indsaa, at Lisa var tabt for ham. Hans Strube formelig sammensnøredes af Raseri, ... Slaget havde ramt ham saa forfærdelig uventet. Hvor i al Verden havde han saa tankeløs kunnet stole paa det taabelige Vaas, der stod i en Feuilleton, paa en Lap Papir? »Naa og hvis jeg nu ikke havde stolet paa det?« tænkte han: »hvad saa? Saa havde jeg ikke faaet at vide, at Lisa elsker mig, ja hun havde ikke •202

— Eh bien. madame? spurgte hendes Kammerjomfru (en fransk Pige, som hun havde bragt med fra Paris), medens hun løste hendes Snørliv op.

— Eh bien, Justine, svarede Varvara Pavlovna: — han er blevet mærkværdig gammel! Men saavidt jeg kan skjønne, er han endnu det selvsamme skikkelige Menneske, som han altid har været. Tag mig mine Nat-Handsker; og læg saa den graa højhalsede Kjole frem til mig til imorgen. Og det er sandt! husk ogsaa Bedekoteletterrie til Ada, . . ak ja, de er vel ikke engang til at opdrive her?!

— A la guerre comme ä la guerre! svarede Justine, og slukkede Lyset.

XXXVII.

Lavretzky flakkede næsten to Timer omkring i Byens Gader. Han kom til at tænke paa den Nat, han havde tilbragt udenfor Paris' Porte. Hans Hjerte var nær ved at briste, og i hans forvirrede og ligesom bedøvede Hoved blev de samme mørke, vanvittige, ondskabsfulde Tanker ved at hvirvle og hvirvle rundt i én Uendelighed. »Hun lever, hun er her!« gjentog han atter og atter, og med stedse voxende Forbavselse. Han indsaa, at Lisa var tabt for ham. Hans Strube formelig sammensnøredes af Raseri, ... Slaget havde ramt ham saa forfærdelig uventet. Hvor i al Verden havde han saa tankeløs kunnet stole paa det taabelige Vaas, der stod i en Feuilleton, paa en Lap Papir? »Naa og hvis jeg nu ikke havde stolet paa det?« tænkte han: »hvad saa? Saa havde jeg ikke faaet at vide, at Lisa elsker mig, ja hun havde ikke•203

engang selv vidst det!« . . . Det var ham ikke muligt at forjage Billedet af Konen, eller hendes Stemme, eller hendes Blik af sin Erindring.....han forbandede sig selv og hele Verden.

Udmattet standsede han henimod Morgenstunden udenfor Lemms Gadedør. Han maatte banke længe paa. Endelig viste en Nathue, og derefter den Gamles Ansigt, sig i Vinduet, — et eddikesurt, sammenskrumpet Ansigt, uden Spor af Lighed med det begejstrede Aasyn, som den foregaaende Nat. oppe fra Toppen af sin kunstneriske Højde, havde kastet et Herskerblik paa Lavretzky.

— Hvad vil De? spurgte Lemm: jeg kan ikke

spille for Dem hver Nat, jeg har taget Dekokt.--

Der maa dog have været et ganske usædvanligt Udtryk i Lavretzkys Ansigt: for den Gamle skyggede med Haanden over Øjnene, saa1 forskende paa den natlige Gjæst, og lukkede ham ind.

Lavretzky kom op paa Værelset og sank ned paa en Stol. Den Gamle blev staaende foran ham, dukkede sig og krøb sammen, og holdt sin brogede, luvslidte Slaabrok tæt sammen om Livet.

— Min Kone er kommet! sagde Lavretzky og løftede Hovedet, — og gav sig uvilkaarlig til at le.

Udtrykket i Lemm's Ansigt tydede paa Forbavselse ; men han ikke saameget som smilte engang, og hyllede sig blot tættere ind i sin Slaabrok.

— De véd maaske ikke, vedblev Lavretzky: — jeg troede .... jeg havde læst i en Avis, at hun var død!

— Oh! . . . oh! . . . Og dét havde De læst fornylig? spurgte Lemm.•204

— Ja, lige for nylig!

— Oh ... oh! gjentog den Gamle og trak Øjenbrynene ivejret. — Og nu er hun kommen her til Byen?

— Ja. For Tiden opholder hun sig i min Lejlighed, og jeg . . . er et ulykkeligt Menneske !

Og han lo igjen.

— De er et ulykkeligt Menneske! sagde Lemm langsomt.

— Sig mig, Kristoför Fedoritsch, spurgte Lavretzky lidt efter: — vilde De besørge en Billet for mig?

— Hm! Tør man spørge til hvem?

— Til Lisave . . .

— Ah ... ja vist, jeg forstaar! Aa ja . . . . aa jal Naa, og hvornaar skulde den Billet afleveres ?

— Imorgen tidlig . . . saa tidlig som muligt.

— Hm! Man kunde sende Katharina, min Kokkepige, derhen! Nej, jeg vil heller gaa selv!

— Og De vil bringe mig Svar tilbage?

— Jeg skal ogsaa bringe Dem Svaret!

Lemm sukkede.

— Ja, min stakkels unge Ven, sagde han: — De er virkelig — et ulykkeligt Menneske!

Lavretzky skrev i en Fart et Par Ord til Lisa; han underrettede hende om, at hans Kone var kommet, bad hende bestemme et Møde ... og lagde sig saa paa den smalle Sofa og vendte Ansigtet ind mod Væggen. Den Gamle gik igjen i Seng, laa længe og hostede, tog nu og da en Slurk•205

Dekokt. og kastede sig fra den ene Side til den anden.

Det blev Morgen. De stod Begge op, og saa' paa hinanden med et besynderligt Blik. Lavretzky kunde i det Øjeblik havt Lyst til tage Livet af sig selv. Kokkepigen Katharina kom ind med nogen afskyelig Kaffe. Klokken slog Otte. Lemm satte Hatten paa, sagde, at han skulde rigtignok give Time hos Kalitins Klokken Ti, men han vilde se at finde et plavsibelt Paaskud til at gaa derhen allerede nu, — og gik. Lavretzky kastede sig igjen paa Sofaen: og atter brød den sorgbetyngede Latter frem fra hans Sjæls inderste Krog. Han tænkte paa, hvordan hans Kone havde jaget ham ud af hans eget Hus; han søgte at forestille sig, hvordan Lisa maatte være tilmode, ... og han lagde Armene under Hovedet og lukkede Øjnene —Endelig kom Lemm tilbage og bragte ham en lille Lap Papir, hvorpaa Lisa havde skrevet med Blyant følgende Ord: »Idag kan vi ikke komme til at tale sammen; maaske — imorgen Aften. Lev vel!« Lavretzky takkede Lemm kort og aandsfraværende,... og gik hjem.

Han traf sin Kone ved Frokostbordet; Ada, med hele Hovedet fuldt af Krøller og i hvid Kjole med blaa Besætning, sad og fortærede en Bede-kotelette. Varvara Pavlovna rejste sig straks, da Lavretzky traadte ind, og gik ham imøde med en underdanig Mine. Han bad hende følge med ind i Kabinettet, lukkede Døren efter sig, og gav sig til at gaa op og ned ad Gulvet; hun satte sig paa en Stol, lagde tækkeligt den ene Haand over den anden,•206

og fulgte ham med Øjnene, de var endnu bestandig smukke, skjøndt de nederste Øjenrande ganske vist var sminkede.

Lavretzky var længe ikke istand til at faa et Ord frem. Han mærkede, at han var ikke Herre over sig selv; og han saa' tydeligt, at Varvara Pavlovna var ikke Spor af bange for ham, uagtet hun anstillede sig, som om hun var lige paa Nippet til at besvime.

— Jeg antager, Frue, begyndte han endelig, og trak Vejret dybt og bed af og til Tænderne sammen: — at vi To behøver ikke at spille Komedie for hinanden. Jeg tror ikke paa Deres Anger; og selv om den ogsaa var oprigtig, — saa er det mig dog umuligt at vende tilbage til Dem, at leve sammen med Dem!

Varvara Pavlovna bed sig i Læberne og kneb Øjnene sammen. »Det er Foragt! tænkte hun: — Alt er forbi; jeg er ikke engang et Fruentimmer længer i hans Øjne.«

— Det er umuligt! gjentog Lavretzky, og knappede sin Frakke helt op i Halsen. — Jeg véd ikke, af hvad Grund De har fundet for godt at begive Dem hertil: De er formodenlig kommet tilkort med Deres Penge?

— Ak . . . De fornærmer mig! sagde Varvara, halvt hviskende.

— Det faar nu være, som det være vil . . De er desværre nu engang min Kone. Jage Dem bort kan jeg ikke . . men jeg vil gjøre Dem et Forslag. De kan endnu idag, hvis De har Lyst til det, flytte ud til Lavriky og blive boende der; Gaarden er,•207

som De véd, godt vedligeholdt, og De skal foruden Deres Aarspenge faa alle Nødvendighedsartikler . . Gaar De ind paa det?

Varvara Pavlovna pressede sit broderede Lommetørklæde op mod Ansigtet.

— Jeg har jo sagt Dem, svarede hun med en krampagtig Dirren om Munden: — at jeg er tilfreds med Alt, hvad De har i Sinde at befale mig. For Øjeblikket har jeg kun ét Spørgsmaal at gjøre Dem; om De idetmindste vil tillade mig at takke Dem for Deres Ædelmodighed?

— Aa nej spar heller Deres Tak . . det vil være det Rigtigste! faldt han hurtigt ind. — Jeg kan altsaa, vedblev han, og gik henimod Døren:

— gjøre Regning paa . .

— Imorgen skal jeg bestemt være i Lavriky, sagde Varvara Pavlovna, og rejste sig ærbødigt op fra Stolen. — Men, Fedor Ivanitsch . . (Hun kaldte ham ikke længer Theodor) . .

— Hvad ønsker De? —-

— Jeg véd nok, at jeg endnu ikke, i nogensomhelst Henseende, har gjort mig værdig til Deres Tilgivelse; men tør jeg idetmindste haabe, at med Tiden . .?

Hør, Varvara Pavlovna, afbrød han hende:

— De er jo et godt Hoved, og jeg er da heller ikke saadan tabt rent bag af en Vogn: tror De ikke, jeg véd, at De ikke bryder Dem det Bitterste om min Tilgivelse? Forresten, jeg har for længe siden tilgivet Dem; men der er og bliver en Kløft imellem os.

— Jeg skal vide at rette mig derefter 1 svarede•208

hun, og bøjede Hovedet. — Jeg har ikke glemt min Brøde; . . . det skulde heller ikke undre mig, hvis jeg hørte, at De endog var blevet glad ved Efterretningen om min Død 1 tilføjede hun sagtmodigt og pegede med en let Haandbevægelse paa Avisen, som han ved en Forglemmelse havde ladet blive liggende paa Bordet.

Det gav et Sæt i ham: Stykket i Feuilletonen var understreget med Blyant 1 Varvara Pavlovna saa' paa ham med en endnu mere ydmyg Mine end før. Hun var meget smuk i det Øjeblik. Den graa Pariserkjole sluttede harmonisk om hendes slanke, næsten jomfrueligt-ungdommelige Legeme; hendes fine, zarte Hals med den hvide Krave, hendes Barm, der bølgede roligt, hendes Arme og Hænder, som hverken var smykket med Armbaand eller Ringe, — hele hendes Figur, fra det dejlige Haar og helt ned til Spidsen af den Halvstøvle, der lige tittede frem under Kjolen, var saa forlokkende . .

Lavretzky maalte hende med et Blik fuldt af Foragt, — han var ikke langt fra at raabe Bravo, —

fra at slaa hende med knyttet Haand i Hovedet--

og gik ud af Stuen. En Time efter var han allerede paa Vej til Vassiljevskoje. Og to Timer senere sendte Varvara Pavlovna Bud efter den bedste Kareth, der fandtes i Byen, tog en simpel Straahat paa med sort Slør, kastede en tarvelig Mantille om sig, anbefalede Ada til Justines Omsorg, og kjørte hen til Kalitins: ved at udspørge Tyendet

havde hun faaet at vide, at hendes Mand kom daglig der i Huset. •209

XXXVIII.

VarvaraPavlovnas Ankomst havde ikke gjort Lavretzky glad, og den blev ogsaa en pinlig Begivenhed for Lisa. Hun var lige kommet ned og havde netop faaet sagt Godmorgen til sin Moder, da hun hørte Hovslag udenfor Vinduerne og til sin hemmelige Skræk saa' Panschin ride ind i Gaarden. »Han kommer saa tidlig for at faa bestemt Svar,« tænkte hun, og tog ikke fejl. . . Panschin svand-sede først en Tid lang omkring inde i Dagligstuen, foreslog hende saa at gaa en Tur i Haven, og forlangte dér af hende, at hun skulde skulde afgjøre hans Skæbne. Hun tog Mod til sig og erklærede, at hun kunde ikke blive hans Kone. Han stod og vendte Siden til hende, havde trukket Hatten ned i Øjnene, og hørte paa hende ; da hun tav, spurgte han høfligt, men dog i en anden Tone end før: om dét var hendes sidste Ord, og om han havde givet hende nogensomhelst Grund til saadan at skitte Sind. Derefter pressede han Haanden op for Øjnene, udstødte et kort, stakaandet Suk, og tog saa hurtigt Haanden ned igjen.

— Jeg vilde ikke gaa den slagne Vej, sagde han i en dump Tone: — jeg vilde vælge mig en Livsledsagerske efter mit Hjerte 1 Men . . . det maa vel nu engang ikke have været mig forundt saadan 1 Lev

vel, Du min Drøm!--Og han bukkede dybt for

Lisa, og gik op i Huset.

Hun havde troet, at han straks vilde ride bort; men han gik ind i Kabinettet til Marja Dmitrievna, og blev der næsten en Time. Da han omsider gik, sagde han til Lisa: — Votre mere vous appelle;

En adelig Rede. 14•210

adieu ä jamais! . . . steg saa til Hest, og red derfra i Galop . . . Lisa gik ind til Moderen, og traf hende svømmende i Graad. Panschin havde fortalt hende om sit Uheld.

— Hvorfor vil Du tage Livet af mig? Hvorfor vil Du tage Livet af mig? begyndte den fornærmede Moder sine Bebrejdelser. — Hvem er det egenlig, der staar Dig i Hovedet? Hvad har Du imod ham? Han er Kammerjunker 1 Uegennyttig! Kunde i St. Petersborg faa hvad for en Hofdame, han vilde, til Kone! Og jeg, jeg, som var saa sikker paa det! Og -hvornaar har Du saadan skiftet Sind? Der maa være Nogen, der har sat det i Dig; Du har ikke fundet paa det af Dig selv! Maaske det er dette Fjog . . . Pt! det var ogsaa En at lade sig raade af!

— Og han, det velsignede unge Menneske! vedblev Marja Dmitrievna: — hvor han er ærbødig og opmærksom midt under sin Sorg! Han har lovet mig, at han ikke vil forlade mig . . . ak, jeg overlevede det heller ikke! Aa... aa! mit Hoved værker, som om det skulde springe i tusende Stykker! Send Palaschka ind til mig. Du tager Livet af mig, hvis Du ikke betænker Dig . . . hører Du! — — Og Marja Dmitrievna kaldte Lisa et Par Gange en Utaknemlig, og lod hende saa gaa.

Hun gik op paa sit Værelse. Men hun havde endnu ikke faaet Tid til at fatte sig ovenpaa Samtalen med Panschin og Moderen, før der brød et nyt Uvejr løs over hende, og det fra en Side, hvorfra hun allermindst havde ventet det. Marfa Timofejevna kom ind til hende, og smak straks Døren i efter sig.•211

Den Gamle var ganske bleg, Kappen sad paa Snur, hendes Øjne lynede, Hænderne rystede og Læberne dirrede. » Lisa blev som lamslaaet; hun havde aldrig før set sin kloge og besindige Tante i saadan en Tilstand.

— Nydeligt, Frøken! begyndte Marfa Timofejevna halvhøjt og stødvis og med rystende Stemme: — rigtig nydeligt! Hvem har Du lært dét af, Bedste? . . . Giv mig noget Vand; jeg kan ikke tale!

— Men kom dog til Dem selv, kjære Tante; hvad er der ivejen? sagde Lisa, og rakte hende et Glas Vand. — Jeg syntes dog, De selv ikke satte videre Pris paa Hr. Panschin?

Marfa Timofejevna skubbede Glasset fra sig:

— Jeg kan ikke drikke; det vilde slaa de sidste Tænder, jeg har, ud af Munden paa mig! Hvad kommer Panschin

den Sag ved? Er hér maaske Tale om Panschin? Nej fortæl Du mig heller, hvem der har lært Dig at holde Stævnemøder om Natten? Hvad . . . hvem har lært Dig dét, Bedste?

Lisa blegnede.

— Prøv ikke paa at komme og binde mig Noget paa Ærmet! vedblev Marfa Timofejevna. — Schu-rotschka har set det Hele med sine egne Øjne og har fortalt mig det. Jeg har forbudt hende at plappre ud med det; men hun lyver ikke!

— Jeg har jo slet ikke i Sinde at ville binde Dem Noget paa Ærmet, kjære Tante! stammede Lisa, neppe hørligt.

— Naa-aa, . . . naa saadan, Bedste! Du har altsaa

14*•212

sat ham Stævne, — den gamle Forfører, det skinhellige . . .!

— Nej.

— Hvadbehager?

— Jeg var gaaet ned i Dagligstuen for at hente en Bog: saa var han ude i Haven — og kaldte paa mig.

— Naa, og saa gik Du ud til ham? Det var jo nydeligt! Naar det kommer til Stykket, saa er Du vel ovenikjøbet forliebt i ham, hvad?

— Jeg elsker ham! sagde Lisa sagte.

— Ih. Du Alstyrende! Hun elsker ham! — Marfa Timofejevna rev Kappen af Hovedet. — En gift Mand ... og hun elsker ham! Nej, nu har jeg da aldrig . . . hun elsker ham!

— Han sagde til mig, indvendte Lisa . . .

— Hvad sagde han til Dig, den løsagtige Knegt? Naada?

— Han sagde, at hans Kone var død.

Marfa Timofejevna slog Kors for sig. — Gud være hende naadig! mumlede hun: — det var et snavs Stykke Fruentimmer . . . men lad os ikke tale Ondt om de Døde! Naa saaledes altsaa: han er Enkemand. Hm! Jeg kan mærke, han gaar lunt om med det! Han er lige blevet af med den ene Kone, og straks har han en ny i Kikkerten. Uh, den Lurendrejer! Men dét vil jeg sige Dig, min Pige: at i min Tid, dengang jeg var ung, havde en Jomfru maattet bøde haardt for den Slags Streger! Du maa ikke tage mig det ilde op, min Pige; det er kun Narre, der ikke kan taale at høre Sandheden. Jeg har nægtet mig hjemme for ham•213

idag. FJgtignok holder jeg af ham; men det her kan jeg ikke tilgive ham . . . Naa saa han er Enkemand 1 Aa, giv mig alligevel Vandet. Se, at Du har ladet Panschin løbe med en lang Næse, det er meget fornuftigt af Dig; men kom ikke og sid mig oppe om Natten med disse Bukke, disse Mandfolk; gjør ikke mig Gamle beklemt om Hjertet! For selvom jeg er venlig af mig — saa kan jeg dog ogsaa undertiden kradse! . . . Hm! Enkemand!

Marfa Timofejevna gik sin Vej, men Lisa satte sig hen i en Krog og græd. Hun var saa tung om Hjertet; den Ydmygelse havde hun dog ikke fortjent. Kjærligheden havde ikke aabnet hende lyse Udsigter: det var nu allerede anden Gang siden iaftes, hun græd. Den nye, hidtil aldrig anede Følelse var først lige brudt frem i hendes Hjerte: og hvor haardt havde hun ikke allerede maattet bøde for den, hvor ublidt havde ikke en fremmed Haand berørt hendes ubrødelige Hemmelighed! Undseelse, Sorg, Smerte stormede ind paa hende; men hun følte hverken Frygt eller Tvivl, — og Lavretzky blev hende blot endnu mere dyrebar. Hun havde vaklet, saalænge hun ikke var klar over sig selv; men efter hin Sammenkomst, efter hint Kys . . . kunde hun ikke længer være i Tvivl: hun havde forstaaet, at hun elskede, — og med hele sit Hjertes Renhed, fuldstændig, trofast og for Livet gav hun sig hen til sin Kjærlighed ... og ængstedes ikke af nogensomhelst Trudsel: hun følte, at ingen Magt paa Jorden vilde være i Stand til at sprænge det Forbund, som han og hun havde sluttet! 214

XXXIX.

Marja Dmitrievna blev meget forfærdet, da man kom og meldte Varvara Pavlovna Lavretzky: hun vidste ikke engang rigtig, om hun skulde tage imod hende. — hun var bange for at støde Fedor Ivanitsch for Hovedet. Tilsidst sejrede dog hendes Nysgjerrighed. »Hvad vil det sige? tænkte hun: — hun er jo dog i Familie med mig;« og hun satte sig i en Lænestol og sagde til Tjeneren: »bed den Dame komme indl« Et Par Minuter efter gik Døren op; Varvara Pavlovna kom hurtigt og næsten lydløst hen til hende, og før Marja Dmitrievna kunde faa Tid til at rejse sig., havde hun bøjet sig for hende, saa hun næsten knælede ned.

— Jeg takker Dem, kjære Tante, sagde hun, dæmpet og bevæget og paa Russisk: — inderlig Tak! jeg havde ikke ventet, De vilde være saa overbærende imod mig; De er god som en Engel!

Da Varvara Pavlovna havde sagt dét, greb hun pludselig Marja Dmitrievnas Haand, trykkede den blidt mellem sine lys-lilla Jouvinske Hansker, og førte den ærbødigt op til sine fulde, rosenrøde Læber. Marja Dmitrievna blev aldeles forvirret, da hun saa' den smukke, elegant klædte Kvinde næsten for sine Fødder; hun vidste ikke, hvad hun skulde gjøre: hun vilde trække Haanden til sig, vilde bede Damen tage Plads, vilde sige hende noget Forbindligt . . . og rejste sig tilsidst selv op, og kyssede Varvara Pavlovna paa hendes blanke, parfumerede Pande. Varvara Pavlovna blev formelig ude af sig selv af Henrykkelse over det Kys.•215

— Goddag, bon jour, sagde Marja Dmitrievna: — jeg ventede rigtignok ikke . . . men . . det glæder mig at se Dem. De forstaar nok, Kjære, det tilkommer ikke mig at optræde som Dommer mellem Mand og Kone . . .

• — Retten er fuldstændig paa min Mands Side, afbrød Varvara Pavlovna hende: — jeg er den eneste Skyldige.

— Det er en meget rosværdig Tilstaaelse, svarede Marja Dmitrievna: — meget rosværdig!.. Naar kom De? Har De set ham? Men saa tag dog Plads, hører De!

— Jeg kom igaar, svarede Varvara Pavlovna, og satte sig beskedent paa en Stol. — Jeg har ogsaa set Fedor Ivanitsch; jeg har talt med ham.

— Ja saa! Naa, og hvordan var han?

— Jeg havde frygtet for, at min uventede Ankomst skulde gjøre ham forbittret, vedblev Varvara Pavlovna: — men han trak sig ikke tilbage fra mig . . .

— Det vil sige, han har ikke . . . Javist, jeg forstaar! sagde Marja Dmitrievna. — Han har et lidt barsk Væsen; men hans Hjerte er blødt.

— Fedor Ivanitsch har ikke tilgivet mig, han vilde ikke høre paa, hvad jeg havde at sige . . . men han har dog været saa god at anvise mig Lavriky til Opholdssted.

— Nej virkelig I det er jo et mageløst Sted.

— Jeg tager derud allerede imorgen, for at rette mig efter hans Befaling; men jeg ansaa det for min Pligt forinden at aflægge Dem et Besøg.

— Jeg er Dem meget forbunden, Kjære. Man•216

skal aldrig glemme sin Familie. Men jeg maa sige Dem, jeg er aldeles forbavset over, saa godt De taler Russisk. C'est étonnant!

Varvara Pavlovna sukkede:

— Jeg har opholdt mig altfor længe i Udlandet, Marja Dmitrievna, det véd jeg godt selv: men mit Hjerte er bestandig blevet ved at være russisk, jeg har aldrig glemt mit Fædreland.

— Ja vist, ja vistsaa, det er dét, det kommer an paa . . Fedor Ivanitsch har forresten aldeles ikke ventet, De skulde komme ... Ja tro De mig, det er ialfald den Erfaring, jeg har gjort — la patrie avant tout! Nej, det var dog en mageløs sød Mantille, De dér har! Tillader De?

— Synes De om den? . . . Varvara Pavlovna lod behændigt Mantillen glide ned fra sine Skuldre . . . — Den er ganske tarvelig ... fra Madame Boudran.

— Det kan man straks se. Fra Madame Boudran . . . Nej , hvor er den nydelig . . . saadan en Smag! De har vist bragt en Mængde henrivende Sager med hjem; jeg kunde nok have Lyst til at se dem.

— Hele mit Toilette staar til Deres Tjeneste, kjære Tante. Dersom De tillader det, kunde jeg vise Deres Syjomfru Et og Andet .... Jeg har bragt en Kammerjomfru med fra Paris, . . . hun syer udmærket.

— De er altfor god, Kjære; De gjør mig virkelig helt forlegen.

— Forlegen . . ? gjentog Varvara Pavlovna i en blidt bebrejdende Tone. — Hvis De vil gjøre•217

mig rigtig lykkelig, saa raad over mig som over Deres Ejendom!

Marja Dmitrievna blev aldeles bedaaret.

— Vous étes charmante, sagde hun. — Men hvorfor lægger De dog ikke Deres Hat og tager Hanskerne af?

— Hvad siger De? Mener De det? spurgte Varvara Pavlovna, og foldede Hænderne som i dyb Bevægelse.

— Ja naturligvis; jeg haaber, De bliver og spiser hos os. Jeg skal . . . præsentere for Dem . . . min Datter. — Marja Dmitrievna blev en Smule forvirret. »Naa. hvad har dét at sige!« tænkte hun. — Hun er desto værre ikke ganske vel idag.

— Oh, ma Tante, hvor De er god I udbrød Varvara Pavlovna, og trykkede sit Lommetørklæde op mod Øjnene.

En lille Kosak meldte Gedeonovsky. Smidskende og bukkende traadte den gamle Sladderhank ind i Stuen. Marja Dmitrievna præsenterede ham for Varvara Pavlovna. I første Øjeblik var han lige ved at tabe Kontenancen; men Varvara Pavlovna opførte sig saa koket ærbødigt imod ham, saa han i en Fart blev ganske hed i Hovedet, og Indfald, Bysladder og Komplimenter flød som Honning fra hans Læber. Varvara Pavlovna hørte paa ham, smilte beskedent, og blev lidt efter lidt snaksom. Hun fortalte, paa den naturligste Maade af Verden, om Pai'is, om sine Rejser, og om Baden-Baden; flk to Gange Marja Dmitrievna til at le, og udstødte begge Gange straks et lille Suk, som om hun i sit•218

stille Sind gjorde sig selv Bebrejdelser over sin utidige Munterhed; udbad sig Tilladelse til at maatte tage Ada med herhen; tog sine Hansker af og viste med sine blanke Hænder, der var vadsket i Sæbe a la guimauve, hvor og hvordan man brugte Volants, Piber, Kniplinger og Choux; lovede at tage en Flacon af en ganske ny vellugtende engelsk Essens, »Victorias Essence«, med, og glædede sig som et Barn, da Marja Dmitrievna indvilligede i at modtage den til Foræring; endelig fældte hun et Par Taarer, da hun kom til at omtale det Indtryk, som det havde gjort paa hende, da hun første Gang efter sin Hjemkomst hørte den russiske Kirkeklokkeklang: »den rørte mig i det Inderste af min Sjæll« sagde hun.

I dette Øjeblik traadte Lisa ind i Stuen.

Ligefra om Morgenen, ligefra det Minut, da hun, stiv af Rædsel, læste Lavretzky's Billet, havde hun forberedt sig paa at træffe sammen med hans Kone: hun havde en Forudfølelse af, at hun vilde faa hende at se. Til Straf for sine »forbryderiske Forhaabninger,« som hun kaldte det, havde hun i sit stille Sind besluttet, at hun vilde ikke søge at undgaa dét Møde. Det pludselige Omslag, der var indtraadt i hendes Skæbne, havde gjort et forfærdeligt Indtryk paa hende: i Løbet af to Timer havde hun skæmmet sig; men der var ikke kommet en eneste Taare i hendes Øjne. »Det er kun, hvad jeg har fortjent 1« sagde hun til sig selv, — og hun bestræbte sig for at forjage visse bittre, ondskabsfulde, ja endog skrækindjagende Stemninger og•219

Tanker, som i hendes ophidsede Tilstand dukkede frem i hendes Sjæl.

»Jeg maa derned 1« tænkte hun, da hun hørte, at Mme Lavretzky var kommet; og hun gik ned .. . Hun blev staaende længe udenfor Døren til Dagligstuen, før hun kunde tage Mod til sig til at lukke den op; med den Tanke: »jeg har forbrudt mig imod hende« — traadte hun ind over Dørtærskelen, og tvang sig saa til at se paa den

Fremmede og til at smile. Saasnart Varvara Pavlovna fik Øje paa hende, gik hun hen imod hende, og hilste med en lille, men ærbødig Bøjning paa hende.

— Tillader De, jeg maa forestille mig selv for Dem, sagde hun i en indsmigrende Tone: — Deres Mama har været saa overbærende imod mig, saa jeg haaber, jeg ogsaa hos Dem tør gjøre Regning paa . . . Velvilje. — — Det Udtryk, der var i Varvara Pavlovnas Ansigt, medens hun sagde disse Ord, hendes forslagne Smil, hendes kolde og dog saa blide Blik, den Maade, hvorpaa hun bevægede Armene og Skuldrene, ja endog hendes Kjole, hele hendes Væsen . . . vakte hos Lisa saadan en Følelse af Modbydelighed, saa hun ikke var istand, til at svare, og saa det kostede hende Overvindelse at række Damen Haanden. »Denne unge Pige her foragter mig«! tænkte Varvara Pavlovna, medens hun hjerteligt trykkede Lisas kolde Fingre; og hun vendte sig om til Marja Dmitrievna og sagde halvhøjt: »Mais elie est délicieuse«! . . . Der fo'r en flygtig Rødme op i Lisas Kinder: Ordene klang hende som en Spot og som en Fornærmelse. Men hun var fast bestemt paa ikke at lade sig lede af•220

sine Indtryk, og satte sig hen til Vinduet til sin Brodérramme. Heller ikke dér undte imidlertid Varvara Pavlovna hende Ro: hun kom hen til hende og udgød sig i Lovtaler over hendes Smag og Kunstfærdighed . . . Lisas Hjerte bankede stærkt og smerteligt; det var kun med Nød og neppe, hun bevarede Fatningen og blev siddende paa sin Plads. Det forekom hende, som om Varvara Pavlovna vidste Alt og hemmelig triumferede og spottede over hende. Heldigvis henvendte Gedeonovsky en Bemærkning til Varvara Pavlovna og lagde dermed Beslag paa hendes Opmærksomhed. Lisa bøjede sig ned over Brodérrammen, og stjal sig til at se hen paa hende. s Den Kvinde — tænkte hun — har han elsket I« Men straks efter jog hun endog Tanken om Lavretzky paa Flugt: hun var bange for, hun skulde miste Herredømmet over sig selv, hun kunde mærke, hvordan hun ligesom begyndte at blive svimmel . . .

Marja Dmitrievna ledte Samtalen hen paa Musik:

— Jeg har hørt sige, Kjære, begyndte hun: — at De skal være en fortræffelig Virtuos.

— Det er nu saa længe siden, jeg har spillet, svarede Varvara Pavlovna, — og satte sig straks hen til Klaveret. Hendes Fingre løb let hen over Tangenterne. — Befaler De?

— Aa ja, hvis De vilde være saa sød . . .

Varvara Pavlovna foredrog mesterligt en brillant

og vanskelig Etude af Hertz. Hendes Spil vidnede om Kraft og Routine.

— En Sylfide 1 udbrød Gedeonovsky.

— Fortryllende 1 bekræftede Marja Dmitrievna.•221

— Jeg maa virkelig tilstaa, Varvara Pavlovna, sagde hun og kaldte hende for første Gang ved Navn: — De har ligefrem forbavset mig-, De kunde jo gjerne give Koncerter. Vi har her en Musiker — det er en gammel Tysker, en original Fyr, men meget lærd: han spiller med Lisa . . . han vil blive aldeles begejstret, naar han hører Deml

— Er Lisaveta Mikajlovna ogsaa musikalsk? spurgte Varvara Pavlovna, og drejede Hovedet halvt om til den Side, hvor Lisa sad.

— Ja, hun spiller ikke saa daarligt endda, og holder meget af Musik; men hvad vil det sige i Sammenligning med Dem? Vi har forresten ogsaa en ung Mand her . . . ham maa De absolut gjøre Bekjendtskab med. Det er en ægte Kunstnersjæl; og han komponerer ganske allerkjæreste. Han er den Eneste, som fuldstændig vil kunne vurdere Dem.

— En ung Mand? ytrede Varvara Pavlovna: — hvad er dét for En ? Maaske en stakkels fattig Djævel?

— Aa nej jeg beder Dem . . . det er den første Kavaler, vi har, og ikke blot her hos os — et ä Petersbourg. Han er Kammerjunker, kommer i de bedste Huse . . . De har ganske sikkert hørt Tale om ham: Panschin, Vladimir Nikolaitsch? Han er herude i et Ærinde for Regeringen . . . tilkommende Minister . . . hvor vil De hen?

— Og Kunstner?

— En ægte Kuntnersjæl, og et rigtig elskværdigt Menneske! De skal faa ham at se. Han er•222

kommet meget hos os i den Tid, han har været her. Jeg har ogsaa bedt ham til iaften ... og jeg haaber, han kommer! tilføjede Marja Dmitrievna med et lille Suk, og smilte bittert.

Lisa forstod, hvad det Smil betød; men det gjorde slet ikke Indtryk paa hende.

— Og han er ung? gjentog Varvara Pavlovna, og lod igjen Fingrene løbe hen over Tangenterne.

— Otteogtyve Aar ... og har et overordenlig indtagende Ydre. Aa . . . un jeune homme accompli, forsikrer jeg Dem!

— Et Mønster paa en ung Mand, tør man nok sige! bemærkede Gedeonovsky.

Varvara Pavlovna intonerede straks en brusende Strauszisk Vals, der begyndte med en saa betagende og stormende Trille, saa Gedeonovsky endog fo'r sammen; midt i Valsen slog hun imidlertid pludselig over i et smægtende melankolsk Motiv, og sluttede med Arien »Fra poco« af »Lucia« . . . det var faldet hende ind, at lystig Musik passede ikke rigtigt for hendes Situation. Arien af »Lucia«, der blev foredraget med behørigt Eftertryk paa de rørende Steder, skaffede Marja Dmitrievna en uendelig Portion Sindsbevægelse.

— Hvor det er sjælfuldt! hviskede hun til Gedeonovsky.

— En Sylfide 1 gjentog Gedeonovsky, og saa' andægtigt op i Loftet.

Man skulde til at spise til Middag. Da Suppen allerede var rettet an, kom Marfa Timofejevna ned. Hun behandlede Varvara Pavlovna meget tørt, svarede kun med Enstavelsesord paa alle hendes•223

Elskværdigheder, og saa' ikke paa hende. Varvara Pavlovna opdagede hurtigt, at der var ikke Noget at stille op med den Gamle, og holdt saa op at tale til hende; til Gjengjæld var Marja Dmitrievna saameget desto mere forekommende mod sin Gjæst: hun ærgrede sig over Tantens uhøflige Optræden. Forresten var Varvara Pavlovna ikke den Eneste, som Marfa Timofejevna ikke saa'paa; hun værdigede heller ikke Lisa et Blik, skjøndt hendes gamle Øjne i Et væk formelig sprudede Gnister. Hun sad der saa stiv som en Statue, gul, blaa, med sammenbidte Læber ... og rørte ikke Maden. Lisa lod til at være rolig; og virkelig, hun havde faaet en Slags Ro i sin Sjæl: der var kommet en ejendommelig Følesløshed over hende — den Dødsdømtes Følesløshed. — Varvara Pavlovna talte kun meget lidt ved Bordet; hun lod til at være blevet sky og havde lagt sit Ansigt i beskedent-melankolske Folder. Kun Gedeonovsky holdt med sine Fortællinger Liv i Samtalen, skjøndt han hele Tiden sad og skævede ængsteligt hen til Marfa Timofejevna og rømmede sig, — den Rømmen kom altid over ham, naar han i hendes Nærværelse skulde til at diske op med en Usandhed; men hun tog ingen Notits af ham og stoppede ham ikke i hans Passiar.

Da man rejste sig fra Bordet, viste det sig, at Varvara Pavlovna holdt umaadelig meget af at spille Preference — en Opdagelse, der rørte og glædede Marja Dmitrievna i den Grad, at hun endog tænkte ved sig selv: »Saadan en Dumrian, den Fedor Ivanitsch dog maa være, siden han ikke har for-•224

staaet at skjønne bedre paa en saa fortræffelig Kone I«

Hun satte sig hen til Spillebordet sammen med Varvara og Gedeonovsky. Marfa Timofejevna foreslog Lisa at gaa med ovenpaaa, og tilføjede, at hun var saa bleg, hun maatte ganske bestemt have Hovedpine.

— Ja, hun har en forfærdelig Hovedpine 1 sagde Marja Dmitrievna til Varvara Pavlovna, og rullede med Øjnene. — Jeg selv lider tidt af den rædsomste Migræne . . .

— Er det muligt?! svarede Varvara Pavlovna.

Lisa kom op paa Tantens Værelse, og sank af

Udmattelse ned paa en Stol. Marfa Timofejevna stod længe og saa' paa hende, uden at sige Noget, lagde sig saa langsomt og stille paa Knæ foran hende — og gav sig, stadig uden at sige et eneste Ord, til at kysse saa den ene

og saa den anden af hendes Hænder. Lisa bøjede sig forover, rødmede — brast i Graad, men løftede ikke Marfa Timofejevna op og trak heller ikke Hænderne til sig: hun følte, at hun havde ingen Ret til at trække dem tilbage, ingen Ret til at forhindre den Gamle fra at vise sin Anger og Deltagelse og fra at bede om Forladelse for, hvad hun havde sagt. Og Marfa Timofejevna blev ikke træt af at bedække de stakkels, blege, kraftesløse Hænder med Kys. og tavse Taarer trillede, en efter en, ned over hendes og Lisas Kinder. Men Katten Matros sad oppe i den brede Lænestol, ved Siden af Strikkestrømpen og Garnnøglet, og spandt og spandt; den spidse lille Flamme i Lampen henne foran Helgenbilledet stod ret op•225

og flakkede saagodtsom slet ikke; og inde i det andet Værelse, omme bag Døren, stod Nastaszja Karpovna og tørte Øjnene med sit tærnede Lommetørklæde, der var krammet sammen til en Klud.

XL.

Imidlertid var nede i Dagligstuen Preference-Partiet i fuld Gang; Marja Dmitrievna vandt og var i godt Humør. En Tjener kom ind og meldte Panschin.

Marja Dmitrievna lod sine Kort falde ned paa Bordet og begyndte at vende og dreje sig i Stolen; Varvara Pavlovna saa' paa hende, med et halvt spottende Smil, og fæstede saa Blikket paa Døren. Panschin kom ind; han havde høje engelske Flipper paa og en sort Frakke, der var knappet helt op i Halsen. »Det faldt haardt for mig at gaa herhen, men her er jeg, som De ser« — stod der at læse i hans melankolske, omhyggeligt barberede Ansigt.

— Men, kjære Voldemar, udbrød Marja Dmitrievna: — De plejer jo ellers aldrig at lade Dem melde!

Panschin svarede kun Marja Dmitrievna med et Blik, og bukkede høfligt for hende, men kyssede hende ikke paa Haanden. Hun præsenterede ham for Varvara Pavlovna; han traadte et Skridt tilbage, bukkede igjen høfligt, men dog med et Anstrøg af Elegance og Agtelse, og tog saa Plads ved Spillebordet. Preference-Partiet var strax efter ude. Panschin spurgte til Lisaveta Mikajlovnas Befindende, fik at vide, at hun var upasselig, og udtrykte sin

En adelig Bede. 15 •225

og flakkede saagodtsom slet ikke; og inde i det andet Værelse, omme bag Døren, stod Nastaszja Karpovna og tørte Øjnene med sit tærnede Lommetørklæde, der var krammet sammen til en Klud.

XL.

Imidlertid var nede i Dagligstuen Preference-Partiet i fuld Gang; Marja Dmitrievna vandt og var i godt Humør. En Tjener kom ind og meldte Panschin.

Marja Dmitrievna lod sine Kort falde ned paa Bordet og begyndte at vende og dreje sig i Stolen; Varvara Pavlovna saa' paa hende, med et halvt spottende Smil, og fæstede saa Blikket paa Døren. Panschin kom ind; han havde høje engelske Flipper paa og en sort Frakke, der var knappet helt op i Halsen. »Det faldt haardt for mig at gaa herhen, men her er jeg, som De ser« — stod der at læse i hans melankolske, omhyggeligt barberede Ansigt.

— Men, kjære Voldemar, udbrød Marja Dmitrievna: — De plejer jo ellers aldrig at lade Dem melde!

Panschin svarede kun Marja Dmitrievna med et Blik, og bukkede høfligt for hende, men kyssede hende ikke paa Haanden. Hun præsenterede ham for Varvara Pavlovna; han traadte et Skridt tilbage, bukkede igjen høfligt, men dog med et Anstrøg af Elegance og Agtelse, og tog saa Plads ved Spillebordet. Preference-Partiet var strax efter ude. Panschin spurgte til Lisaveta Mikajlovnas Befindende, fik at vide, at hun var upasselig, og udtrykte sin

En adelig Bede. 15•226

Beklagelse derover; derefter indledte han en Samtale med Varvara Pavlovna, hvor han diplomatisk afvejede og afrundede hver Sætning, han sagde, og ærbødigt hørte paa hendes Svar. Hans Tales diplomatiske Vigtighed gjorde dog intet Indtryk paa Varvara Pavlovna: hun blev ikke smittet af den. Tvertimod, hun sad og saa' ham med livlig Interesse ind i Øjnene talte utvungent, og en svag Dirren, ligesom af tilbagetrængt Lattermildhed, bevægede hendes Næseboer. Marja Dmitrievna udbrød i Lovtaler over sin Gjæsts Talent; Panschin bukkede, saa dybt som Flipperne tillod det, erklærede høfligt, at det »var han paa Forhaand overbevist om«, — og idet han saa

behandlede stedse vigtigere og vigtigere Gjenstande, kom han endog tilsidst til at berøre Metternich. Varvara Pavlovna lukkede halvt sine smukke Øjne, sagde sagte til ham: »De er jo ogsaa Kunstner, un confrére,« og tilføjede saa, næsten hviskende og idet hun gjorde et lille Kast med Hovedet i Retning af Klaveret: venezl — Dette ene lille Ord: venez! forvandlede øjeblikkelig, ligesom ved et Trylleslag, Panschins Væsen. Hans melankolske Mine forsvandt; han smilte, blev livlig, knappede Frakken op, og med den Forsikring: »jeg Kunstner, ak nej! Nej De, hører jeg, er en virkelig Kunstnerinde!« — fulgte han med Varvara Pavlovna hen til Klaveret.

— Faa ham til at synge sin Romance — om Maanen, der drager afsted! udbrød Marja Dmitrievna.

— De synger? spurgte Varvara Pavlovna og•227

lod et hurtigt, lysende Blik glide hen over ham. — Sæt Dem!

Panschin gjorde sig kostbar.

— Sæt Dem nu! gjentog hun, og slog utaal-modigt paa Rygstødet af Stolen.

Han satte sig, rømmede sig, rettede paa sine Flipper, og sang Romancen.

— Charmant! forsikrede Varvara Pavlovna. — De synger fortræffeligt, vous avez du style! En Gang til!

Hun gik om paa den anden Side af Klaveret og stillede sig ligeoverfor ham. Han sang Romancen en Gang til, og lagde en melodramatisk Sitren i sit Foredrag. Varvara Pavlovna lænede sig hen over Klaveret, holdt sine hvide Hænder op i Linie med Læberne, og saa' ham ufravendt ind i Ansigtet.. . . Panschin havde sunget Sangen til Ende.

— Charmant, charmante idée! sagde hun, i Kjenderens sikre, rolige Tone. — Sig mig, De skulde da vel ikke have skrevet noget for en Damestemme, en mezzo soprano?

— Jeg komponerer saagodtsom aldrig, svarede han: — denne Bagatel her er blot Noget, jeg engang i en ledig Time ... De synger vel ogsaa?

— Ja jeg gjør.

— Aa, syng lidt for os! sagde Marja Dmitrievna.

Varvara Pavlovna gjorde et lille Kast med Hovedet og strøg Haaret tilbage fra sine rødmende Kinder.

— Vore Stemmer maa vist passe sammen, sagde

15*•228

hun, og vendte sig om til Panschin: — skal vi synge en Duet? Kan De Son geloso, eller La ei darem, eller Mira la bianca luna?

— Jeg har kunnet Mira la bianca luna engang, svarede han: — men det er længe siden; jeg har vist glemt den.

— Det siger Ingenting, vi kan jo først gaa den en Gang igjennem for os selv. Tillader De?

Varvara Pavlovna satte sig til Klaveret. Panschin blev staande ved Siden af hende. De nynnede først Duetten igjennem, og Varvara Pavlovna rettede ham af og til; saa sang de højt og gjentog to Gange Mira la bianca lu . . . u . . . una. Varvara Pavlovnas Stemme havde mistet sin Friskhed; men hun forstod at bruge den paa en meget virkningsfuld Maade. Panschin var i Begyndelsen ængstelig og intonerede falsk, men han kom hurtigt i Aande, og selv om han ikke sang fejlfrit, saa trak han dog paa Skuldrene og vuggede med Overkroppen og strakte nu og da Armene ud aldeles som en professionel Sanger. Varvara Pavlovna foredrog endnu et Par Piecer af Thaiberg og »reciterede« koket en fransk Ariette. Marja Dmitrievna vidste hverken ud eller ind længer, hvordan hun skulde udtrykke sin Beundring ; hun havde flere Gange været lige paa Nippet til at sende Bud efter Lisa. Gedeonovsky kunde heller ikke finde Ord for sin Begejstring og indskrænkede sig til at ryste paa Hovedet — men kom pludselig og uvilkaarlig til at gabe og fik kun med Nød og neppe Tid til at holde Haanden op for Munden.

Varvara Pavlovna havde lagt Mærke til hans Gaben; hun vendte hurtigt Ryggen•229

til Klaveret, sagde: »assez de musique comme ca; lad os nu passiare!« ... og lagde den ene Haand over den anden. «Oui, assez de musique!« gjentog Panschin livligt, og indledte en let, animeret Konversation med hende paa Fransk. »Aldeles som i den fineste Pariser Salon«, tænkte Marja Dmitrievna, medens hun sad og lyttede til de adrætte, springende Repliker. Panschin var rigtig i sit Es; hans Øjne straalede, han var lutter Smil; i Førstningen havde han, hvergang hans Blik mødte Marja Dmi-trievnas, faret sig med Haanden over Ansigtet og rynket Pande og givet nogle undertrykte Suk fra sig: men senere ignorerede han hende fuld" stændig og gav sig helt hen til den Nydelse, som den halvt frivole, halvt kunstneriske Konversation skaffede ham. Det viste sig, at Varvara Pavlovna var Filosof paa en Hals: hun havde bestandig et Svar paa rede Haand, kom aldrig i Forlegenhed og var paa det Rene med alt Muligt; man kunde mærke, at hun havde disputeret meget og hyppigt med en Mængde dannede Mennesker. Al hendes Digten og Tragten drejede sig om Paris. Panschin ledte Samtalen hen paa Literatur. Hvad der gjaldt om ham, gjaldt ogsaa om hende: hun havde kun læst lettere fransk Lekture; George Sand vakte hendes Uvilje, Balzac satte hun Pris paa, skjøndt han kjedede hende, Sue og Scribe ansaa hun for dybsindige Kjendere af det menneskelige Hjerte, og Dumas og Féval nærede hun en høj Grad af Respekt for; men øverst satte hun dog i sit stille Sind Paul de Kock, skjøndt hun, naturligvis, ikke lod hans Navn komme over sine Læber. Sandt at•230

sige saa interesserede hun sig ikke synderlig for Literaturen. Hun forstod med stor Behændighed at undgaa Alt, hvad der blot i fjerneste Maade havde kunnet minde om hendes egen Situation. Kjærligheden blev ikke omtalt med et eneste Ord i hendes Repliker: tvertimod, de tydede snarere paa Strenghed mod Lidenskabens Forvildelser, paa Skuffelser og Ydmyghed. Panschin sagde hende imod; hun blev, ved hvad hun havde sagt, ... og underligt nok! netop i det Øjeblik, hvor hendes Læber udtalte dadlende Ord — og dét ofte en ubarmhjertig Dadel — laa der i den Tone, hvori hun talte, noget Indsmigrende, noget Kjærtegnende, og i hendes Øjne — ja, hvad der stod skrevet i hendes fortryllende Øjne . . . det skulde man havt vanskeligt ved at sige: men de talte ialtfald intet strengt, nej, et blødt og ømt Sprog. Panschin anstrengte sig for at tyde dette Sprogs skjulte Betydning, han gjorde sig Umag for at lægge et talende Udtryk ogsaa i sit Blik; men han havde en bestemt Fornemmelse af, at det gik ikke rigtig for ham: han maatte tilstaa for sig selv, at Varvara Pavlovna, som en virkelig Verdensdame, dér var blevet skolet i Udlandet, stod over ham, . . . og derfor følte han sig heller ikke fuldstændig fri overfor hende. Hun havde den Vane, at naar hun talte med En, rørte hun af og til ved hans Ærme; og disse smaa Berøringer bragte Vladimir Nikolaitsch stærkt i Aande. Varvara Pavlovna havde et særligt Talent til i en Fart at blive bekjendt med hvem det skulde være; de havde neppe nok været et Par Timer sammen, saa forekom det allerede Panschin, som om han havde•231

kjendt hende i lang Tid, ... og Lisa — denne Lisa, som han dog til en vis Grad havde elsket, og som han endnu samme Dag havde friet til — begyndte ligesom at svinde bort i Taage. . . . Der blev budt The om, og Konversationen blev endnu mere animeret. Marja Dmitrievna ringede og sendte den lille Kosak op til Lisa med den Besked, at hun skulde komme ned, hvis hendes Hovedpine var begyndt at gaa lidt over. Da Panschin hørte Lisas Navn nævne, gav han sig til at tale om Selvopofrelse og til at anstille Undersøgelser om, hvem der var bedst istand til at bringe Ofre, . . . Manden eller Kvinden. Marja Dmitrievna blev øjeblikkelig hed i Hovedet og erklærede, at det var Kvinden, — hun skulde kunne bevise sin Paastand med to Ord; men hun indviklede sig i Modsigelser, og sluttede med en temmelig upassende Sammenligning. Varvara Pavlovna tog et Nodeblad, der laa, holdt det op, saa det skjulte Halvdelen af Ansigtet, og medens hun gnavede videre paa en Biscuit, henkastede hun, med et roligt Smil om Læberne og i Blikket, halvhøjt den Bemærkning til Panschin: >elle n'a pas inventé la poudre, la bonne dame.« Det gav et Sæt i Panschin, og han blev forbavset over Varvara Pavlovnas Dristighed; men han følte ikke, hvad for en Foragt mod ham selv der laa i denne uventede Meddelelse, han glemte alle Marja Dmitrievnas Venligheder og Gunstbevisninger, alle de Diners, hun havde givet ham, og alle de Summer, hun havde laant ham, — og svarede, med et lignende Smil og i en lignende Tone (den Ulykkelige I): »je crois bien« — og ikke engang: »je crois bien«•232

men — »j'crois ben!« Varvara Pavlovna sendte ham et velvilligt Blik, og rejste sig.

Lisa traadte ind i Værelset. Marfa Timofejevna havde forgjæves søgt at holde hende tilbage: hun var fast bestemt paa at ville underkaste sig Prøvelsen helt ud. Saavel Varvara Pavlovna som Panschin, der igjen havde faaet lagt sit Ansigt i diplomatiske Folder, gik hende imøde.

— Hvorledes befinder De Dem? spurgte han

Lisa.

— Jo Tak, i Øjeblikket har jeg det lidt bedre, svarede hun.

— Vi har musiceret, medens De var borte. Det er kjedeligt, De ikke fik Varvara Pavlovna at høre. Hun synger fortræffeligt, en artiste con-sommée.

— Aa kom lidt herhen, ma chére! lød Marja Dmitrievnas Stemme.

Øjeblikkelig og med ungdommelig Behændighed skyndte Varvara Pavlovna sig hen til hende, og satte sig paa en lav lille Taburet ved hendes Fødder. Marja Dmitrievna havde kaldt paa hende, for at Panschin kunde faa Lejlighed til at tale, ialfald et Par Minuter, uforstyrret med Datteren; hun haabede nemlig endnu stadig i sit stille Sind, at Lisa vilde betænke sig. Desuden havde hun faaet en Idé, som hun absolut straks paa Minutet maatte have meddelt rette Vedkommende.

— Véd De hvad, hviskede hun til Varvara Pavlovna: — jeg vil se, om jeg ikke kan faa forsonet Dem med Deres Mand; jeg kan naturligvis•233

ikke svare for Udfaldet, men jeg vil dog forsøge det. Han har, véd De nok, megen Agtelse for mig.

Varvara Pavlovna slog langsomt Øjnene op, saa' paa Marja Dmitrievna og foldede Hænderne malerisk.

— De er min Frelsens Engel, ma tante! sagde hun i en bedrøvet Tone: — o, jeg véd ikke, hvordan jeg skal takke Dem for al Deres Venlighed! Men min Brøde mod Fedor Ivanitsch er altfor stor: han kan ikke tilgive mig.

— Har De da virkelig . . . været ham . . .? frittede Marja Dmitrievna nysgjerrigt . . .

— Spørg mig ikke! afbrød Varvara Pavlovna hende, og slog Øjnene ned. — Jeg var ung og letsindig . . . Det kunde heller aldrig falde mig ind at ville forsvare mig.

— Naa men i Guds Navn, hvorfor skulde man ikke forsøge det? Tab ikke Modet! vedblev Marja Dmitrievna, og gjorde Mine til at ville klappe hende paa Kinden, men kom i det Samme til at se hende i Ansigtet — og trak Haanden til sig. »Tækkelig, tækkelig.« tænkte hun, «men alligevel en Lionne, en Løvinde!«

— De er upasselig? spurgte Panschin imidlertid Lisa.

— Ja> Jeg befinder mig ikke vel.

— Jeg forstaar Dem! sagde han efter en længere Pavse. — Ja, jeg forstaar Dem!

— PI vad mener De?

— Jeg forstaar Dem! gjentog Panschin betydningsfuldt: han vidste ikke, hvad han ellers skulde finde paa at sige.•234

Lisa blev forlegen, men tænkte straks efter: »naa, ligemeget!«. . . Panschin satte en hemmelighedsfuld Mine op, og saa' alvorligt hen til Siden.

— Ah, jeg tror saamænd Klokken allerede er slaaet Elleve! bemærkede Marja Dmitrievna.

Gjæsterne forstod Vinket, og begyndte at bryde op. Varvara Pavlovna maatte love at komme igjen næste Dag til Middag og tage Ada med; Gedeonovsky, som havde siddet henne i en Krog og næsten var faldet i Søvn, tilbød, at han vilde følge hende hjem. Panschin sagde ceremoniøst Godnat til de Tilstedeværende, hjalp udenfor Døren Varvara Pavlovna ind i Vognen, trykkede hendes Haand og raabte efter hende: »au revoir!« . . . Gedeonovsky tog Plads ved Siden af hende. Undervejs morede hun sig med at sætte, ligesom tilfældigt, Spidsen af sin ene Støvle

hen over hans Fod; han blev forvirret, og sagde hende Komplimenter; hun fniste og laante ham Øjne, hvergang Skæret fra Gadelygterne faldt ind i Vognen. Den Vals, hun havde spillet, klang endnu i hendes Øren og inciterede hende; hvor hun end befandt sig, behøvede hun blot at at tænke sig en straalende oplyst Balsal, Orkestermusik, hvirvlende Dans — og øjeblikkelig blev hun lutter Fyr og Flamme, hendes Blik blev forunderlig sløret, der spillede et Smil om hendes Læber, og der ligesom udgød sig noget indtagende Bakkantisk over hele hendes Person. Da de holdt udenfor Huset, hvor hun boede, sprang hun behændigt — saaledes, som kun fine Damer forstaar at gjøre det — ud af Vognen, vendte sig om til Gedeonovsky, og lo ham nok saa ugenert lige op i Ansigtet.235

»Et bedaarende Fruentimmer!« tænkte Statsraadet da han traadte ind i sin Lejlighed, hvor hans Tjener ventede paa ham med en Krukke Opodeldoc. — »Gudskelov, jeg er en sat og besindig Mand! . . . Men hvad i al Verden lo hun af?«

Marfa Timofejevna blev hele Natten siddende ved Lisas Seng.

XLI.

Lavretzky blev halvanden Dag paa Vassiljevs-koje, og strejfede næsten hele Tiden paa Maa og Faa rundt i Omegnen. Det var ham umuligt at blive længe ad Gangen paa ét Sted: Tungsindet gnavede paa ham; han led alle de Kvaler, som uafbrudte, voldsomme, kraftesløse og — unyttige Sindsbevægelser fører med sig. Han kom til at tænke paa den Stemning, der havde grebet ham, Dagen efter at han var flyttet ud paa Gaarden her; han tænkte paa de Planer, han dengang havde havt, — og blev umaadelig ærgerlig over sig selv. Hvad havde kunnet drage ham bort fra dét, som han havde anset for sin Pligt, for hele sit øvrige Livs eneste Opgave? Længslen efter Lykke — evig og altid den samme Higen og Jagen efter Lykke! »Mikalevitsch havde dog.Ret!« tænkte han. — »Du har for anden Gang i dit Liv tragtet efter at komme til at smage Lykken, sagde han til sig selv: — og Du har glemt, at det allerede er en Luksus, en ufortjent Naade, naar et Menneske faar Lov at være lykkelig én Gang i sit Liv. Det var ingen sand Lykke dengang, vil Du sige, det var en falsk, en bedragerisk Lykke; men saa kom frem med din Fuldmagt, at D u har

I 235

»Et bedaarende Fruentimmer!« tænkte Statsraadet da han traadte ind i sin Lejlighed, hvor hans Tjener ventede paa ham med en Krukke Opodeldoc. — »Gudskelov, jeg er en sat og besindig Mand! . . . Men hvad i al Verden lo hun af?«

Marfa Timofejevna blev hele Natten siddende ved Lisas Seng.

XLI.

Lavretzky blev halvanden Dag paa Vassiljevs-koje, og strejfede næsten hele Tiden paa Maa og Faa rundt i Omegnen. Det var ham umuligt at blive længe ad Gangen paa ét Sted: Tungsindet gnavede paa ham; han led alle de Kvaler, som uafbrudte, voldsomme, kraftesløse og — unyttige Sindsbevægelser fører med sig. Han kom til at tænke paa den Stemning, der havde grebet ham, Dagen efter at han var flyttet ud paa Gaarden her; han tænkte paa de Planer, han dengang havde havt, — og blev umaadelig ærgerlig over sig selv. Hvad havde kunnet drage ham bort fra dét, som han havde anset for sin Pligt, for hele sit øvrige Livs eneste Opgave? Længslen efter Lykke — evig og altid den samme Higen og Jagen efter Lykke! »Mikalevitsch havde dog.Ret!« tænkte han. — »Du har for anden Gang i dit Liv tragtet efter at komme til at smage Lykken, sagde han til sig selv: — og Du har glemt, at det allerede er en Luksus, en ufortjent Naade, naar et Menneske faar Lov at være lykkelig én Gang i sit Liv. Det var ingen sand Lykke dengang, vil Du sige, det var en falsk, en bedragerisk Lykke; men saa kom frem med din Fuldmagt, at D u har

I•236

Krav paa en ægte, en fuldkommen Lykke! Se Dig om! hvem af alle dine Omgivelser sidder paa Skjødet hos Lykken? for hvem er Livet en Nydelse? Se dér .... der kjører nu en Bonde ud for at slaa Græs; han er maaske

tilfreds med sin Lod her i Livet . . . naa, men havde Du Lyst til at bytte med ham? Tænk paa din Moder: tænk, hvor hendes Fordringer var smaa og beskedne, — og hvad gav saa Skæbnen hende? Det var sagtens kun Praleri af Dig, da Du sagde til Panschin, at Du var kommet herhjem til Rusland for at pløje Jorden; nej, Du er kommet hjem for paa dine gamle Dage at gaa og gjøre Kur til unge Piger! Du bildte Dig ind, Du havde faaet din Frihed igjen, og straks lod Du Alting ligge, slog Alt af Hovedet, og søgte ud i det Fri, for som en Dreng at løbe og jage efter Sommerfugle!« .... Lisas Billede dukkede atter og atter op for hans indre Syn; det kostede ham Anstrengelse at faa jaget det bort — og ogsaa at faa jaget et andet Billede bort, som trængte sig ind paa ham, ... et med ugenert snedige, skjønne og forhadte Ansigtstræk. Den gamle Anton kunde mærke, at der maatte være Noget ivejen med hans Herre; han stod først en Stund udenfor Døren og sukkede, traadte saa ind over Dørtærskelen og sukkede igjen, og tog endelig Mod til sig °g gik hen til Lavretzky og spurgte, om han dog ikke vilde tage sig en Smule varm Drikke? Fedor Ivanitsch fo'r op og sagde, han skulde pakke sig, men bad ham straks efter om Forladelse; derover blev gamle Anton endnu mere forknyt. — Lavretzky kunde ikke holde ud at blive inde i Stuen: det forekom ham, som om Oldefaderen•237

Andreas oppe fra sin Ramme saa' haanligt ned paa den ynkelige Efterkommer: »he, Du svømmer ikke dybt!« syntes disse fortrukne Læber at sige... »Skulde jeg virkelig ikke . . . kunne blive Herre over mig selv? tænkte han: — skulde jeg lade mig . . . overvælde af saadan en Bagatel!« (Folk, der er blevet haardt saaret i Krigen, kalder altid deres Saar »en Bagatel.« Uden at bedrage sig selv — kan Mennesket nu engang ikke leve her paa Jorden.) »Er jeg da maaske en Dreng? Naa ja: Lykken var mig saa nær, jeg holdt næsten i mine Hænder Muligheden til Lykke for hele Livet, — pludselig smuttede den bort; saadan gaar det jo ogsaa i Lotteriet — blot en ussel lille Drejning af Lykkehjulet til, og Stodderen vilde have været en rig Mand! Men hvad der ikke skal ske, det sker ikke — dermed er den Sag afgjort! Jeg vil lægge Haand paa Værket, jeg vil bide Tænderne sammen og tvinge mig til at tie; det er jo da ikke første Gang, jeg maa se at holde mig selv i Ave. Og hvorfor er jeg løbet min Vej ? hvad sidder jeg her for og stikker, ligesom Strudsen, Hovedet bag Busken? Ikke at have Mod til at se Faren i Øjnene — Vanvid!« — Anton! kaldte han højt: — lad der straks blive spændt for Tarantaszen! — »Ja, tænkte han saa igjen: — jeg maa tvinge mig til at tie, maa holde mig selv strengt i Ørene . . . !«

Med den Slags Betragtninger søgte han at bedøve sin Smerte; men hans Smerte var stærk og voldsom, og endog Apraxia (der ikke saameget gik i Barndom som snarere var fuldstændig afvænt med og afdød fra al Sindsbevægelse,) rystede paa•238

Hovedet og saa' bedrøvet efter ham, da han satte sig op i Tarantaszen for at kjøre ind til Byen. Hestene travede rask ud; han sad stiv og ubevægelig og stirrede ufravendt frem for sig, henad Vejen.

XLII.

Lisa havde den foregaaende Dag skrevet til Lavretzky. at han maatte komme hjem til hende som om Aftenen; han tog imidlertid først ind i sin Lejlighed. Han traf hverken sin Kone eller sin Datter hjemme: af Tyendet fik han at vide, at de Begge var taget hen til Kalitins. Den Efterretning baade forbavsede og irriterede ham. »Det lader til, at Varvara Pavlovna slet ikke vil unde mig Fred til at leve!« tænkte han i et Anfald af Forbitrelse . . Han gav sig til at gaa op og ned ad Gulvet, og ved hvert Skridt, han tog, puffede og sparkede han med Hænder og Fødder alt det Legetøj, de Bøger og de kvindelige Toilette-Gjenstande tilside, som kom ham ivejen; tilsidst kaldte han paa Justine, og sagde til hende, at hun skulde skaffe ham af med alt det »Kram«. — Oui, Monsieur, svarede hun med et affektert Nik, og gav sig til at rydde op i Værelset, idet hun bukkede sig gratiøst og ved hver Bevægelse, hun gjorde, gav Lavretzky at forstaa, at hun ansaa ham for en ubehøvlet Laban. Han følte næsten Væmmelse ved at se paa dette udlevede, men endnu bestandig »pikant« underfundige Pariseransigt, paa de hvide Ærmer. Silkeforklædet og den Bobinets Kappe. Endelig sendte han hende ud af Stuen, og bestemte sig saa, efter længe at have vaklet frem og tilbage (Varvara Pavlovna kom •238

Hovedet og saa' bedrøvet efter ham, da han satte sig op i Tarantaszen for at kjøre ind til Byen. Hestene travede rask ud; han sad stiv og ubevægelig og stirrede ufravendt frem for sig, henad Vejen.

XLII.

Lisa havde den foregaaende Dag skrevet til Lavretzky. at han maatte komme hjem til hende som om Aftenen; han tog imidlertid først ind i sin Lejlighed. Han traf hverken sin Kone eller sin Datter hjemme: af Tyendet fik han at vide, at de Begge var taget hen til Kalitins. Den Efterretning baade forbavsede og irriterede ham. »Det lader til, at Varvara Pavlovna slet ikke vil unde mig Fred til at leve!« tænkte han i et Anfald af Forbitrelse . . Han gav sig til at gaa op og ned ad Gulvet, og ved hvert Skridt, han tog, puffede og sparkede han med Hænder og Fødder alt det Legetøj, de Bøger og de kvindelige Toilette-Gjenstande tilside, som kom ham ivejen; tilsidst kaldte han paa Justine, og sagde til hende, at hun skulde skaffe ham af med alt det »Kram«. — Oui, Monsieur, svarede hun med et affektert Nik, og gav sig til at rydde op i Værelset, idet hun bukkede sig gratiøst og ved hver Bevægelse, hun gjorde, gav Lavretzky at forstaa, at hun ansaa ham for en ubehøvlet Laban. Han følte næsten Væmmelse ved at se paa dette udlevede, men endnu bestandig »pikant« underfundige Pariseransigt, paa de hvide Ærmer. Silkeforklædet og den Bobinets Kappe. Endelig sendte han hende ud af Stuen, og bestemte sig saa, efter længe at have vaklet frem og tilbage (Varvara Pavlovna kom•239

stadig ikke), til at gaa hen til Kalitins — ikke til Marja Dmitrievna (han vilde ikke for Alt i Verden være traadt ind i hendes Dagligstue, i det Værelse, hvor hans Hustru befandt sig), men til Marfa Timofejevna: det faldt ham nemlig ind, at Bagtrappen førte fra Tjenestepigernes Værelse lige derop. Han gik derhen, og Tilfældet begunstigede ham, saa han mødte Schurotschka ude i Gaarden: hun viste ham Vej op til Marfa Timofejevna. Den Gamle var mod Sædvane ene; hun sad henne i en Krog, havde ingen Kappe paa, havde lagt Armene overkors over Brystet og var ligesom sunket sammen i sig selv. Da hun fik Øje paa Lavretzky, blev hun meget forvirret, rejste sig i en Fart, og gav sig til at pusle om i Stuen, som om hun ledte efter sin Kappe.

— Ah, er det Dig, er det Dig? sagde hun, og søgte, ved at lede paa alle mulige Steder, at undgaa at komme til at møde hans Blik. — Godaften, Du I Naa ja, hvad skal man sige? Dét er der jo Ingenting at gjøre ved! Hvor var Du henne i Gaar? Naa, hun er kommen hertil! Naa ja, Du maa jo . . . paa en eller anden Maade . . .

Lavretzky sank ned paa en Stol.

— Naa, sæt Dig, sæt Dig, min Dreng! vedblev den Gamle. — Du er kommet lige herop? Naa ja, det forstaar sig. Hvad er der saa ivejen? Du er maaske bare gaaet herop for at se, hvordan jeg havde det? Tak, min Dreng.

' o

Den Gamle tav. Lavretzky vidste ikke, hvad han skulde sige; men hun forstod ham.

— Lisa . . .ja vist saa . . ja, Lisa var her for•240

et Øjeblik siden! vedblev hun, og hun skiftevis trak Løbebaandet sammen paa sin Strikkepose, og lukkede Posen op. — Hun er ikke rigtig rask . . . Schurotschka, hvor er Du henne? Kom herind, Bedste . . . Du kan da heller aldrig sidde stille et Øjeblik! Jeg har saamænd ogsaa Hovedpine. Det kommer sagtens af al den Syngen og Musiceren dernede.

— Hvad for en Syngen, kjære Tante?

— Naa ja, de dernede har jo opvartet med dét, I kalder Duetter. Og hele Tiden paa Italiensk: tschi-tschi og tscha-tscha, ligesom et Par Skader. De holder paa Tonerne, saa Hjertet er nær ved at vende sig i Livet paa En! Det var Panschin og saa . . . hende, Du véd nok. Og i saadan en Fart Alt dét er gaaet i Orden; uden Spor af Ophævelser, ligesom de kunde være i Familie sammen! Naa ja, man maa jo forresten ikke glemme . . . om det saa er en Hund, saa søger den sig et Tilflugtssted: man vil jo dog ikke gjerne blive liggende paa Gaden, saalænge der findes skikkelige Folk, som vil tage En ind til sig!

— Nej, men jeg maa alligevel tilstaa, at det havde jeg ikke ventet! sagde Lavretzky; — der hører dog en utrolig Dristighed til at . .

— Nej, min Dreng, ikke Spor af Dristighed, blot en Smule Beregning! Naa, Gud være med hende! Der var Nogen, som fortalte, at Du vilde sende hende ud til Lavriky: er det sandt?

— Ja, jeg har stillet Gaarden derude til Varvara Pavlovnas Disposition.

— Har hun bedt Dig om Penge?•241

— Nej endnu ikke.

— Naa, det kommer nok. Men nu ser jeg først rigtig dit Ansigt. Er Du ikke rask?

— Jo, jeg er fuldstændig rask.

— Aah, Schurotschka, udbrød Marfa Timofejevna: — gaa ned og sig til Lisaveta Mikajlovna . . . nej, hvad det var, jeg vilde sige: spørg hende . . . Hun er vel dernede?

— Ja hun er.

— Naa ja, gaa saa ned og spørg hende, hvor hun har gjort af min lille Bog? . . . hun véd nok selv, hvad det er for en, jeg mener.

— Ja.

Den Gamle gav sig igjen til at pusle om i Værelset og trak Skufferne ud paa sin Kommode. Lavretzky rørte sig ikke paa sin Stol.

Pludselig lød der sagte Skridt ude paa Trappen, — Lisa traadte ind.

Lavretzky rejste sig, og bukkede. Lisa blev staaende henne ved Døren.

— Naa er Du dér, Lisotschka? sagde Marfa Timofejevna geskæftigt: — hvor har Du gjort af min lille Bog, min Pige? kan Du ikke huske, hvor Du har lagt den?

— Hvad for en Bog, kjære Tante?

— Aah Herregud, den lille Bog, véd Du nok! Jeg havde forresten slet ikke sendt Bud efter Dig . . . Naa, men det er det Samme. Hvad foretager I Jer nu dernede? Se dér, Fedor Ivanitsch er kommet herop for at se til mig . . . Hvordan gaar det med dit Hoved?

— Det har Ingenting at sige, kjære Tante!

En adelig Kede. 16•242

— Hm, ja saadan siger Du altid I Naa men hvad bestiller I dernede? . . Stadigvæk Musik?

— Nej ... for Øjeblikket bliver der spillet Kort.

— Naa ja, hun er sagtens ferm til alt Muligt 1 Schurotschka, jeg kan se paa Dig, Du har Lyst til at komme lidt ned i Haven: Du kan gjerne gaa.

— Nej, Marfa Timofejevna . . .

— Kom nu ikke og siig mig imod, hører Du! gaa blot! Nastaszja Karpovna er alene dernede: Du kan holde hende med Selskab. Viis nu den Gamle den Venlighed! — Schurotschka gik. — Men hvor er min Kappe blevet af? Jeg kan ikke faa i mit Hoved, hvor jeg kan have gjort af den!

— Tillader De, saa skal jeg lede efter den?

— Nej sæt Dig kun, bliv kun siddende; de gamle Knæ er dog ikke blevet helt stive endnu. Jeg har sagtens ladet den ligge inde i Soveværelset.

Og Marfa Timofejevna skottede hen til Lavretzky, og gik ud af Stuen. Hun havde ladet Døren blive staaende aaben, men kom pludselig tilbage og lukkede den.

Lisa satte sig tilbage i Lænestolen, og førte langsomt Hænderne op for Ansigtet; Lavretzky rørte sig ikke af Pletten.

— Saadan skal vi altsaa mødes igjen 1 sagde han efter en Pavse.

Lisa tog Hænderne bort fra Ansigtet.

— Ja, svarede hun i en dump Tone : — Straffen er kommet hurtigt . .

— Straffen?! gjentog han ... — hvad havde De fortjent at straffes for?243

Hun saa' op paa ham. Udtrykket i hendes Ansigt tydede hverken paa Smerte eller Angst: men Øjnene lod til at være blevet mindre og mere matte. Kinderne var blege, og ligeledes Læberne, der var lidt skilte fra hinanden.

Lavretzkys Hjerte krympedes sammen af Medlidenhed og Kjærlighed.

— De skrev til mig, at Alt var forbi, sagde han sagte: — ja, Alt er forbi . . . før det endnu var begyndt!

— Det maa nu glemmes Altsammen, sagde hun. — Jeg er glad over, at De kom herop; jeg havde havt i Sinde at skrive til Dem, men det er det Bedste saadan. Lad os skynde os at benytte Tiden. Vi har Begge en Pligt at opfylde. De, Fedor Ivanitsch, maa forsone Dem med Deres Hustru.

— Lisa I

— Jeg beder Dem derom; kun derved kan . . . alt det Forbigangne udsones. Ikke sandt, De vil tænke paa det — og gjøre, som jeg siger?

— For Himlens Skyld, Lisa, det er umuligt, hvad De dér forlanger af migl Jeg er villig til at gjøre Alt, hvad De befaler; men forsone mig med hende ... og nu? . . . Jeg er beredt til Alt, jeg har glemt Alt; men hvor kan jeg tvinge mit Hjerte? . . . Hav dog Medlidenhed med migl Det er altfor grusomt!

— Jeg forlanger heller ikke af Dem . . . dét, De mener. De skal ikke bo sammen med hende . . . altid, . . naar De ikke kan det I svarede Lisa, og hun holdt igjen Hænderne op for Øjnene. — Tænk paa Deres lille Datter; gjør det for min Skyld!

13*•244

— Godt, mumlede Lavretzky mellem Tænderne: — jeg skal gjøre det; dermed er min Pligt opfyldt. Men nu De . . . hvori bestaar Deres Pligt?

— Den kjender jeg.

Han fo'r pludselig op:

— Har De maaske i Sinde at gifte Dem med Panschin? spurgte han.

Hun smilte svagt:

— Aa nej, sagde hun.

— Ak, Lisa! Lisa! udbrød han: — hvor vi To kunde været blevet lykkelige!

Hun saa' igjen paa ham:

— Nu ser De selv, Fedor Ivanitsch, at Lykken kommer ikke fra os, men fra Gud!

— Ja, fordi De . . .

Døren ind til det andet Værelse gik rask op, og Marfa Timofejevna kom ind, med sin Klappe i Haanden.

— Endelig fandt jeg den! sagde hun, og blev staaende midt imellem Lavretzky og Lisa. — Det var mig selv, der havde forlagt den. Ja, saadan gaar det, naar man bliver gammel; det er en ren Elendighed! Men forresten duer Ungdommen da heller ikke stort mere. Siig mig, følger Du selv din Kone ud til Lavriky? tilføjede hun og vendte sig om til Fedor Ivanitsch.

— Ud til Lavriky? om jeg —- følger hende? Han tav et Øjeblik: — Jeg véd ikke! tilføjede han.

— Du vil ikke neden under?

— Nej ikke idag!

— Naa ja, som Du vil. Men Du, Lisa, skulde dog vist gaa ned nu, synes jeg. Ak Du min Gud•245

og Skaber, nu har jeg jo glemt at give Dompappen Æde! Vent et Øjeblik, jeg er her igjen om et Minut . . .

Og Marfa Timofejevna fo'r ud af Stuen, uden at have faaet taget Kappen paa

Lavretzky traadte rask hen til Lisa.

— Lisa, sagde han i en bønfaldende Tone: — vi skilles nu for bestandig, og mit Hjerte er nær ved at briste, — ræk mig Deres Haand til Farvel!

Hun løftede Hovedet. Hendes matte, næsten udslukte Blik hvilede paa ham . . .

— Nej, sagde hun og trak den Haand til sig, hun allerede havde rakt frem: — nej, Lavretzky (det var første Gang, hun kaldte ham ved det Navn), jeg rækker Dem ikke Haanden. Hvad skulde det nytte? Gaa lidt længere tilbage, hører De! De véd, jeg elsker Dem ... ja, jeg elsker Dem, tilføjede hun med Anstrengelse: — men nej . . . jeg kan ikke . .!

Og hun pressede sit Lommetørklæde op mod Læberne.

— Giv mig idetmindste det Tørklæde dér . .!

Døren knirkede. Lommetørklædet gled ned

over hendes Knæ. Lavretzky greb det, før det faldt paa Gulvet, ståk det i en Fart i sin Brystlomme, vendte sig saa om, og mødte Marfa Timofejevnas Blik.

— Jeg syntes, din Moder kaldte paa Dig, Lisotschka! sagde den Gamle.

Lisa rejste sig straks og gik.

Marfa Timofejevna satte sig igjen hen i Krogen. Lavretzky gjorde Mine til at ville gaa.•246

— Hør, Fedja ... I sagde hun pludselig.

— Hvad er der, kjære Tante?

— Siig mig, er Du en retskaffen Mand?

— Hvad mener De?

— Jeg spørger Dig: om Du er en retskaffen Mand?

— Ja, det haaber jeg, jeg er.

— Hm. Saa giv mig dit Æresord paa, at Du er det!

— Ja med Fornøjelse . . Men af hvad Grund?

— Ja se det véd jeg nu nok. Og Du, min Dreng, — Du har jo da din Forstand endnu — naar Du rigtig tænker efter, saa vil Du nok selv kunne finde ud af, hvorfor jeg har bedt Dig om det. Men nu farvel, Faerlil; tak, fordi Du saa' op til mig. Glem ikke, hvad Du har lovet mig. Fedja, og giv mig saa et Kys. Ak, min egen kjære Dreng, jeg véd nok, at det tynger Dig om Hjertet-, men Du kan tro, Andre her i Verden har det heller ikke let. Der var en Tid, hvor jeg misundte Fluerne: naa, tænkte jeg, de fører da et lykkeligt Liv-, men da jeg saa en Nat hørte, hvordan en Flue summede sin Klagesang i en Edderkops Favn, — nej, sagde jeg til mig selv, de har ogsaa deres Hjertesorg. Hvad skal man sige, Fedja! Men husk nu, hvad Du har lovet mig — og gaa saa — gaa saa, min Dreng! . . .

Lavretzky gik ned ad Bagtrappen, og var næsten allerede kommet helt hen til Porten, ... da han blev indhentet af en Tjener.

— Marja Dmitrievna beder Dem være saa venlig at se ind til hende, sagde Tjeneren.•247

— Siig til hende, min Ven, at for Øjeblikket kan jeg ikke, svarede Fedor Ivanitsch.

— Hun har befalet, at jeg skulde bede Dem meget indstændigt, vedblev Tjeneren: hun befalede mig at sige, at hun var ene.

— Er de Fremmede da allerede taget bort? spurgte Lavretzky.

— Ja de er, Herre, svarede Tjeneren med et bredt Smil.

Lavretzky trak paa Skuldrene, og fulgte med ham. XLIII.

Marja Dmitrievna sad alene inde i sit Kabinet, i en Lænestol ä la Voltaire, og lugtede til en Flakon med Eau de Cologne; paa et Bord ved Siden af hende stod der et Glas Vand med Fleur d'orange i. Hun var nervøs og lod til at være ængstelig.

Lavretzky traadte ind.

— De har ønsket at tale med mig? sagde han og bukkede koldt for hende.

— Ja, svarede Marja Dmitrievna, og hun tog en Slurk af Glasset. — Det blev fortalt mig, at De var gaaet op til Tante; jeg lod Dem saa bede om at se ind til mig . . . jeg maa tale med Dem. Vil De ikke være saa venlig at tage Plads. — Hun gispede efter Luft. — De véd, "vedblev hun: — at Deres Kone er kommet tilbage.

— Ja, det véd jeg, bemærkede Lavretzky.

— Naa ja, det vil sige, jeg mente: hun har gjort Visit hos mig, og jeg har taget imod hende; det var dét, jeg gjerne vilde tale med Dem om, •247

— Siig til hende, min Ven, at for Øjeblikket kan jeg ikke, svarede Fedor Ivanitsch.

— Hun har befalet, at jeg skulde bede Dem meget indstændigt, vedblev Tjeneren: hun befalede mig at sige, at hun var ene.

— Er de Fremmede da allerede taget bort? spurgte Lavretzky.

— Ja de er, Herre, svarede Tjeneren med et bredt Smil.

Lavretzky trak paa Skuldrene, og fulgte med ham. XLIII.

Marja Dmitrievna sad alene inde i sit Kabinet, i en Lænestol ä la Voltaire, og lugtede til en Flakon med Eau de Cologne; paa et Bord ved Siden af hende stod der et Glas Vand med Fleur d'orange i. Hun var nervøs og lod til at være ængstelig.

Lavretzky traadte ind.

— De har ønsket at tale med mig? sagde han og bukkede koldt for hende.

— Ja, svarede Marja Dmitrievna, og hun tog en Slurk af Glasset. — Det blev fortalt mig, at De var gaaet op til Tante; jeg lod Dem saa bede om at se ind til mig . . . jeg maa tale med Dem. Vil De ikke være saa venlig at tage Plads. — Hun gispede efter Luft. — De véd, "vedblev hun: — at Deres Kone er kommet tilbage.

— Ja, det véd jeg, bemærkede Lavretzky.

— Naa ja, det vil sige, jeg mente: hun har gjort Visit hos mig, og jeg har taget imod hende; det var dét, jeg gjerne vilde tale med Dem om,•248

Fedor Ivanitsch. Jeg kan, Gud være lovet, glæde mig ved Alles Agtelse, tør jeg nok sige, og jeg vilde ikke for nogen Verdens Pris gjøre mig skyldig i noget Usømmeligt. Ganske vist maatte det staa klart for mig, at De ikke vilde synes om det; men jeg kunde dog ikke bekvemme mig til at nægte mig hjemme for hende. Hun er gjennem Dem, Fedor Ivanitsch, i Familie med mig: sæt Dem engang i mit Sted . . . hvad Ret havde jeg til at lukke mit Hus for hende? Det vil De vistnok ogsaa selv indrømme mig?

— De gjør Dem aldeles unødvendige Bekymringer, Marja Dmitrievna! svarede Lavretzky.— De har handlet meget rigtigt; jeg tager det aldeles ikke ilde op. Jeg har paa ingen Maade i Sinde at ville forhindre Varvara

Pavlovna fra at besøge sine Bekjendte; naar jeg ikke kom ned til Dem nu idag, saa var det ene og alene, fordi jeg ikke ønskede at træffe sammen med hende: det er det Hele.

— Aa hvor det glæder mig at høre Dem tale saadan, Fedor Ivanitsch! udbrød Marja Dmitrievna. — Forresten, det er ikke Andet, end hvad jeg havde ventet af Deres ædle Tænkemaade. Det bør dog ellers ikke forundre Dem, at jeg gjør mig Bekymringer: jeg er Kvinde og Moder. Men hvad Deres Kone angaar . . . ja, jeg kan naturligvis ikke opkaste mig til Dommer mellem Dem og hende — det har jeg ogsaa sagt hende selv; men hun er en saa elskværdig Dame, saa man kun kan befinde sig vel i hendes Selskab.

Lavretzky smilte og drejede paa sin Hat.

— Og saa var der én Ting endnu, jeg vilde•249

sige Dem, Fedor Ivanitsch, vedblev Marja Dmitrievna og rykkede umærkelig nærmere hen til ham: De skulde blot se, saa beskedent, saa ærbødigt hun fører sig! Jeg forsikrer Dem for, det er ligefrem rørende. Ja og De skulde blot have hørt, saadan som hun taler om Dem! »Jeg har forset mig haardt imod ham, jeg forstod ikke at vurdere ham, sagde hun; han er ikke et Menneske, nej, han er en Engel«. Jeg forsikrer Dem for, hun sagde en Engel! Det er rent utroligt, saadan som hun angrer, . . . Gud er mit Vidne, jeg har aldrig før i mit Liv set en saa inderlig Anger!

— Tillad mig at spørge Dem, Marja Dmitrievna, faldt Lavretzky ind: efter hvad jeg hører, skal Varvara Pavlovna have sunget hos Dem. Var dét, medens hun angrede, . . . eller hvordan mener De?

— Aa fy, skammer De Dem ikke ved at tale saadan! Hun har sunget og spillet, men blot for at vise mig en Opmærksomhed; ja for jeg havde bedt hende indstændig derom, jeg havde, kan jeg gjerne sige, befalet hende at gjøre det. Jeg sidder og ser, hvordan det piner og trykker hende om Hjertet; saa tænker jeg ved mig selv: hvad skal Du finde paa for at adsprede hende en Smule — ja, og saa havde jeg jo ogsaa hørt sige, at hun skulde være et ganske usædvanlig musikalsk Talent! — Hvor vil De hen, Fedor Ivanitsch, hun er rent tilintetgjort . . . hvis De ikke vil tro mig, saa kan De jo spørge Sergej Petrovitsch 1 Konen er aldeles sønderknust, tout-ä-fait, det forsikkrer jeg Dem 1

Lavretzky trak blot paa Skuldrene.

— Aa ... og saa Adotschka . . . saadan en•250

Engel af et Barn! Hun er rent ud sagt fortryllende! Hvor hun er net og beleven: De skulde blot høre hende tale Fransk! ja og hun kan ogsaa Russisk — hun kaldte mig »lille Tante.« Og De tror maaske, hun er sky af sig, som jo Børn ellers plejer at være i den Alder, — nej, ikke det Allermindste! Hun lignerDem, Fedor Ivanitsch, aldeles paafaldende. Øjnene og Øjenbryn . . . naa ja . . . det er Deres Billede, Deres udtrykte Billede! Jeg gjør ellers ikke stort af den Slags Smaafolk, maa jeg tilstaa; men Deres lille Datter er jeg formelig forelsket i.

— Undskyld, Marja Dmitrievna, spurgte pludselig Lavretzky: — tør jeg spørge Dem, af hvad Grund fortæller De mig Alt dét?

— Af hvad Grund? — Marja Dmitrievna holdt Lugteflasken op til Næsen, og drak igjen en Slurk af Glasset. — Jo, Fedor Ivanitsch, jeg fortæller Dem det, fordi . . . fordi jeg dog er Deres Slægtning og tager hjertelig Del i Alt, hvad der angaar Dem. . . Jeg véd, De har et mageløst godt Hjerte. Tro mig, mon cousin, . . . jeg har dog en Del Erfaring og taler ikke saadan rent hen ivejret . . . tilgiv, hører De, Deres Kone ! — Marja Dmitrievna flk pludselig Taarer i Øjnene. — Husk paa hendes Ungdom, hendes Uerfarenhed . . . naa, maaske der ogsaa har været slet Exempel! der var ingen Moder til at vise hende paa rette Vej. Tilgiv hende, Fedor Ivanitsch! hun er blevet straffet haardt nok,

Taarerne trillede ned over Marja Dmitrievnas Kinder; hun tørte dem ikke bort: hun kunde godt lide at græde. Lavretzky sad som paa Naale.•251

»Du min Gud, tænkte han: — saadan en Tortur jeg dog maa lide idag!

— De svarer ikke? begyndte Marja Dmitrievna igjen. — Hvordan skal jeg forstaa Dem? Skulde De virkelig være saa grusom? Nej, det tror jeg ikke, jeg vil ikke tro det. Jeg føler, at mine Ord har overbevist Dem, Fedor Ivanitsch! Gud velsigne Dem for Deres Godhed: og modtag nu af mine Hænder Deres Hustru tilbage . .!

Lavretzky rejste sig uvilkaarlig; Marja Dmitrievna havde ligeledes rejst sig, hun gik hurtigt om bag et Skærmbrædt, der stod, og kom et Sekund efter frem med — Varvara Pavlovna. Bleg, halvdød, med nedslagne Øjne lod Varvara Pavlovna til at have opgivet al selvstændig Tænken og al selvstændig Handlen og til fuldstændig at have overantvordet sig i Marja Dmitrievnas Hænder.

Lavretzky traadte et Skridt tilbage:

— De var her altsaa! udbrød han.

— De maa ikke skænde paa hende! faldt Marja Dmitrievna hurtigt ind: — hun vilde paa ingen mulig Maade blive, men jeg befalede hende det, . . det var mig, der anviste hende Pladsen dér bag Skærmbrædtet. Hun forsikrede mig, at det vilde blot gjøre Dem endnu mere opbragt; men jeg vilde ikke høre paa hende: jeg kjender Dem bedre end hun. Saa modtager De da Deres Hustru af mine Hænder; kom kun frem, Varvara, De skal ikke være bange! knæl ned for Deres Mand (hun trak i hendes Haand), — og min Velsignelse . . .

— Vent lidt, Marja Dmitrievna,! afbrød Lavretzky hende i en dump, men gribende Tone. —•252

De holder formodenlig af rørende Optrin (Han tog ikke fejl: fra Pensionatet havde Marja Dmitrievna bevaret en Forkjærlighed for Theater-Effekt); Dem morer de; men der er Andre, som ikke befinder sig saa vel derved. Dog, det er ikke Dem, jeg vil tale til: i det Optrin her er De ikke Hovedpersonen. Hvad vil De mig, Madame? tilføjede han og vendte sig om til Konen. — Har jeg ikke gjort for Dem, hvad jeg kunde gjøre? Kom ikke og fortæl mig, at dette Møde ikke er arrangeret af Dem; jeg tror Dem dog ikke, — og De véd, at jeg kan ikke tro Dem. Hvad vil De da? De er klog — De gjør Ingenting, uden De har en Hensigt dermed! Dét maa De dog kunne forstaa: at leve sammen med Dem som i gamle Dage, — det kan jeg ikke; ikke fordi jeg skulde være vred paa Dem, nej, ene og alene, fordi jeg er blevet et andet Menneske. Det forklarede jeg Dem straks den første Dag, De kom, og i det Øjeblik var De i Deres stille Sind enig med mig. Men De ønsker at faa renset Dem i den offenlige Menings Øjne; det er Dem ikke nok, at De bor i mit Hus, De vil ogsaa bo under Tag sammen med mig . . . ikke sandt, det er dét, De vil?

— Jeg ønsker kun, at De skal tilgive mig! sagde Varvara Pavlovna, uden at slaa Øjnene op.

— Hun ønsker, at De skal tilgive hende! gjentog Marja Dmitrievna.

— Og ikke for min Skyld, men for Adas I sagde Varvara Pavlovna sagte.

— Ikke for hendes Skyld, men for Deres Adas 1 gjentog Marja Dmitrievna.•253

— Nuvel, De ønsker det? fik Lavretzky frem, med en vis Selvovervindelse: — Godt, ogsaa dét gaar jeg ind paa.

Varvara Pavlovna saa' hurtigt op paa ham. Marja Dmitrievna udbrød højt: — Naa Gud være lovet! — og hun trak igjen i Varvara Pavlovnas Haand: — Modtag saa af min Haand . . .

— Vent lidt, siger jeg Dem! faldt Lavretzky ind. — Jeg gaar ind paa at bo sammen med Dem, Varvara Pavlovna vedblev han: — det vil sige, jeg følger Dem ud til Lavriky og bliver derude hos Dem, saalænge jeg paa nogen Maade kan holde det ud, — saa tager jeg bort — og kommer nu og da derud igjen. De ser, jeg har ikke i Sinde at stikke Noget under Stolen for Dem; men Mere maa De heller ikke forlange af mig. De vilde vist selv ikke kunne dy Dem for at le. dersom jeg nu gav efter for vor hæderlige Slægtnings Ønske og trykkede Dem til mit Hjerte og forsikrede Dem om, at ... at det Skete aldrig var sket, og at den omhuggede Træstamme igjen kunde grønnes. Men jeg har indset: jeg maa føje mig. De Ord vil De nu fortolke paa Deres Maade, . . . men dét kan være mig det Samme. Jeg gjentager altsaa endnu engang: jeg vil leve sammen med Dem . . . skjøndt nej, dét kan jeg ikke love! . . . men jeg vil komme sammen med Dem, jeg vil igjen behandle Dem som min Kone . . .

— Giv hende idetmindste Deres Haand derpaa! sagde Marja Dmitrievna, hvis Taarer forlængst var tørret bort.

— Jeg har endnu aldrig gjort mig skyldig i•254

noget Bedrag overfor Varvara Pavlovna, svarede Lavretzky: — hun tror mig paa mit Ord. Jeg skal følge hende ud til Lavriky, — men husk vel paa, Varvara Pavlovna: at fra det Øjeblik, De forlader Lavriky, er vor Overenskomst brudt. Og nu maa

De tillade mig at gaa!--Han bukkede for begge

Damerne, og gik hurtigt ud af Stuen.

— De tager hende ikke engang med Deml raabte Marja Dmitrievna efter ham . . .

— Lad ham gaa! hviskede Varvara Pavlovna til hende, og gav sig straks til at omfavne hende, og. udgød sig i Taksigelser, og kyssede hendes Hænder, og kaldte hende sin Frelsens Engel.

Marja Dmitrievna fandt sig taalmodig i Udbruddene af hendes Taknemlighed; men i sit stille Sind var hun dog ikke rigtig tilfreds, hverken med Lavretzky eller med Varvara Pavlovna eller i det Hele taget med det Optrin, hun havde sat i Scene. Det havde været altfor lidt rørende: Varvara Pavlovna burde efter hendes Mening have kastet sig for sin Mands Fødder.

— Men kunde De da ikke forstaa mig? beklagede hun sig: — jeg sagde jo til Dem: knæl .. . sagde jeg . . .

— Det var det Bedste, som det gik, kjære Tante; gjør Dem blot ingen Bekymringer, — Alting gaar fortræffeligt 1 beroligede Varvara Pavlovna hende.

— Hm! og han — han er da ogsaa saa kold som en Istap! vedblev Marja Dmitrievna. — De græd jo rigtignok ikke, det er sandt; men til Gjengjæld fældte jeg en hel Strøm af Taarer for ham.•255

Hm, han vil spærre Dem inde paa Lavriky! Det vil altsaa sige, — at De skal ikke engang have Lov til at komme ind at besøge mig? Mændene har da heller aldrig noget Hjerte! sluttede hun, og rystede paa Hovedet.

— Derimod forstaar Kvinderne at vurdere Godheden og Ædelmodigheden! sagde Varvara Pavlovna; og hun knælede langsomt ned foran Marja Dmitrievna, og slyngede Armene om hendes Liv, og pressede Ansigtet op mod hendes Bryst. I Smug smilte dette Ansigt, — men i Marja Dmi-trievnas Øjne perlede der nye Taarer.

Lavretzky var imidlertid kommet hjem og havde lukket sig inde paa sin Kammertjeners Værelse; han kastede sig paa en Sofa, og blev liggende der til næste Morgen.

XLIV.

Næste Dag var en Søndag. Dét, at der blev ringet til Fromesse, kunde ikke vække Lavretzky — han havde ikke lukket et Øje hele Natten, — men det mindede ham om en anden Søndag, hvor han efter Lisas Ønske var gaaet i Kirke. Han stod i en Fart op; en hemmelig Stemme sagde ham, at han ogsaa idag vilde træffe hende dér. Han lod hilse og sige Varvara Pavlovna, som endnu laa i Søvnens Arme, at han kom igjen til Middag, gik saa sagte ud af Huset, og begav sig med lange Skridt til det Sted, hvorhen den ens-formigt-tungsindige Klokkeklang kaldte ham. Han kom i god Tid; Kirken var næsten helt tom endnu. •255

Hm, han vil spærre Dem inde paa Lavriky! Det vil altsaa sige, — at De skal ikke engang have Lov til at komme ind at besøge mig? Mændene har da heller aldrig noget Hjerte! sluttede hun, og rystede paa Hovedet.

— Derimod forstaar Kvinderne at vurdere Godheden og Ædelmodigheden! sagde Varvara Pavlovna; og hun knælede langsomt ned foran Marja Dmitrievna, og slyngede Armene om hendes Liv, og pressede Ansigtet op mod hendes Bryst. I Smug smilte dette Ansigt, — men i Marja Dmi-trievnas Øjne perlede der nye Taarer.

Lavretzky var imidlertid kommet hjem og havde lukket sig inde paa sin Kammertjeners Værelse; han kastede sig paa en Sofa, og blev liggende der til næste Morgen.

XLIV.

Næste Dag var en Søndag. Dét, at der blev ringet til Fromesse, kunde ikke vække Lavretzky — han havde ikke

lukket et Øje hele Natten, — men det mindede ham om en anden Søndag, hvor han efter Lisas Ønske var gaaet i Kirke. Han stod i en Fart op; en hemmelig Stemme sagde ham, at han ogsaa idag vilde træffe hende dér. Han lod hilse og sige Varvara Pavlovna, som endnu laa i Søvnens Arme, at han kom igjen til Middag, gik saa sagte ud af Huset, og begav sig med lange Skridt til det Sted, hvorhen den ens-formigt-tungsindige Klokkeklang kaldte ham. Han kom i god Tid; Kirken var næsten helt tom endnu.•256

Diakonen stod oppe i Sakristiet og læste sine Horae; hans Stemme lød monotont: af og til blev den afbrudt af en Hosten, og snart klang den dumpt, snart atter højere og mere skrigende. Lavretzky blev staaende et lille Stykke fra Indgangen. Kirkegængerne kom En efter En, stod et Øjeblik stille, slog Kors for sig, og bøjede sig til alle Sider; deres Fodtrin klang lydt her i Stilheden og Tomheden, og Buehvælvingerne kastede Lyden tilbage. En affældig gammel Kone, i en luvslidt Kapot med Hætte paa, knælede ned ved Siden af ham og.bad andægtigt; der var i hendes tandløse, gule, sammenskrumpede Ansigt et Udtryk af spændt Inderlighed; hendes rødrandede Øjne stirrede ufravendt op mod Helgenbillederne foran Altret; hvert Øjeblik ståk hun en knoklet Haand frem under sin Kapot og gjorde med et langsomt og bredt Sving Korsets Tegn for Pande og Bryst. En Bonde, der saa' udtæret ud og som havde langt Skæg, et vildt Udtryk i Blikket og stridt Haar, kom ind i Kirken, kastede sig øjeblikkelig ned paa begge Knæ, og gav sig til ilsomt at slaa Kors for sig; hver Gang han havde bøjet sig ned mod Gulvet, gjorde han et Kast tilbage med Hovedet. Udtrykket i lians Ansigt og hver eneste Bevægelse, han gjorde, vidnede om en saa bitter Smerte, saa Lavretzky besluttede sig til at spørge ham om, hvad der var ivejen. Bonden rykkede ængstelig og sky tilside, skævede op paa ham, svarede gesvindt . . . »Min Søn er død!« — og blev ved med sine Bøjninger— »Hvad skulde kunne erstatte disse Mennesker den Trøst, som Kirken skaffer dem?« tænkte Lavretzky —•257

og prøvede selv paa at bede: men hans Hjerte var stivnet og forstokket, og hans Tanker svævede viden om. Han ventede paa Lisa, — men hun kom ikke. Kirken blev lidt efter lidt fuld af Folk; men hun var ikke iblandt dem. Messen begyndte; Diakonen havde allerede læst Evangeliet, der blev ringet til Offertoriet; Lavretzky gjorde et Par Skridt frem, — og fik pludselig Øje paa Lisa. Hun var kommet i Kirke før ham, men han havde ikke set hende; hun havde søgt ind i en Krog mellem Væggen og Koret, og var saa blevet staaende dér, uden at se sig om og uden at røre sig af Pletten. Saalænge Messen varede, havde Lavretzky ikke Øjnene fra hende; han bukkede hen imod hende til Farvel. Folk gik ud af Kirken; men hun stod endnu bestandig paa samme Plet: det saa' ud, som hun ventede paa, at Lavretzky skulde gaa. Endelig gjorde hun et sidste Korsets Tegn for sig, og gik saa ud af Kirken, uden at se sig om; En af Husets kvindelige Tyende fulgte bag efter hende. Lavretzky gik straks efter, og indhentede hende ude paa Gaden; hun gik rask til, med bøjet Hoved, og havde trukket Sløret ned for Ansigtet.

— Godmorgen, Lisaveta Mikajlovna, sagde han højt og gjorde sig Umag for at lade ugenert: — maa jeg følge Dem et Stykke?

Hun svarede ikke; han blev gaaende ved Siden af hende.

— Er De tilfreds med mig? spurgte han sagte. — Har De hørt, hvad der skete igaar?

— Ja! ja! hviskede hun: — det var rigtigt!

En adelig Kede. 17•258

Og hun gik stærkere til.

— Er De tilfreds?

Hun svarede kun med et Nik.

— Der er Noget, Fedor Ivanitsch, jeg vil bede Dem om, begyndte hun saa, roligt, men dæmpet og anstrengt: — De maa ikke komme mere hos os, skynd Dem at tage herfra! Vi kan ses igjen senere — en anden Gang . . om et Aarstid. Men rejs nu, for min Skyld: gjør, som jeg siger, og Gud vil lønne Dem!

— Jeg skal adlyde Dem i Alt, Lisaveta Mikajlovna. Men skal vi da virkelig skilles saaledes? vil De ikke sige mig et eneste lille Ord? . . .

— De gaar nu ved Siden af mig, Fedor Ivanitsch, ...og dog staar De mig allerede saa

fjernt, saa fjernt! Og ikkke blot De, ogsaa . . .

— Tal ud, hører De! udbrød han: — hvad var det, De vilde have sagt?

— De vil maaske senere faa det at vide . . . Men hvad der end kan hænde, glem mig . . . nej, glem mig ikke . . . tænk paa mig!

— Jeg skulde glemme Dem . . .?!

— Lad det nu være nok . . ! Lev vel. De maa ikke følge mig længere!

— Lisa . . .

— Levvel, levvel! gjentog hun, og trak Sløret tættere for Ansigtet, og skyndte sig bort, næsten i Løb.

Han stod og saa' efter hende, vendte saa om, og gik med bøjet Hoved op ad Gaden. Undervejs mødte han Lemm, der havde trukket Hatten259

ned over Øjnene og som ligeledes gik og stirrede ned i Stenbroen.

De saa' et Øjeblik paa hinanden, men sagde Ingenting.

— Naa, hvad siger De nu? spurgte endelig Lavretzky.

— Hvad skal jeg sige? svarede Lemm med en mørk Mine: —jeg siger Ingenting. Alt er dødt, og vi er døde. Deres Vej gaar tilhøjre?

— Tilhøjre?

— Min gaar tilvenstre. Farvel!

Næste Morgen fulgte Fedor Ivanitsch sin Kone ud til Lavriky. Hun kjørte iforvejen i en Kareth, sammen med Ada og Justine; han kom bagefter — i en Tarantasz. Det smukke Barn stod undervejs hele Tiden og saa' ud ad Vinduet. Alt, hvad der mødte hendes Blik, fik hende til at studse: Bønderne, Fruentimmerne, Hytterne, Brøndene, Hestenes Stavseletøj, Bjælderne og de mange Krager. Justine var ligesaa forbavset. Varvara Pavlovna sad og lo af deres Bemærkninger og Udbrud. Hun var i godt Humør; før de kjørte fra O . . ., havde hun havt en Samtale med sin Mand.

— Jeg forstaar, hvordan De er stillet, havde hun sagt til ham, og efter Udtrykket i hendes kloge Øjne at dømme turde han anse sig for overbevist om, at hun var fuldstændig inde i hans Situation: — men De maa idetmindste lade mig vederfares den Retfærdighed, at man har let ved at leve sammen med mig; jeg skal ikke trænge mig ind paa Dem

13*•260

og ikke staa Dem ivejen; jeg har villet sikre Ada's Fremtid, — ellers trænger jeg ikke til Noget.

— Ja, De har opnaaet Alt, hvad De ønskede! svarede han.

— Nu har jeg kun en eneste Tanke: den, at trække mig tilbage fra Verden, at huske bestandig paa Deres Velgjerninger . . .

— Aa føj! hold dog op at tale saadan! afbrød han hende.

— Og jeg skal vide at respektere Deres Uafhængighed og Deres Ro! sluttede hun sin velovervejede Frase.

Han bukkede dybt for hende. Varvara Pavlovna forstod, at hendes Mand i sit stille Sind takkede hende. . . .

Henimod Aften næste Dag ankom de til Lavriky. . . En Uge efter rejste Lavretzky til Moskva, — han havde forinden overleveret sin Kone omtrent femtusend Rubler til Bestridelse af hendes Udgifter — og Dagen efter, at han var rejst, indfandt Panschin sig: Varvara Pavlovna havde bedt ham om ikke at glemme hende i hendes Ensomhed. Hun tog yderst venlig imod ham, og til langt ud paa Natten gjenlød Gaardens høje Værelser, ja endog

Haven, af Musik, Sang og livlig fransk Samtale. Panschin var i tre Dage Varvara Pavlovnas Gjæst Da han sagde Farvel til hende og hjerteligt trykkede hendes smukke Hænder, lovede han at komme meget snart igjen, — og han holdt Ord.

XLV.

Lisa beboede, paa første Sal i Moderens Hus, et afsides liggende, ikke stort, men lyst og venligt •260

og ikke staa Dem ivejen; jeg har villet sikre Ada's Fremtid, — ellers trænger jeg ikke til Noget.

— Ja, De har opnaaet Alt, hvad De ønskede! svarede han.

— Nu har jeg kun en eneste Tanke: den, at trække mig tilbage fra Verden, at huske bestandig paa Deres Velgjerninger . . .

— Aa føj! hold dog op at tale saadan! afbrød han hende.

— Og jeg skal vide at respektere Deres Uafhængighed og Deres Ro! sluttede hun sin velovervejede Frase.

Han bukkede dybt for hende. Varvara Pavlovna forstod, at hendes Mand i sit stille Sind takkede hende. . . .

Henimod Aften næste Dag ankom de til Lavriky. . . En Uge efter rejste Lavretzky til Moskva, — han havde forinden overleveret sin Kone omtrent femtusend Rubler til Bestridelse af hendes Udgifter — og Dagen efter, at han var rejst, indfandt Panschin sig: Varvara Pavlovna havde bedt ham om ikke at glemme hende i hendes Ensomhed. Hun tog yderst venlig imod ham, og til langt ud paa Natten gjenlød Gaardens høje Værelser, ja endog
Haven, af Musik, Sang og livlig fransk Samtale. Panschin var i tre Dage Varvara Pavlovnas Gjæst Da han sagde Farvel til hende og hjerteligt trykkede hendes smukke Hænder, lovede han at komme meget snart igjen, — og han holdt Ord.

XLV.

Lisa beboede, paa første Sal i Moderens Hus, et afsides liggende, ikke stort, men lyst og venligt•261

lille Værelse, hvor der stod en hvid lille Seng, Blomsterpotter omkring i Krogene og foran Vinduerne, samt et lille Skrivebord; paa den ene Væg hang der en Bogreol, paa den anden et Krucifix. Værelset gik under Navn af »Barnestuen«; Lisa var født dér. Da hun kom hjem fra Kirken og havde talt med Lavretzky, ryddede hun omhyggeligere, end hun plejede, op paa sit Værelse, tørte Støv af overalt, gjennemsaa alle sine Hefter og sine Veninders Breve, bandt dem sammen med Baand, lukkede alle sine Skuffer af, gav sine Blomster Vand, og rørte med Haanden ved hver enkelt af dem. Hun gjorde Alt dét roligt, næsten lydløst, og med et Slags stille bekymret Udtryk i Ansigtet. Saa blev hun staaende midt paa Gulvet, saa' sig langsomt om, gik hen til Bordet, hvor ovenover Krucifixet hang, sank ned paa Knæ, støttede Hovedet mod de foldede Hænder, og blev liggende ubevægelig.

Marfa Timofejevna kom ind og traf hende liggende saadan. Lisa havde ikke hørt hende komme. Den Gamle listede sig paa Tæerne ud ad Døren igjen, og hostede et Par Gange højt. Lisa rejste sig hurtigt, og tørte sine Øjne, hvori der endnu perlede klare, ikke fældede Taarer.

— Naa, jeg ser, Du har igjen ryddet op i din Celle, sagde Marfa Timofejevna og bøjede sig ned over et ungt Rosentræ. — Hvor det dog er en dejlig Duftl

Lisa saa' tankefuldt paa Tanten:

— Hvad var det, De dér sagde? spurgte hun sagte.

— Hvad for Noget, hvad det var, jeg sagde?•262

faldt den Gamle hurtigt ind. — Hvad skal dét sige? . . . Nej men det er ikke til at holde ud! udbrød hun pludselig og rev Kappen af sig, og satte sig paa Lisas Seng: — jeg er ikke stærk nok til det: idag er det den fjerde Dag, hvor jeg gaar som paa Gløder; jeg kan ikke blive ved at lade længer, som jeg Ingenting ser, — jeg kan ikke gaa og se paa, at Du med hver Dag bliver blegere og blegere og visner hen og græder, — jeg kan ikke, siger jeg Dig,

jeg kan ikke!

— Men hvad er der dog, kjære Tante? spurgte Lisa.: — jeg fejler jo Ingenting . . .

— Ingenting? udbrød Marfa Timofejevna: — ja det kan Du sige til Andre, men ikke til mig! Ingenting! naa, og hvem var det da, der lige i dette Øjeblik laa og knælede? Hvem er det, hvis Øjenhaar endnu er vaade af Taarer? Ingenting! Saa se engang paa Dig selv: hvor har Du gjort af dit Ansigt, hvad er der blevet af dine Øjne? — Hm, Ingenting! som om jeg ikke vidste det Altsammen!

— Det gaar nok over, kjære Tante; giv mig blot lidt Tid!

— Gaar nok over . . . jamen hvornaar? Ak, Du min Gud og Skaberi holder Du da virkelig saameget af ham? Han er jo en gammel Fyr, Lisotschka. Naa, jeg skal ikke nægte, han er et bravt Menneske; men hvad Stort er der ved dét? vi er jo Allesammen brave Mennesker; og Verden er da ikke sømmet til med Brædder, saa man ikke skulde kunne finde en Anden!

— Jeg siger Dem, kjære Tante, det gaar•263

nok Altsammen over; det er allerede gaaet over Altsammen.

— Hør, Lisotschka, nu skal jeg sige Dig Noget! udbrød pludselig Marfa Timofejevna, og lod Lisa sætte sig ved Siden af paa Sengen, og gav sig til at rette snart paa hendes Haar og snart paa det Tørklæde, hun havde over Brystet. — Du tror nu i din første Smerte, at for den Sorg findes der ingen Balsam! Men husk paa, kjære Barn, at Døden er det Eneste, der ingen Urt voxer for! Siig blot rigtig for Alvor til Dig selv: »det skal ikke faa Magt over mig — den Onde . . .1« saa skal Du blot se et Mirakel — saa hurtigt og let det vil gaa over! Hold blot en lille Smule ud!

— Det er allerede ovre, kjære Tante, svarede Lisa: — det er Altsammen ovre!

— Ovre? jo det er kjønt ovre! Se bare, saa spids din Næse er blevet; og saa siger Du alligevel, at det er ovre? Hm, ovre! nej, kom nu ikke og bind mig dét paa Ærmet!

— Jeg forsikrer Dem, kjære Tante, det er Altsammen ovre, — — hvis De blot vilde hjælpe mig! sagde Lisa med et Udbrud af ‚pludselig Begejstring og kastede sig om Marfa Timofejevnas Hals. — Kjære lille Tante, vær De min Veninde, hjælp mig, bliv ikke vred, forstaa mig rigtig . . !

— Hvad er der, hvad er der, min egen søde Pige?! Gjør mig ikke angst, hører Du! se ikke saadan paa mig, jeg giver mig til at skrige! skynd Dig at komme frem med det, — hvad er det?•264

— Jeg . . . jeg vil . . . Lisa skjulte Ansigtet ved Marfa Timofejevnas Bryst ... — Jeg vil i Kloster! aandede hun.

Den Gamle fo'r op fra Sengen. -

— Slaa K ors for Dig, min egen, søde Lisotschka, kom dog til Dig selv! Hvad er det . . . Gud i Himlen staa mig bi! . . . hvad er det dog for en Idé, Du der har faaet?! stammede hun endelig — Læg Dig, min egen Kylling, se at faa sovet en Smule! det kommer Altsammen af den megen Søvnløshed, Bedste.

Lisa løftede Hovedet, hendes Kinder glødede.

— Nej, kjære Tante, saadan maa De ikke talel svarede hun. — Min Beslutning staar fast; jeg har bedt, jeg har tigget Gud om Raad. Alt er forbi; jeg kan ikke blive ved at leve her sammen med dem. Den Lære, jeg har faaet, har ikke været frugtesløs; det er desuden heller ikke første Gang, jeg har tænkt paa det. Blive lykkelig — har jeg ingen Udsigt til; ja selv dengang et Slags Haab om Lykke smilte til mig, gjorde det mig beklemt om Hjertet. Jeg véd Alt, jeg kjender min egen og de Andres Synd, jeg véd, hvordan Fader har samlet sig sin Formue; jeg er inde i det Altsammen. Og det maa sones, der maa bødes for det! Det gjør mig ondt for Dem, og for Mama, og for Lenotschka; men det er der ikke Noget at gjøre ved! Jeg føler, at her kan jeg ikke blive; jeg har allerede taget Afsked med Alt her i Huset og sagt Levvel til det; der er Noget, som kalder mig herfra; jeg er saa tung om Hjertet, jeg vilde ønske, jeg kunde skjule mig for evig. Hold mig ikke tilbage, søg•265

ikke at bringe mig paa andre Tanker! hjælp mig, ellers gaar jeg min Vej alene . . !

Marfa Timofejevna hørte forfærdet paa sin Niece.

»Hun er syg, hun taler i Vildelse, tænkte hun: — der maa sendes Bud efter en Læge; men hvad for en? Gedeonovsky talte fornylig om en, som han roste stærkt; men han lyver altid, — ja maaske han dog denne ene Gang kunde have talt Sandhed.« . .Da hun imidlertid endelig blev overbevist om, at Lisa hverken var syg eller talte i Vildelse, og at hun bestandig havde et og det samme Svar paa alle hendes Indvendinger, — blev hun rigtig for Alvor forskrækket og bekymret.

— Men Du véd jo slet ikke, mit eget Barn, søgte hun at overtale hende: — hvad for et Liv man fører i Klostrene! De vil give Dig simpel Hampeolie at spise, min stakkels lille Kylling, Du kommer til at gaa i det allergroveste Lærred og bliver jaget ud i skingrende Frost; Alt det er Noget, Du ikke vil kunne holde ud, Lisotschka! Det er fra Agafja, Du har de Ideer; det er hende, der har fordrejet Hovedet paa Dig. Men hun tog anderledes fat paa det, hun nød først Livet: bær Du Dig ligesaadan ad! Lad mig idetmindste faa Lov at dø i Fred: bagefter kan Du saa gjøre, som Du vil! Har man nogensinde hørt Magen: at en ung Pige er gaaet i Kloster for saadant et Bukkeskægs — Gud forlade mig min Synd! — for en Mands Skyld?! Naa ja, dersom Du er tung om Hjertet, saa kan Du jo gjøre en Valfart et eller andet Sted hen og lade læse Bønner for Dig; men gjem dog ikke•266

dit Hoved i den sorte Hætte! Herre, Du min Gud og Skaber, barmhjertige Himmel . . !

Og Marfa Timofejevna brast i Graad og græd bitterligt.

Lisa trøstede hende, tørte hendes Taarer bort, græd selv, men blev urokkelig ved sit Forsæt. I sin Fortvivlelse greb Marfa Timofejevna til Trudsler: hun vilde fortælle det Hele til Moderen . . men dét hjalp heller ikke. Kun efter den Gamles indtrængende Bønner indvilligede Lisa i at opsætte Udførelsen af sit Forehavende et halvt Aar; til Gjengjæld maatte saa Marfa Timofejevna give hende sit Æresord paa, at hun selv vilde hjælpe hende og søge at skaffe Moderens Tilladelse, dersom Lisa efter det halve Aars Forløb ikke havde skiftet Beslutning.

Da det begyndte at blive koldt, rejste Varvara Pavlovna — tiltrods for sit Løfte om for bestandig at ville trække sig tilbage fra Verden — vel forsynet med Penge til St. Petersborg, hvor hun lejede en beskeden, men net Lejlighed, som Panschin (der før hende havde forladt det O . . . ske Guvernement) havde fundet til hende. Panschin havde under Slutningen af sit Ophold i O . . . aldeles forspildt Marja Dmitrievnas Venskab; han var pludselig holdt op at besøge hende, og kom slet ikke bort fra Lavriky. Varvara Pavlovna havde gjort ham til sin Slave, i Ordets fulde Betydning: paa anden Maade kunde man ikke betegne hendes uindskrænkede og ubrydelige Magt over ham.•267

Lavretzky tilbragte Vinteren i Moskva. Om Foraaret fik han at vide, at Lisa havde taget Sløret i det B.....ske Kloster, i en af Ruslands mest afsides liggende Egne.

Epilog.

Der var gaaet otte Aar. Det var atter Foraar . . . Dog! først vil vi med et Par Ord fortælle, hvad der var blevet af Mikalevitsch, Panschin og Mme. Lavretzky — og saa skilles fra dem.

Efter at have flakket længe om havde Mikalevitsch endelig fundet sit rette Kald: han fik Ansættelse som første Inspektør paa en Regerings-Opdragelsesanstalt. Han er meget tilfreds med sin Skæbne og bliver baaret paa Hænderne af Disciplene, der nu og da gjør sig lidt lystige over ham. . . Panschin er rykket et godt Stykke op ad Forfremmelsernes Trappestige og har Udsigt til en Direktørpost; naar han gaar, holder han sig en Smule kroget: rimeligvis trykker det Vladimirskors, han har om Halsen, ham nedad. Embedsmanden har hos ham aldeles afgjort taget Luven fra Kunstneren; hans endnu bestandig ungdommelige Ansigt er blevet gult, hans Haar temmeligt tyndt, han synger ikke mere og tegner heller ikke, men sysler dog i Smug med Literaturen: han har skrevet et lille Lystspil, i Genre med de franske »proverbes«, — og da nuomstunder enhver Skribent absolut skal »tegne« Noget eller Nogen, saa har han ogsaa i sit Opus »tegnet« en Kokette, og læser nu og da sit Værk op for et Par Veninder. Han har aldrig været gift, skjøndt der flere Gange har tilbudt sig for- •267

Lavretzky tilbragte Vinteren i Moskva. Om Foraaret fik han at vide, at Lisa havde taget Sløret i det B.....ske Kloster, i en af Ruslands mest afsides liggende Egne.

Epilog.

Der var gaaet otte Aar. Det var atter Foraar . . . Dog! først vil vi med et Par Ord fortælle, hvad der var blevet af Mikalevitsch, Panschin og Mme. Lavretzky — og saa skilles fra dem.

Efter at have flakket længe om havde Mikalevitsch endelig fundet sit rette Kald: han fik Ansættelse som første Inspektør paa en Regerings-Opdragelsesanstalt. Han er meget tilfreds med sin Skæbne og bliver baaret paa Hænderne af Disciplene, der nu og da gjør sig lidt lystige over ham. . . Panschin er rykket et godt Stykke op ad Forfremmelsernes Trappestige og har Udsigt til en Direktørpost; naar han gaar, holder han sig en Smule kroget: rimeligvis trykker det Vladimirskors, han har om Halsen, ham nedad. Embedsmanden har hos ham aldeles afgjort taget Luven fra Kunstneren; hans endnu bestandig ungdommelige Ansigt er blevet gult, hans Haar temmeligt tyndt, han synger ikke mere og tegner heller ikke, men sysler dog i Smug med Literaturen: han har skrevet et lille Lystspil, i Genre med de franske »proverbes«, — og da nuomstunder enhver Skribent absolut skal »tegne« Noget eller Nogen, saa har han ogsaa i sit Opus »tegnet« en Kokette, og læser nu og da sit Værk op for et Par Veninder. Han har aldrig været gift, skjøndt der flere Gange har tilbudt sig for-•268

trinlig Lejlighed dertil; men dét er Varvara Pavlovnas Skyld. . . Hvad angaar hende, saa lever hun ligesom tidligere stadig i Paris: Fedor Ivanitsch har udstedt en Vexel til hende og kjøbt sig fri fra en mulig Gjentagelse af det uventede Overfald. Hun er blevet ældre og mere fyldig, men er endnu bestandig elskværdig og gratiøs. Enhver har sit Ideal: Varvara Pavlovna har fundet sit i — Hr. Dumas-fils' dramatiske Arbejder. Hun gaar flittigt i Teatret, naar der bliver præsenteret Tilskuerne svindsotige og sentimentale Kameliadamer; dét at være en Mme Dosche stiller sig for hende som Toppunktet af al mulig menneskelig Lykke: hun erklærede engang, at hun aldrig vilde ønske sin Datter bedre Lod her i Livet. ... Vi vil haabe, at Skæbnen vil forskaane Mademoiselle Ada for den Slags Lykke. Det rødmussede, buttede lille Barn er blevet til en bleg ung Pige af et sygeligt Udseende; hendes Nerver er allerede angrebne. . . Antallet paa Varvara Pavlovnas Tilbedere er blevet noget begrændset, men hun har dog endnu bestandig adskillige tilbage; enkelte af dem vil hun vel faa Lov at beholde, saa længe hun lever. Den mest Begunstigede var i den sidste Tid en vis Sakurdalo-Skubirnikov, en afskediget Garde-Hugaf, en Mand paa omtrent otteogtredive Aar og af en ualmindelig kraftig Konstitution. De franske Gjæster i Mme Lavretzkys Salon kalder ham sle gros taureau de l'Ukraine«. Varvara Pavlovna indbyder ham aldrig til sine elegante Soireer; men han kan ikke desto mindre glæde sig ved at besidde hendes fulde Gunst. . . .•269

Altsaa, — der var gaaet otte Aar. Atter strømmede der straalende Foraars-Lyst ned fra Himlen; atter smilte Vaaren Jord og Mennesker imøde; og atter elskede, grønnedes og blomstrede Alt under dens milde Aandepust. Byen O . . havde ikke forandret sig meget i de otte Aar; kun Marfa Dmi-trievnas Hus saa' ud, som det var blevet yngre: de nylig hvidtede Mure gav det et indbydende Udseende, og Ruderne i de aabenstaaende Vinduer blinkede i Aftensolens rødlige Skær. Gjennem disse Vinduer klang ungdommeligt klare Stemmers livlige, glade Udbrud og fornøjede Latter ud over Gaden: Huset ligesom lod til at være fyldt med Liv og strømmede over af Munterhed. Fruen i Huset var allerede for længe siden gaaet bort, — hun var død to Aar efter, at Lisas Indklædning havde fundet Sted, — og Marfa Timofejevna havde ikke overlevet sin Niece ret længe; de hviler nu Begge, ved Siden af hinanden, paa Byens Kirkegaard. Nastazja Kar-povna var heller ikke længer i Live; den trofaste Gamle havde i en Række Aar regelmæssigt liver Uge besøgt den Grav, som gjemte hendes Venindes Støv, . . . saa traf Loddet hende, og ogsaa hendes jordiske Levninger fandt et Hvilested i den kølige Jord. Marja Dmitrievnas Hus var dog ikke gaaet over i Fremmedes Hænder; det var ikke kommet ud af Familiens Besiddelse. Reden var ikke blevet ødelagt: Lenotschka, som nu var voxet op og blevet en slank og smuk ung Pige; hendes Forlovede, en blond Husarofficer; fremdeles Marja Dmitrievnas Søn, der for kort siden havde giftet sig i St. Petersborg og som nu, sammen med sin•270

unge Kone, var kommet paa Besøg herud til O . . . i Foraarsmaanederne; endelig hans Svigerinde, en sextenaarig Pensionatsfrøken med et Par rosenrøde Kinder og et Par klare Øjne, samt Schurotschka, der ligeledes var blevet

stor og smuk: — dét var de unge Mennesker, hvis Latter og Virvar af Udbrud fik Væggene i det Kalitinske Hus til at gjenlyde. Alt derinde var forandret, Alting indrettet efter de ny Beboeres Behov. Skægløse Gaards-karle, spottende og kaadt Tyende havde fortrængt de satte gamle Tjenere fra tidligere Dage; dér, hvor fordum den kvabsede Roszka vigtigt spankulerede om, drev nu to Hønsehunde deres ubændige Kommers og sprang omkring paa Sofaerne; nede i Staldene stod senefulde Pasgængere, kraftige Stangheste, fyrige Sideheste med flettede Manker og donske Rideheste. Der var vendt fuldstændig op og ned paa Klokkeslettene for Frokost, Middag og Aftensmad; man havde, som Naboerne udtrykte sig, indført »uhørte Skikke«.

Den Aften, vi her taler om, fordrev Beboerne af det Kalitinske Hus (den ældste af dem, Le-notschkas Brudgom, var kun fireogtyve Aar gammel) Tiden med en meget tarvelig, men efter deres hjertelige Latter at dømme yderst fornøjelig Leg: de legede Tagfat gjennem Stuerne. Hundene fo'r ligeledes omkring og gjøede, og Kanariefuglene i Burene henne i Vinduerne skingrede op af fuld Hals og forøgede ved deres højrøstede, øresønderrivende Kvidren det almindelige Spektakel. . . Just som Støjen og Larmen havde naaet sit Højdepunkt, kom en tilstænket Tarantasz rullende, og holdt•271

udenfor Porten; en Mand, der vel kunde være en femogfyrretyve Aar og som var i Rejsedragt, stod af, — og blev forbavset staaende. Han stod en Stund ubevægelig, saa' opmærksomt paa Huset, gik saa ind ad den lille Portlaage, og steg langsomt op ad Trappen. I Forstuen mødte han Ingen; men i samme Nu fløj Døren til Salen op, — og Schurotschka, aldeles højrød i Ansigtet, kom styrtende ud — og lige i Hælene paa hende hele den øvrige Sværm af Unge. Da de flk Øje paa den Fremmede,, stod de Allesammen stille, og tav; men de klare Øjne, der rettedes mod ham, bevarede deres venlige Udtryk, og de friske Ansigter holdt ikke op at smile .... Marja Dmitrievnas Søn gik hen til den Fremmede og spurgte ham forbindligt, hvad han ønskede.

— Jeg hedder Lavretzky, sagde den Fremmede.

En enstemmig Jubel var Svaret, — ikke fordi hele denne unge Sværm blev saa umaadelig glad over den bortrejste og næsten forglemte Slægtnings Ankomst, men fordi den var parat til at støje og lægge sin Livslyst for Dagen ved den første den bedste gunstige Lejlighed. Lavretzky blev straks omringet: Lenotschka, der jo var en gammel Bekjendt af ham, præsenterede sig først for ham; hun forsikrede, at hvis hun blot havde faaet Lov at tænke sig om et Øjeblik, vilde hun ufejlbarlig have kjendt ham igjen; derpaa præsenterede hun det øvrige Selskab for ham, og kaldte dem Allesammen, endog sin Forlovede, ved Diminutiv-Navne. Hele Sværmen begav sig saa gjennem Spisestuen ind i Dagligstuen. Der var kommet nyt Tapet i•272

begge Stuerne, men Møblementet var det samm som i gamle Dage. Lavretzky kunde kjende Kir -veret igjen-, henne ved Vinduet stod endog dt selvsamme Brodérramme i den selvsamme Stilling

— og maaske ovenikjøbet med det selvsamn • ufuldendte Broderi paa som for otte Aar siden.

Man nødte ham til at sætte sig i en magelig Lænestol; de Andre satte sig stilfærdigt i en Kreds rundt om ham. Der var ingen Ende paa Spørgsmaal, Udbrud og Fortællinger.

— Det er længe siden, vi har set Dem, bemærkede Lenotschka naivt: — og vi har heller ikke set noget til Varvara Pavlovna.

— Nej det tror jegl faldt Broderen hende hurtigt i Talen. — Jeg bragte jo Dig til St. Petersborg, og Fedor Ivanitsch har levet hele Tiden ude paa Landet.

— Ja, siden dengang er Mama ogsaa død 1

— Og MarfaTimofejevna! tilføjede Schurotschka.

— Og Nastaszja Karpovna! sagde Lenotschka:

— og Monsieur Lemm . . !

— Hvad for Noget? er Lemm ogsaa død? spurgte Lavretzky.

— Ja, svarede den unge Kalitin: — han tog hérfra til Odessa; der var nok Nogen, som havde overtalt ham til at

komme derned; og dér døde han saa.

— De véd vel ikke, . . . har man reddet nogle af hans Kompositioner?

— Jeg véd ikke; men jeg tror neppe. . . .

Alle tav, og man ligesom stjal sig til at se paa•273

hinanden. Der lagde sig ligesom en let Taage af Vemod over de unge Ansigter.

— Men Matroska lever endnu! sagde Lenot-schka pludselig.

— Ja, og Gedeonovsky lever ogsaa! tilføjede Broderen.

Alle brast i Latter, da dét Navn blev nævnt.

— Og han lyver ligesaa galt som før! vedblev Marja Dmitrievnas Søn. — Og hvad siger De til dét, — denne overgivne Spilopmager her (han pegede paa Pensionatsfrøkenen, hans Kones Søster) kom igaar Peber i hans Snustobaksdaase I

— Aa ja, saadan som han nøs af det! udbrød Lenotschka, — og der lød igjen en hjertelig Latter.

— Vi har fornylig hørt fra Lisa, sagde den unge Kalitin, . . og igjen tav Alle. — Hun føler sig tilfreds, og det gaar fremad med hendes Helbred.

— Opholder hun sig endnu i det samme Kloster? spurgte Lavretzky med en vis Anstrengelse.

— Ja hun gjør.

— Skriver hun tidt til Dem?

— Nej aldrig; vi hører kun fra hende gjennem Andre. — Der kom pludselig en dyb Stilhed; »en Engel gaar gjennem Stuen!« tænkte de Allesammen.

— Har De ikke Lyst til at gaa lidt ned i Haven? spurgte Kalitin Lavretzky: — den er ganske kjøn for Tiden, skjøndt vi rigtignok har forsømt den en Del.

Lavretzky gik derned, — og det Første, han fik

En adelig Rede. 18•274

Øje paa, var hin lille Bænk, hvor han engang havde tilbragt sammen med Lisa et Par lykkelige, aldrig tilbagevendende Øjeblikke; den var nu bleven sort og skæv, men han kunde kjende den igjen, og hans Sjæl blev betagen af den Følelse, som Intet, hverken af Sorg eller Glæde, kommer nær: af en usigelig Smerte over den svundne Ungdom, over den engang ejede Lykke. . . . Han fulgte med de unge Mennesker hen gjennem Alleerne. Lindetræerne var i de forløbne otte Aar blevet noget ældre og tykkere, deres Løv var blevet tættere; alle Buskene rundt om var skudt ivejret: Hindbærbuskene havde naaet deres fulde Højde, Nødde-buskene var blevet et rent Vildnis, og overalt duftede der af Gyvel, Løv, Græs og Hyld.

— Her kunde man udmærket lege Kispuds! udbrød pludselig Lenotschka og gik ind paa en lille Græsplæne, som indhegnedes af Lindetræer: — vi er akkurat fem.

— Naa og Fedor Ivanitsch da, har Du glemt ham? bemærkede Broderen. — Eller maaske Du ikke regner Dig selv med?

Lenotschka blev en Smule rød i Hovedet.

— Ja men kan da Fedor Ivanitsch, ... i hans Alder . . . ? svarede hun.

— Nej jeg beder, leg De blot! faldt Lavretzky hurtigt ind: — bryd Dem ikke om mig! Jeg vil føie mig meget bedre tilpas, naar jeg véd, jeg ikke generer Dem. De behøver ikke at konversere mig; vi gamle Folk har en Tidsfordriv, som De ikke kjender endnu, og som overgaar al anden: det er at erindre.275

De unge Mennesker hørte paa ham med venlig, om end en Smule spottende Ærbødighed — aldeles, som om en

Lærer havde holdt en Forelæsning for dem, — og fo'r saa Hver til sin Side og ind paa Plænen. De Fire af dem stillede sig hver ved sit Træ, En tog Plads i Midten, — og Legen begyndte.

Imidlertid gik Lavretzky igjen op i Huset, gik ind i Spisestuen, traadte hen til Klaveret, og rørte ved en af Tangenterne: der lød en spæd, men ren Tone, som vakte en stille Gjenklang i hans Hjerte: det var den første Tone af hin begejstrende Melodi, hvormed for mange Aar siden, i hin lykkelige Nat, Lemm — Lemm, som nu var død — havde sat ham i saadan en Extase! , . Derefter gik han ind i Dagligstuen, og blev længe derinde: i denne Stue, hvor han saa tidt havde set Lisa, traadte hendes Billede mere levende frem for hans Sjæl; det var ham, som om han rundt omkring fornam Spor af hendes Nærværelse. Men Sorgen over hende var tung og smertefuld: den havde ikke den Fred ved sig, som det giver at tænke paa en Afdød. Lisa levede endnu, men langt herfra, paa et ukjendt Stedl Han tænkte paa hende, og kunde ikke gjenkjende den unge Pige, han engang havde elsket, i hint utydelige Taage-billed i Nonneklæder, som dukkede frem af Viraks-skyer. Han vilde ikke have kunnet kjende sig selv igjen, dersom han havde set sig saadan, som han nu i Tankerne saa' hende. I Løbet af de otte Aar var der kommet i hans Liv et Vendepunkt, hint Vendepunkt, som Mange ikke oplever, men

13*•276

som er uundgaaelig nødvendigt, hvis man til det Sidste vil blive ved at være et retskaffent Menneske: han var hørt op at tænke paa sin personlige Velfærd, at have egennyttige Planer for Øje. Han havde sluttet. Fred med sig selv, og — hvorfor skulde vi ikke tilstaa det? — han var blevet ældre, ikke blot paa Ansigt og Legem, men ogsaa paa Sjælen. At bevare et ungdommeligt Pljerte helt op i Alderdommen (som Mange plejer at sige), det er vanskeligt og næsten latterligt: Den kan allerede prise sig lykkelig, som ikke har mistet sin Tro paa det Gode, sin Viljeskraft og sin Virkelyst. Lavretzky havde Grund til at være tilfreds. Han var virkelig blevet en dygtig Landmand, som forstod at pløje Jorden, og som anvendte sine Evner ikke blot til egen Fordel: saavidt det stod i hans Magt, sikrede og forbedrede han sine Bønders Stilling. . . .

Han gik ud af Huset, ned i Haven, han satte sig paa den lille Bænk, han kjendte saa godt, — og fra denne dyrebare Plet, med Udsigt til Huset, hvor han for sidste Gang forgjæves havde strakt Armene ud efter hint indviede Bæger, hvori Lykkens gyldent funklende Vin perlede og skummede, . . skuede han, den ensomme og hjemløse Vandringsmand, midt under en yngre Slægts lystige Jublen, tilbage paa sit svundne Liv. Hans Hjerte fyldtes af Sorg, men det følte ingen Angst og ingen Anger: der var Noget, hati havde Ret til at sørge over, men Intet, han behøvede at rødme over. »Leg, vær glade, vox op, I Unge 1 tænkte han (og der var ingen Bitterhed i hans Tanker). —Livet skal først til at begynde for Eder, og det vil falde lettere for Eder, end for os; I vil ikke, saadan som vi har maattet, behøve at bryde Eder Vej, at kæmpe, styrte omkuld og atter rejse Eder. og stadig i lutter Taage og Mørke; vi ængstedes for, at vi skulde gaa til Grunde — og hvor mange af Vore er ikke gaaet tilgrunde! — men I maa lægge Haand paa Værket, I maa arbejde, — og vore, Eders Forløberes, Velsignelser og gode Ønsker skal ledsage Eder! . . . J e g har, efter denne Dag, efter alle disse Indtryk, kun tilbage at sende Eder min sidste Hilsen —- og om end med Sorg, saa dog uden skjult Misundelse, uden nogen uvillig Bagtanke, med Udsigt til den sidste Afslutning og for den Guds Aasyn, som venter mig, at udbryde: Velkommen, ensomme Alderdom! Rind mod den sidste Time, unyttige Liv!«

Han rejste sig, og gik stille sin Vej. Ingen havde lagt Mærke til ham, Ingen standsede ham; endnu højere lød omme bag de store Lindetræers tætte Væg den lystige Jublen. Han steg op i Tarantaszen, og sagde til Kusken, at han skulde kjøre hjem, men at han behøvede ikke at anstrenge Hestene.

»Naa, og Slutningen?« vil maaske den utilfredsstillede Læser spørge. — »Hvad blev der saa senere af Lavretzky . . og af Lisa?« — Men hvad skal man fortælle om Mennesker, som allerede er gaaet bort, om ikke fra Livet, saa dog fra Verdens Skueplads? Og hvorfor vende tilbage til dem? . . . Lavretzky•278

skal, efter hvad man fortæller, have besøgt hint afsides liggende Kloster, hvortil Lisa har trukket sig tilbage, — og skal have set hende. Paa Vejen fra det ene Kor til det andet var hun gaaet lige forbi ham — med Nonnens afmaalte, hurtigt-ydmyge Skridt — . . og havde ikke set paa ham; Øjenhaarene paa det Øje, som vendte til den Side, hvor han stod, havde blot dirret en Smule, hendes magre Ansigt havde blot bøjet sig endnu dybere ned, —

og Fingrene paa hendes foldede og af Rosenkrandsen omslyngede Hænder havde blot presset sig endnu tættere ind mod hinanden. Hvad mon de To har tænkt, hvad mon de har følt? Hvem kan vide det? PIvem kan sige det? Der er Øjeblikke her i Livet, der er Følelser . . som man kun tør kaste et Blik paa, men som man ikke kan dvæle ved. Qsvan C^)urcjéitjeu.